Welkom bij ADA

Begin met ADA

Ik ben een bewoner van een dorp, streek of gehuchtje in Groningen

Ik ben bestuurder van een Groninger dorpsvereniging, -coöperatie of stichting

Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie

Wat wil ADA?
Ik wil alle dorpsprojecten zien
Ik wil de gemeentelijke instrumenten bekijken

Ik ben een bewoner van een dorp, streek of gehuchtje in Groningen en…

Ik heb een ideetje voor een dorpsproject

Ik heb al een heel plan klaar voor een dorpsproject

Ik sta op het punt een dorpsproject uit te voeren

(Kies de fase waar je het dichtst bij zit)

Ik ben een bewoner van een dorp, streek of gehuchtje in Groningen en heb een idee voor een dorpsproject.

Heb je al een idee hoe je je straat, wijk, dorp of gebied kunt verbeteren?
Welke van je ideeën is de beste?
Hoe kun je je idee het beste verwoorden?
In welke vorm kun je je idee het beste gieten?
Heb je iemand van buiten nodig om je idee goed te formuleren?
Welke partijen gaan een rol spelen als je initiatief werkelijkheid wordt?
Hoe krijg je genoeg steun voor je ideeën?
Zijn er mogelijke tegenstanders – en weet je ook waarom?
Wie zouden er in je initiatiefgroep plaats kunnen nemen?
Is je idee een heus inititatief aan het worden?

Hoe verzamel ik goede ideeën over de verbetering, versterking of verfraaiing van ons dorp?

De eigen omgeving is nooit volmaakt. Als bewoner van een straat, dorp en regio blijf je altijd wensen, ideeën en zorgen houden. Invallen die spontaan ontstaan, tijdens gesprekken aan de stamtafel of door gemeenten of andere instanties naar boven gehaald, via ideeënbussen, enquêtes of prijsvragen. Hoe kom je aan goede ideeën voor de verbetering van je straat, dorp of gebied en hoe kun je dit vervolgens verder uitbouwen om er een breder gedragen initiatief van te maken?

Wensen zijn er zeker in Groningen waar de gasbevingen niet alleen de aarde en de huizen scheurde, maar ook de dorpen fysiek, mentaal en cultureel aantastte. Veel initiatieven werden daarom de laatste jaren door inwoners in deze gebieden bedacht en uitgevoerd om de problemen van schade en versterkingen gezamenlijk het hoofd te bieden. Maar ook in de gebieden waar de bevingen minder impact hadden, werden vele projecten bedacht en uitgevoerd.

Er zijn veel mogelijkheden en technieken om op ideeën te komen voor de verbetering van je straat, dorp of gebied. Je kunt jezelf of anderen een open vraag stellen, bijvoorbeeld in de vergadering van een dorpsvereniging of gewoon aan de stamtafel van het huiskamercafé, een enquête houden, een prijsvraag uitschrijven of een (echte of virtuele) ideeënbus openen (zie kader).

De prikkel om ideeën te ontwikkelen kan ook van buiten komen, bijvoorbeeld doordat een prijsvraag of een challenge wordt uitgeschreven door een partij van buiten: gemeente, provincie, waterschap, een onderneming. Middenin de coronatijd vroeg een samenwerkingsverband van VNO NCW Noord en tal van noordelijke instellingen naar 'steengoede ideeën' om de horeca en de cultuur weer op gang te brengen in en na de zware crisistijden. Daarvoor kon het publiek ideeën opsturen. Daarvan zou één beloond worden met het volledig uitvoeren van zijn plan door de samenwerkende partners.

Honderden ideeën kwamen op deze manier binnen: van dinerroeibootjes-voor-twee tot een wandelroute langs verschillende restaurants. Ook bij het door het Nationaal Programma Groningen uitgeschreven *Toukomst* kwamen ruim 900 ideeën binnen – voor dorpen, gebieden en zelfs voor de hele provincie – op het gebied van duurzaamheid en energie, cultuur en toerisme, bedrijvigheid en economie, landbouw, gezondheid en tal van andere thema's. Kijk maar eens rond bij deze ideeënbanken en bij de site van Duurzame Dorpen en van de Ideeënbank Groningen.

Het gaat bij deze 'prijsvragen' en 'pitches' niet altijd om de winnaar en zijn uitgevoerde plan, maar ook om het opwekken van ideeën en de samenwerking die kan ontstaan. Vaak broeit zo'n plan verder of leveren de ingezonden ideeën van anderen inspiratie op voor het eigen gebied.

Bijvoorbeeld in
Zo bleken in het wierdendorp Krewerd (45 woningen, 88 inwoners) vrijwel alle huizen gesloopt of versterkt te moeten worden. Enkele inwoners wilden hun dorp behoeden voor de complexe, langdurige trajecten die ze bij eerdere herstel- en versterkingsprojecten hadden gezien: uitvoering van plannen zonder dat inwoners, huiseigenaren en ondernemers erbij werden betrokken. Dat kon anders en dat moest anders.

Op deze manier ontstond 'Experiment Krewerd': een plan waarbij elke inwoner zijn eigen huizenplan mocht bedenken, samen met een door henzelf uitgekozen architect. Onder aanvoering van een projectteam met mensen uit het dorp, samen met de Stichting Dorpsbelangen Krewerd. Leidend hierbij was een overkoepelend dorpsplan dat samengesteld werd met hulp van het fonds voor architectuur en wetenschap ArchiScienza van Fons Verheijen uit Katwijk. De toenmalige Nationaal Coördinator Groningen stemde in met het experiment en de gemeente (Delfzijl) ondersteunde het plan ruimhartig.

Ontevredenheid is de eerste stap naar vooruitgang, zei Oscar Wilde ooit. Toch ontstaan dorpsinitiatieven ook door andere emoties en aanleidingen. Uit pure noodzaak bijvoorbeeld. De drang om te verbeteren kan uit vele bronnen komen: sommigen zien kansen. Anderen zien obstakels. 'Experiment Krewerd' ontstond uit ergernis en frustratie – bij bewoners, bestuurders en bij architect Verheijen. Wat zou er overblijven van het eeuwenoude dorp als de versterking achter de rug was? Hoe past die nieuwbouw in de structuur en het beeld van een uniek wierdendorp? Waarom wordt er vooral met een technische en financiële bril naar deze verstrekkende versterkingsoperatie gekeken? En bovenal: waarom mochten inwoners zelf niet bedenken en bepalen hoe hun huis versterkt moest worden?
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Manieren om ideeën te genereren binnen een wijk, dorp of gebied
> Stel een open vraag aan de stamtafel van het dorpscafé, in de vergadering van dorpsbelangen of op een andere openbare plek.
> Open een (anonieme) ideeënbus in het dorpshuis, bij de supermarkt of bij de school (wel even vragen)
> Houd een enquête onder je dorpsgenoten in de dorpskrant, de dorpswebsite, sociale media-pagina (Facebook), of in de huis-aan-huiskrant.

> Maak gebruik van een prijsvraag, pitch, challenge, project of subsidieronde van een instelling of onderneming en doe met je dorpsbewoners mee – wie heeft het leukste idee?
> Schrijf zelf een prijsvraag uit: wie heeft het beste idee voor het dorp? Beste idee wordt uitgevoerd.
> Organiseer een excursie langs vergelijkbare dorpen om te kijken wat voor oplossingen en ideeën ze elders hebben verzonnen.
> Houd een brainstorm, een piramidediscussie of een 'wereldcafé' met het hele dorp zoals in het Groninger Participatiewerkboek.
> Kijk op de Ideeënbank Groningen voor inspiratie en ideeën om de leefbaarheid in dorpen en wijken te vergroten.

Meer weten
> Ideeënbank Groningen
> Duurzame dorpen

Weet je al welke van deze ideeën de beste is?
Is elk idee bruikbaar? In dit stadium wel. In feite bestaan er in deze fase geen slechte ideeën. Je moet jezelf en anderen in het begin zeker niet bij voorbaat uitsluiten of afremmen. In deze fase zijn namelijk alle ideeën welkom. Het beoordelen van de ideeën kan in een latere fase plaatsvinden. Gaandeweg het proces kan het idee verder aangescherpt of aangepast worden. Ideeën verzamelen is dus belangrijk in dit stadium. En daarna ga je selecteren. Maar hoe doe je dat?

Er zijn wel degelijk criteria voor goede ideeën, maar die criteria hoef je niet altijd van tevoren op te leggen. Ze kunnen er ook achteraf op worden toegepast. Welke criteria dit zijn? Het gezamenlijk belang bijvoorbeeld: hoe meer mensen van zo'n project kunnen profiteren, hoe sterker de kans dat het idee wordt gesteund. Of de schaalbaarheid ervan: is het een initiatief dat ook nog zin heeft als het een stuk minder ambitieus of juist groter wordt uitgevoerd? Maar nogmaals: pas op dat deze criteria het brainstormen en ideeën verzamelen niet voorshands in de weg gaan lopen.

Bijvoorbeeld in
Zo vroeg de Vereniging Dorpsbelangen van Zijldijk aan een inwoner van het dorp een plan te bedenken voor de opwekking van duurzame energie in of rond het dorp. Studenten van de Hanzehogeschool hielpen hem daarbij. Samen kwamen ze op het idee van een biovergister, waarvan het plan dankzij diverse subsidies kon worden uitgewerkt en doorgerekend. Helaas voor de initiatiefnemers ging het plan uiteindelijk toch niet door: de biovergister zou niet in het landschap passen, zo bleek.

Gelukkig was er ook een Plan B: de energiecoöperatie Zonnedorpen voor de dorpen 't Zandt, Zijldijk, Zeedijk, Leermens, Garsthuizen en Godlinze. En dat vond wel doorgang. Met aanvankelijk vijftig leden (inmiddels meer dan 120) werd een lokaal zonnepark gebouwd met 1500 panelen op een paardenweide in 't Zandt, omringd met riethagen. De panelen wekken jaarlijks zo'n 400 duizend kilowattuur op, goed voor 10 procent van het stroomgebruik in de dorpen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Criteria voor het beoordelen van ideeën
> Verbetering: Is het een initiatief dat je straat, dorp of gebied kan verbeteren?
> Gezamenlijkheid: Is het een initiatief dat ook van belang is voor anderen in je straat, dorp of gebied?
> Inpasbaar: Is het een initiatief dat goed bij je dorp, je gebied en de inwoners past?

> Realiseerbaarheid: Is het een initiatief dat gerealiseerd kan worden? (En heb je al een idee hoe?)
> Schaalbaarheid: is het plan ook kleiner of groter te maken?
> Historie: is het een nieuw project of borduurt het verder op eerdere dorpsplannen en -projecten?

Meer weten
Criteria Loket Leefbaarheid: https://www.loketleefbaarheid.nl/criteria/

Weet je al hoe je je idee kunt verwoorden?

Als je een idee hebt, zul je die vrijwel altijd moeten delen met anderen. Soms met bekenden – partner, buurman, vrienden, stamtafelgenoten – soms met officiële instanties als gemeentes, waterschappen, zorginstellingen, verzekeraars of ondernemingen. In alle gevallen dringt dan de vraag op hoe je ervoor zorgt dat je je idee zo goed mogelijk kunt verwoorden. En wel zodanig dat iedereen begrijpt wat je graag zou willen. Hoe doe je dat?

Dat formuleren van je idee is niet alleen voor die anderen van belang, maar ook voor jouzelf als bedenker, belanghebbende en initiatiefnemer. Veel ideeën zijn namelijk in het begin nogal vaag, soms zelfs abstract. Een paar steekwoorden: meer heb je vaak niet. Door je idee zo goed mogelijk te proberen te verwoorden, scherp je ook je eigen gedachten.

Als je bijvoorbeeld denkt aan het uiteindelijke project, wat zie je dan voor je? Borduurt je initiatief voort op iets wat al bestaat of is compleet nieuw? Heb je al een idee of het om een eenmalig initiatief gaat of om iets langdurigs? Als je ter ore komt dat er al een soortgelijk project gaande is, probeer dan ideeën, kennis, feiten, cijfers, ervaringen, netwerken en geld te bundelen. Kijk wie wat kan doen.

Probeer ook verder te kijken dan je neus lang is. Als je bijvoorbeeld merkt dat de straat waaraan je woont door toegenomen verkeersdrukte steeds onveiliger wordt, probeer dan uit te zoeken of er meer straten en wegen in je dorp zijn die daar last van hebben. Alleen de overlast in de Hoofdstraat proberen te beperken is belangrijk, maar als je deze verkeersveiligheidskwestie kunt verbreden, maak je meer kans op steun.

Bijvoorbeeld in

In Opende hadden vier initiatiefnemers een gezamenlijke droom: een flink aantal levensloopbestendige nieuwbouwwoningen in het dorp bouwen, geschikt voor 55+'ers en jongeren met een verstandelijke beperking. Ze hadden ook al een plek op het oog: de oude Borgerhof, een boerderij die gesloopt zou worden, in het centrum van het dorp.

Bouwadviesbureau KUUB werd gevraagd een plan te maken en dit werd tijdens twee informatieavonden aan het dorp gepresenteerd, waar meer dan 200 dorpsbewoners op af kwamen. Enkele oudere inwoners besloten zich meteen in te laten schrijven.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe omschrijf je een idee zo goed mogelijk?

> Als je denkt aan het uiteindelijke project, wat zie je dan voor je?
> Is het een eenmalig initiatief of gaat het om iets langdurigs?
> Borduurt je initiatief voort op iets wat al bestaat of een eerder project?
> Is er al een soortgelijk project gaande? Bundel dan ideeën, kennis, feiten, cijfers, ervaringen, netwerken en geld.

Meer weten
Stappenplan Projectplan schrijven: https://werken-aan-projecten.nl/projectplan/projectplan-schrijven-stappenplan/
Levensloopbestendige huizen: https://langerthuisinhuis.nl/levensloopbestendige-woning/

Weet je al in welke vorm je je idee het beste kunt gieten?
Welke vorm is het meest geschikt voor het uitwisselen van je ideeën met anderen? Is een gesprekje aan de hand van een paar steekwoorden genoeg, moet je een tekening of een foto-collage maken of wordt je idee pas serieus genomen als je er minstens tien pagina's geschreven tekst aan wijdt, met omslag en al? Dat antwoord hangt – vanzelfsprekend – af van je doel en je doelstelling. Aan wie wil je dit idee voorleggen, en waarom?

Als je samen met een buurvrouw op een lentedag op het idee bent gekomen voor een dorpsmoestuin – want veel huizen op de wierde hebben maar kleine tuinen – dan zul je in deze fase eerst moeten omschrijven wat dat idee precies inhoudt. Hoe groot moet die moestuin worden? Waar ligt deze precies in het dorp? Wie mag er meedoen? Waarom zou je zo'n moestuin aanleggen? Wanneer zou er begonnen kunnen worden? Hoe denk je dit voor elkaar te krijgen?

In dit stadium hoef je nog niet op alle vragen een antwoord te hebben, maar moet je wel proberen alvast na te denken over de antwoorden. Bedenk hoe mensen die aan de andere kant van de tafel zitten – je mogelijke partners, ondersteuners, participanten – op je idee zullen reageren en welke vragen ze zouden kunnen stellen. Dan ben je al een heel eind op weg. De vorm van de presentatie volgt dan eigenlijk vanzelf: een publiek dat dichtbij je staat heeft minder context en uitleg nodig: die weten al van alles over je dorp, de bewoners en hun behoeftes. Wil je je idee ook met groepen bespreken die minder dichtbij staan, dan zul je meer moeten uitleggen.

Bij alles geldt: ga niet alleen uit van wat je zelf weet, maar probeer in te schatten wat de ander, met wie je misschien wilt sparren of samenwerken, wel of niet weet. Wat heeft de ander nodig aan informatie over je initiatief?

Bijvoorbeeld in
Toen de eerste plannen in 2014 ontstonden voor de wegverbreding van de N33 tussen Tjuchem en Steendam kwamen bezorgde burgers in het geweer. Samen met deskundigen sloeg de 'Werkgroep N33 Tjuchem' aan het bedenken, plannen en berekenen en kwam uiteindelijk met een variant (X1 genoemd) die het best zou zijn voor de dorpen en de omliggende gebieden.

Er werd goed naar de opdracht gekeken die Rijkswaterstaat gesteld had, en er werd geprobeerd de belangen van alle belanghebbenden in kaart te brengen: bevolking, landbouw, natuur, economie, recreatie en leefbaarheid. Bestuurders werden in een bus rondgereden door het gebied en op knelpunten en kansen gewezen, zonder meteen een oordeel te vellen.

Uiteindelijk werd voor deze 'bewonersvariant' gekozen. 'De plannen van de omwonenden scoren het beste op verkeersveiligheid en bereikbaarheid van de

noordelijke regio, twee belangrijke doelen van de verdubbeling,' schreven de Provincie en het Ministerie in een gezamenlijke persverklaring.

Het plan van 'Werkgroep N33 Tjuchem' waren daarvoor instrumenteel, zowel de inhoud als de vorm.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Vragen om je idee beter te kunnen formuleren

> *Wat?* Wat houdt je idee precies in?

> *Wie?* Voor wie zou dit initiatief heel belangrijk kunnen zijn? (En voor wie iets minder?)

> *Waar?* Over welke plek gaat je idee? Waar vindt het initiatief plaats?

> *Wanneer?* Wanneer zou het moeten beginnen? Hoe lang gaat het duren?

> *Hoe?* Hoe kan je dit initiatief voor elkaar krijgen?

Meer weten

Handleiding VNG Wijk- of dorpsplan maken
https://vng.nl/files/vng/publicaties/2016/20160617-wijk-of-dorpsplan-maken-handleiding-bewoners.pdf

Intermediair – 5 tips voor een presentatie:
https://www.intermediair.nl/persoonlijke-groei/competenties/5-tips-om-je-goed-te-presenteren-aan-jouw-publiek?referrer=https%3A%2F%2Fduckduckgo.com%2F

Ken je iemand die je kan helpen bij het verwoorden van je idee?
Vaak is het goed om in deze fase iemand van buitenaf te betrekken bij het verwoorden of verbeelden van je ideeën. Het beste zou het zijn als dit iemand is die geen belangen heeft bij je initiatief, misschien zelfs helemaal niet in je dorp of gebied woont, en daardoor grotendeels neutraal is. Zulke buitenstaanders stellen meestal andere vragen dan de mensen om je heen, nemen je idee serieus en gaan er niet bij voorbaat van uit dat iets lukt of mislukt.

Soms kun je hier zelfs professionals of professionele organisaties voor gebruiken. Als je bijvoorbeeld graag samen met dorpsbewoners iets met duurzame energie wil doen, dan heeft de Groninger Energiekoepel (GrEK), het Servicepunt van Lokaal Energie Voorwaarts (LEV) en het landelijke Buurkracht allerlei hulpmiddelen om de geesten te scherpen en ideeën vormen te geven, zoals de Factsheet Starten met een project. Ook de dorpencoördinator of gebiedsregisseur kan hier een rol in spelen.

Er zijn meer van dit soort methodes die je heel doelgericht door de ideeënfase heen helpen en je tegelijkertijd bijstaan om zo goed mogelijk te formuleren wát je nou precies wilt, als dorpsbewoner en hoe je je idee het beste kunt verwoorden.

Bijvoorbeeld in
Zo werd in Niehove (Westerkwartier) in 2016 namens Dorpsbelangen een informatieavond gehouden door Groninger Dorpen over duurzaamheid en energie. Op die avond werd ook de methode van Buurkracht besproken en naar aanleiding daarvan werd ondersteuning gezocht bij deze landelijke organisatie. Uiteindelijk werd het initiatief omgezet in een heus project, Zon4ons, met steun van vijf vrijwilligers uit het dorp. Gemikt werd op zo'n vijftig leden die deel uit zouden maken van deze energiecoöperatie, maar het werden er meer dan honderdtwintig die met elkaar een kleine 1600 panelen aanschaften, verspreid over zeven landbouwschuren in Ezinge, Houwerwijl, Oldehove, Niehove, Den Ham en Fransum. Een bestuurslid: 'Financieel ziet het er heel goed uit. Het lijkt erop dat we de investeringen binnen 4 jaar terugverdienen. Vaak duurt dat 7 jaar.'
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Dorpen- of gebiedscoördinator: schakel tussen dorp en gemeente
Een aantal Groningse gemeentes heeft een dorpencoördinator aangesteld: een medewerker die zich op een of meer dorpen richt en het gemeentelijk apparaat rechtstreeks verbindt met de inwoners. Daardoor hoeven dorpsbewoners niet allerlei loketten langs, maar kunnen ze voor initiatieven eerst bij de coördinator terecht. Een dorpencoördinator moet daarvoor goede ingangen hebben in de dorpen, als in het

gemeentelijk apparaat en moet initiatieven kunnen nemen voor vergaderingen en meetings.

Normaliter worden wat grotere initiatieven naar de gebiedsregisseur gesluisd. Die hebben verschillende dorpen of stadswijken onder hun hoede, weten wat er speelt, en zijn in principe het eerste aanspreekpunt voor dorpsbewoners en hun initiatieven.

De belangrijkste taken van de dorpencoördinator zijn:

- verantwoordelijkheid voor de coördinatie tussen college/gemeenteraad en dorpsbelangbesturen;
- organiseren en bijwonen van bestuurlijk overleg tussen college en de dorpsbelang-besturen en zorgen voor de afhandeling. Daarnaast de organisatie van een jaarlijks plenair overleg tussen college en dorpsbelangbesturen;
- het betrekken van de dorpsbelangbesturen bij gemeentelijke plannen;
- overleg en terugkoppeling met portefeuillehouders, leidinggevenden, overige collega's en dorpsbelangbesturen;
- maken van beleidsvoorstellen, gericht op de optimalisering van de communicatie tussen dorpsbelangen en gemeentebestuur;
- afhandeling van de jaarlijkse financiële vergoeding aan dorpsbelangbesturen;
- aanspreekpunt voor de besturen van Dorpsbelangen.

Meer weten

Lokale energie voorwaarts: starten met een project

Groninger Energiekoepel (GrEK)

Buurkracht

Weet je al welke partijen een rol gaan spelen als je idee een initiatief gaat worden? Denk in dit stadium goed na over wie er allemaal bij je initiatief betrokken zullen worden – nu en in de toekomst. Wie komen er allemaal op je pad: binnen en buiten je directe omgeving? Als je een ideetje voor een dorpsmoestuin wilt ontwikkelen tot een volwaardig initiatief zul je niet alleen te maken krijgen met de eigenaar van de grond – bijvoorbeeld een akkerbouwer wiens land grenst aan je dorp – maar ook met de buren van dat stukje grond wiens uitzicht drastisch zal veranderen, als je initiatief doorgang vindt. En misschien met de vereniging Dorpsbelangen, die je misschien kan helpen om het idee te vervolmaken en in het dorp te 'verkopen'. En zeer waarschijnlijk met de gemeente, die met het bestemmingsplan in de hand zal kijken of zo'n dorpsmoestuin er op die plek wel mag komen.

Als je nu al nadenkt over deze mogelijk betrokken personen en instanties, zul je teleurstellingen voorkomen. En als je het goed aanpakt zul je ook op minder weerstand stuiten als je idee eenmaal een initiatief, een plan of zelfs een project wordt.

Bijvoorbeeld in

ZorgSaam Aduard ontstond nadat een vrijwilliger van ZorgSaam Oldehove een presentatie gaf in de Buurthuiskamer van Aduard en vertelde hoe zo'n zorgservice eruit kan zien. Is dit nou niet iets voor Aduard, was meteen de vraag waar luidkeels 'ja' op werd geantwoord. Vrijwilligers van de Buurthuiskamer gingen aan de slag en vonden al snel steun bij een hele reeks organisaties: Dorpsbelangen, Aduard Helpt, GKV Ontmoetingskerk, Protestantse Gemeente Aduard en Platform Kerken Westerkwartier. Een unieke samenwerking kwam van de grond die resulteerde in de werkgroep ZorgSaam Aduard.

Het project begon heel laagdrempelig. Iemand van Dorpsbelangen bleek een Nokia met oplader over te hebben en Aduard Helpt wilde het beltegoed wel betalen. Een dorpsbedrijf deed de opmaak van de flyers, die vervolgens huis aan huis werden bezorgd. Via Menzis werd een laptop geregeld. Stukje bij beetje kwam ZorgSaam Aduard tot leven.

Op de flyer konden dorpelingen aangeven of ze bereid waren te helpen of dat ze zelf een hulpvraag hadden – van vervoer tot klusjes. De vrijwilligers kregen een korte instructie en de ingevulde flyers werden in een systeem gezet, zodat de zorgorganisatie precies in kaart heeft welke hulpvragen er zijn en welke hulp geboden kan worden. Aan de hand van deze informatie werd een rooster gemaakt en kon ZorgSaam Aduard van start.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Medestanders en mogelijke tegenstanders: zes vragen

> Kun je het idee alleen uitwerken of heb je anderen nodig?

> Wie zouden dit nog meer willen? Wie zouden dit ondersteunen?

> Tot hoever reikt je idee? Hoe groot is je ambitie?

> Wie krijgen allemaal te maken met je project als het doorgang vindt?

> Wie zijn de groepen in je straat/wijk/dorp/gebied waar je in ieder geval mee te maken zult krijgen? (Denk aan dorps- en buurtverenigingen, bewoners, ondernemers, stichtingen, kerken, gemeente en andere instanties.)

> Wie zijn de vertegenwoordigers van deze groepen?

> Wat zou het voordeel voor hun kunnen zijn? Waar ligt hun belang?

Meer weten

Groninger Dorpen – Leefbare dorpen https://groningerdorpen.nl/in-een-leefbaar-dorp/

Kun je genoeg steun krijgen voor je ideeën?

Als je eenmaal je idee zo scherp mogelijk hebt verwoord en de betrokken partijen hebt geïdentificeerd, kun je proberen antwoord te geven op de lastige vraag of je idee op voldoende steun kan rekenen in je dorp of gebied – bij de personen, groepen en instanties die te maken zullen krijgen met je initiatief. Kijk daarbij verder dan het gebruikelijke cirkeltje om je heen (zie ook kader *Vragen om je idee beter te kunnen formuleren*) en ook verder dan de betrokkenen. Ook een bewoner die ver van het dorpsmoestuintje afwoont, kan bijvoorbeeld grote bezwaren tegen de aanleg hebben, bijvoorbeeld omdat hij hier dagelijks wandelt met zijn hond of liever niet het vertrouwde landschap ziet veranderen.

Tijdige communicatie is dus geboden. Wacht niet te lang met het formuleren van je idee en het communiceren ervan naar je dorpsgenoten en hun belangrijkste bloedgroepen. Probeer input te krijgen – op welke manier dan ook . Soms beginnen er namelijk al in een vroeg stadium geruchten te ontstaan. Bijvoorbeeld dat het nieuwe project alleen voor een selecte groep bewoners is. De initiatiefgroep moet dan veel werk verrichten om dit negatieve gevoel weg te poetsen, bijvoorbeeld door een open brief naar de dorpskrant en de dorpswebsite te sturen en tijd in te ruimen op de agenda van de dorpsvergadering. Maar al met al kostte het wel veel moeite om het tij te keren.

Bijvoorbeeld in

In Den Andel werd de oude basisschool, De Holm, in 2015 gesloten. Twee buurvrouwen, Sandra Dijksterhuis en Marja Heijnen, betreurden dat omdat daarmee een vaste ontmoetingsplek van veel dorpelingen weg viel. Ze kwamen op het idee om de oude school opnieuw in te richten, maar nu als ontmoetingsplaats. Maar hoe doe je dat? Hoe ga je het precies inrichten en hoe zorg je ervoor dat je genoeg steun krijgt voor je plannen?

Daarvoor belden de initiatiefnemers huis aan huis aan, begonnen met een crowdfundingsactie (die € 18.000 op zou leveren) en riepen ze op om ideeën te leveren voor het toekomstig gebruik van de voormalige school. Dat ging onder de vlag van 'Netwerk Den Andel', een onderafdeling van de vereniging Dorpsbelangen, waarvanuit diverse initiatieven worden ontplooid. Op deze openbare oproep kwamen zo'n dertig ideeën binnen van ruim vijftien inwoners. Die ideeën werden gegroepeerd en op een dorpsavond in oktober 2015 besproken door de aanwezigen, van commentaar voorzien, verder uitgewerkt en fijngeslepen.

Op deze manier kregen de initiatiefnemers niet alleen een hele reeks nieuwe ideeën aangereikt, maar wisten ze ook vanaf het begin een aantal dorpelingen aan zich te binden. Bovendien werd de oproep breed uitgedragen in het dorp, via de

dorpskrant en werd het idee om de school te herbestemmen als ontmoetingsplaats het gesprek van de dag. Door de oproep werd het idee een dorpsinitiatief. Meer dan 53% van het dorp bleek, bij een latere meting, positief over het idee. (En dat is voor een dorpsinitiatief behoorlijk veel.)

Vergeet bij dit alles niet dat andere, officiële instanties ook altijd zullen vragen naar wat zij vaak 'het draagvlak' noemen. Is er wel genoeg steun voor de plannen of is het een wild idee van een paar dorpelingen? Zo waren de verzamelde ideeën in Den Andel ook van belang om de gemeente Winsum – destijds eigenaar van de school – te overtuigen van de noodzaak om De Holm een nieuwe, openbare bestemming te geven.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Tips om steun te krijgen voor je initiatief

> Communiceer je ideeën zo vroeg mogelijk in dorps- en streekkranten, op dorpswebsites en/of sociale media.

> Doe briefjes huis-aan-huis of in de brievenbussen.

> Laat je stem horen op inspraakavonden.

> Roep op om mee te denken: alle input is in dit stadium van belang.

> Neem contact op met vertegenwoordigers van verschillende belangengroepen (zie kader): dorps- en buurtverenigingen, ondernemersverenigingen, stichtingen, kerken, en gemeente en vraag om input en steun.

Meer weten

Toolkit bewonersparticipatie platteland
https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Dorpsbewoners%20maken%20het%20dorp%20%5BMOV-221518-0.3%5D.pdf

Weet je of er mogelijke tegenstanders zijn – en wie, en waarom?
Honderd procent steun verwerven vanuit je straat, dorp of gebied lukt vrijwel niemand. Dorpen bestaan nu eenmaal uit individuen met verschillende achtergronden en er zijn altijd inwoners die – om wat voor reden dan ook – jouw idee niet zullen zien zitten. Probeer geen ijzer met handen te breken.

Hoewel je niet al te veel energie moet besteden aan deze mogelijke 'tegenstand', is het toch goed om in dit stadium met elkaar te bespreken hoe je hiermee om zult gaan – nu en later. Als iedereen weet wat je moet doen zodra tegenstand zich aandient, kun je niet al te veel verrast worden. Bovendien is het een goede oefening en scherpt het je bij het formuleren van je ideeën. Tegenstand kan soms louterend werken – als je daar op een goede manier op reageert.

Bijvoorbeeld in
In Garrelsweer richtte een aantal verontruste burgers het Actieteam Aardbeving Garrelsweer (A.A.G.) op, dat een stem geeft aan huiseigenaren en huurders, de ongelijkheid in het dorp wil tegengaan en de veiligheid wil vergroten. Achtergrond ervan was dat de versterkingsaanpak volgens hen kon leiden tot tweedeling en wrijving in het dorp. 'Wij willen dat héél ons dorp versterkt wordt op een menselijke manier, zonder onnodige extra overlast voor onze inwoners,' zei een woordvoerder. 'Want de aardbevingsproblematiek is al verdrietig genoeg en wij willen niet dat de versterking zorgt voor nog meer verdriet in ons dorp!'
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wie zijn je mogelijke voor- of tegenstanders?
> Welke voordelen en kansen biedt je initiatief aan diverse partijen?
> Welke individuen of partijen zouden dit initiatief meteen omarmen?
> En welke partijen moet je een beetje 'aanduwen'?
> Welke individuen of partijen gaan met grote zekerheid dwarsliggen?
> Waarom zouden ze tegen dit initiatief zijn?
> Wat zou hen eventueel kunnen bewegen om toch mee te doen?
> Wie moet je daarvoor aanspreken?
> Op welke manier moet je ze aanspreken?
> Heb je daar hulp van buiten voor nodig?

Meer weten

5 tips voor het omgaan met kritiek
https://www.expertacademy.be/nl/blog/1272/persoonlijke-ontwikkeling/omgaan-met-kritiek-of-negatieve-feedback-5-tips

Wie gaat er in je initiatiefgroep plaatsnemen?
Belangrijk in deze fase is dat je van je ideeën een initiatief probeert te maken. Daarvoor heb je vaak anderen nodig. Medestanders. Mensen die iets kunnen waar jij misschien niet zo goed in bent. Denkers en doeners. Mensen die ideeën hebben, goed kunnen organiseren, contacten hebben, de voortgang scherp in de gaten kunnen houden en ook nog een scherpe begroting kunnen opstellen, bestaan die? Zorg dus dat je mensen met de juiste achtergronden en capaciteiten om je heen verzameld.

Kijk daarbij verder dan je gebruikelijke kringetje. Als je nog iemand mist (zie kader), vraag dan rond bij de vereniging voor dorpsbelangen, bij (sport)verenigingen, schoolbestuurders of ondernemers in je dorp of zij mensen kennen die verstand of ervaring hebben op een terrein waar het huidige groepje minder goed in is. Financiën bijvoorbeeld. Communicatie (met je dorpsgenoten én met instanties). Subsidies. Juridische zaken.

Maak dit groepje ook weer niet té groot. Met tientallen enthousiaste mensen zullen de vergaderingen van een initiatiefgroep lang duren en komen besluiten moeizaam van de grond. Probeer dus een compact groepje om je heen te verzamelen, waarmee het makkelijk overleggen is en waar men elkaar goed aanvult qua vaardigheden, denkwijzes en inzichten.

Het is ook lang niet altijd nodig dat de mensen die de oorspronkelijke ideeën verzonnen, de leidende rol moeten hebben in deze initiatiefgroep. Soms zijn anderen beter in het organiseren en het communiceren, en kunnen de ideeënmensen een stapje opzij doen om advies te blijven geven.

Belangrijk is vooral dat er binnen de initiatiefgroep enkele mensen zijn die zich verantwoordelijk voelen, hun schouders eronder willen zetten, en daarvoor ook tijd en energie hebben. Goede bedoelingen en goede ideeën brengen je een heel eind, maar doorzettingsvermogen, verantwoordelijkheid en communicatieve vaardigheden zijn bij dit soort projecten net zo belangrijk.

Bijvoorbeeld in
Zo werd de zorgstichting *Wedde dat 't lukt* opgericht om inwoners van Wedde, Veelerveen en Vriescheloo zolang mogelijk zorg te laten krijgen en zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Initiatiefnemer was de plaatselijke huisarts die tijdens een nascholing in 2012 kennismaakte met diverse vormen van bottom-up-projecten in de zorg. De arts ging in gesprek met sleutelfiguren in het dorp en ontwikkelde samen met hen een plan waarin dorpsbewoners elkaar zoveel mogelijk helpen wanneer zij zorg- of welzijnsvragen hebben. Een netwerk van honderden vrijwilligers helpt sinds begin 2015 dorpsbewoners die zorg nodig hebben. Omdat een professionele dorpsondersteuner de vrijwilligersorganisatie regelt, kon huisarts Hans Berg zich

langzaam terugtrekken om met een gerust hart in 2020 met pensioen te gaan: zijn initiatief was in veilige handen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe identificeer je de rollen in je initiatiefgroep?
> Wie zijn de doeners, wie zijn de denkers?
> Wie zijn de critici (ja, die zijn altijd nodig!)?
> Wie zetten de boel op scherp?
> Wie houden de boel bij elkaar?

Meer weten
Tips: hoe stel je een goed projectteam samen?
https://zakelijk.infonu.nl/diversen/66382-hoe-stel-je-een-goed-projectteam-samen.html

Is je initiatief daadwerkelijk een project aan het worden?
Als je een kleine maar enthousiaste groep mensen om je heen hebt verzameld met verschillende vaardigheden en ervaringen kun je naar de volgende fase en proberen om van je initiatief een echt werkbaar project te maken. Met een plan en een doel, budget en een planning. Alleen sla je dan één cruciale stap over. Namelijk: kijken in hoeverre je initiatief past in de ideeën die er al bestaan over de toekomst van je dorp of gebied? En hoe verhoud je je tot je buurdorpen, tot de gemeente en de provincie?

Stel dat het buurdorp ook net van plan is om dorpsmoestuin op te richten – en nog wel op land aan jullie kant van hun dorp. Of dat de provincie een meerjarenplan heeft opgesteld waarin toekomstideeën, kaders en regels staan over zelfvoorzienendheid van dorpen en grondbeheer. Kijk dus goed om je heen welke toekomstvisies en -plannen er binnen en buiten je dorp al zijn ontwikkeld.

Bijvoorbeeld in
Toen enkele inwoners van de gemeente Westeremden in 2018 zich voorstelden hoe mooi het zou zijn om een officiële wandelroute te hebben in het prachtige cultuurhistorische gebied rond hun dorp – een oude monding van de verdwenen rivier de Fivel – kwamen ze er al snel achter dat ze niet alleen met de gemeente (Loppersum) te maken zouden krijgen, maar ook met het waterschap Noorderzijlvest, de stichting Landschapsbeheer Groningen en de verschillende eigenaren van landerijen waar de ruim 14 kilometer lange route langs zou lopen. Samen met deze partijen wist de initiatiefgroep ook de Rabobank, de stichting Stem en Loket Leefbaarheid voor het plan te winnen, zodat de route in het landschap kon worden uitgezet en bewegwijzerd. Een informatiebord op het Dorpsplein en een download-folder tonen sindsdien de rijke historische en natuurhistorische achtergronden van de route die loopt langs de vroegere zeeboezem, waar de lang geleden verdwenen rivier de Fivel zijn water op loosde.

Bij het Westeremder Ommetje ging het bijvoorbeeld om een initiatief van een groepje bewoners van Westeremden, maar de culturele en natuurhistorische wandelroute rond het dorp was een samenwerking van het dorp en de dorpsvereniging met het waterschap Noorderzijlvest, de toenmalige gemeente Loppersum, Landschapsbeheer Groningen en de verschillende eigenaren van landerijen.
Meer over dit dorpsproject

Kader
5 tips voor geslaagde dorpsprojecten

* Werk samen met zoveel mogelijk partijen: van bedrijven en verenigingen tot particulieren en passanten.
* Probeer te begrijpen welke belangen er allemaal spelen.
* Zorg ervoor dat iedereen aan het woord komt – ook zij die minder gewend zijn op de voorgrond te treden.
* Geef genoeg ruimte en tijd om zorgen te formuleren.
* Timmer een plan niet helemaal dicht: laat genoeg speelruimte voor onderhandeling en aanpassing.

Meer weten?
Natuurbeheerplan Provincie Groningen
https://www.provinciegroningen.nl/subsidies/natuur-en-landschap/natuur-en-landschapsbeheer-snl/
Landschap Provincie Groningen
https://www.provinciegroningen.nl/subsidies/natuur-en-landschap/landschap/

Ik ben een bewoner van een Gronings dorp en…

ik heb al een heel plan klaar voor een dorpsproject

Bij welke bestaande plannen en visies past ons initiatief?

Met welke organisaties moeten we in ieder geval in gesprek?

Hoe krijgen we iedereen om de tafel?

Wat moeten we doen als je dorp een (toekomst)visie mist?

Kan de dorps- of toekomstvisie ook worden aangescherpt?

Hoe moeten we de adviezen en visies in ons projectplan verwerken?

Hoe krijgen we de financiering rond? Moeten we subsidie aanvragen?

Bij welke bestaande plannen en visies past ons initiatief?

Niemand is een eiland en dat geldt zeker voor dorpen en hun bewoners. Als bewoner van een Gronings dorp maak je deel uit van allerlei groepjes, clubjes en structuren – soms zonder dat je daar heel erg bewust van bent. Ook jullie initiatief om je buurt, dorp of gebied te verbeteren heeft vaak iets te maken met grotere zienswijzen, structuren en schema's, zoals dorps- en gebiedsvisies van Dorpsbelangen en de toekomstplannen van instituten, gemeentes, de provincie en soms zelfs het Rijk. Niet elk initiatief zal met dat soort organisaties en plannen te maken krijgen, maar vaak is dat wel het geval: jullie initiatief zal invloed hebben en allerlei andere belangen raken. In dit hoofdstuk gaan we daarom in op de vraag hoe jullie initiatief het beste kan worden ingepast in de grotere beleidsplannen en -structuren.

Het eerste wat je nodig hebt om je eigen initiatief in grotere verbanden te zien, is een overzicht van de belangrijkste plannen en visies in en rond je buurt, dorp of gebied. Google op 'Toekomstvisie' of 'Dorpsvisie' en de naam van je dorp en je krijgt al een mooi overzicht van de verschillende visies die eerder opgesteld zijn.

Bedenk daarbij met welke instanties en instellingen jullie allemaal in de nabije toekomst te maken zullen krijgen als je je initiatief verder gaat ontwikkelen tot een project. Wie is al bezig op dit gebied? Van wie zul je toestemming moeten krijgen om je project uit te voeren? Welk instituut deelt de lakens uit op dit terrein? Bij wie kun je financiële ondersteuning vragen? Welke instelling is de spil in het netwerk? (Zie kader Met welke partners krijg je allemaal te maken bij een dorpsproject.)

Bijvoorbeeld in

Toen enkele inwoners van de gemeente Westeremden in 2018 zich voorstelden hoe mooi het zou zijn om een officiële wandelroute te hebben in het prachtige cultuurhistorische gebied rond hun dorp – een oude monding van de verdwenen rivier de Fivel – kwamen ze er al snel achter dat ze niet alleen met de gemeente (Loppersum) te maken zouden krijgen, maar ook met het waterschap Noorderzijlvest, de stichting Landschapsbeheer Groningen en de verschillende eigenaren van landerijen waar de ruim 14 kilometer lange route langs zou lopen. Samen met deze partijen wist de initiatiefgroep ook de Rabobank, de stichting Stem en het loket Leefbaarheid voor het plan te winnen, zodat de route in het landschap kon worden uitgezet en bewegwijzerd. Een informatiebord op het Dorpsplein en een download-folder tonen sindsdien de rijke historische en natuurhistorische achtergronden van de route die loopt langs de vroegere zeeboezem, waar de lang geleden verdwenen rivier de Fivel zijn water op loosde.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Met welke visies en plannen kun je te maken krijgen?

> *Dorpsvisies* (vaak ook toekomstvisie geheten): plannen die vanuit het dorp – soms met hulp van gemeentes, Groninger Dorpen of andere professionele organisaties– tot stand zijn gekomen en die laten zien wat de identiteit is van een dorp, wat de zwakke en sterke punten zijn, wat de dorpsbewoners willen op het gebied van bijvoorbeeld wonen, leven en ondernemen, vervoer en verkeer, natuur en omgeving, leefbaarheid, zorg en energie en wat hun prioriteiten zijn. Voorbeeld: Tjuchem: Dorp met een visie 2017-2027

> *Gebiedsplannen*: plannen die vaak door gemeentes zijn opgesteld en die vaak over de toekomst van een groter gebied gaan. Voorbeeld: De gebiedsvisie Middag-Humsterland of die van 't Zandt ('t Zandt op de kaart).

> Provinciale plannen en visies, meestal uitgewerkt op gebiedsoverstijgende thema's zoals over natuur, ruimte, wonen, vervoer, toerisme en recreatie, energie, educatie en cultuur. De provincie Groningen heeft een hele reeks van dit soort plannen en toekomstvisies.

> Plannen van instellingen als Landschapsbeheer, stichting het Groninger Landschap en Staatsbosbeheer, waterschappen als Noorderzijlvest en Hunze en Aa's, erfgoedbeheerders als Erfgoedpartners en de stichting Groninger kerken, vervoersbedrijven als Arriva, NS en qbuzz en het OV Bureau Groningen, etcetera. (De toekomstplannen staan vaak in de jaarverslagen, evenals namen van – plaatselijke – beleidsmedewerkers, adressen en mailadressen, etcetera.).

> Toekomstplannen van derden, zoals het Nationaal Programma Groningen dat in 2020 onder de titel *Toukomst* ideeën zocht voor de ruim 100 miljoen euro die beschikbaar was gesteld door de Nederlands overheid.

Meer weten

Landschap Provincie Groningen

Met welke organisaties moeten jullie in ieder geval in gesprek?
Met een paar instanties krijg je vrijwel altijd te maken. Allereerst de vereniging Dorpsbelangen – soms ook wel dorpscoöperatie, dorpsraad of plaatselijke belang geheten. Deze organisatie vertegenwoordigt het dorp, beheert vaak het dorpshuis en – het belangrijkste – heeft vaak plannen opgesteld waarin de toekomst van het dorp wordt geschetst: de dorpsvisie. Die toekomstschets bevat meestal belangrijke aanwijzingen in hoeverre je plan in lijn is met de ideeën van je andere dorpsbewoners.

De tweede instantie waar je hoogstwaarschijnlijk mee te maken krijgt, is de gemeente. Die is immers politiek en bestuurlijk verantwoordelijk voor het dorp, maakt beleid en bestemmingsplannen, houdt toezicht op de woningbouw, geeft vergunningen af, is verantwoordelijk voor het onderhoud van wegen, terreinen en gebouwen en voert landelijke wetten uit.

Sommige gemeentes hebben een dorpencoördinator of een gebiedsregisseur aangesteld (zie kader *Dorpen- of gebiedscoördinator: schakel tussen dorp en gemeente*) , die de belangrijkste brug vormt tussen bewoners(organisaties) en gemeenten. Als je weet wie deze persoon is en hoe je hem of haar kunt bereiken, ben je al heel wat stappen verder.

Met een van deze twee vaste partners zul je meestal als eerste een gesprek hebben. De vertegenwoordiger van dorpsbelangen of van de gemeente weet vaak welke andere mogelijke partners en belanghebbenden je aan zou moeten spreken en hoe je dat het beste kunt doen. Meestal is het een kwestie van doorzetten en doorvragen tot je de juiste sleutelpersoon hebt gevonden, maar als je die eenmaal hebt gevonden, scheelt het je enorm veel tijd en heb je minder kans dat je er later achter komt dat je een belangrijke schakel hebt gemist.

Soms is ook een andere route mogelijk, bijvoorbeeld omdat je project over een onderwerp gaat waar een goede infrastructuur, advies en ondersteuning al aanwezig zijn. Energie bijvoorbeeld: wie iets met duurzame lokale energie wil doen of de mogelijkheden tot een energiecoöperatie wil oprichten, kan zich het beste tot de GreK richten (Groninger Energiekoepel) richten. En wie een project wil starten dat met het landschap en de natuur rondom het dorp te maken heeft, kan het beste meteen naar Landschapsbeheer Groningen gaan.

Kom je er niet uit, benader dan Groninger Dorpen, waar men je op weg kan helpen om de juiste sleutelpersonen te vinden.

Bijvoorbeeld in
Voor elkaar klaarstaan is niet altijd meer vanzelfsprekend in de Groninger dorpen. Vandaar dat in Roodeschool een burgerinitiatief ontstond om hulpvragen te

vergemakkelijken en vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Veur Mekoar Roodeschool probeert hulpvragenden over een drempel te helpen. 'Moet u een keer naar het ziekenhuis en heeft u geen vervoer? Een incidenteel klusje? Heeft u talenten of een hobby waar u anderen blij mee kan maken? Ook dan mag u ons benaderen.'

Dit project werd gesteund en geïnitieerd door de voormalige gemeente Eemsmond die merkte dat in veel dorpen het aanbod aan vrijwilligerswerk en mantelzorg vaak versnipperd was – iets waar de dorpen zelf ook mee worstelden. Dorpsbewoners werden daarom gekoppeld aan verschillende zorg-, jongeren- en oudereninstellingen, en gingen in overleg met de dorpencoördinator van de gemeente. Eerst werd daarvoor samen met dorpsbelangen een sterkte/zwakte-analyse (SWOT) per dorp gemaakt om de stand van zaken op het gebied van mantelzorg en vrijwilligerswerk in kaart te brengen. Daarna werden de ondersteuningsvragen van dorpsbewoners omgezet in een werkplan en een digitaal platform dat – dankzij de inzet van vrijwilligers – nog steeds draait.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Partijen waarmee je te maken kunt krijgen bij een dorpsproject
> Vereniging voor Dorpsbelangen
> Gemeente
> Provincie
> Buurdorpen
> Ondernemers in en rond de dorpen (waaronder landbouwers)
> Landschapsbeheer Groningen
> Waterschap
> Vervoersondernemingen (Arriva, Qbuzz)
> Staatsbosbeheer
> stichting Groninger Landschap
> stichting Oude Groninger Kerken
> Erfgoedinstellingen
> Energieprojectadviseurs zoals de Groninger Energiekoepel (GrEK).
> Mogelijke financiers en/of sponsoren als banken, makelaars, bedrijven
> Subsidie-instanties als het Prins Bernhard Cultuurfonds, provincie, Fonds Nieuwe Doen en het Waddenfonds.

Meer weten
Overzicht voor alle verantwoordelijkheden en werkzaamheden van gemeentes.

Dorpencoördinator gemeente Het Hogeland
https://socialekaartgroningen.nl/organisatie.php?id=2034
Sociale vitaliteit organiseren (provincie Groningen):
https://www.provinciegroningen.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/Beleid_en_documenten/Documentenzoeker/Wonen_en_welzijn/Sociale_vitaliteit_organiseren_-_hoe_doe_je_dat.pdf

Weet je hoe je iedereen om de tafel kunt krijgen?

Als je – samen met iemand van dorpsbelangen, Groninger Dorpen of de dorpencoördinator van de gemeente – eenmaal de juiste partners en belanghebbenden hebt geselecteerd, zul je moeten proberen iedereen om de tafel te krijgen. Natuurlijk is het fijn als je voordien al met mogelijke partners hebt gesproken, maar uiteindelijk zul je het gesprek gezamenlijk aan moeten gaan.

Het spreekt vanzelf dat je goed voorbereid moet zijn en je idee zo goed en scherp mogelijk kunt formuleren (zie Weet je al hoe je je idee kunt verwoorden? en Weet je al in welke vorm je je idee het beste kunt gieten?). Probeer zo concreet mogelijk te zijn: wat hebben jullie precies voor ogen, wat is het doel en de doelgroep, om wat voor bedragen gaat het, wat is het tijdspad en – het allerbelangrijkste – wat verwacht je van de personen die hier om de tafel zitten? Hoeven ze alleen te reageren op wat je zegt, of moeten ze ook eigen inbreng hebben, wil je dat ze zich voorbereiden? Probeer zo feitelijk en efficiënt mogelijk te zijn. Heb je de juiste personen bij elkaar, gebruik die mogelijkheid dan ook en blijf niet hangen in vage voornemens.

Ook hier speelt de sleutelpersoon – vaak de dorpen- of gebiedscoördinator van de gemeente – een hoofdrol. Die kan je immers helpen om te bepalen wie je als eerste zou moeten hebben om de andere partijen rond de tafel te krijgen. Ook kan hij of zij helpen om te kijken hoe je deze functionaris het beste kunt benaderen. Kijk ook naar de belangen van deze persoon en zijn organisatie en formuleer zo scherp mogelijk wat het voordeel zou kunnen zijn van jouw project voor deze organisatie, instelling of vereniging. Welke doelstellingen van hen komen hierdoor dichterbij? Is het bijvoorbeeld alleen maar goed voor het imago of ook voor iets anders?

Centraal hierin staan de plannen en toekomstvisies. Wat willen je mogelijke samenwerkingspartners? Wat missen ze nog? Laat je niet meteen ontmoedigen. Bij tal van initiatieven in Groningen – van Ulrum tot Ter Apel – bleek de aanhouder een volhouder en dus een winnaar, gewoon door de adviezen van anderen te volgen.

Bijvoorbeeld in

In ’t Zandt namen twee dorpsbewoners het initiatief om het terrein van de plaatselijke voetbalvereniging – opgeheven in 2017 – om te bouwen tot een plek waar mensen van buiten onderdak konden krijgen en het prachtige landschap van Noord-Groningen konden leren kennen. Een camping. Maar meer dan dat. Veel meer. Een plek voor gemeenschappelijkheid en opvang. De gemeente vond het een prachtig idee en gaf de stichting toestemming om het voetbalterrein en de gebouwen – de voormalige kleedkamers en de voetbalkantine – voor een symbolisch bedrag te huren.

Maar een camping is slechts een deel van het jaar open, en dus kregen ook andere ideeën de kans om ontwikkeld te worden. Er kwam een winkel en er werden plannen gemaakt voor een recreatiepark. Maar hoe kun je daar ondersteuning voor krijgen als de inkomstenbronnen nog zo beperkt zijn? De stichting sprak daarvoor met het Noorderpoortcollege in Groningen over het begeleiden van vroegtijdige schoolverlaters, met bureau Halt (taakstraf jongeren), en met het Werkplein Fivelingo over de reïntegratie van werkzoekenden. Op deze manier zou het voormalige voetbalterrein een levendige opvangplek worden voor dorpsgenoten en mensen van buiten.

Bij het Noorderpoort en het Alfa-college ging het bijvoorbeeld om leerlingen die veel moeite hebben met het schoolsysteem. 'Wel leerbaar, niet schoolbaar', aldus de initiatiefnemer. Doel was om deze bijzondere leerlingen op een laagdrempelige manier te laten wennen aan sociale omgang en werktaken. Daarvoor komen ze drie dagen per week bij Landgoed DeCamping waar ze 's ochtends schoolopdrachten doen en 's middags meewerken, bijvoorbeeld bij het onderhoud van veld en bos of bij het maken van bloembakken voor het dorp.

Aan dit voorbeeld is te zien dat de verschillende instellingen hun eigen belangen en die van stichting Landgoed de Camping konden verenigen. Daardoor kon er ook gemakkelijk en snel worden gehandeld. De gemeente Loppersum – waaronder 't Zandt viel – besloot mede daarom om de stichting te ondersteunen als een algemene voorziening voor het dorp, mogelijk gemaakt met middelen vanuit het Nationaal Programma Groningen en ondersteund door de stichting Perspectief Groningen.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Mogelijke partners – de belangrijkste vragen

Om samen te werken moet je proberen te begrijpen wat je partners – gemeenten, instellingen en bedrijven – voor doelstellingen, mogelijkheden en belangen hebben. Stel jezelf de volgende vragen:

> Komen (delen) van hun doelgroep overeen met die van jou: je dorp en je medebewoners?

> Wat is het belangrijkste doel van deze instelling of dit bedrijf?

> Wat zijn de nevendoelen? Wat zouden ze graag nog willen in de nabije toekomststrategie?

> Hebben ze een plan, een toekomstvisie?

> Wat missen je partners nog?

> Wat zijn de problemen waar ze tegenop lopen?

> Hoe zou jouw initiatief daar een positieve rol in kunnen vervullen?

Meer weten

- Netwerk Duurzame Dorpen Groningen
https://www.netwerkduurzamedorpen.nl/groningen
- Sociale samenhang, samenwerking en veerkracht in het Groningse gaswinningsgebied https://www.groningsperspectief.nl/wp-content/uploads/2019/07/Rapport-Sociale-samenhang-samenwerking-en-veerkracht.pdf

Wat moet je doen als je dorp een (toekomst)visie mist?
Laat je initiatief zo goed mogelijk aansluiten bij de dorps/toekomstvisie, is het advies dat al vaker viel. Maar wat als je dorp geen toekomstvisie heeft geformuleerd? Wat als deze verouderd is? En wat als jouw initiatief in geen enkel vakje van die visie past?

In sommige dorpen is er bijvoorbeeld wel een dorpsvisie, maar is deze al weer vele jaren oud. En sommige visies zijn wel erg vaag. Hoe kun je jullie project daarbij laten aansluiten? Een eerste optie is gewoon door te gaan met het uitwerken van een projectplan, ervan uitgaande dat Dorpsbelangen en je mededorpsbewoners zich wel achter je initiatief zullen scharen. De tweede optie is kijken of de dorps- of toekomstvisie uitgebreid of aangescherpt kan worden. Dat kun je aankaarten bij Dorpsbelangen en eventueel aan de rest van het dorp voorleggen tijdens een algemene vergadering van de vereniging of op de site van Dorpsbelangen. Vaak zul je merken dat je project te maken heeft met andere, lopende problemen en projecten. Woonprojecten hebben vaak met verkeer te maken, een dorpsmoestuin met duurzaamheid en zelfredzaamheid.

Deze tweede mogelijkheid – aanscherpen of uitbreiden van de dorpsvisie – is niet alleen belangrijk voor het dorp en de onderlinge samenhang, maar ook voor je eigen project. Gemeenten, bedrijven, subsidiegevers en instellingen hechten er vaak aan dat dorps- of gebiedsprojecten niet alleen door een paar individuen worden ondersteund, maar door een meerderheid van de dorpelingen. Een project dat niet door een groot deel van de bewoners wordt omarmd, wordt meestal met grotere scepsis bekeken dan een plan dat wel brede steun kent. Draagvlak is een van de belangrijkste voorwaarden voor goedkeuring en ondersteuning.

Bijvoorbeeld in
In november 2019 verscheen de eerste Dorpsvisie van Steendam die werd opgesteld door het bestuur van de Dorpsvereniging Steendam, met ondersteuning van Libau, een onafhankelijke adviseur op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en cultureel erfgoed. Naast een beschrijving van de karakteristieken van het dorp en zijn omgeving werd er een visie gegeven op een zevental thema's, variërend van openbare ruimte en verkeersveiligheid tot de samenwerking tussen dorp en overheid. Speciale themahoofdstukken waren gewijd aan de energietransitie en 'aardbevingen en versterkingen'.

Met elkaar doet deze 'integrale' dorpsvisie dienst als blauwdruk voor de komende jaren – niet alleen voor de bevolking van het dorp, maar ook voor de gemeente Midden-Groningen, waarin Steendam ligt en voor alle andere overheden en instanties die met het dorp te maken hebben.

Bijzonder van de Blauwdruk is dat er zes 'toekomstbeelden' werden uitgewerkt in het document, variërend van 'sociaal klimaat en leefbaarheid' tot 'Coöperatie'. Die toekomstbeelden waren het resultaat van dorpsvisieavonden en inspraakrondes waarin de dorpelingen hun ideeën, dromen, voorkeuren en plannen konden bespreken en bediscussiëren. In alle fases van de totstandkoming van de Dorpsvisie werd de gemeente op de hoogte gehouden van de voortgang. Uiteindelijk is het namelijk de bedoeling dat de afspraken perspectief, houvast en vertrouwen geven aan bewoners, ondernemers en instellingen in en rond Steendam. Zoals een van de kernzinnen luidde: 'De dorpsvisie wordt aangeboden aan de gemeente als wensenkader vanuit het dorp, waarmee voor een meerjarige periode afspraken kunnen worden gemaakt.'
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat staat er in een dorps- of toekomstvisie?
Een dorps- of toekomstvisie bevat in ieder geval de volgende onderdelen:
> Een schets van de geschiedenis en het 'dna' van het dorp: wat kenschetst je dorp en hoe is je dorp zo geworden als het nu is?
> Een schets van het huidige dorp: wat is er bijzonder aan je dorp?
> Een schets van het dorp en zijn omgeving. Hoe verhoudt het dorp zich tot buurdorpen, gemeente, provincie en elders?
> Wat zijn zwakke en sterke punten van je dorp? Waarin onderscheidt het zich positief en negatief van andere dorpen (in de omgeving)?
> Wat zijn de kansen en bedreigingen? Waarin zou je dorp zich nog verder kunnen ontwikkelen? Wat zijn de mogelijke problemen die in de (nabije) toekomst op het dorp af komen? Hoe kun je die problemen eventueel voorkomen?
> Wat zouden de dorpelingen in de toekomst willen op het gebied van:
    > Wonen: woningaanbod, bevingen/versterking, veiligheid, openbare ruimte
    > Leefbaarheid: Natuur, milieu, verenigingsleven, cultuur, recreatie, toerisme
    > Voorzieningen: Zorg, onderwijs, vervoer, winkels, energie
    > Werk: Werkgelegenheid, bedrijvigheid, landbouw/veeteelt
> Wat zijn de allerbelangrijkste wensen van het dorp voor de komende vijf of tien jaar? Geef prioriteiten.

Meer weten
- Groninger Dorpen: Dorpsvisie https://groningerdorpen.nl/klaar-voor-de-toekomst/dorpsvisie/

- De kracht van Groningen: https://www.dekrachtvangroningen.nl/documenten-database/HandlerDownloadFiles.ashx?idnv=687070
> Steendam Dorpsvisie 2020-2030: https://steendam.info/dorpsvisie-2020-2030

Wanneer moet de dorps- of toekomstvisie worden aangescherpt?
Een dorps- of toekomstvisie moet regelmatig aangescherpt worden. Nieuwe ontwikkelingen dienen zich aan, zeker in een provincie als Groningen waar de bevings- en versterkingsproblematiek veel deining veroorzaakt en waar de zoektocht naar nieuwe, duurzame energiebronnen de toekomst van het landschap danig aan het veranderen is. Maar hoe doe je dat? En wanneer?

Externe oorzaken kunnen de dorpsvereniging en de dorpelingen aan het denken en schrijven zetten. Bijvoorbeeld een gemeentelijke herindeling, regionale samenwerking of wetswijzigingen. In Bad Nieuweschans werd bijvoorbeeld de Dorpsvisie al in een vroeg stadium – het was een pilot – gereed gemaakt voor de nieuwe Omgevingswet. En bij de buurdorpen Zandeweer, Doodstil en Eppenhuizen was het de gemeente die vroeg om een gezamenlijk aanspreekpunt in de dorpen op te richten. Daarop kwamen actieve dorpsbewoners in het geweer, bezochten verschillende verenigingen en hielpen bij het formuleren van een dorpsvisie die in juli 2018 in dorpshuis het Klokhoes kon worden gepresenteerd. De drie dorpen konden weer naar de toekomst kijken – maar nu gezamenlijk – en gemeentes en andere instanties hadden een aanspreekpunt.

Bijvoorbeeld in
De Vereniging Dorpsbelangen Loppersum (VDL) was bijvoorbeeld lange tijd een gezellige activiteitenvereniging die enkele vergaderingen per jaar hield en feesten ondersteunde. Maar toen de gasbevingen het dorp in hun greep kregen, besloot de vereniging een andere rol te gaan spelen. Er werd daarom een nieuwe dorpsvisie opgesteld, samen met het Leefbaarheidsfonds, en er werd actiever samengewerkt met andere verenigingen. Ook hoefden burgers geen lidmaatschapsgeld meer te betalen en werden dorpelingen gestimuleerd om mee te doen en te denken. De moeizame verhouding die de vereniging lange tijd had met de gemeente (destijds Loppersum), werd omgezet in een positievere, ondersteunende samenwerkingsvorm.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Een voorbeeld van een dorpsvisie of -manifest
Hieronder de vragen die in een dorps/gebiedsvisie/manifest thuishoren.
> Hoe is het dorp ontstaan?
> Wat maakt het dorp krachtig?
> Wat maakt het dorp kwetsbaar?
> Wat willen we als dorp bereiken in de nabije toekomst?

> Hoe moeten we dit realiseren?
> Wat waarderen we aan de huidige gemeente?
> Wat waarderen we men minder aan de huidige gemeente?
> Wat wil het dorp de gemeente meegeven?
> Hoe is deze visie tot stand gekomen?
Zie o.a. Dorpsbelangen Noordhorn – Manifest Noordhorn: een toekomstbestendig dorp:
http://www.dorpsbelangennoordhorn.nl/userfiles/downloads/dorpsvisie/v1-Manifest Noordhorn-lange versie.pdf
[Einde kader]

Meer weten
- Groninger Dorpen: Dorpsvisie https://groningerdorpen.nl/klaar-voor-de-toekomst/dorpsvisie/
- Groninger Dorpen: Typisch Gronings https://groningerdorpen.nl/klaar-voor-de-toekomst/typisch-gronings-ontwikkel-je-samen/
- Steendam: vernieuwde dorpsvisie https://www.eemskrant.nl/steendam-van-dorpsvisie-naar-een-versterkte-toekomst/

Hoe moeten we de adviezen en visies in ons projectplan verwerken?
Je initiatief blijkt uiteindelijk in lijn met de toekomstvisie van je dorp, de gesprekken met mogelijke partners zijn achter de rug. Veel heb je geleerd, veel inzichten heb je verworven. Nu is de tijd om van je initiatief een project te maken. Met een duidelijk doel, een planning, een begroting en een goed uitgewerkt projectplan.

Daarvoor zul je eerst alle adviezen en inzichten moeten verwerken in je oorspronkelijke plan. Wat waren de belangrijkste aanbevelingen? Hoe moet je je plan aanpassen om je gesprekspartners, financiers en vergunningverlenende instanties over de streep te kunnen trekken? Welke aanpassingen zijn nodig om de toekomstvisie van het dorp nog beter te ondersteunen?

Informeer eerst je projectgroep en de initiatiefnemers over de nieuwe inzichten, ga in gesprek met ze over deze aanpassingen en vraag je met elkaar af in hoeverre je nog achter dit aangepaste plan kunt staan. Doe je niet teveel water bij de wijn? Of is het plan juist beter geworden? Wat is je speelruimte?

Kijk vooral uit dat je oorspronkelijke ideeën niet verwateren door al die wensen en ideeën van partners en dorpsgenoten. Een dorpsmoestuin die ook nog kinderspeelplaats moet worden en hondenuitlaatgebied is eigenlijk geen moestuin meer, maar een dorpsparkje.

Pas het plan aan tot het niet meer wringt en leg het geheel voor aan het dorp. Kaftje erom, nietje erdoor en uitdelen. Maak vooral ook duidelijk wie de partners zijn en wat dat betekent voor het initiatief en het plan. Voorleggen kan via de dorpskrant, een poster in het dorpshuis en de plaatselijke winkels of gewoon door huis aan huis een folder te verspreiden. Kijk of er een mogelijkheid is om in de vergadering van vereniging Dorpsbelangen je plan toe te lichten.

Vergeet niet je projectpartners in te lichten over deze stappen. Het belangrijkste in dit stadium is open en helder te zijn naar iedereen, zodat in de projectfase zo min mogelijk onduidelijkheden zijn.

Bijvoorbeeld in
Bij de zogenoemde MEER-dorpen ten oosten van Groningen – Middelbert, Engelbert, Euvelgunne en Roodehaan – stond vanaf 2019 veel te gebeuren. Er moest onder andere een nieuwe weg worden aangelegd, er werden vijftienhonderd nieuwe woningen in dit gebied gepland en er moest een nieuw schoolgebouw worden gebouwd. De oude dorpsvisie uit 2009 moest daarom worden aangepast, vond men.

De vereniging Dorpsbelangen besloot daarop de zogenoemde gereedschapskist van Typisch Gronings te gebruiken – een methode waarbij bewoners met behulp van wekelijkse opdrachten ontdekken wat zij zelf belangrijk vinden aan hun dorp en leefomgeving. Tijdens de startbijeenkomsten in januari 2020

in het MFC in Engelbert en de kerk in Middelbert werden meer dan honderd van dit soort gereedschapspakketjes uitgedeeld, beschikbaar gesteld door de Vereniging Groninger Dorpen. Door de coronacrisis konden de gebundelde en verwerkte resultaten helaas niet in een grote gebiedsbijeenkomst gepresenteerd en besproken worden, wel werden ze online gepubliceerd en besproken. Deze reacties werden meegenomen in gesprekken tussen de belangenvereniging, de werkgroep dorpsvisie en het team van Typisch Gronings.

Typisch Gronings is niet de enige manier waarop een dorps- of toekomstvisie kan worden gemaakt, verdiept of verscherpt. Toen in 2018 er een gemeentelijke herindeling plaatsvond en de gemeente Zuidhorn zijn einde zag naderen, riep men de belangenverenigingen van de dorpen op om een manifest op te stellen waarin de plannen, wensen en mogelijkheden voor de toekomst zouden worden geformuleerd. Daarop besloot de Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn een aantal avonden bijeen te komen om thema's voor te bereiden en een bijeenkomst te organiseren waar de inwoners werden gevraagd input te leveren voor de nieuwe dorpsvisie. De huidige situatie werd geanalyseerd en de kwetsbaarheden van het dorp benoemd, bijvoorbeeld op het gebied van cultuurhistorisch en natuurlijk erfgoed.

Het manifest werd uiteindelijk gepresenteerd op een dorpsavond, gepubliceerd op internet en dient nu als leidraad voor de toekomst van Noordhorn – juist in de nieuwe gemeente.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe kan een gemeente een dorp en zijn bewoners helpen bij het formuleren van een toekomstvisie?

Het maken van een dorpsvisie gaat uit van wisselwerking tussen dorp en gemeente. Gemeenten kunnen daarbij kennis beschikbaar stellen aan dorpsbewoners en –verenigingen over organisatievormen en dorpsraadpleging . Bovendien kunnen ze deze vergelijken en verbinden met ervaringen uit andere dorpen. Ideaal zou zijn als er ook financieel kan worden bijgedragen aan zaken die binnen het takenpakket of beleid van de gemeente passen en die een plek kunnen krijgen binnen de dorpsvereniging.

Op deze manier kunnen gemeenten dorpen en dorpsverenigingen helpen met de vorming van dorps- of regiovisie, bij de vastlegging hiervan en het gebruik als basis voor visievorming op een grotere schaal. Dit kan onder andere gebeuren door ondersteuning te bieden door de inzet van ambtelijke begeleiding en vakspecialisten.

De gemeente kan deze geformuleerde dorpsvisie bekrachten middels een (ruimtelijk) besluit en afspreken deze ook als uitgangspunt voor verdere visievorming te gebruiken.

De belangrijkste schakel hierin zou de gemeentelijke dorpsondersteuner moeten zijn. Die speelt in op lopende processen of nodigt het dorp uit tot het opstellen van een visie of de periodieke actualisatie daarvan.

Als er nog geen organisatie in het dorp is zou de gemeente het dorp moeten helpen om deze formeel of informeel op te zetten waarbij een evenwichtige informatie-inwinning het uitgangspunt is. Het dorp en de dorpsondersteuner stippelen samen een route uit en zorgen ervoor dat zowel het proces als de uitkomst daarvan verankerd worden in de besluitvorming.

Het is aan de gemeenten om daarbij ook de bredere context te bewaken en het dorp goed te informeren over de mogelijkheden en de gemeentelijke afwegingen die daarbij plaats moeten vinden. Als een dorp bijvoorbeeld energieneutraal wil worden met behulp van een eigen energiecentrale (welke dan ook) dan heeft dat invloed op de brede omgeving en de evenwichtige distributie van energie. Dat kan zelfs de invloed van de gemeenten te buiten gaan.

Meer weten

Hoe krijg je financiering rond? Moet je subsidie aanvragen?
Niet alle projecten hebben uitgebreide financiering nodig. Een oproep om vlaggen op te hangen in de week van het dorpsfeest (of kunst voor het raam te zetten in covid-tijden) kan zonder financiële grondslag worden georganiseerd. Maar wil je een locatietheaterweekend organiseren of een zorgcoöperatie beginnen, dan zul je – naast je projectplan – een gedegen begroting moeten opstellen en financiering moeten vinden.

Die financiering kan van alles zijn. Soms leveren de activiteiten of producten genoeg op om de begroting sluitend te laten zijn. Soms kun je met een crowdfundingactie genoeg geld binnenkrijgen om je project of activiteit uit te voeren. Soms heb je veel meer nodig en moet je je weg in het fondsen- en subsidiestelsel zien te vinden (zie links).

Het eerste wat je dus zult moeten doen, is het plan definitief maken, met een deugdelijke planning en een begroting. Dat gebeurt meestal door een financieel deskundige, zoals de penningmeester van je organisatie. Deze stelt van tevoren de begroting op en kan ook achteraf verantwoording afleggen voor de financiële consequenties van het project.

Zorg in ieder geval voor een goede begroting en zoek financiële ondersteuning bij de personen, instanties en fondsen die binnen het thema passen. Soms zijn er standaardpotjes bij gemeentes, bij de provincie of bij andere instanties, zoals het Dorpsbudget van de gemeente Het Hogeland of de buurtinitiatieven van de gemeente Midden-Groningen – al zijn deze soms gereserveerd voor Dorpsbelangen.

Als je zelf te weinig ervaring of kennis op dit gebied hebt, vraag dan ondersteuning van de gemeente (dorpencoördinator/gebiedsregisseur) of aan een subsidie- en fondsenspecialist. Raadpleeg in ieder geval de subisidie/financieringspagina van Groninger Dorpen.

Bijvoorbeeld in
Dat veel subsidie-instanties en fondsen op elkaar wachten, is goed te zien aan het verhaal van De Holm in Den Andel. Toen de plaatselijke school werd gesloten en de gemeente het schoolgebouw wilde afstoten, kwam een groep inwoners met een plan om van de oude school een activiteiten- en gemeenschapscentrum te maken. Toen de initiatiefgroep middels een crowdfundingactie kon aantonen over genoeg startgeld en dorpssteun te beschikken, bleef het lange tijd stil, volgens een van de initiatiefnemers. 'Gemeente en subsidieverstrekkers deden niets als de ander ook niets doet', zei een van de initiatiefnemers. 'Provincie, gemeente, sponsors: iedereen wachtte op elkaar.' Gelukkig was er destijds een iemand bij de provincie die het voortouw nam en de passiviteit doorbrak. Ze riep de verschillende stakeholders bij

elkaar, belegde een vergadering en riep op nu gezamenlijk door te gaan met dit project. 'We waren al een stichting en hadden de plannen rond, maar dat zetje hadden we net nodig.'
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Financiering van je project – zes manieren
> Zonder. Doe alles op basis van vrijwilligerswerk. Dit kan bij kleinere projecten, zoals een opruimactie, een dorpswandeltocht of een kinderspeurtocht.
> Met behulp van sponsoring. Heb je toch materiaal of geld nodig, kijk dan of bedrijven, instellingen of burgers je willen sponsoren. Bespreek goed wat ze daarvoor terugkrijgen: moet hun (bedrijfs)naam vermeld worden en op welke manier?
> Uit eigen middelen. Het project betaalt zichzelf uit. Sommige projecten leveren geld op. Een dorpswinkel, een dorpsmoestuin, een feestavond kan soms grotendeels worden betaald uit de inkomsten.
> Subsidies en fondsen. Gemeentes, provincies, bedrijven en goededoelen-instellingen ondersteunen regelmatig dorpprojecten. Let zeer goed op de voorwaarden: vaak kun je alleen als vereniging, stichting of coöperatie een subsidie aanvragen of een fonds aanschrijven.
> Crowdfunding. Vraag aan je dorps- of streekgenoten om een vrijwillige bijdrage voor het project. Dat werkt het best als je er ook iets tegenover kunt stellen: een kadootje, een gereserveerde zitplaats, een korting of een reductie op de toegang.
> Contributie. Voor bepaalde activiteiten kun je contributie vragen en daarvan kun je een deel voor je project gebruiken.

Meer weten
> Lijst van fondsen, subsidies en andere financieringsbronnen voor dorpsprojecten bij Groninger Dorpen. [Link naar https://groningerdorpen.nl/fondsenlijst/]

Ik ben een bewoner van een Gronings dorp en…
Ik sta op het punt een dorpsproject uit te voeren

Hoe kunnen we ons initiatief uitbouwen tot een werkbaar project?
Welke officiële (juridische) vorm moet ons project krijgen?
Wat wordt de taakverdeling (wie doet wat)?
Hebben we iemand van buiten nodig?
Hoe en wanneer communiceren we over ons project?
Kunnen we ons projectplan gebruiken voor publiekscommunicatie?
Wanneer kan ons project echt van start gaan?
Hoe kunnen we de voortgang van ons project in de gaten houden?
Is ons project vertraagd (of wijkt het af van de oorspronkelijke plannen en ideeën)?
Wordt het allemaal niet té vrijblijvend?
Wat gaan we doen als het project echt klaar is?
Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ons project na oplevering niet stilvalt?
Hoe en wanneer evalueren we?
Hoe gaan we hierna verder?

Hoe kun je je initiatief uitbouwen tot een werkbaar project?

Je hebt je plannen ontwikkeld, je begroting opgesteld, fondsen aangeschreven en hebt – voor zover mogelijk – samenwerking gezocht met de belangrijkste mensen, instanties en initiatieven die met je project te maken krijgen. Hoe maak je nu van al deze ideeën, voornemens en plannen een werkbaar project dat goed en stevig uitgevoerd gaat worden?

In de voorgaande fases (Ik heb een ideetje voor een dorpsproject en Ik heb al een heel plan klaar voor een dorpsproject) was je voornamelijk bezig met nadenken, opschrijven en overleggen – op vele manieren. In de projectfase waar je nu in beland, wordt het allemaal concreet. De handen gaan uit de mouwen. Er zijn taken die uitgevoerd moeten worden. Er is een tijdlijn. We gaan aan de slag!

Het eerste wat je zult moeten doen, is het plan definitief maken, met een deugdelijke planning en een reële begroting. Daarvoor moet je bepaalde mensen om je heen definitief taken gaan geven. Je hebt bijvoorbeeld een projectleider nodig die de activiteiten aanstuurt en de planning in de gaten houdt. En je hebt iemand nodig die de financiën controleert. Vaak heb je ook iemand nodig die de communicatie met het dorp en de verschillende instanties onderhoudt. Ook heb je allerlei vrijwilligers nodig die taken kunnen en willen uitvoeren. Hoe stuur je die aan? Hoe houd je die enthousiast? En hoe stuur je bij?

De projectmedewerkers hoeven overigens niet dezelfde te zijn als degenen die het initiatief namen, onderhandelden met instanties en het plan uitschreven. Dat kan wel – vaak gebeurt het ook – maar het hoeft niet. Een bedenker van ideeën, of de voorzitter van de overkoepelende stichting, heeft vaak heel andere kwaliteiten dan een projectleider die verantwoordelijk is voor de bouw van een dorpshuis.

Wat je eerst zou moeten doen is de taken op een rij zetten. Wat moet er precies gebeuren? Wat voor mensen zoek je en voor hoe lang heb je ze nodig? Zijn die personen in eigen gelederen te vinden of moet je ze elders zoeken? Maak een inschatting van het totaal aantal uren, dagen, weken, maanden en soms zelfs in jaren, dat de verschillende taken kosten en bereken daaruit de duur van het gehele project. Neem je planning ruim. (Zie kader)

Overleg met Dorpsbelangen hoe je deze vrijwilligers het beste kunt vinden. Vraag in de dorpskrant, op de Facebookgroep van je dorp of via deur-tot-deur-folders wie eventueel belangstelling heeft om aan dit project mee te werken. Soms is een bijeenkomst (in het dorpshuis) het juiste middel om precies te laten zien wát er moet gebeuren en te vertellen wat voor hulp en steun je zoekt.

Die laatste stappen lijken tijdrovend, maar al met al leveren ze je wel zichtbaarheid en steun op in je dorp en in je omgeving. Bovendien laat je hiermee

zien dat de papieren plannen nu ook werkelijkheid gaan worden. Vage ideeën en papieren plannen worden concreet!

Bijvoorbeeld in
In Nieuwe Pekela verzorgen vrijwilligers van 'Eetpunt de Samenleving' op maandag en woensdag maaltijden voor ouderen, die in de zaal van ontmoetingscentrum De Kiepe gezamenlijk worden gegeten. Die vrijwilligers uit Nieuwe Pekela vinden en vooral behouden was nog niet eenvoudig, merkten de initiatiefnemers, maar daarvoor bedachten ze een puntensysteem. Vrijwilligers die meehelpen met koken, afwassen of anderszins (chauffeurs!) krijgen een kortingswaardebon die vervolgens bij de plaatselijke middenstanders kan worden ingeleverd. Resultaat: meer vrijwilligers en meer omzet bij de winkeliers.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is het verschil tussen een idee, een plan en een project?
> Een project bestaat niet alleen op papier, maar uit activiteiten die zullen worden uitgevoerd.
> Een project heeft een concreet einddoel
> Een project heeft een duidelijk begin en soms ook een duidelijk einde.
> Een project heeft meestal een vaste bezetting, met aan het hoofd een projectleider.
> Een project kent vaak een budget dat niet overschreden mag worden.
> Een project kent voorwaarden die door anderen en door jullie zelf zijn opgelegd.

Meer weten

Welke officiële (juridische) vorm krijgt je project?
Voordat je de eerste spade in de grond zet, moet je in ieder geval weten welke officiële (juridische) vorm je project moet krijgen: de zogenaamde 'rechtspersoon'. (Zie kader beneden.) Voor een eenvoudig kunstrouteproject is het misschien niet nodig om een officiële organisatie op poten te zetten, maar zijn er financiële en juridische risico's aan je project verbonden, dan is het goed om hier van te voren over na te denken.

Soms zal een project onder de vlag van een bestaande organisatie vallen, bijvoorbeeld onder dat van de vereniging van Dorpsbelangen, de Energie- of Zorgcoöperatie van het dorp of een andere overkoepelende stichting, coöperatie of vereniging. Maar staan de activiteiten te ver af van de doelstellingen en belangen van Dorpsbelangen, of zijn ze te risicovol, dan kan er een andere vorm gekozen worden.

Zo bestaan veel energiecoöperaties en verenigingen van Dorpsbelangen in een dorp naast elkaar. Veel leden van die coöperaties zijn ook lid (of zelfs bestuurder) van Dorpsbelangen, maar vanwege de verschillende doelstellingen (wel/geen winst maken/uitkeren), hebben ze vaak geen officiële banden.

Welke rechtsvorm past het beste bij je? Een vereniging, een stichting, een coöperatie, misschien zelfs een besloten vennootschap? Alles hangt af van je doelstellingen. De allereerste grote vraag is of je een winstoogmerk hebt: je wilt het project echt iets verdienen. Als dat zo is, dan heb je de keuze uit een bv (besloten vennootschap) of een coöperatie. In het laatste geval profiteer je met z'n allen – een coöperatie is een vereniging met leden– van de winst. Bij een bv profiteren voornamelijk de aandeelhouders – en dat kan er soms maar één zijn.

Gaat het niet zozeer om mogelijke winst, maar om het nastreven van een maatschappelijk doel, dan kun je beter aan een stichting of een vereniging denken. Het verschil zit hem in de besluitvorming. Bij een vereniging besluiten de leden (vaak tijdens een jaarvergadering), bij een stichting besluit het bestuur. Bij een vereniging kiezen de leden een bestuur, bij een stichting kiezen de bestuursleden het bestuur.

Voor alle vormen heb je statuten nodig. Daarin staat onder andere wie bestuursleden zijn en mogen worden, hoe het stemrecht is geregeld, hoe de financiën geregeld gaan worden en wie er verplichtingen mogen aangaan.

Het kiezen van de juiste vorm – de rechtspersoon – is geen sinecure. Als je niet vaak met dit bijltje gehakt hebt, laat je dan adviseren door een deskundige. Groninger Dorpen kan je hierbij vaak helpen of doorverwijzen.

Bijvoorbeeld in

In Borgercompagnie kreeg de werkgroep Dorpshuis een andere rechtsvorm (stichting) dan de dorpsvereniging. Toen de voetbalclub in 2018 werd opgeheven besloot een groepje actieve dorpsbewoners de kantine van de voetbalvereniging om te bouwen tot dörpshoes. Daarvoor kregen ze alle medewerking van de dorpsvereniging die hen ondersteunde en in goed overleg aanraadde een stichting op te richten. Onder de vleugels van de dorpsvereniging werd zo een plan uitgeschreven, sponsors gezocht en een vrijwilligersorganisatie opgetuigd door de werkgroep Dörpshuis Borgercompagnie die hiermee in 2020 de eerste prijs van Vrijwilligers Bedankt! (1000 euro) won voor deze 'nieuwe huiskamer' van het dorp. *Meer over dit dorpsproject*

[Kader]

Wat zijn de officiële organisatievormen waarin je je project kunt onderbrengen?

> *Stichting*. Een stichting heeft geen winstoogmerk en kan daarom vaak subsidie of andere vormen van steun aanvragen. Bij een stichting heb je vaak maar enkele bestuurders: minimaal een voorzitter, een penningmeester, een secretaris. De bestuurders hebben de verantwoordingen en de zeggenschap over de stichting. Vertrekt een bestuurder dan kiezen de andere leden een nieuwe.

> *Vereniging*. Een vereniging streeft, net als een stichting, niet naar winst en is dus ook geschikt om subsidie of steun aan te vragen. Anders dan een stichting heeft een vereniging echter leden. Die leden zijn samen verantwoordelijk voor het wel en wee en kiezen gezamenlijk een bestuur met in ieder geval een voorzitter, een penningmeester, een secretaris. In de Algemene Leden Vergadering legt het gekozen bestuur verantwoording af voor de activiteiten en financiële resultaten van de afgelopen periode. Het bestuur van een vereniging bepaalt het dagelijks beleid, op basis van de koers die de leden hebben uitgezet. Een vereniging vraagt vaak contributie aan haar leden.

> *Coöperatie*. Een coöperatie mag wel als doel hebben om winst te maken. Er mag zelfs winst uitgekeerd worden aan de leden (vandaar dat veel energiecoöperaties die vorm hebben gekozen). Ook hier zijn het de leden die het bestuur kiezen en periodiek ter verantwoording mogen roepen, waarbij de financiële voortgang uiteraard van groot belang is.

> *Besloten Vennootschap*. Een BV heeft geen leden en mag naar winst streven. Die winst mag ook uitgekeerd worden aan de aandeelhouders. Omdat het een besloten vennootschap is, zijn de aandelen niet vrij overdraagbaar zoals bij een Naamloze Vennootschap (NV). Dat wil zeggen: de aandelen kunnen niet onderhands of via de beurs overgedragen worden, maar alleen in onderling overleg en na goedkeuring van de anderen. Elk jaar moet er een jaarrekening opgemaakt worden en bij de

Kamer van Koophandel gepubliceerd (maar dat moet met verenigingen, stichtingen en coöperaties ook.)

Meer informatie
- Keuze van rechtsvorm https://www.cooperatieexpert.nl/artikel/organisatievorm-kiezen/
- Vereniging, stichting, coöperatie, bv https://ncd.nl/sp_faq/in-welk-opzicht-verschillen-de-vereniging-de-stichting-en-de-cooperatie-van-de-bv-en-de-nv/

Wat wordt de taakverdeling binnen je project (wie doet wat)?
Hoe verdeel je de taken bij de uitvoering van je project? Wie doet wat? In ieder geval heb je iemand nodig die de algehele leiding heeft: de projectleider en iemand die de financiën beheert, overziet en controleert. Bovendien moet je ook veel communiceren, plannen, overleggen, terugkoppelen, inkopen, controleren, etcetera.

Bij kleinere projecten kun je verschillende taken bij een persoon leggen, bijvoorbeeld het project leiden, de planning bijhouden en de vrijwilligers coördineren. Bij grotere projecten wordt dat steeds lastiger en wordt de kans dat je je vrijwilligers overbelast te groot. Bovendien wil je dat de medewerkers elkaar kunnen aanvullen, aansporen en waar nodig bekritiseren of controleren. Teveel macht in een paar handen is voor geen enkel project goed.

Als je de verschillende taken hebt gekoppeld aan mensen ben je er nog niet. Je zult ook – zeker bij grotere projecten – moeten denken aan invalkrachten en reserves. Wie neemt het over als je projectleider of financieel expert uitvalt? Wat als in de zomervakantie je vrijwilligersgroep ernstig uitdunt en er toch doorgewerkt moet worden? Probeer een soort 'schaduwploeg' te formuleren, zodat je niet in paniek hoeft te raken als iemand uitvalt.

Bijvoorbeeld in
In 2003 werd de zorgcoöperatie Loppersum opgericht, na een voorbereiding van ruim twee jaar. De initiatiefnemers waren inwoners van het dorp die merkten dat in hun dorp veel behoefte was aan kleine en grote steun en zorg – vooral voor ouderen die nog thuis woonden. Niet door professionals, maar door vrijwilligers: dorpsgenoten. De leden helpen elkaar op allerlei gebied: van administratie tot vervoer, maar ook computerhulp, timmerklusjes, etcetera.

De vragen komen binnen via de zorgtelefoon (bereikbaar van 10-12 u. 's ochtends), maar ook in onderling overleg. Verschillende werkgroepen organiseren de hulpvragen, doen de intake en proberen vraag en antwoord te koppelen. Inmiddels telt de zorgcoöperatie in Loppersum meer dan 800 leden die jaarlijks met elkaar een kleine tweehonderd hulpvragen hebben. Sinds juni 2018 maakt de coöperatie deel uit van de Projectgroep Pilot Wiemersheerd (PPW), samen met vertegenwoordigers van Zonnehuisgroep Noord, Woonzorg Nederland, NCG en de gemeente.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Welke projectmedewerkers heb je nodig?
> Projectleider. Stuurt de verschillende projectmedewerkers aan, houdt de voortgang en de planning bij, maakt afspraken met externe partijen, controleert de kwaliteit en

is verantwoordelijk voor de algehele voortgang van het project. Is ook verantwoordelijk voor de algehele sfeer.
> Financieel expert (penningmeester/boekhouder). Stelt van tevoren de begroting op, houdt de uitgaven en inkomsten in de gaten en legt verantwoording af voor de financiële consequenties van het project.
> Communicatiemedewerker (secretaris). Communiceert zowel met de vrijwilligers, de partners als de achterban (het dorp). Werkt nauw samen met de projectleider, onder andere bij het maken van een communicatieplan (bij grotere projecten). Zie ook paragraaf 3.4.
> Vrijwilligerscoördinator. Als je met veel vrijwilligers samenwerkt is het vaak handig als één iemand de vrijwilligers informeert en aanstuurt. Zo iemand denkt ook vanuit de belangen van de vrijwilligers. Werkt daarbij nauw samen met de projectleider en de plannings- en communicatiemedewerkers.
> Inkoper. Bestelt en huurt materialen en gereedschappen Werkt vaak nauw samen met de projectleider, de planner en financieel expert / penningmeester.
(Een aantal van deze functies kan bij kleinere projecten gecombineerd worden.)

Meer weten
Sterk vrijwilligerswerk Groninger Dorpen https://groningerdorpen.nl/krachtige-inwoners/sterk-vrijwilligerswerk/
Taken projectleider/medewerker https://projectbanen.nl/kenniscentrum-projectmanagement/projectrollen/projectmanager/

Heb je iemand van buiten nodig?
Soms kunnen niet alle taken door de initiatiefnemers of je dorpsgenoten worden uitgevoerd. En soms is het ook slimmer om iemand van buiten aan te trekken, omdat een deskundige-van-buiten geen eigen belangen heeft. Aarzel dan niet om iemand van buiten in te zetten, het liefst iemand met een andere ervaring en kennis. Vaak is dat ook goed voor de voortgang en de sfeer, want zo'n 'buitenstaander' heeft geen banden en geschiedenis met het dorp, hoeft geen partij te trekken en kan een brug slaan tussen partijen. Bovendien kan hij of zij met een frisse blik naar het project en de rol ervan in het dorp kijken. En belangrijker nog: een buitenstaander heeft geen eigen belangen bij de uitkomst van het project.

Bijvoorbeeld in:
Die buitenstaander kan ook een betaalde kracht zijn. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Overschild, waar de gasbevingen het dorp zo hadden toegetakeld dat het grootste deel van de gebouwen moest worden gesloopt en versterkt. Om te voorkomen dat er alleen maar 'van bovenaf' versterkingsplannen werden bedacht en uitgevoerd, en de dorpelingen voor een voldongen feit werden gesteld, zochten ze via de verenigingen Dorpsbelangen naar professionele begeleiding. Iemand die alle veranderingen 'in vogelvlucht' kon overzien en tegelijkertijd in detail kon beoordelen.

Uiteindelijk werd de Rotterdamse architect Enno Zuidema aangetrokken als 'dorpsbouwmeester' en als bewaker van de complexe bouwprocessen die plaats zouden vinden in het dorp. Als onafhankelijk deskundige moet Zuidema sindsdien controleren of de geplande huizen van Overschild voldoende kwaliteit hebben en in de omgeving passen. Via de welstandscommissie adviseert hij de gemeente (het college van B&W).

Dorpsbouwmeester Zuidema werkt daarbij niet alleen met zijn ervaring, kennis en gevoel, maar vooral ook op basis van de Structuurvisie Overschild 2018-2028 die voortvloeide uit de Dorpsvisie Versterking Overschild (Witboek 2.0), die door de dorpsbewoners werd opgesteld. Hij werkt daarin samen met het noordelijke architectencollectief De Toeverlaat dat een aanbesteding won en bewoners vanuit hun eigen wensen begeleidt bij lastige keuzes rond versterking, verbouw of nieuwbouw. Ook moeten deze architecten de Overschilders helderheid geven over de mogelijkheden die 'van bovenaf' voorgeschoteld worden.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Projectplanning: zes tips

> Maak een overzicht van alle dingen die gedaan moeten worden om het project uit te voeren. Vergeet daarbij vooral ook niet de organisatie en communicatie.
> Schat in hoe lang de werkzaamheden gaan duren – in uren (korte projecten), dagen (middellange projecten) of in weken (lange projecten). Weet je niet precies hoe lang iets gaat duren? Vraag het dan aan mensen die eerder met die bijltje gehakt hebben.
> Zet de activiteiten op een rijtje: wat komt eerst, wat komt later? Wat heeft de hoogste prioriteit, wat de laagste?
> Kijk goed naar de onderlinge afhankelijkheid van werkzaamheden: wat kan niet uitgevoerd worden, zonder dat eerst iets anders is gedaan?
> Wees realistisch, maar doe jezelf niet tekort: plan niet te krap. Houd ook rekening met vertraging: bouw buffers in en overlegmomenten met diverse partijen.
> Pas je planning aan als het nodig is. Een goede projectplanning is niet statisch en kan te allen tijde worden aangepast.

Meer weten
Succesfactoren burgerinitiatieven
https://elsdorssers.wordpress.com/2013/03/15/succesfactoren-burgerinitiatieven-en-zorgcooperaties/
Netwerk Duurzame dorpen https://www.netwe**rkduurzamedorpen.nl/**

Hoe en wanneer communiceer je over je project?
Voordat het startschot klinkt, moet je je projectplan definitief maken en delen met vrijwilligers en betrokkenen. Ga er niet van uit dat iedereen inmiddels weet wat het project inhoudt en wat er allemaal staat te gebeuren. Zelfs al heb je je plan al een paar keer uitgelegd in een vergadering van Dorpsbelangen, in het dorpskrantje of de regionale krant: niet iedereen onthoudt wat je een half jaar geleden hebt verteld. De menselijke geest is vluchtig en er is zoveel andere informatie die de oren en ogen passeert.

Stel dus een communicatieplan op. Wat wil je overbrengen, aan wie en wanneer? Wil je mensen alleen maar duidelijk maken dat het project gaat beginnen, of wil je ze overtuigen (van de voordelen), waarschuwen (bijvoorbeeld voor overlast), of zoek je steun (vrijwilligers, sponoren)? En hoe ga je dat vervolgens doen?

Als je bijvoorbeeld nog vrijwilligers zoekt, vergeet dan de sociale media, dorpskranten en vrijwilligersdatabanken niet. Vergeet ook niet te vermelden welke ervaringen en kwaliteiten je precies zoekt en wat voor voordelen biedt aan degenen die mee willen helpen: samenwerking, gezelligheid, nieuwe ervaring en de verrijking van je dorp (en vergeet ook de gratis koffie niet!). Maak er echte communicatie van, richt jezelf op de ander en vergeet niet vanuit zijn of haar perspectief te denken.

Bijvoorbeeld in
In Woltersum – een dorp aan het Eemskanaal – bleek er veel ontevredenheid over de communicatie rondom het versterkingsproces. Er ontstond wantrouwen in het dorp: welke woningen zouden worden versterkt en wanneer? Wie viel buiten de boot? Om dit zoveel mogelijk tegen te gaan richtte een groep bewoners de 'Burenband' op: een organisatie die ervoor wil zorgen dat dorpsgenoten elkaar opvangen en bijstaan en dat scheve gezichten voorkomen worden. Om de saamhorigheid te vergroten en het gesprek gaande te houden, organiseerde de Burenband daarom bijeenkomsten om te voorkomen dat het dorp verscheurd raakt door de bevings- en vesterkingsstress.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat staat er in je communicatieplan?
> Wat is het doel van de diverse vormen van communicatie: wat moet er gecommuniceerd worden aan wie? Gaat het in zijn algemeen om het informeren van omwonenden, dorpelingen, partners en sponsoren? Of zoek je vrijwilligers, materialen en gereedschappen? (Meerdere doelen zijn ook mogelijk.)

> Wie zijn precies de doelgroepen waar je je op richt? Kun je die met een algemene boodschap bereiken of moet je je boodschap op verschillende doelgroepen richten?
> Wanneer communiceer je wat? Is een boodschap aan het begin van het project voldoende of moet er ook tussendoor gecommuniceerd worden, bijvoorbeeld in de vorm van een (digitale)nieuwsbrief, een ingezonden bericht in de Dorpskrant of een poster in Dorpshuis en Dorpswinkel? En hoe vaak moet dat? Elke week, elke maand, elk kwartaal?
> Hoe communiceer je met de achterban, met je partners, met de sponsoren? Moet je daarvoor verschillende kanalen aanspreken? Moet je ze anders aanspreken?
> Wat communiceer je precies? Wat is de kern van je verhaal, van je project?
> Welke middelen ga je gebruiken? Papier, digitaal, billboards, geluidswagens? Pas de middelen aan je doelgroep en doel aan.
> Wie doet wat? Wie zijn verantwoordelijk voor welk deel van de communicatie? Maak heldere afspraken.

Meer weten?
Een voorbeeld van een communicatieplan: de kerk van Windesheim
https://www.vriendenkerkwindesheim.nl/wp-content/uploads/2016/06/svkw-communicatieplan.pdf
Woltersum vernieuwt – in gesprek met bewoners (PDF):
https://www.dorpsvernieuwingwoltersum.nl/wp-content/uploads/2019/06/Dorpsgesprekken-Woltersum-schriftelijk-verslag.pdf

Kun je je projectplan gebruiken voor je publiekscommunicatie?
Vaak heb je al een projectplan liggen dat je maakte om je partners – de gemeente, instellingen, bedrijven – over de streep te halen. Maar dat projectplan is in deze vorm en deze fase niet altijd geschikt om te gebruiken om te communiceren. Dat papieren plan had namelijk een heel ander doel. Nu je van start gaat hoef je geen ambtenaren, wethouders, directeuren meer te overtuigen, maar ga je je dorps- en streekgenoten, je sponsoren vertellen wat er wanneer gaat gebeuren en waarom dit alles plaats vindt.

Soms kan dit in een paar zinnen (wat, wanneer, waarom, hoe, wie), soms heb je daar wat meer ruimte voor nodig. Bijvoorbeeld omdat de aanleg van de Dorpsmoestuin in Mentum toch wel behoorlijk veel voeten in de aarde blijkt te hebben. Er wordt een stuk akkerland omgeploegd en opnieuw ingericht als kleinschalige dorpsmoestuin. Nadelen zijn er ook: een weggetje krijgt tijdelijk wat meer landbouwverkeer te verduren, de omwonenden van dit gebied zullen te maken krijgen met een permanent ander uitzicht en ook de wandelaars en fietsers in dit gebied zullen tijdelijk overlast ondervinden en daarna een andere sfeer aantreffen: minder vrij uitzicht, meer mensen.

Je hebt dus verschillende doelgroepen, die je allemaal op een andere manier zou moeten aanspreken. De directe omwonenden heb je natuurlijk al in een eerder stadium gesproken en op de hoogte gebracht. Nu moet je ze gaan vertellen dat de besproken werkzaamheden inderdaad gaan plaatsvinden – je weet zelfs de data – en dat de situatie rond hun huis definitief gaat veranderen. Denk daar niet te licht over. Voor een omwonende kan een nieuw project – zelfs eenvoudige dorpsmoestuin – een inbreuk zijn op zijn of haar gevoel van veiligheid, geborgenheid en schoonheid. Immers: wat door jou als een heel positief project wordt gezien, kan voor anderen een veel negatievere lading hebben. Je kunt dus in dit geval niet volstaan met een kort briefje waarop staat dat het project gaat beginnen. Misschien kun je wel veel beter een bezoekje af leggen, want zo kunnen allerlei vragen ook beantwoord worden.

Voor de andere dorpsgenoten hoef je minder in te gaan op de precieze werkzaamheden en de verstoring van het uitzicht, maar meer op de voordelen van de moestuin ('verkoop van verse onbespoten groenten via de dorpswinkel'), de start en het einde van de werkzaamheden en de eventuele inschrijvingsprocedure voor een plotje land. Vergeet ook niet het bord bij de weg! Nogmaals: niet iedereen leest of onthoudt de dorpskrant of de Facebookpagina van de dorpsvereniging.

Het communicatieplan behoeft veel zorg, want vaak is communicatie de achilleshiel van dorpsprojecten – daar worden in de dorpskroegen nog heel wat interessante verhalen over verteld. Een project kan nog zo goed uitgevoerd worden,

als omwonenden, dorpsbewoners, streekgenoten of bezoekers niet begrijpen wat er gebeurt en waarom, verlies je – vaak onnodig – sympathie en ondersteuning.

Bijvoorbeeld in
Volgens de regels liggen de dorpen in het oude cultuurlandschap Middag-Humsterland buiten het officiële bevingsgebied. Toch scheuren ook hier de wanden van diverse panden. Zou ook hier de gaswinning de oorzaak kunnen zijn, of zijn er andere bodemproblemen? En mag er wel in dit gebied 'gefrackt' worden, zoals de NAM en het ministerie van EZ van plan waren? Daarom werd in 2018 de actie- en klankbordgroep 'Onze klei' opgericht om de bevolking van Middag-Humsterland te mobiliseren, klachten te inventariseren en – betaald – onderzoek te laten doen naar scheurvorming, bodemdaling en de gevolgen van fracking en gaswinning. Daarnaast wilde de groep een lobby voeren richting gemeente, provincie en rijk om de problemen van dit gebied serieus te nemen en te onderzoeken. Een van de eerste initiatieven van de actiegroep was het maken van een website en het publiceren van posters. Diverse bijeenkomsten, informatiemarkten en protestmeetings werden georganiseerd en spandoeken werden op diverse plekken opgehangen. Ook werd een crowdfundingsactie gestart om een advocaat te kunnen betalen die gefundeerd naar de Raad van State kan gaan om het fracken te verbieden. Zonder goede communicatie was dit niet mogelijk geweest.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Digitaal bewonerstool: Platform Fokus
Natuurlijk kom je elkaar op straat tegen, of heb je je vergaderingen in het dorpshuis, maar meer en meer communicatie tussen dorpsbewoners gaat tegenwoordig digitaal. Soms gebeurt dit in de vorm van een mail- of whatsapp-groep, een Facebookpagina of een Twitteraccount. Wil je meer en betere communicatiemogelijkheden dan kun je denken een digitaal bewonersplatform als Platform Fokus.

Binnen dit bewonersplatform kun je niet alleen groepen en individuen met elkaar laten communiceren, maar kun je ook gegevens als dossiers, rapporten en correspondentie veilig opslaan. Ook kun je ermee plannen, overleggen en kennis uitwisselen. Groepen kunnen hun eigen nieuwspagina onderhouden, groepsberichten versturen, evenals persoonlijke berichten, polls houden en een groepschat houden voor kort overleg. Platform Fokus heeft bovendien al accounts met instanties als de NCG, VIAA, de Gemeente Midden-Groningen en anderen. Zo kan het dorpsbewonersplatform direct contact maken met deze instanties. Ook kun je als bedrijf jezelf in je woonplaats op de kaart zetten en contact met bewoners

maken. Het platform wordt inmiddels ook gebruikt om bevingsgedupeerden in staat te stellen om hun eigen schade-dossier bij te houden. Indien nodig kunnen documenten eenvoudig worden gedeeld met andere leden, of bijvoorbeeld een aannemer, gemeente of een instantie.

Binnen Platform Fokus houdt de bewoner te allen tijde regie over de eigen gegevens. Je bepaalt zelf wanneer en met wie je gegevens deelt.
Voor meer informatie zie https://platformfokus.nl

Meer weten

Wanneer kan je project echt van start gaan?
De taken zijn verdeeld, de projectleider weet precies wat er verlangd wordt, het communicatieplan ligt gereed en wordt al gedeeltelijk uitgevoerd. Nu kun je van start. Maar wanneer is dat 'nu'? Is dat als je er zelf klaar voor bent? Als de vergunningen binnen zijn? Als de eerste subsidie is toegezegd?

Als de financiën een grote rol spelen, moet je dan wachten tot 50, 80 of misschien zelfs 100 procent van de toegezegde financiën op de bankrekening van je stichting, vereniging of coöperatie staat?

Leidend is en blijft je projectplan Als je samenwerkt met verschillende partners – gemeente, instellingen, banken – weet je meestal precies wanneer je aan de slag kunt. Je zult je partners moeten inlichten. Bij twijfel moet je er zelfs een expliciete vraag van maken: kunnen we wat jullie betreft van start? Laat desnoods handtekeningen zetten of een steunbetuiging uitschrijven, zodat je zeker weet dat iedereen het – ook officieel – ermee eens is dat er begonnen kan worden.

Elk project kent zijn eigen startvoorwaarden en die zul je zelf, samen met je partners, moeten formuleren. Wanneer begin je? En wie beslist daarover? Wie mag op de startknop drukken? Is dat de gehele projectgroep, de projectleider, de voorzitter, de vereniging of spelen de andere partners, de gemeente en subsidiegevers ook nog een rol bij deze beslissing? En welke rol spelen de oorspronkelijke initiatiefnemers in het geheel?

Denk goed na over het juiste startmoment. Die hoeft namelijk niet een op een samen te vallen met het beslismoment. Wil je wel met de verbouwing van je dorpshuis middenin de zomer beginnen, als de mussen van het dak vallen en iedereen op vakantie gaat? Wil je een belangrijke weg blokkeren voor de aanleg van je Dorpsmoestuin terwijl de scholen net weer opengaan? Timing is heel belangrijk. Elk project kent zijn eigen struikelblokken en voorwaarden

Een project hoeft ook niet in een keer in zijn geheel te worden uitgezet en afgerond. Je kunt er namelijk ook voor kiezen om het project in fases op te delen. Dat is zeker van belang als je een groot project onder handen hebt waarvan de belangen groot zijn. Kijk dan of je het project kunt opdelen, zodat het overzichtelijker en handelbaarder wordt. Je kunt bijvoorbeeld met een proefproject om te kijken of het grotere project zal lukken en onder welke condities (zie voorbeeld hieronder). Evalueer tussen de fases en leer van je ervaringen. Wat ging goed, wat kan beter?

Bijvoorbeeld in
Soms is het handig om een proefproject te organiseren, zodat je weet waar je aan toe bent. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Sauwerd, waar de eigenaar van de supermarkt er in 2016 mee ophield, waarna het dorp zonder winkel kwam te zitten. Een groot

probleem vonden de dorpelingen en de vereniging Dorpsbelangen, want niet iedere dorpsbewoner had de mogelijkheid om snel even twee keer vier kilometer af te leggen voor een halfje bruin of een potje mosterd. Een initiatiefgroep verzamelde handtekeningen voor het behoud van de dorpswinkel en zocht met Dorpsbelangen naar een oplossing. Die zou, zo concludeerde men al snel, van vrijwilligers uit en om het dorp moeten komen. Als proef werd daarom in de zomer van 2016 de kruidenierswinkel voor de eerste keer geopend met steun van vrijwilligers. Leveranciers en streekproducenten voorzagen de winkel van goederen.

De proef slaagde en al snel rees het idee om hier iets permanents van te maken. Er werd een coöperatie opgericht waarvan dorps- en streekgenoten lid konden worden voor een symbolisch bedrag van 20 euro per jaar. Ruim zeventig procent van de dorpelingen in Sauwerd werd ook daadwerkelijk lid van de dorpencoöperatie Reitdiepdal U.A., waarvan ook inwoners van Adorp en Wetsinge lid konden worden. De winkel werd daarmee niet alleen een uitkomst voor de dorpen, maar ook eigendom van de dorpelingen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wanneer start je project?
> Als de financiering helemaal of gedeeltelijk rond is en al het benodigde geld op de bankrekening staat.
> Als je voor elke taak een medewerker hebt gevonden.
> Als al het materiaal en alle gereedschappen er zijn.
> Als de omstandigheden gunstig zijn voor je werkzaamheden (denk bijvoorbeeld aan (school)vakanties, weersomstandigheden en de agenda van de gemeente).
> Als alle bestuursleden en/of partners het groene licht hebben gegeven.
> Als de communicatie naar partners en belanghebbenden geslaagd is.
> Een combinatie van een of meer van bovengenoemde factoren.

Meer weten
- Officiële startmoment Project Krewerd: https://dvhn.nl/groningen/De-vlag-mag-uit-in-het-eeuwenoude-wierdedorp-Krewerd-na-acht-jaar-onderhandelen-start-de-versterkingsoperatie-25853083.html
- Duurzaam Nieuwolda: officiële startmomentviering https://www.groningerhuis.nl/uploads/files/1/Terugblik%20Bouwbordonthulling%20Nieuwolda%20%2024%20maart%202016.pdf

Hoe houd je de voortgang van je project in de gaten?

De posters hangen, de berichten staan in de dorpskrant, het officiële startschot is gegeven en de handen gaan uit de mouwen. Je project gaat van start. Hoe zorg je ervoor dat de boel goed blijft draaien? Dat de planning goed gevolgd wordt en tegelijkertijd de sfeer fijn blijft?

Belangrijkste schakel in dit geheel is de projectleider. Die is de spin in het web, organiseert, regelt, bewaakt, stemt af en grijpt in als dat nodig is (zie ook kader Projectleider – taken en verantwoordelijkheden en *Projectmedewerkers – welke heb je nodig?*). Hij of zij is ook degene die kan en mag ingrijpen als de werkdruk te hoog is, er conflicten dreigen of zich onverwachte problemen voordoen.

De projectleider is degene die weet wanneer er wat moet gebeuren en rapporteert daar regelmatig over aan zijn opdrachtgevers. Dat zijn de bestuurders van de coöperatie, vereniging of stichting waarvanuit het plan is bedacht, ontwikkeld en georganiseerd. Hoe vaak er moet worden gerapporteerd is afhankelijk van de grootte en complexiteit van het project en van de afstand tussen de projectleider en bestuurders.

Bij kleine projecten is het vaak niet nodig om schriftelijk te communiceren over de voortgang: een telefoontje of een kort gesprekje kan dan volstaan. Aan de andere kant is het wel handig als er dingen op papier staan, zeker als je later verantwoording moet afleggen als projectleider.

Bijvoorbeeld in

In Stadskanaal werd in 2017 Hospice Veen & Wolden Tineke Breider geopend – een 'fijne, warme, aangename plek om de laatste dagen van je leven door te brengen', volgens de initiatiefnemers. Het hospice werd gerealiseerd door een werkgroep die het plan in 2009 bedacht, uitwerkte en met gemeentelijke subsidies en andere financiële ondersteuning wist te realiseren. De initiatiefnemers richtten een stichting op en zochten via allerlei wegen naar vrijwilligers. De respons bleek groot: tientallen mannen en vrouwen zeiden te willen helpen. Vervolgens gingen de initiatiefnemers op zoek naar verdere financiering – ruim twee ton hadden ze nodig – die ze onder andere via donaties en via de omliggende gemeentes en kerkgenootschappen kregen. Een van de initiatiefnemers in het *Dagblad*: 'De gemeente- en kerkbestuurders laten zo zien dat ze de komst van een hospice in deze regio ook belangrijk vinden. Het 'werkgebied' van het hospice gaat immers ook over de provinciegrens heen.'

In 2017 opende Hospice Veen & Wolden Tineke Breider (vernoemd naar de plotseling overleden initiatiefneemster) zijn deuren en konden vrijwilligers ((gastvrouwen en gastheren)) en professionals de zorg voor dierbaren op zich nemen. In juli 2021 kreeg het hospice de vrijwilligersprijs 2020. Deze bijzondere

waardering, met een geldbedrag van maar liefst €3.000,–, wordt jaarlijks door een onafhankelijke jury toegekend aan instellingen die, met vrijwilligers, een bijzondere bijdrage leveren op het gebied van Zorg & Welzijn in de provincie.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Taken en verantwoordelijkheden van een projectleider
Een projectleider:
> is verantwoordelijk voor het gehele project
> maakt – vaak samen met anderen – een planning en houdt deze nauwkeurig bij
> heeft de dagelijkse leiding over het project
> organiseert en delegeert de werkzaamheden
> bepaalt wie er aan welke taak werken en wat eenieders bevoegdheden zijn
> bewaakt het budget en de voortgang
> bewaakt de kwaliteit
> houdt de communicatie in de gaten
> managet het gehele team
> stemt af met bestuurders, opdrachtgevers, partners en leveranciers
> schat risico's in en grijpt in waar nodig
> bewaakt de algehele sfeer

Meer weten
Hospice Veen & Wolden https://tinekebreiderhuis.nl/
Dagblad https://dvhn.nl/drenthe/Steun-uit-Drenthe-voor-hospice-Stadskanaal-21520038.html

Wat als je project is vertraagd of afwijkt van de oorspronkelijke plannen en ideeën?

Er zijn maar weinig projecten die in een keer goed gaan. Als het goed is, heb je daarvoor ook ruimte ingebouwd in je planning. Maar wat doe je als het project erg begint af te wijken van je plan en planning? Wanneer trek je aan de bel? Wanneer moet je overgaan op plan B? Hoe flexibel moet je zijn?

Aanpassingsvermogen is vooral bij het bevingsdossier van groot belang. Sinds de beving bij Huizinge in augustus 2012 blijken er telkens nieuwe ideeën plannen en protocollen op te duiken die burgers, bestuurders en hele gemeenschappen op het verkeerde been zetten. In het grote bevingsgebied rond epicentrum Loppersum zitten sommige bewoners en bewonersgroepen al vele jaren op het vinkentouw: wanneer gaat de versterking van ons huis plaatsvinden en wat kunnen wij daar als dorpsgemeenschap aan doen?

Hoe moet je reageren als ineens je plannen doorkruist worden door krachten van buitenaf? In feite moet je dan weer terug naar het eerdere geschetste proces van ideeën verzamelen, overleggen, partners zoeken en een werkbare plan maken. Je bent alleen een ronde verder, met alle teleurstellingen van dien, maar ook met inzichten, ingangen en contacten. Je kunt dus in deze tweede cyclus veel sneller handelen.

Wat je in ieder geval niet moet doen is je plannen volledig aanpassen aan wat de grote machten en krachten om je heen fluisteren. Er is een reden waarom jullie dit initiatief zijn gestart en die redenen zul je in deze tweede cyclus van denken, overleggen, partners zoeken nog scherper moeten zien te formuleren. Probeer daarom te zoeken waar de grenzen liggen. Wat moet er in ieder geval gebeuren? Wat wil je minimaal bereiken? Wanneer is de grens bereikt?

Probeer zeker niet de kaasschaafmethode te hanteren als je tegenwind ondervindt. Als je minder geld, minder vrijwilligers of minder toestemming hebt gekregen om een plan uit te voeren, is het niet slim om overal een stukje van af te snijden. Daarmee verdun je je ideeën en verzwak je je project. Ga terug naar de oorspronkelijke ideeën en kijk wat er wél van kan worden gerealiseerd.

Bijvoorbeeld in

Dat ondervond ook Onderdendam waar een groep actieve dorpsbewoners in 2013 de werkgroep *Houd Onderdendam Overeind!* oprichtte. Deze opereerde onder de vleugels van de Vereniging Dorpsbelangen Onderdendam en ging uit van de gedachte dat er iets gezamenlijks moest wat gebeuren – iets wat het individuele schadeherstel aan huizen oversteeg. De bevingsproblematiek bleek bovendien een goede aanleiding om de andere problemen die de dorpsbewoners op zich af zag komen – van versterking

tot vergrijzing, van schadeherstel tot verduurzaming – in een overkoepelend plan aan te pakken.

Dankzij 'brede dorpsgesprekken' die de werkgroep hield, werd duidelijk wat de rest van de Onderdendammers belangrijk vond en welke ideeën er allemaal leefden. Met behulp van een enquête, gehouden in 2014, werden bovendien de schadeposten, ideeën en zorgen van de bevolking geïnventariseerd. Bijgestaan door architect Enno Zuidema, Daad Architecten en Groninger Dorpen leidde deze informatie tot een collectieve, integrale dorpsvisie, onder de titel *Onderdendam Zoo!*. Hierin werd een compleet toekomstplan voor het dorp uiteengezet, inclusief prioriteiten.

In augustus 2016 werd dit plan gepresenteerd aan het dorp, de gemeenteraad van Bedum (waar Onderdendam toen nog onder viel) en de Nationale Coördinator Groningen (Hans Alders), die de ideeën in 2015 opnam in zijn eerste meerjarenplan (2016-2020). Onderdendam moest de proeftuin van Groningen worden, vond men.

In 2017 bleek echter dat de plannen van Onderdendam niet op deze manier door het NCG zouden worden omarmd: versterking zou vooral elders plaatsvinden, rond het epicentrum in Loppersum. Daardoor gingen de eerste versterkingsrondes aan het dorp voorbij. De grote sprong voorwaarts die Onderdendam wilde maken, bleef uit – ondanks alle inspanningen en beloftes.

Maar na de verwerking van de teleurstelling werden toch nog wat oude plannen uitgevoerd. Er werd bijvoorbeeld een betaalde 'dorpsondersteuner' aangesteld die zorgprojecten en vrijwilligers coördineerde (van tuinonderhoud tot wandel- en fietsmaatjes) en als een spin in het web opereerde. Ook wisten de dorpsbewoners voor elkaar te krijgen dat ze hun wensen mochten formuleren over de sloop en nieuwbouw van huizen op de Stadsweg. Een mengeling van ouderen en jongeren zagen ze daar het liefst, zo lieten ze weten aan de gemeente en de woningbouwvereniging Wierden en Borgen. Uiteindelijk besloot de woningbouwvereniging zes nieuwe levensloopwoningen voor de sociale verhuur te bouwen. Deze passen in het dorpsbeeld, zijn aardbevingsbestendig, energiezuinig en vooral zijn geschikt voor senioren en kleine gezinshuishoudens – precies zoals de Onderdendammers hadden gewild.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Wat te doen in tijden van crisis?

Vrijwel elke organisatie krijgt ooit te maken met een crisis: een onverwachte financiële tegenvaller, een rel in de media, brand in de keuken van het dorpshuis. Wat moet je wel en wat zeker niet doen in zo'n geval?

> Maak vooraf een crisisplan waarin ook staat wie er in het crisisteam zitten en wat er wanneer moet gebeuren. Wacht niet tot het crisis is, voordat je dit plan klaar hebt.
> Neem dit plan regelmatig door en weet waar de leden van het crisisteam zich bevinden.
> Roep het crisisteam zo snel mogelijk na het uitbreken van de crisis bij elkaar.
> Verzamel zo snel mogelijk de feiten: wat is de oorzaak, wat is de invloed op de directe omgeving, in hoeverre is het al bekend, welke acties zijn er al genomen, wie moeten meteen worden ingelicht?
> Geef iedereen een taak en spreek af wanneer en hoe je de antwoorden wilt ontvangen (geen moment te verliezen).
> Maak duidelijk wie de leiding heeft en wie communiceert met de buitenwereld.
> Waarschuw de belangrijkste autoriteiten.
> Houd bij wat er voor informatie en geruchten worden verspreid – vooral op sociale media. Geef duidelijke instructies wie daarop reageert en hoe dat moet gebeuren.
> Begin meteen met het bijhouden van een schema waarop precies staat wanneer wat is gebeurd en wie wat heeft gedaan. Dit is een belangrijk document – niet alleen voor evaluaties, maar eventueel ook voor rechtszaken, verzekeringen en andere juridische kwesties.
> Bespreek snel wanneer en wat er wordt gecommuniceerd aan het grote publiek. Geruchten zijn erger dan de waarheid.
> Plan ook na verloop van tijd rustmomenten in om bij te komen en op verhaal te komen. Geef ook de ruimte voor emoties. Niet alles kan in crisissituaties rationeel opgelost worden.
[Einde kader]

Meer weten
- Waarom lopen projecten uit? https://www.projectmanagement-training.nl/waaromlopenprojectenuit/
- Onderdendam Zoo! http://www.onderdendam.com/wp-content/uploads/2018/12/08-07-2016-Adviesgroep-ZOObrochure-dorpsvisie-onderdendam-060716.pdf

Word het allemaal niet té vrijblijvend?
Een van de andere problemen die kunnen optreden bij dorpsprojecten, is dat ze te vrijblijvend worden. Vrijwilligers komen niet opdagen en een goedwillend bedrijf in de buurt heeft toch de machine niet beschikbaar die je net dit het weekend nodig hebt om de grond te egaliseren. Enthousiasme slaat om in teleurstelling en een gevoel van machteloosheid.

Wat voor eisen kun je stellen aan deelnemers en partners in een project? Vaak meer dan je denkt. Je zult dat alleen in een vroeg stadium moeten communiceren, afspraken vastleggen en ook duidelijk maken dat mensen en bedrijven op afspraken aangesproken kunnen worden. Maak duidelijk dat het een gezamenlijk project is en dat je anderen schaadt als je je niet aan de afspraken houdt. Eventueel kun je ook duidelijk maken wat de sancties zijn. Dat kunnen 'straffen met een knipoog' zijn: een euro boete voor wie te laat is en van de opbrengst wordt aan het eind een feestje gehouden.

Vrijblijvendheid speelt ook in de verhouding tussen dorpsgemeenschap en gemeente (en andere instellingen). Als een gemeente een project ondersteunt, zou dat niet alleen een leuke geste moeten zijn die met applaus wordt begroet in de gemeenteraad, maar zou het een verplichting moeten zijn, met verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden. Maak heldere afspraken en spreek organisaties en individuen erop aan als het mis gaat. Zorg dat iedereen betrokken is en betrokken blijft. Probeer voorbij de vrijblijvendheid te komen.

Bijvoorbeeld in
De Hamplaats in Ten Boer moest versterkt worden, vond ook de gemeente in november 2018. Wijs geworden door de lange versterkingstrajecten, gingen de bewoners met elkaar om de tafel om niet af te wachten en een gezamenlijke oplossing te bedenken. Slopen en nieuw bouwen, volgens een eigen plan! De gemeente ondersteunde dit besluit volledig.

Samen met adviesbureau Duurzaam Wonen werd daarom een plan opgesteld voor 24 nieuwe houtskeletwoningen. Een jaar na het bindende versterkingsadvies werd het plan goedgekeurd door de gemeente. Tegelijkertijd werd er ook gezorgd voor een tijdelijk verblijf waar de buurtbewoners gezamenlijk konden verblijven. In een half jaar tijd zouden de nieuwe woningen gebouwd worde. Daarna konden de bewoners terug naar hun groene oase in het centrum van Ten Boer.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Tips voor het omgaan met vrijwilligers

> Zorg dat iedereen weet wat zijn rol binnen het project is. Onduidelijkheid daarover geeft vaak problemen.
> Zorg voor een duidelijke kader, met duidelijke regels en normen: dat schept bij iedereen rust.
> Communiceer goed en duidelijk. Stuur de vrijwilligers bijvoorbeeld een document met de achtergronden van het project, de ideeën en de regels. Hang dit ook zichtbaar op op plekken waar de vrijwilligers werken of bijeenkomen.
> Stem de communicatie af op je vrijwilligers. Niet iedereen begrijpt wat je bedoelt met competenties, win-win en follow-up.
> Pas op dat de werkdruk niet te hoog wordt: het blijven vrijwilligers. Even doorwerken om de klus af te krijgen mag sporadisch, maar maak er geen gewoonte van. Sommige vrijwilligers klagen niet, maar storen zich er toch aan en voor je het weet komen ze niet meer opdagen.
> Ook al worden vrijwilligers in de regel niet materieel beloond, je kunt ze wel op vele andere wijzes bedanken en laten weten dat je hun inspanningen waardeert – bijvoorbeeld door koffie te zetten, een lunch aan te bieden, een bloemetje te sturen. Naast het schouderklopje en de aandacht die je vanzelfsprekend aan henzelf en hun werk schenkt.
> Zorg voor een goede klachtenprocedure: bij wij moeten ze zijn als ze problemen ondervinden? Laat dit niet de projectleider of de voorman van het project zijn, maar een onafhankelijkere geest.
(Zie ook de site https://vrijwilligerswerk.nl; voor boeken over dit onderwerp zie dit overzicht van Vrijwilligershandboeken:
https://vrijwilligerswerk.nl/themas/vrijwilligersbeleid-management/handboekenvrijwilligersbeleid/default.aspx.

Meer weten
Zo bouw je een betrokken relatie op met je vrijwilligers
https://www.frankwatching.com/archive/2021/07/21/volunteer-journey-relatie-vrijwilligers/

Wat ga je doen als je project echt klaar is?
De moestuin is aangelegd, de coöperatieve supermarkt is ingericht, het dorpshuis kan worden opgeleverd. Het feest kan beginnen. Of moet dat later? Of al eerder, als het dak van het dorpshuis klaar is, of de eerste planten in de moestuin worden gezet? Wanneer is een project eigenlijk afgerond?

Denk daar niet te licht over. Het lijkt een detail, zo'n officieel openingsmoment, maar er hangt heel veel van af. Je probeert namelijk een soort gezamenlijkheid te eren en te creëren. Je wilt laten zien aan het hele dorp én aan de buitenwereld dat deze gemeenschap iets collectiefs voor elkaar heeft gekregen. En dat is een moment om even stil bij te blijven staan – niet alleen met de vrijwilligers – maar ook met de niet-actieven.

Natuurlijk is dit een zeer geschikt moment om iedereen te bedanken en de initiatiefnemers, de partners en vooral de vrijwilligers in het zonnetje te zetten. En met elkaar in contact te brengen. Schep daar dus ruimte voor – zowel fysiek als in tijd. Even een lintje doorknippen, applaus en we zien elkaar wel weer, is een gemiste mogelijkheid om iets te vieren dat meer is dan een gereedgekomen project.

Bovendien is dit ook het moment waarop je je project aan de rest van de wereld kunt laten zien, via de media. Nodig de lokale, regionale en – waarom ook niet – de landelijke pers uit, laat foto's nemen die je in de Dorpskrant en op de Facebookpagina kan zetten en verspreidt een persbericht voor én na de opening. Maak iets van je opening.

Bijvoorbeeld in
Nadat vrijwilligers in Schouwerzijl een boomgaard hadden opgezet, op de plek van een verwaarloosd bosje bij de haven, werd groot feest gevierd. Toenmalig burgemeester Koos Wiersma van De Marne tekende officieel de gebruikersovereenkomst voor de grond waarop de Mouskerij is gevestigd. Als beloning kreeg hij een appeltaart uit de 'appeltaartmachine', die een van de initiatiefnemers, Gerard Gosen, speciaal voor die gelegenheid in elkaar had gezet. Met elkaar was het een zeer feestelijke gelegenheid die bij de inwoners van Schouwerzijl nog lang in het geheugen gegrifd staat.

Het initiatief van de bewoners van Schouwerzijl won de Duurzame Dorpenprijs. Naast de boomgaard bestaat de Mouskerij overigens ook nog uit een groentetuin en een speelbos voor de kleintjes.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat te doen om voorzieningen te behouden?

> Doe gedegen onderzoek naar de vraag naar voorzieningen. Wie is je doelgroep?
> Vergelijk het aanbod met het aanbod in de wijde omgeving. Wat is je unieke positie?
> Staar je niet blind op standaardoplossingen. Waarom een supermarkt als een dorpswinkel ook goed is.
> Sta open voor ontwikkelingen uit onverwachte hoek. Waarom geen winkel in een veelbezochte boerderij?
> Liever een vakbekwame winkelier dan een depothouder van allerlei diensten.
> Combineer functies en voorzieningen: Waarom kan de distributie van de stomerij niet bij de benzinepomp?

Meer weten

Hoe kun je ervoor zorgen dat je project na oplevering niet doodvalt?
De dorpsmoestuin, het dorpshuis en het ommetje zijn geopend, de eerste woningen zijn met eigen budget onder architectuur versterkt en de lokale energiecoöperatie heeft de zonnepanelen op het dak van een boerenschuur, feestelijk onthuld. Het project is af. En loopt. Nu begint volgens velen het echte werk. Want hoe zorg je ervoor dat je project waar zoveel tijd, energie en geld in is gestoken bezield blijft? Dat het enthousiasme niet verdwijnt nu het feest is geweest?

Wat kun je doen om de geest erin te houden? Daarvoor zijn volgens deskundigen vier elementen van belang: een duidelijke missie (die niet vaak genoeg herhaald kan worden), verbondenheid (in de vorm van gezamenlijke meetings/koffiepauzes/missies), communicatie (overleg) en waardering. En daar zou nog een vijfde aan toegevoegd kunnen worden: het vermijden van conflicten. Niets is zo desastreus voor een project dan een conflict dat misschien eerst sluimert en dan uitbarst. Wees dat dus voor. Weet wat er speelt en wuif onvrede niet te makkelijk weg.

Bijvoorbeeld in
Dat zagen we bijvoorbeeld aan de dorpscoöperatie Klooster&Buren – een coöperatie van inwoners van de vijf dorpen Kloosterburen, Molenrij, Kleine Huisjes, Kruisweg en Hornhuizen. Een van de speerprojecten daarin was het woonzorgcentrum 't Olde Heem dat de plaats innam van het oude – gesloten – bejaardencentrum. De dorpscoöperatie nam het gebouw in 2016 over en bracht er nieuw leven in, met behulp van betaald personeel en vrijwilligers. Veertig appartementen werden sindsdien bewoond door ouderen en jongeren met een beperking. Bovendien is er een kinderopvang – iets wat ontbrak in het dorp.

't Olde Heem werd een voorbeeldproject, kreeg internationale belangstelling en werd zelfs genoemd in een kersttoespraak van Koning Willem Alexander. Totdat eind 2018 het voltallige zorgpersoneel – zeventien mensen sterk – opstapte en een eigen vereniging – Loug Hogeland – oprichtte waardoor de zorg in het centrum geregeld kon worden. Volgens een woordvoerder vonden ze dat de coöperatie zich te veel bezighield met andere zaken en dat de zorg daardoor niet de juiste aandacht kreeg. De dorpscoöperatie was onaangenaam verrast. 'We doen veel dingen inderdaad, maar de zorg heeft bij ons altijd op nummer één gestaan.'

Het conflict liep zo hoog op dat het op een zeker moment onduidelijk was aan wie de huur van het zorgcentrum moest worden betaald. Advocaten stonden op scherp, een rechtszaak dreigde. Uiteindelijk stopte het hele zorgteam van Loug Hogeland en moest de dorpscoöperatie op eigen voet verder.

Wat precies de oorzaak van het geschil was, wie gelijk had en wie niet doet eigenlijk niet ter zake: belangrijkste is dat zo'n conflict enorme sporen na kan laten – niet in de laatste plaats bij de zorgbehoefenden – en in veel gevallen kan worden voorkomen door tijdig het oor te luisteren leggen bij de klachten en onvrede van de – betaalde of vrijwillige – medewerkers. De schade van zo'n conflict kan zo groot zijn, dat het niet opweegt tegen de extra gesprekken, vergaderingen en eventueel mediation die je als organisatie had kunnen organiseren. Voorkomen is altijd beter dan genezen.
Meer over dit dorpsverhaal

[Kader]
Tips om je project na de opening draaiende te houden
> Laat je idee, plan en missie duidelijk zien: hang hem op zichtbare plek op en blijf hem herhalen.
> Zorg voor verbondenheid. Zorg voor genoeg gezamenlijke momenten, zoals bij het begin van de werkzaamheden, de koffie- of lunchpauze en de wekelijkse of maandelijkse borrels.
> Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).
> Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?
> Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.
> Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.
> Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.
> Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.
> Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.
> Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.
> Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie

Hoe en wanneer evalueer je je project?

Hoe is je project verlopen? Wat is er over van de oorspronkelijke ideeën? Hebben de nieuwe ervaringen voor nieuwe ideeën gezorgd? Geen enkel project is volmaakt en dus zul je van tijd tot tijd polshoogte moeten nemen. Zelfs als alles goed lijkt te gaan. En dat doe je door te evalueren. Dat kun je doen door een gesprek aan te gaan met je bestuur, je medewerkers en de strategische partners en hen te vragen wat ze er van vinden, wat goed ging, wat er nog beter kan, etcetera. Maar vaak is het effectiever om wat meer tijd in de evaluatie te steken en jezelf van te voren een aantal gerichte vragen te stellen (zie kader). Daarbij gaat het ook weer om je oorspronkelijke ideeën en aannames. Zijn die uitgekomen? Hoe zou je dat te weten kunnen komen?

Wat wil je precies evalueren? Gaat het je om het proces – wat er goed of fout ging tijdens het project of in de voorbereidende fases? Of gaat het je om de resultaten: of je je doel en je doelgroep(en) hebt bereikt? Het kan je ook specifiek gaan om de samenwerking: verliep die zoals gewenst? Denk goed na wat je precies zou willen weten, en overleg dit met de anderen: wat is voor hen belangrijk om te weten te komen? Wat is het doel van deze evaluatie? Wat mis je nog aan kennis en inzichten?

Een tweede vraag is met wie je gaat evalueren: met de projectmedewerkers, met je bestuur en partners of met de leden van je doelgroep? Als je wilt weten wie nu eigenlijk gebruik maken van je dorpsommetje, wat ze ervan vinden, en wat er eventueel verbeterd kan worden, dan zul je een manier moeten vinden om de doelgroep(en) te onderzoeken. En omdat daar ook mensen van buiten het dorp (toeristen) toe behoren, kun je niet volstaan met een evaluatieformulier in de dorpskrant, of een oproep op je Facebookpagina. Je zult dan bijvoorbeeld een oproep moeten doen op het bijbehorende informatiebord, of een QR-code moeten plaatsen die naar een evaluatiepagina leidt.

Een andere vraag is wanneer je gaat evalueren: tussentijds of na afloop? En hoe lang na afloop? En moet je zo'n evaluatie later weer herhalen? Als je trends en ontwikkelingen wilt signaleren, zul je vaker moeten evalueren, ergens in het begin een nulmoment moeten creëren en vervolgens op steeds dezelfde wijze de mensen moeten ondervragen.

Een vierde belangrijke vraag is in welke vorm je evalueert. Doe je dat in een gezamenlijk gesprek waarin iedereen zijn zegje mag doen, of is het beter om individuele evaluatiegesprekken te houden, zodat ook de wat schuchterder mensen hun zegje kunnen doen. Of is het nog beter om het proces te anonimiseren, via een evaluatietool op het web, zoals Google Forms of survio.com? Vanzelfsprekend zul je daarbij rekening moeten houden met degene voor wie de evaluatie is bedoeld. Niet

iedereen is even handig met webtools. Maar ook niet iedereen woont om de hoek. Pas je vorm dus aan aan je beoogd evaluatiepubliek.

Wat kun je doen met zo'n evaluatie? Soms is het een beetje onduidelijk waarom al dat nabespreken nodig is. Stel daarom van te voren vast wat je zou willen en communiceer dat ook. Wil je bijvoorbeeld onderwijl kunnen bijsturen dan heb je een heel ander doel, dan wanneer je je vrijwilligersorganisatie wilt doorlichten en kijken of er genoeg energie over is. Wil je proberen nieuwe plannen te ontwikkelen dan kan een evaluatie, een gezamenlijk gesprek of een enquête een antwoord geven op de vraag wat voor ideeën leven. Probeer dus duidelijk te formuleren wat het doel is van je evaluatie en communiceer wat je met die resultaten zou willen bereiken.

Bijvoorbeeld in
Lang Leve Kolham is een vrijwilligersorganisatie waarmee oudere dorpsgenoten kunnen worden ondersteund, bijvoorbeeld bij het boodschappen doen, medicijnen halen en vervoer regelen naar dokter of ziekenhuis. Het project begon omdat een enquête uitwees dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham. Ook bleek er behoefte aan een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen. Tijdens de coronaperiode werden flyers verspreid, waarop de vrijwilligers van Lange Leve Kolham aanboden boodschappen te doen, medicijnen op te halen of ouderen te vervoeren naar dokter of ziekenhuis.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Keuzes bij het evalueren
> Doel: Wat is het doel van je evaluatie: het proces (wat ging er goed of fout?), het resultaat (bereik je het doel en de doelgroep goed?), de onderlinge samenwerking of een combinatie?
> Doelgroep: Wie wil je evalueren? Je medewerkers, je doelgroep, het dorp of de hele regio? Is een selectie voldoende of wil je zoveel mogelijk stemmen horen?
> Timing: Wanneer evalueer je? Vooraf, middenin het project, achteraf? En is dit eenmalig of ga je vaker evalueren?
> Vorm: Ga je gewoon bij elkaar zitten om terug te kijken, of komen dan alleen de brutaalsten weer aan het woord? Evalueer je kwantitatief met een standaardformulier? Op papier of digitaal?

Meer informatie

Eind goed al goed … over hoe evalueren ook kan [link naar https://instituutvoorinterventiekunde.nl/eind-goed-al-goed-hoe-evalueren-ook-chris-grijns-en-hanneke-laarakker/]

Hoe ga je hierna verder?

Je project is afgerond en loopt goed. Het dorp is trots op zijn nieuwe dorpshuis, moestuin, ommetje, windmolen of de eigen aanpak van de versterking. Tijd om op je lauweren te gaan rusten? Of kun je meer uit zo'n afgerond project halen?

Voor sommigen is dit inderdaad het moment om tevreden achterover leunend naar het dorp en de geslaagde projecten te kijken. Voor anderen is het wel of niet slagen van een project juist een aansporing om door te gaan. Nieuwe wegen in te slaan of oude wegen op te poetsen. Vergeet ook niet dat je veel kennis en ervaring hebt opgedaan: inhoudelijke en technische kennis, maar ook over het organiseren van dit soort projecten, over samenwerkingsstrategieën en over de verhoudingen in het dorp en de regio.

Die kennis en ervaring kun je gebruiken om nieuwe ideeën te bedenken of oude ideeën tegen het licht te houden. Hoe zou je het nu aanpakken? En wat zou je eigen rol daarin kunnen zijn? Dezelfde als in het vorige project, of ben je toe aan een nieuwe rol? Zou je bijvoorbeeld je kennis en ervaring willen overdragen aan anderen en zelf een wat bescheidener rol op de achtergrond willen spelen?

Bijvoorbeeld in

In Westerlee introduceerde de initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets, waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend. Gemeentelijk ingrijpen zorgde er dus voor dat de functionaliteit van het project werd verlengd.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe ga je verder?

1. Breid het project verder uit: elk jaar een beetje meer, een beetje beter.
2. Als het project succesvol is, vertel het verhaal dan verder.
3. Als het project een einddatum heeft: kan deze verlengd worden?
4. Als het een eenmalig project is én succesvol: kun je er niet een (twee)jaarlijks/maandelijks project van maken?

Ik ben bestuurder van een Groninger dorpsvereniging, -coöperatie of stichting en

1. Wij willen een nieuw dorpsproject beginnen
2. Wij willen een initiatief van dorpsbewoners ondersteunen
3. Wij willen een dorpsproject van de gemeente ondersteunen

Ik ben bestuurder van een Groninger dorpsvereniging, -coöperatie of stichting en wij willen een nieuw dorpsproject beginnen

Om welk project gaat het precies?
Past dit project in onze dorps- of toekomstvisie?
Hoe kunnen we ons idee het beste verwoorden?
Hoe denken ze in de rest van het dorp over ons initiatief?
Met wie gaan we eventueel samenwerken bij dit project?
Heeft de gemeente ook plannen of visies rond dit thema?
Heeft de provincie of een andere plannen of visies rond dit thema?
Hoe financieren we dit project? (En hoe vragen we subsidie aan)?
Hoe maken we van ons idee een plan en een echt project?
Welke officiële vorm krijgt ons project?
Wat wordt de taakverdeling? Wie doet wat?
Hebben we expertise van buiten nodig?
Hoe gaan we communiceren over ons project?
Wanneer kan het project echt van start gaan?
Hoe houden we de voortgang van het project in de gaten?
Wat als er vertraging komt of het project gaat afwijken van de plannen?
Wat gebeurt er als het project echt afgerond is?
Hoe evalueren we dit project?
Hoe zorgen we ervoor dat het project na oplevering niet stilvalt?
Hoe gaan we hierna verder?

Ik ben bestuurder van een Groninger dorpsvereniging, -coöperatie of stichting en wij willen een initiatief van dorpsbewoners ondersteunen

Waarom zouden we bewonersinitiatieven ondersteunen?
Valt dit project onder de doelstellingen en de dorpsvisie?
Wat leeft er onder je dorpsgenoten rond dit thema?
Hoe kunnen we dit project binnen Dorpsbelangen ondersteunen?
Wie gaat dit project binnen de eigen organisatie ondersteunen?
Hoe wordt het project uitgevoerd en wat is de planning?
Is het project inmiddels al voltooid?

Wij willen een dorpsproject van de gemeente ondersteunen

Welk project heeft de gemeente precies voor ogen?

Welke rol heeft de gemeente toebedacht aan Dorpsbelangen?

Kan of wil Dorpsbelangen deze rol vervullen?

Hoe gaat er over dit project gecommuniceerd worden?

Wat wordt de taakverdeling binnen dit project?

Welke (juridische) vorm krijgt dit project?

Gaan we met vrijwilligers werken of trek we iemand van buiten aan?

Wat is de planning en wat staat er precies te gebeuren?

Wanneer begint het project?

Is het project vertraagt of begint het af te wijken?

Wat te doen als het project echt klaar is?

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het project na oplevering echt gaat leven?

Welk project heb je precies voor ogen?
Ideeën voor dorpsprojecten zijn er in vele soorten en maten, fases en stadia. Soms heb je als vereniging dorpsbelangen een behoorlijk scherp omlijnd idee zoals het vernieuwen van het dorpshuis ('te oud en te klein'). Of de invulling van de jaarlijkse feestweek. Soms zijn het wat vagere, minder welomschreven ideeën. Er gaan stemmen op om een zorgcoöperatie op te richten, omdat het vroegere verpleeghuis wegbezuinigd is en de ouderen in het dorp zo lang mogelijk in het dorp willen blijven wonen. Maar hoe doe je dat? Belangrijke beginvraag is dus: hoe scherp zijn je ideeën?

Als het meer gedachten of zorgen zijn ('Dit dorp kan wel wat reuring gebruiken'), zoek dan input onder bredere lagen van de bevolking. Waar heeft men behoefte aan? Wat zijn de grootste zorgen? Vraag het op vergaderingen, op de website en op de Facebookpagina, hang een ideeënbus op in het Dorpshuis, houd een enquête, praat met deze en gene op straat, in de supermarkt of in het café. Zorg dat je als bestuurder van Dorpsbelangen weet wat er leeft in je dorp.

Bijvoorbeeld in
Uit een leefbaarheidsenquête van de dorpsvereniging van Steendam bleek in 2015 dat er grote behoefte was aan snel internet. Diverse plannen en initiatieven kwamen langs, maar veel ervan bleven steken in vage onderzoeken en toekomstvisioenen. Waarom kon men Steendam niet aansluiten op het glasvezelnet van Siddeburen – slechts vier kilometer daarvandaan? Dat vond de directeur van het bekabelingsbedrijf EBC ook, die zelf in Steendam woonde. Waarom niet met elkaar zelf de kabel aanleggen, stelde hij voor.

En aldus geschiedde. EBC groef samen met de bewoners de hoofdader van vier kilometer en de 25 vrijwilligers groeven vervolgens in februari 2015 de sleuven naar de 160 woningen, samen met de bewoners. Binnen een paar maanden was alles klaar en kon een glasvezelfeestje worden gevierd.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is een dorp?
Wat is een dorp? Aan het inwonertal kun je het niet altijd aflezen. De dorpen Leek en Hoogkerk hebben bijvoorbeeld elk meer inwoners dan een stad als Appingedam. Haren is bijna twee keer zo groot als Ter Apel. In totaal telt de provincie Groningen zo'n acht stedelijke agglomeraties (tussen de 10.000 en 200.000 inwoners), waaronder uiteraard de hoofdstad, Hoogezand, Veendam, Stadskanaal en Winschoten. Daarnaast heb je zo'n zeventig grotere dorpen (tussen de 1.000 en de 10.000

inwoners) waar over het algemeen nog enkele voorzieningen als winkels zijn. Van de iets kleinere dorpen (tussen de 100 en de 1.000 inwoners) heb je er nog eens honderd. Gehuchten van 10 tot 100 inwoners zijn er veel meer: waarschijnlijk een kleine zeshonderd.

Vaak wordt een dorp gedefinieerd door wat er niet is. In meer dan de helft van de Groningse dorpen is er bijvoorbeeld geen school meer. Lang niet allemaal hebben ze een supermarkt. Maar veel is er ook nog wel. Vrijwel overal zijn er enthousiaste vrijwilligers die klusjes doen, hulpbehoevende dorpsgenoten ondersteunen of het dorpshuis runnen.

Meer informatie
> Alle dorpsinitiatieven op de kaart [Link naar de kaart]
> Alle steden en dorpen van Groningen
[https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_steden_en_dorpen_in_Groningen]

Past dit project bij je dorps- en toekomstvisie?
In sommige dorpen is men behoorlijk tevreden met hoe de situatie nu is: ideeën voor nieuwe dorpsprojecten komen niet zo vaak langs. Is ook niet zo erg. In anderen is de stroom aan projectideeën niet te stoppen. Hoe kun je als dorpsbestuurder weten wat er nog ontbreekt of welke van die 1001 ideeën de beste is? De belangrijkste raadgever daarbij is de dorps- of toekomstvisie. Die is immers opgesteld als baken voor de toekomst van het dorp.

De dorpsvisie bevat meestal belangrijke aanwijzingen in hoeverre het nieuwe plan in lijn is met de ideeën van de dorpsbewoners en de gemeente. Die laatste is immers politiek en bestuurlijk verantwoordelijk voor het dorp, maakt beleid en bestemmingsplannen, houdt toezicht op de woningbouw, geeft vergunningen af, is verantwoordelijk voor het onderhoud van wegen, terreinen en gebouwen en voert landelijke wetten uit. Samen met de gemeente wordt vaak ook de dorps- of toekomstvisie opgesteld.

Heb je geen dorps- of toekomstvisie? Dan is dit een goede gelegenheid om hem op te stellen (zie link). Merk je dat het voorgestelde project niet in een thema, kader of toekomstvisie past? Leg dit voor aan het bestuur en eventueel aan de leden van de vereniging Dorpsbelangen. Misschien is het een goede gelegenheid om de dorps- of toekomstvisie nog eens goed tegen het licht te houden.

Deze laatste mogelijkheid – aanscherpen of uitbreiden van de dorpsvisie – is niet alleen belangrijk voor het dorp en de onderlinge samenhang, maar ook voor het welslagen van het project. Gemeenten, bedrijven, subsidiegevers en instellingen hechten er vaak aan dat dorps- of gebiedsprojecten niet alleen door een paar individuen worden ondersteund, maar door een meerderheid van de dorpelingen. Een project dat niet door een groot deel van de bewoners wordt omarmd, wordt meestal met grotere scepsis bekeken dan een plan dat wel brede steun kent.

Bijvoorbeeld in
De buurdorpen Zandeweer, Doodstil en Eppenhuizen hadden lange tijd geen belangenvereniging voor hun dorpen. Omdat ook in deze drie dorpen onder Uithuizen bevingen, schade-herstel en versterkingen aan de orde van de dag waren, vroeg de gemeente (destijds: Eemsmond) om een aanspreekpunt in de dorpen – een vereniging die de dorpsbevolking representeerde en waarmee overlegd kon worden. Want zonder belangenorganisatie is het lastig onderhandelen en worden kansen gemist, wist men.

Een Zandeweerder besloot de uitdaging aan te nemen, samen met de beheerster van het dorpshuis. Ze gingen op bezoek bij alle bestaande verenigingen van de drie dorpen met de vraag of ze achter een gezamenlijke belangenorganisatie

konden staan. Daarna kon de volgende stap gezet worden: het formuleren van een dorpsvisie waarmee de dorpelingen hun ideeën over de toekomst van het dorp uiteenzetten. In juli 2018 was het zover en werd deze dorpsvisie gepresenteerd in dorpshuis het Klokhoes. De drie dorpen konden weer naar de toekomst kijken – maar nu gezamenlijk – en gemeentes en andere instanties hadden een aanspreekpunt.
Meer over dit dorpsproject

Meer informatie
> Dorps/toekomstvisie: een handleiding van Groninger Dorpen [Link naar https://groningerdorpen.nl/klaar-voor-de-toekomst/dorpsvisie/]
> Wat staat er in een dorps- of toekomstvisie? [Link naar Dorpsbewoners-tekst, stap 2.4 Wat moet je doen als je dorp een (toekomst)visie mist?]

[Kader]
Visies, visies, visies
Visies zijn er in vele soorten en maten. Hier een paar verschillende waar je als dorp mee te maken kunt krijgen:
> *Dorpsvisies* (vaak ook toekomstvisie geheten): plannen die vanuit het dorp – soms met hulp van gemeentes, Groninger Dorpen of andere professionele organisaties– tot stand zijn gekomen en die laten zien wat de identiteit is van een dorp, wat de zwakke en sterke punten zijn en welke prioriteiten de bewoners hebben op het gebied van bijvoorbeeld wonen, leven en ondernemen, vervoer en verkeer, natuur en omgeving, leefbaarheid, zorg en energie. Voorbeeld: Tjuchem: *Dorp met een visie 2017-2027*.
> *Gebiedsplannen*: plannen die vaak door gemeentes zijn opgesteld en die vaak over de toekomst van een groter gebied gaan. Voorbeeld: De gebiedsvisie Middag-Humsterland.
> *Provinciale plannen en visies*, meestal uitgewerkt op gebiedsoverstijgende thema's zoals over natuur, ruimte, wonen, vervoer, toerisme en recreatie, energie, educatie en cultuur. De provincie Groningen heeft een hele reeks van dit soort plannen en toekomstvisies.
> *Plannen van instellingen* als Landschapsbeheer, stichting het Groninger Landschap en Staatsbosbeheer, waterschappen als Noorderzijlvest en Hunze en Aa's, erfgoedbeheerders als Erfgoedpartners en de stichting Groninger kerken, vervoersbedrijven als Arriva, NS en qbuzz en het OV Bureau Groningen, etcetera. (De toekomstplannen staan vaak in de jaarverslagen, evenals namen van – plaatselijke – beleidsmedewerkers, adressen en mailadressen, etcetera.).

> *Toekomstplannen van derden,* zoals het Nationaal Programma Groningen dat in 2020 onder de titel *Toukomst* ideeën zocht voor de ruim 100 miljoen euro die beschikbaar was gesteld door de Nederlands overheid.

Heb je je idee zo goed mogelijk geformuleerd?
Het idee staat je scherp voor ogen en past goed in de toekomstvisie van je dorp. Wat van groot belang is, is dat je dat idee formuleert in een vorm die ook voor anderen leesbaar, herkenbaar en functioneel is. Je zult je ideeën namelijk vrijwel altijd moeten delen met anderen – soms met bekenden – bestuursleden, verenigingsleden, vrienden – soms met officiële instanties als gemeentes, waterschappen, zorginstellingen, verzekeraars of ondernemingen. In alle gevallen dringt dan de vraag op hoe je ervoor zorgt dat je je idee zo goed mogelijk formuleert.

Dat neerzetten van je idee is niet alleen voor die anderen van belang, maar ook voor jou zelf als bedenker, belanghebbende en initiatiefnemer. Veel ideeën zijn namelijk in het begin nogal vaag, soms zelfs abstract. Een paar krabbels achterop een bierviltje, een paar steekwoorden: meer heb je vaak niet. Door je idee zo goed mogelijk te proberen te verwoorden, scherp je ook je eigen gedachten.

Welke vorm is het meest geschikt voor het uitwisselen van je ideeën met anderen? Is een kort gesprekje genoeg, moet je een tekening, een foto-collage of een Powerpoint van maken of wordt je idee pas serieus genomen als je er minstens twintig pagina's geschreven tekst aan wijdt, met omslag en al? Dat antwoord hangt – vanzelfsprekend – af van je doel en je doelstelling. Aan wie wil je dit idee voorleggen, en waarom? Is het alleen voor het bestuur, voor alle leden, is het ook bedoeld om op de website en op Facebook te publiceren? Zorg dat de vorm en inhoud aansluiten bij de doelgroep en de doelstelling.

In dit stadium hoef je nog niet op alle vragen een antwoord te hebben, maar moet je wel proberen alvast na te denken over de antwoorden. Bedenk hoe mensen die aan de andere kant van de tafel zitten – je mogelijke partners, ondersteuners, participanten – op je idee zullen reageren en welke vragen ze zouden kunnen stellen. Dan ben je al een heel eind op weg. De vorm van de presentatie volgt dan eigenlijk vanzelf: een publiek dat dichtbij je staat heeft minder context en uitleg nodig: die weten al van alles over je dorp, de bewoners en hun behoeftes. Wil je je idee ook met groepen bespreken die minder dichtbij staan, dan zul je meer moeten uitleggen. Wat staat voor je ogen? Waar komt dit idee uit voort? Wie is de doelgroep? Hoe past dit initiatief in het dorp en in je organisatie?

Bij alles geldt: ga niet alleen uit van wat je zelf weet, maar probeer in te schatten wat de ander, met wie je misschien wilt sparren of samenwerken, wel of niet weet. Wat heeft de ander nodig aan informatie over je initiatief?

Bijvoorbeeld in
Toen de eerste plannen in 2014 loskwamen voor de wegverbreding van de N33 tussen Tjuchem en Steendam kwamen bezorgde burgers in het geweer. Samen met

deskundigen sloeg de geformeerde 'Werkgroep N33 Tjuchem' aan het bedenken, plannen en berekenen en kwam uiteindelijk met een variant (X1 genoemd) die het best zou zijn voor de dorpen en de omliggende gebieden.

Er werd goed naar de opdracht gekeken die Rijkswaterstaat gesteld had, en er werd geprobeerd de belangen van alle stakeholders in kaart te brengen: bevolking, landbouw, natuur, economie, recreatie en leefbaarheid. Bestuurders werden in een bus rondgereden door het gebied en op knelpunten en kansen gewezen, zonder meteen een oordeel te vellen.

Uiteindelijk werd voor deze 'bewoners'variant gekozen. 'De plannen van de omwonenden scoren het beste op verkeersveiligheid en bereikbaarheid van de noordelijke regio, twee belangrijke doelen van de verdubbeling,' schreven de Provincie en het Ministerie in een gezamenlijke persverklaring.

[Kader]

Manieren om ideeën te genereren binnen een dorp of gebied

> Stel een open vraag in de vergadering van dorpsbelangen, aan de stamtafel van het dorpscafé, in de voetbalkantine of op een andere plek. 'Wat moet er gebeuren volgens jullie?'

> Open een (anonieme) ideeënbus in het dorpshuis.

> Houd een enquête onder je dorpsgenoten in de dorpskrant, –website, sociale media-pagina, of huis-aan-huis (*DOEN Kansen voor Usquert*)

> Doe gezamenlijk mee aan een prijsvraag, pitch, challenge, project/subsidieronde van een instantie of onderneming.

> Schrijf zelf een prijsvraag uit: wie heeft het beste idee voor het dorp?

> Organiseer een excursie langs vergelijkbare dorpen om te kijken wat voor oplossingen en ideeën ze elders hebben verzonnen.

> Laat een vertegenwoordiger van een actieve dorpsgemeenschap elders in Groningen (of in een andere provincie) een voordracht houden over hoe ze het daar hebben aangepakt.

Hoe denken ze in het dorp over jullie initiatief?
Als je eenmaal je idee zo scherp mogelijk hebt verwoord en weet aan wie je je projectidee gaat presenteren, kun je ook proberen antwoord te geven op de lastige vraag of je idee op voldoende steun kan rekenen in je dorp of gebied – bij de personen, groepen en instanties die te maken zullen krijgen met je initiatief. Kijk daarbij verder dan het gebruikelijke cirkeltjes om je heen en ook verder dan de betrokkenen. Ook een bewoner die ver van het speeltuintje afwoont, kan bijvoorbeeld grote bezwaren tegen de aanleg hebben, bijvoorbeeld omdat hij hier dagelijks wandelt met zijn hond of liever niet het vertrouwde landschap ziet veranderen. Probeer te achterhalen wat het dorp over je project denkt.

Tijdige communicatie is dus geboden. Wacht niet te lang met het formuleren van je idee en het communiceren ervan naar je dorpsgenoten en hun belangrijkste bloedgroepen. Probeer input te krijgen – op welke manier dan ook. Vergeet bij dit alles niet dat andere – officiële – instanties ook altijd zullen vragen naar wat zij vaak 'het draagvlak' noemen. Is er wel genoeg steun voor de plannen of is het een wild idee van een paar dorpsbewoners?

Doe dus onderzoek naar de behoeftes en zorgen van je bewoners rond dit thema – ook al is dat soms negatief. Honderd procent steun verwerven voor een nieuw dorpsproject lukt vrijwel niemand. Dorpen bestaan nu eenmaal uit individuen met verschillende achtergronden en er zijn altijd inwoners die – om wat voor reden dan ook – jouw idee niet zullen zien zitten. Probeer geen ijzer met handen te breken.

Hoewel je niet al te veel energie moet besteden aan deze mogelijke 'tegenstand', is het toch goed om in dit stadium met de initiatiefgroep en het bestuur te bespreken hoe je hiermee om zult gaan – nu en later. Als iedereen weet wat je moet doen zodra er zich tegenstand aandient, kun je niet al te veel verrast worden. Bovendien is het een goede oefening en scherpt het je bij het formuleren van je ideeën. Tegenstand kan soms louterend werken – als je het de kans geeft.

Bijvoorbeeld in
In Garrelsweer is – net als in veel andere Groninger dorpen – veel bevingsschade en zijn er al jaren plannen voor versterking van bepaalde straten en huizen. Omdat er veel gemor te horen was over deze aanpak richtte een aantal verontruste burgers het Actieteam Aardbeving Garrelsweer (A.A.G.) op, dat een stem wil geven aan huiseigenaren en huurders. De groep wil de ongelijkheid in het dorp tegengaan en de veiligheid vergroten. Achtergrond ervan was dat de versterkingsaanpak volgens hen kon leiden tot tweedeling en wrijving in het dorp. 'Wij willen dat héél ons dorp versterkt wordt op een menselijke manier, zonder onnodige extra overlast voor onze inwoners,' zei een woordvoerder. 'Want de aardbevingsproblematiek is al verdrietig

genoeg en wij willen niet dat de versterking zorgt voor nog meer verdriet in ons dorp!'

Probeer dus als Dorpsbelangen zo vroeg mogelijk te achterhalen wat er leeft in het dorp, wat er voor problemen zijn en voorkom daarmee tweedeling en wrijving in het dorp.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Met welke partijen kun je allemaal te maken krijgen?

> Dorpsbewoners
> Bewoners van buurdorpen
> Gemeente
> Provincie
> Ondernemers in en rond de dorpen (waaronder landbouwers)
> Dorpsbelangenverenigingen van omliggende gemeentes
> Landschapsbeheer Groningen
> Waterschap
> Vervoersondernemingen (Arriva, Qbuzz)
> Staatsbosbeheer
> stichting Groninger Landschap
> stichting Oude Groninger Kerken
> Erfgoedinstellingen
> Energieprojectadviseurs zoals de Groninger Energiekoepel (GrEK).
> Mogelijke financiers en/of sponsoren als banken, makelaars, bedrijven
> Subsidie-instanties als het Prins Bernhard Cultuurfonds, provincie, Fonds Nieuwe Doen en het Waddenfonds.

Meer informatie

> Kijk op de Ideeënbank Groningen voor inspiratie en ideeën om de leefbaarheid in dorpen en wijken te vergroten.
> Houd een brainstorm, een piramidediscussie of een 'wereldcafé' met het hele dorp (zie het Groninger Particpatiewerkboek, p. 35-37)

Weet je al met wie je bij dit project kunt samenwerken?
Elk dorpsproject biedt samenwerkingsmogelijkheden. Wil je een zorgcoöperatie beginnen, dan zul je samen moeten werken met de huisarts, het gezondheidscentrum, met zorgverzekeraars en allerhande andere zorginstellingen. Wordt er een dorpsmoestuin aangelegd, dan kun je het pootgoed in het voorjaar langs de weg of bij de dorpswinkel verkopen, en van de rijpe groenten en vruchten kunnen ze misschien in het dorpshuis maaltijden maken. Maar hoe doe je dat zo goed mogelijk: samenwerken?

Veel hangt natuurlijk af van de ambitie en reikwijdte van je project: voor een dorpsmoestuin zul je vooral binnen het dorp samenwerking moeten zoeken. Maar vergis je niet: ook hier kan de gemeente (bestemmingsplan, vergunningen), het Waterschap (waterlopen), of een biodynamische winkel in een naburig dorp een belangrijk contact zijn.

Overleg in ieder geval met de dorpencoördinator, dorpsregisseur of gebiedsregisseur van je dorp, die de belangrijkste brug vormt tussen bewoners(organisaties) en gemeenten. Deze functionaris weet vaak welke andere mogelijke partners en belanghebbenden je aan zou moeten spreken en hoe je dat het beste kunt doen. Meestal is het een kwestie van doorzetten en doorvragen tot je de juiste sleutelpersoon hebt gevonden, maar als je die eenmaal hebt gevonden, scheelt het je enorm veel tijd en heb je minder kans dat je er later achter komt dat je een belangrijke schakel hebt gemist.

Soms is ook een andere route mogelijk, bijvoorbeeld omdat je project over een onderwerp gaat waar een goede infrastructuur, advies en ondersteuning al aanwezig zijn. Energie bijvoorbeeld: wie iets met duurzame lokale energie wil doen of de mogelijkheden tot een energiecoöperatie wil oprichten, kan zich het beste tot de GreK richten (Groninger Energiekoepel) richten. En wie een project wil starten dat met het landschap en de natuur rondom het dorp te maken heeft, kan het beste meteen naar Landschapsbeheer Groningen gaan.

Analyseer het bestaande netwerk en de mogelijke samenwerkingspartners (en werk hierin samen met de dorpencoördinator).

Bijvoorbeeld in
ZorgSaam Aduard ontstond nadat een vrijwilliger van ZorgSaam Oldehove een presentatie gaf in de Buurthuiskamer van Aduard en vertelde hoe zo'n zorgservice eruit kan zien. Is dit nou niet iets voor Aduard, was meteen de vraag waar luidkeels 'ja' op werd geantwoord. Vrijwilligers van de Buurthuiskamer gingen aan de slag en vonden al snel steun bij een hele reeks organisaties: Dorpsbelangen, Aduard Helpt,

GKV Ontmoetingskerk, Protestantse Gemeente Aduard en Platform Kerken Westerkwartier. Een unieke samenwerking kwam van de grond.

Het project begon heel laagdrempelig. Iemand van Dorpsbelangen bleek een Nokia met oplader over te hebben en Aduard Helpt wilde het beltegoed wel betalen. Een dorpsbedrijf deed de opmaak van de flyers, die vervolgens huis aan huis werden bezorgd. Via Menzis werd een laptop geregeld.

Op de flyer konden dorpelingen aangeven of ze bereid waren te helpen of dat ze zelf een hulpvraag hadden – van vervoer tot klusjes. De vrijwilligers kregen een korte instructie en de ingevulde flyers werden in een systeem gezet, zodat de zorgorganisatie precies in kaart heeft welke hulpvragen er zijn en welke hulp geboden kan worden. Aan de hand van deze informatie werd een rooster gemaakt en kon ZorgSaam Aduard van start.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe vind je mogelijke samenwerkingspartners?

Om samen te werken moet je proberen te begrijpen wat je partners – gemeenten, instellingen en bedrijven – voor doelstellingen, mogelijkheden en belangen hebben. Stel jezelf de volgende vragen:

> Komen (delen) van hun doelgroep overeen met die van jou: je dorp en je medebewoners?

> Wat is het belangrijkste doel van deze instelling of dit bedrijf?

> Wat zijn de nevendoelen?

> Wat mist men?

> Wat zijn de problemen waar men tegenop loopt?

> Hoe zou jouw initiatief daar een positieve rol in kunnen vervullen?

Meer weten

> Kom je er niet uit, benader dan Groninger Dorpen, waar men je op weg kan helpen om de juiste sleutelpersonen te vinden.

Heeft de gemeentel plannen of visies rond dit thema?
Je initiatief om je buurt, dorp of gebied te verbeteren raakt vaak aan grotere zienswijzen, structuren en schema's, zoals gebiedsvisies en de toekomstplannen van gemeentes, waterschappen, de provincie en andere overkoepelende instanties. Niet elk initiatief zal met dat soort organisaties en plannen te maken krijgen maar een groot deel wel. Hoe kun je te weten komen met welke plannen en visies je allemaal te maken zult krijgen bij dit project?

Ga daarvoor – zoals vaker gezegd – in gesprek met de dorpencoördinator /gebiedsregisseurs later eventueel met gemeente-ambtenaren en de wethouder. Je hebt namelijk een overzicht nodig van de belangrijkste spelers, plannen en visies waar je dorpsproject mee te maken krijgt. Bedenk daarbij met welke instanties en instellingen jullie allemaal in de nabije toekomst te maken zullen krijgen als je je initiatief verder gaat ontwikkelen tot een project. Wie is al bezig op dit terrein en met dit thema? Van wie zul je toestemming moeten krijgen om je project uit te voeren? Welk instituut deelt de lakens uit op dit terrein? Bij wie kun je financiële ondersteuning vragen? Welke instelling is de spil in het netwerk?

Bijvoorbeeld in
Hoe zorg je voor een goede economische en social-culturele ontwikkeling, terwijl je de bestaande landschappelijke cultuurhistorische karakteristieken van het gebied zoveel mogelijk wilt behouden en versterken? Deze vraag stond centraal bij het schrijven van een toekomstvisie voor Middag-Humsterland in 2016 en 2017. Inwoners van het gebied werkten de verschillende onderwerpen uit, samen met de Gebiedscoöperatie Westerkwartier en uiteindelijk resulteerde dit in een lijvig document dat als leidraad en richtsnoer geldt bij de ontwikkeling en het behoud van dit gebied.

Uiteindelijk werd afgesproken dat inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen en andere betrokken zich verenigen om de toekomstige ontwikkelingen, zoals neergelegd in de toekomstvisie, vorm te geven en in de gaten te houden, samen met de gemeente en de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. De gemeente hield toezicht en stelde vijftigduizend euro ter beschikking als startkapitaal.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Dorpencoördinator of gebiedsregisseur: schakel tussen dorp en gemeente
Een aantal Groningse gemeentes heeft een dorpencoördinator aangesteld: een medewerker die zich op een of meer dorpen richt en het gemeentelijk apparaat rechtstreeks verbindt met de inwoners. Daardoor hoeven dorpsbewoners niet allerlei

loketten langs, maar kunnen ze voor initiatieven eerst bij de coördinator terecht. Een dorpencoördinator moet daarvoor goede ingangen hebben in de dorpen, als in het gemeentelijk apparaat en moet initiatieven kunnen nemen voor vergaderingen en meetings.

Normaliter worden wat grotere initiatieven naar de gebiedsregisseur gesluisd. Die hebben verschillende dorpen of stadswijken onder hun hoede, weten wat er speelt, en zijn in principe het eerste aanspreekpunt voor dorpsbewoners en hun initiatieven.

De belangrijkste taken van de dorpencoördinator zijn:

- verantwoordelijkheid voor de coördinatie tussen college/gemeenteraad en dorpsbelangbesturen;
- organiseren en bijwonen van bestuurlijk overleg tussen college en de dorpsbelang-besturen en zorgen voor de afhandeling. Daarnaast de organisatie van een jaarlijks plenair overleg tussen college en dorpsbelangbesturen;
- het betrekken van de dorpsbelangbesturen bij gemeentelijke plannen;
- overleg en terugkoppeling met portefeuillehouders, leidinggevenden, overige collega's en dorpsbelangbesturen;
- maken van beleidsvoorstellen, gericht op de optimalisering van de communicatie tussen dorpsbelangen en gemeentebestuur;
- afhandeling van de jaarlijkse financiële vergoeding aan dorpsbelangbesturen;
- aanspreekpunt voor de dorpsbelangbesturen.

En die van de provincie of andere officiële belanghebbenden?
Bij sommige initiatieven reiken de tentakels verder dan de dorpsgrenzen – en zelfs verder dan die van de gemeente. Ook regionale, provinciale en soms zelfs landelijke organisaties kunnen belang hebben bij je project – op welke manier dan ook. Hoe doe je dat?

Bekijk vooral de plannen, visies en jaarverslagen van dit soort organisaties en kijk welke samenwerkingsmogelijkheden er zijn. Probeer dan – via de dorpencoördinator – in gesprek te gaan met ambtenaren en/of bestuurders van de provincie, het waterschap, Landschapsbeheer of andere instanties. Identificeer de belangrijkste medestanders voor dit project, informeer ze en nodig ze uit voor een gesprek.

Probeer iedereen om de tafel te krijgen om in gesprek te gaan. Natuurlijk is het fijn als je voordien al met mogelijke partners hebt gesproken, maar uiteindelijk zul je het gesprek met elkaar aan moeten gaan. Ergens in het proces zul je met z'n allen rond de tafel moeten zitten. Bereid je goed voor, presenteer je plan en wees zo concreet mogelijk. Wat is het doel en de doelgroep, om wat voor bedragen gaat het, wat is het tijdspad en – het allerbelangrijkste – wat verwacht je van de personen die hier om de tafel zitten? Hoeven ze alleen te reageren op wat je zegt, of moeten ze ook eigen inbreng hebben? Probeer zo feitelijk en efficiënt mogelijk te zijn. Heb je de juiste personen bij elkaar, gebruik die mogelijkheid dan ook en blijf niet hangen in vage voornemens.

Bijvoorbeeld in
Zo stelde de provincie Groningen in 2021 4 miljoen euro ter beschikking voor duurzame-warmteprojecten in Groningse dorpen waarmee ze – gedeeltelijk – van het gas af konden komen. Het doel van deze subsidie 'Warmte Transitie Projecten Groningen' was vooral om de ontwikkelingen op dit gebied te versnellen. Daarvoor werd het Warmte Transitie Centrum Groningen (WTCG) opgericht, dat de deelnemende Groningse gemeenten adviseert en ondersteunt met hun warmteplannen en projecten in de dorpen. Gemeenten delen hun kennis en ervaringen in het centrum. Projecten die worden gefinancierd met de subsidie worden gevolgd en ondersteund door het WTCG
Meer over dit project [https://omroephethogeland.nl/2021/01/12/provincie-geeft-subsidie-voor-wijken-en-dorpen-die-van-het-aardgas-afgaan/]

[Kader]
5 tips voor geslaagde dorpsprojecten

* Werk samen met zoveel mogelijk partijen: van bedrijven en verenigingen tot particulieren en passanten.
* Probeer te begrijpen welke belangen er allemaal spelen.
* Zorg ervoor dat iedereen aan het woord komt – ook zij die minder gewend zijn op de voorgrond te treden.
* Geef genoeg ruimte en tijd om zorgen te formuleren.
* Timmer een plan niet helemaal dicht: laat genoeg speelruimte voor onderhandeling en aanpassing.

Heb je de financiering van je project rond?

Niet alle projecten hebben uitgebreide financiering nodig. Een oproep om vlaggen op te hangen in de week van het dorpsfeest (of kunst voor het raam te zetten in covid-tijden) kan zonder financiële grondslag worden georganiseerd. Maar wil je je dorpshuis verbouwen, een locatietheaterweekend organiseren of een elektrische duofiets ter beschikking stellen aan ouderen dan zul je – naast je projectplan – een gedegen begroting moeten opstellen en financiering moeten vinden.

Die financiering kan van alles zijn (zie kader): soms leveren de activiteiten of producten genoeg op om de begroting sluitend te laten zijn. Soms kun je met een crowdfundingactie genoeg geld binnenkrijgen om je project of activiteit uit te voeren. Soms heb je veel meer nodig en moet je je weg in het fondsen- en subsidiestelsel zien te vinden (zie links).

Het eerste wat je dus zult moeten doen, is het plan definitief maken, met een deugdelijke planning en een begroting. Dat gebeurt meestal door een financieel deskundige, zoals de penningmeester. Deze stelt van tevoren de begroting op en kan ook achteraf verantwoording afleggen voor de financiële consequenties van het project.

Zorg in ieder geval voor een goede begroting en zoek financiële ondersteuning bij de personen, instanties en fondsen die binnen het thema passen. Soms zijn er standaardpotjes bij gemeentes, bij de provincie of bij andere instanties, zoals het Dorpsbudget van de gemeente Het Hogeland of de buurtinitiatieven van de gemeente Midden-Groningen. Als je zelf te weinig ervaring of kennis op dit gebied hebt, vraag dan ondersteuning van de gemeente (dorpencoördinator) of aan een specialist.

Bijvoorbeeld in

In Westeremden bleek het oude dorpshuis niet aardbevingsbestendig en was daardoor flink beschadigd. Verbouwen of slopen? Dat was de vraag die dorpsvereniging Orando aan zichzelf en aan de dorpelingen stelde. Er werd een professionele enquête opgesteld, waarbij de recente dorpsvisie leidend was. Uit de resultaten bleek dat de dorpelingen niet alleen een bevingsbestendig dorpshuis wilden, maar ook een toekomstbestendig dorpshuis: een multifunctionele ontmoetingsplaats waarin ruimte zou zijn voor zowel de jaarlijkse activiteiten als nieuwe initiatieven.

De ver/nieuwbouw van het dorpshuis bleek meer dan 8 euroton te kosten, maar werd na een flinke zoektocht en stevige onderhandeling uiteindelijk financieel mogelijk gemaakt door het versterkingsbudget van de NAM en diverse subsidies en donaties die door het bestuur van de Dorpsvereniging werden binnengehaald. De

voornaamste geldverstrekkers waren o.a. de gemeente Loppersum, de Provincie Groningen, het VSB-fonds, het Oranjefonds, Fonds Eemsmond en het project 'Elk Dorp Een Duurzaam Dak'.

En zo ging de verbouwing van start. Vrijwilligers haalden het dorpshuis in april 2020 in twee weken leeg: de verbouw kon beginnen.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe financier je je dorpsproject

> Zonder. Doe alles op basis van vrijwilligerswerk. Dit kan bij kleinere projecten, zoals een opruimactie, een dorpswandeltocht of een kinderspeurtocht.

> Met behulp van sponsoring. Heb je toch materiaal of geld nodig, kijk dan of bedrijven, instellingen of burgers je willen sponsoren. Bespreek goed wat ze daarvoor terugkrijgen: moet hun (bedrijfs)naam vermeld worden en op welke manier?

> Uit eigen middelen. Het project betaalt zichzelf uit. Sommige projecten leveren geld op. Een dorpswinkel, een dorpsmoestuin, een feestavond kan soms grotendeels worden betaald uit de inkomsten.

> Subsidies en fondsen. Gemeentes, provincies, bedrijven en goededoelen-instellingen ondersteunen regelmatig dorpprojecten. Let zeer goed op de voorwaarden: vaak kun je alleen als vereniging, stichting of coöperatie een subsidie aanvragen of een fonds aanschrijven.

> Crowdfunding. Vraag aan je dorps- of streekgenoten om een vrijwillige bijdrage voor het project. Dat werkt het best als je er ook iets tegenover kunt stellen: een kadootje, een gereserveerde zitplaats, een korting of een reductie op de toegang.

> Contributie. Als je een vereniging bent kun je contributie vragen en een deel daarvan kun je ook aan een project wijden (of tijdelijk verhogen).

Meer weten

> Lijst van fondsen, subsidies en andere financieringsbronnen voor dorpsprojecten bij Groninger Dorpen. [Link naar https://groningerdorpen.nl/fondsenlijst/]

> Vraagbaak financiering dorpshuizen
https://www.dorpshuizen.nl/vraagbaak/financiering/

Hoe maken we van ons idee een goed plan en een echt project?
Als de financiën rond zijn kun je gaan plannen. Wat je eerst zou moeten doen is de taken op een rij zetten. Wat moet er precies gebeuren? Wat voor mensen zoek je daarvoor en voor hoe lang heb je ze nodig? Zijn die personen in eigen gelederen te vinden of moet je ze elders zoeken? Maak een inschatting van het totaal aantal uren, dagen, weken, maanden en soms zelfs in jaren, dat de verschillende taken kosten en bereken daaruit de duur van het gehele project. Neem je planning ruim.

Vraag op je website, in de vergaderingen, in de dorpskrant, op de Facebookgroep van je dorp of via deur-tot-deur-folders wie eventueel belangstelling heeft om aan dit project mee te werken. Soms is een bijeenkomst (in het dorpshuis) het juiste middel om precies te laten zien wát er moet gebeuren en te vertellen wat voor hulp en steun je zoekt.

Die laatste stappen lijken tijdrovend, maar al met al leveren ze je wel zichtbaarheid en steun op in je dorp en in je omgeving. Bovendien laat je hiermee zien dat de papieren plannen nu ook werkelijkheid gaan worden. Vage ideeën en papieren plannen worden concreet.

Bijvoorbeeld in
In Nieuwe Pekela verzorgen vrijwilligers van 'Eetpunt de Samenleving' op maandag en woensdag maaltijden voor ouderen, die in de zaal van ontmoetingscentrum De Kiepe gezamenlijk worden gegeten. Die vrijwilligers uit Nieuwe Pekela vinden en vooral behouden was nog niet eenvoudig, merkten de initiatiefnemers, maar daarvoor bedachten ze een puntensysteem. Vrijwilligers die meehelpen met koken, afwassen of anderszins (chauffeurs!) krijgen een kortingswaardebon die vervolgens bij de plaatselijke middenstanders kan worden ingeleverd. Resultaat: meer vrijwilligers en meer omzet bij de winkeliers.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Verschillen tussen ideeën, plannen en projecten
> Een project bestaat niet langer op papier, maar uit activiteiten die zullen worden uitgevoerd.
> Een project heeft een concreet einddoel.
> Een project heeft een duidelijk begin en soms ook een duidelijk einde.
> Een project kent vaak een budget dat niet overschreden mag worden.
> Een project kent voorwaarden die door anderen en door jullie zelf zijn opgelegd.

Meer informatie

Welke officiële vorm moet ons project krijgen?
Voordat je de eerste spade in de grond zet, moet je in ieder geval weten welke officiële (juridische) vorm je project moet krijgen: de zogenaamde 'rechtspersoon'. Voor een eenvoudig kunstrouteproject is het misschien niet nodig om een officiële organisatie op poten te zetten, maar zijn er financiële en juridische risico's aan je project verbonden, dan is het goed om hier van te voren over na te denken.

Meestal zal een project onder de vlag van Dorpsbelangen vallen. Maar staan de activiteiten te ver af van de doelstellingen en belangen van Dorpsbelangen, of zijn ze te risicovol, dan kan er een andere vorm gekozen worden. Zo bestaan veel energiecoöperaties en verenigingen van Dorpsbelangen in een dorp naast elkaar. Veel leden van die coöperaties zijn ook lid (of zelfs bestuurder) van Dorpsbelangen, maar vanwege de verschillende doelstellingen (wel/geen winst maken/uitkeren), hebben ze vaak geen officiële banden.

Welke rechtsvorm past het beste bij je? Een vereniging, een stichting, een coöperatie, misschien zelfs een bv? Alles hangt af van je doelstellingen. De allereerste grote vraag is of je een winstoogmerk hebt: je wilt het project echt iets verdienen. Als dat zo is, dan heb je de keuze uit een bv (besloten vennootschap) of een coöperatie. In het laatste geval profiteer je met z'n allen – een coöperatie is een vereniging met leden– van de winst. Bij een bv profiteren voornamelijk de aandeelhouders – en dat kan er soms maar één zijn.

Gaat het niet zozeer om mogelijke winst, maar om het nastreven van een maatschappelijk doel, dan kun je beter aan een stichting of een vereniging denken. Het verschil zit hem in de besluitvorming. Bij een vereniging besluiten de leden (vaak tijdens een jaarvergadering), bij een stichting besluit het bestuur. Bij een vereniging kiezen de leden een bestuur, bij een stichting kiezen de bestuursleden het bestuur.

Voor alle vormen heb je statuten nodig. Daarin staat onder andere wie bestuursleden zijn en mogen worden, hoe het stemrecht is geregeld, hoe de financiën geregeld gaan worden en wie er verplichtingen mogen aangaan.

Het kiezen van de juiste vorm – de rechtspersoon – is geen sinecure. Als je niet vaak met dit bijltje gehakt hebt, laat je dan adviseren door een deskundige. De vereniging Groninger Dorpen kan je hierbij vaak helpen of doorverwijzen.

Bijvoorbeeld in
In Borgercompagnie kreeg de werkgroep Dorpshuis een andere rechtsvorm (stichting) dan de dorpsvereniging. Toen de voetbalclub in 2018 werd opgeheven besloot een groepje actieve dorpsbewoners de kantine van de voetbalvereniging om te bouwen tot dörpshoes. Daarvoor kregen ze alle medewerking van de

dorpsvereniging die hen ondersteunde en in goed overleg aanraadde een stichting op te richten. Onder de vleugels van de dorpsvereniging werd zo een plan uitgeschreven, sponsors gezocht en een vrijwilligersorganisatie opgetuigd door de werkgroep Dörpshuis Borgercompagnie die hiermee in 2020 de eerste prijs van Vrijwilligers Bedankt! (1000 euro) won voor deze 'nieuwe huiskamer' van het dorp. *Meer over dit project*

[Kader]

Wat zijn de officiële organisatievormen waarin je je project kunt onderbrengen?

> *Stichting*. Een stichting heeft geen winstoogmerk en kan daarom vaak subsidie of andere vormen van steun aanvragen. Bij een stichting heb je vaak maar enkele bestuurders: minimaal een voorzitter, een penningmeester, een secretaris. De bestuurders hebben de verantwoordingen en de zeggenschap over de stichting. Vertrekt een bestuurder dan kiezen de andere leden een nieuwe.

> *Vereniging*. Een vereniging streeft, net als een stichting, niet naar winst en is dus ook geschikt om subsidie of steun aan te vragen. Anders dan een stichting heeft een vereniging echter leden. Die leden zijn samen verantwoordelijk voor het wel en wee en kiezen gezamenlijk een bestuur met in ieder geval een voorzitter, een penningmeester, een secretaris. In de Algemene Leden Vergadering legt het gekozen bestuur verantwoording af voor de activiteiten en financiële resultaten van de afgelopen periode. Het bestuur van een vereniging bepaalt het dagelijks beleid, op basis van de koers die de leden hebben uitgezet. Een vereniging vraagt vaak contributie aan haar leden.

> *Coöperatie*. Een coöperatie mag wel als doel hebben om winst te maken. Er mag zelfs winst uitgekeerd worden aan de leden (vandaar dat veel energiecoöperaties die vorm hebben gekozen). Ook hier zijn het de leden die het bestuur kiezen en periodiek ter verantwoording mogen roepen, waarbij de financiële voortgang uiteraard van groot belang is.

> *Besloten Vennootschap*. Een BV heeft geen leden en mag naar winst streven. Die winst mag ook uitgekeerd worden aan de aandeelhouders. Omdat het een besloten vennootschap is, zijn de aandelen niet vrij overdraagbaar zoals bij een Naamloze Vennootschap (NV). Dat wil zeggen: de aandelen kunnen niet onderhands of via de beurs overgedragen worden, maar alleen in onderling overleg en na goedkeuring van de anderen. Elk jaar moet er een jaarrekening opgemaakt worden en bij de Kamer van Koophandel gepubliceerd (maar dat moet met verenigingen, stichtingen en coöperaties ook.)

Meer informatie

Weet je al wat de taakverdeling wordt?
Hoe verdeel je de taken bij de uitvoering van je project? Wie doet wat? In ieder geval heb je iemand nodig die de algehele leiding heeft: de projectleider (zie kader 3.3 en 3.7) en iemand die de financiën beheert, overziet en controleert. Bovendien moet je ook veel communiceren, plannen (zie kader 3.6), overleggen, terugkoppelen, inkopen, controleren, etcetera.

Bij kleinere projecten kun je verschillende taken bij een persoon leggen, bijvoorbeeld het project leiden, de planning bijhouden en de vrijwilligers coördineren. Bij grotere projecten wordt dat steeds lastiger en wordt de kans dat je je vrijwilligers overbelast te groot. Bovendien wil je dat de medewerkers elkaar kunnen aanvullen, aansporen en waar nodig bekritiseren of controleren. Teveel macht in een paar handen is voor geen enkel project goed.

Als je de verschillende taken hebt gekoppeld aan mensen ben je er nog niet. Je zult ook – zeker bij grotere projecten – moeten denken aan invalkrachten en reserves. Wie neemt het over als je projectleider of financieel expert uitvalt? Wat als in de zomervakantie je vrijwilligersgroep ernstig uitdunt en er toch doorgewerkt moet worden? Probeer een soort 'schaduwploeg' te formuleren, zodat je niet in paniek hoeft te raken als iemand uitvalt.

Bijvoorbeeld in
In Aduard is Vereniging Dorpsbelangen samen met vele vrijwilligers bezig met de ontwikkeling van het Aduard 825 bewegingspark vlakbij multifunctioneel centrum De Meeden. Het park zal bestaan uit een outdoor-fitnesspark (dat het eerst gerealiseerd gaat worden), een multifunctionele pannakooi en een 'speel- en belevingspark'. Het fitnesspark is gratis toegankelijk en kan dus door alle dorpsbewoners gebruikt worden. Door het park wordt het multifunctioneel centrum De Meeden onderdeel van het geheel.

In september 2018 werden de eerste plannen gepresenteerd, in 2020 gevolgd door het projectplan waarin ook een zogenaamd 'beweegplan' was opgenomen. De plannen voor het bewegingspark werden vanaf 2015 ontwikkeld door de vereniging dorpsbelangen Aduard, in samenwerking met Groninger Dorpen, de werkgroep dorpsvisie Aduard, de 150 dorpsbewoners, bovenbouw-kinderen van basisschool Adeborg, leden van de voetbalvereniging VV Aduard 2000 en het jeugdhonk de Kameleon een nieuwe dorpsvisie opgesteld.

In het projectplan [link: https://www.dorpsbelangenaduard.nl/aduard825/presentatie-aduard-825-park/] staat precies aangegeven hoe de verschillende fases eruit zien, welke onderdelen wanneer worden gerealiseerd, welke personen en bedrijven erbij betrokken zijn, hoe

de financiering is geregeld en hoe de verantwoordelijkheden zijn verdeeld. Ook de communicatieplannen werden hierin uitvoerig uit de doeken gedaan.
Meer over dit project

[Kader]
Welke soorten medewerkers heb je nodig voor je project?
> Projectleider. Stuurt de verschillende projectmedewerkers aan, houdt de voortgang en de planning bij, maakt afspraken met externe partijen, controleert de kwaliteit en is verantwoordelijk voor de algehele voortgang van het project. Is ook verantwoordelijk voor de algehele sfeer.
> Financieel expert (penningmeester/boekhouder). Stelt van tevoren de begroting op, houdt de uitgaven en inkomsten in de gaten en legt verantwoording af voor de financiële consequenties van het project.
> Communicatiemedewerker (secretaris). Communiceert zowel met de vrijwilligers, de partners als de achterban (het dorp). Werkt nauw samen met de projectleider, onder andere bij het maken van een communicatieplan (bij grotere projecten). Zie ook paragraaf 3.4.
> Vrijwilligerscoördinator. Als je met veel vrijwilligers samenwerkt is het vaak handig als één iemand de vrijwilligers informeert en aanstuurt. Zo iemand denkt ook vanuit de belangen van de vrijwilligers. Werkt daarbij nauw samen met de projectleider en de plannings- en communicatiemedewerkers.
> Inkoper. Bestelt en huurt materialen en gereedschappen Werkt vaak nauw samen met de projectleider, de planner en financieel expert / penningmeester.
(Een aantal van deze functies kan bij kleinere projecten gecombineerd worden.)
Meer weten

Wanneer heb je expertise van buiten nodig?
Soms kunnen niet alle taken door je dorpsgenoten worden uitgevoerd. En soms is het ook slimmer, omdat een deskundige-van-buiten geen eigen belangen heeft. Aarzel dan niet om iemand van buiten in te zetten, het liefst iemand met een andere ervaring en kennis. Vaak is dat ook goed voor de voortgang en de sfeer, want zo'n 'buitenstaander' heeft geen banden en geschiedenis met het dorp, hoeft geen partij te trekken en kan een brug slaan tussen partijen. Bovendien kan hij of zij met een frisse blik naar het project en de rol ervan in het dorp kijken. En belangrijker nog: een buitenstaander heeft geen eigen belangen bij de uitkomst van het project.

Bijvoorbeeld in
Die buitenstaander kan ook een betaalde kracht zijn. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Overschild, waar de gasbevingen het dorp zo hadden toegetakeld dat het grootste deel van de gebouwen moest worden gesloopt en versterkt. Om te voorkomen dat er alleen maar 'van bovenaf' versterkingsplannen werden bedacht en uitgevoerd, en de dorpelingen voor een voldongen feit werden gesteld, zochten ze via Dorpsbelangen naar professionele begeleiding. Iemand die alle veranderingen 'in vogelvlucht' kon overzien en tegelijkertijd in detail kon beoordelen.

Uiteindelijk werd de Rotterdamse architect Enno Zuidema aangetrokken als 'dorpsbouwmeester' en als bewaker van de complexe bouwprocessen die plaats zouden vinden in het dorp. Als onafhankelijk deskundige moet Zuidema sindsdien controleren of de geplande huizen van Overschild voldoende kwaliteit hebben en in de omgeving passen. Via de welstandscommissie adviseert hij de gemeente (het college van B&W).

Dorpsbouwmeester Zuidema werkt daarbij niet alleen met zijn ervaring, kennis en gevoel, maar vooral ook op basis van de Structuurvisie Overschild 2018-2028 die voortvloeide uit de Dorpsvisie Versterking Overschild (Witboek 2.0), die door de dorpsbewoners werd opgesteld. Hij werkt daarin samen met het noordelijke architectencollectief De Toeverlaat dat een aanbesteding won en bewoners vanuit hun eigen wensen begeleidt bij lastige keuzes rond versterking, verbouw of nieuwbouw. Ook moeten deze architecten de Overschilders helderheid geven over de mogelijkheden die 'van bovenaf' voorgeschoteld worden.
Meer over dit project

[Kader]
Projectplanning: zes tips
> Maak een overzicht van alle dingen die gedaan moeten worden om het project uit te voeren. Vergeet daarbij vooral ook niet de organisatie en communicatie.

> Schat in hoe lang de werkzaamheden gaan duren – in uren (korte projecten), dagen (middellange projecten) of in weken (lange projecten). Weet je niet precies hoe lang iets gaat duren? Vraag het dan aan mensen die eerder met die bijltje gehakt hebben.
> Zet de activiteiten op een rijtje: wat komt eerst, wat komt later? Wat heeft de hoogste prioriteit, wat de laagste?
> Kijk goed naar de onderlinge afhankelijkheid van werkzaamheden: wat kan niet uitgevoerd worden, zonder dat eerst iets anders is gedaan?
> Wees realistisch, maar doe jezelf niet tekort: plan niet te krap. Houd ook rekening met vertraging: bouw buffers in en overlegmomenten met diverse partijen.
> Pas je planning aan als het nodig is. Een goede projectplanning is niet statisch en kan te allen tijde worden aangepast.

Meer weten
Planning Projecten: werken aan projecten

Weet je al hoe je gaat communiceren over je project?
Voordat het startschot klinkt, moet je je projectplan definitief maken en delen met vrijwilligers en betrokkenen. Ga er niet van uit dat iedereen inmiddels weet wat het project inhoudt en wat er allemaal staat te gebeuren. Zelfs al heb je je plan al een paar keer uitgelegd in vergaderingen, op de website, in het dorpsblad of de regionale krant: niet iedereen onthoudt wat je een half jaar geleden hebt verteld. De menselijke geest is vluchtig en er is zoveel andere informatie die de oren en ogen passeert.

Maak dus een communicatieplan. Wat wil je overbrengen, aan wie en wanneer? Wil je mensen alleen maar duidelijk maken dat het project gaat beginnen, of wil je ze overtuigen (van de voordelen), waarschuwen (bijvoorbeeld voor overlast), of zoek je steun (vrijwilligers, sponoren)? En hoe ga je dat vervolgens doen?

Als je bijvoorbeeld nog vrijwilligers zoekt, vergeet dan de sociale media, dorpskranten en vrijwilligersdatabanken niet. Vergeet ook niet te vermelden welke ervaringen en kwaliteiten je precies zoekt en wat voor voordelen biedt aan degenen die mee willen helpen: samenwerking, gezelligheid, nieuwe ervaring en de verrijking van je dorp (en vergeet ook de gratis koffie niet!). Maak er echte communicatie van, richt jezelf op de ander en vergeet niet vanuit zijn of haar perspectief te denken.

Vaak heb je al een projectplan liggen dat je maakte om je partners – de gemeente, instellingen, bedrijven – over de streep te halen. Maar dat projectplan is in deze vorm en deze fase niet altijd geschikt om te gebruiken om te communiceren. Dat papieren plan had namelijk een heel ander doel. Nu je van start gaat hoef je geen ambtenaren, wethouders, directeuren meer te overtuigen, maar ga je je dorps- en streekgenoten, je sponsoren vertellen wat er wanneer gaat gebeuren en waarom dit alles plaats vindt.

Het communicatieplan behoeft veel zorg, want vaak is communicatie de achilleshiel van dorpsprojecten – daar worden in de dorpskroegen nog heel wat interessante verhalen over verteld. Een project kan nog zo goed uitgevoerd worden, als omwonenden, dorpsbewoners, streekgenoten of bezoekers niet begrijpen wat er gebeurt en waarom, verlies je – vaak onnodig – sympathie en ondersteuning.

Bijvoorbeeld in
In Woltersum – een dorp aan het Eemskanaal – bleek er veel ontevredenheid over de communicatie rondom het versterkingsproces. Er ontstond wantrouwen in het dorp: welke woningen zouden worden versterkt en wanneer? Wie viel buiten de boot? Om dit zoveel mogelijk tegen te gaan richtte een groep bewoners de 'Burenband' op: een organisatie die ervoor wil zorgen dat dorpsgenoten elkaar opvangen en bijstaan en dat scheve gezichten voorkomen worden. Om de saamhorigheid te vergroten en het

gesprek gaande te houden, organiseerde de Burenband daarom bijeenkomsten om te voorkomen dat het dorp verscheurd raakt door de bevings- en vesterkingsstress.
Meer over dit project

[Kader]
Wat staat er in een communicatieplan?
> Wat is het doel van de diverse vormen van communicatie: wat moet er gecommuniceerd worden aan wie? Gaat het in zijn algemeen om het informeren van omwonenden, dorpelingen, partners en sponsoren? Of zoek je vrijwilligers, materialen en gereedschappen? (Meerdere doelen zijn ook mogelijk.)
> Wie zijn precies de doelgroepen waar je je op richt? Kun je die met een algemene boodschap bereiken of moet je je boodschap op verschillende doelgroepen richten?
> Wanneer communiceer je wat? Is een boodschap aan het begin van het project voldoende of moet er ook tussendoor gecommuniceerd worden, bijvoorbeeld in de vorm van een (digitale)nieuwsbrief, een ingezonden bericht in de Dorpskrant of een poster in Dorpshuis en Dorpswinkel? En hoe vaak moet dat? Elke week, elke maand, elk kwartaal?
> Hoe communiceer je met de achterban, met je partners, met de sponsoren? Moet je daarvoor verschillende kanalen aanspreken? Moet je ze anders aanspreken?
> Wat communiceer je precies? Wat is de kern van je verhaal, van je project?
> Welke middelen ga je gebruiken? Papier, digitaal, billboards, geluidswagens? Pas de middelen aan je doelgroep en doel aan.
> Wie doet wat? Wie zijn verantwoordelijk voor welk deel van de communicatie? Maak heldere afspraken.

Meer informatie

Wanneer kan je project echt van start?
De taken zijn verdeeld, de projectleider weet precies wat er verlangd wordt, het communicatieplan ligt gereed en wordt al gedeeltelijk uitgevoerd. Nu kun je van start. Maar wanneer is dat 'nu'? Is dat als je er zelf klaar voor bent? Als de vergunningen binnen zijn? Als de eerste subsidie is toegezegd?

Als de financiën een grote rol spelen, moet je dan wachten tot 50, 80 of misschien zelfs 100 procent van de toegezegde financiën op de bankrekening van je stichting, vereniging of coöperatie staat?

Leidend is en blijft je projectplan Als je samenwerkt met verschillende partners – gemeente, instellingen, banken – weet je meestal precies wanneer je aan de slag kunt. Je zult je partners moeten inlichten. Bij twijfel moet je er zelfs een expliciete vraag van maken: kunnen we wat jullie betreft van start? Laat desnoods handtekeningen zetten of een steunbetuiging uitschrijven, zodat je zeker weet dat iedereen het – ook officieel – ermee eens is dat er begonnen kan worden.

Elk project kent zijn eigen startvoorwaarden en die zul je zelf, samen met je partners, moeten formuleren. Wanneer begin je? En wie beslist daarover? Wie mag op de startknop drukken? Is dat de gehele projectgroep, de projectleider, de voorzitter, de vereniging of spelen de andere partners, de gemeente en subsidiegevers ook nog een rol bij deze beslissing? En welke rol spelen de oorspronkelijke initiatiefnemers in het geheel?

Denk goed na over het juiste startmoment. Die hoeft namelijk niet een op een samen te vallen met het beslismoment. Wil je wel met de verbouwing van je dorpshuis middenin de zomer beginnen, als de mussen van het dak vallen en iedereen op vakantie gaat? Wil je een belangrijke weg blokkeren voor de aanleg van je Dorpsmoestuin terwijl de scholen net weer opengaan? Timing is heel belangrijk. Elk project kent zijn eigen struikelblokken en voorwaarden.

Bijvoorbeeld in

Soms is het handig om een proefproject te organiseren, zodat je weet waar je aan toe bent. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Sauwerd, waar de eigenaar van de supermarkt er in 2016 mee ophield, waarna het dorp zonder winkel kwam te zitten. Een groot probleem vonden de dorpelingen en de vereniging Dorpsbelangen, want niet iedere dorpsbewoner had de mogelijkheid om snel even twee keer vier kilometer af te leggen voor een halfje bruin of een potje mosterd. Een initiatiefgroep verzamelde handtekeningen voor het behoud van de dorpswinkel en zocht met Dorpsbelangen naar een oplossing. Die zou, zo concludeerde men al snel, van vrijwilligers uit en om het dorp moeten komen. Als proef werd daarom in de zomer van 2016 de

kruidenierswinkel voor de eerste keer geopend met steun van vrijwilligers. Leveranciers en streekproducenten voorzagen de winkel van goederen.

De proef slaagde en al snel rees het idee om hier iets permanents van te maken. Er werd een coöperatie opgericht waarvan dorps- en streekgenoten lid konden worden voor een symbolisch bedrag van 20 euro per jaar. Ruim zeventig procent van de dorpelingen in Sauwerd werd ook daadwerkelijk lid van de dorpencoöperatie Reitdiepdal U.A., waarvan ook inwoners van Adorp en Wetsinge lid konden worden. De winkel werd daarmee niet alleen een uitkomst voor de dorpen, maar ook eigendom van de dorpelingen.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Startmomenten voor een project

> Als de financiering helemaal of gedeeltelijk rond is en al het benodigde geld op de bankrekening staat.

> Als je voor elke taak een medewerker hebt gevonden.

> Als al het materiaal en alle gereedschappen er zijn.

> Als de omstandigheden gunstig zijn voor je werkzaamheden (denk bijvoorbeeld aan (school)vakanties, weersomstandigheden en de agenda van de gemeente).

> Als alle bestuursleden en/of partners het groene licht hebben gegeven.

> Als de communicatie naar partners en belanghebbenden geslaagd is.

> Een combinatie van een of meer van bovengenoemde factoren.

Weet je hoe je de voortgang van je project in de gaten gaat houden?
De posters hangen, de berichten staan in de dorpskrant, het officiële startschot is gegeven en de handen gaan uit de mouwen. Je project gaat van start. Hoe zorg je ervoor dat de boel goed blijft draaien? Dat de planning zo goed mogelijk gevolgd wordt en tegelijkertijd de sfeer fijn is?

Belangrijkste schakel in dit geheel is de projectleider. Die is de spin in het web, organiseert, regelt, bewaakt, stemt af en grijpt in als dat nodig is (zie kader) voor diens taken- en verantwoordelijkheidspakket). Hij of zij is ook degene die kan en mag ingrijpen als de werkdruk te hoog is, er conflicten dreigen of zich onverwachte problemen voordoen.

De projectleider is degene die weet wanneer er wat moet gebeuren en rapporteert daar regelmatig over aan zijn opdrachtgevers. Dat zijn de bestuurders van de coöperatie, vereniging of stichting waarvanuit het plan is bedacht, ontwikkeld en georganiseerd. Hoe vaak er moet worden gerapporteerd is afhankelijk van de grootte en complexiteit van het project en van de afstand tussen de projectleider en bestuurders.

Bij kleine projecten is het vaak niet nodig om schriftelijk te communiceren over de voortgang: een telefoontje of een kort gesprekje kan dan volstaan. Aan de andere kant is het wel handig als er dingen op papier staan, zeker als je later verantwoording moet afleggen als projectleider.

Bijvoorbeeld in

Voor elkaar klaarstaan is niet altijd meer vanzelfsprekend in de Groninger dorpen. Vandaar dat in Roodeschool een burgerinitiatief ontstond om hulpvragen te vergemakkelijken en vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Veur Mekoar Roodeschool probeert hulpvragenden over een drempel te helpen. 'Moet u een keer naar het ziekenhuis en heeft u geen vervoer? Een incidenteel klusje? Heeft u talenten of een hobby waar u anderen blij mee kan maken? Ook dan mag u ons benaderen.'

Dit project werd gesteund en geïnitieerd door de voormalige gemeente Eemsmond die merkte dat in veel dorpen het aanbod aan vrijwilligerswerk en mantelzorg vaak versnipperd was – iets waar de dorpen zelf ook mee worstelden. Dorpsbewoners werden daarom gekoppeld aan verschillende zorg-, jongeren- en oudereninstellingen, en gingen in overleg met de dorpencoördinator van de gemeente. Eerst werd daarvoor samen met Dorpsbelangen een sterkte/zwakte-analyse (SWOT) per dorp gemaakt om de stand van zaken op het gebied van mantelzorg en vrijwilligerswerk in kaart te brengen. Daarna werden de

ondersteuningsvragen van dorpsbewoners omgezet in een werkplan en een digitaal platform dat – dankzij de inzet van vrijwilligers – nog steeds draait.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Taken en verantwoordelijkheden van een projectleider
Een projectleider
> is verantwoordelijk voor het gehele project
> maakt – vaak samen met anderen – een planning en houdt deze nauwkeurig bij
> heeft de dagelijkse leiding over het project
> organiseert en delegeert de werkzaamheden
> bepaalt wie er aan welke taak werken en wat eenieders bevoegdheden zijn
> bewaakt het budget en de voortgang
> bewaakt de kwaliteit
> managet het gehele team
> stemt af met bestuurders, opdrachtgevers, partners en leveranciers
> schat risico's in en grijpt in waar nodig
> bewaakt de algehele sfeer

Meer weten

Is je project vertraagd of wijkt het af?
Er zijn maar weinig projecten die in een keer goed gaan. Als het goed is, heb je daarvoor ook ruimte ingebouwd in je planning. Maar wat doe je als het project erg begint af te wijken van je plan en planning? Wanneer trek je aan de bel? Wanneer moet je overgaan op plan B? Hoe flexibel moet je zijn?

Aanpassingsvermogen is vooral bij het bevingsdossier van groot belang. Sinds de grote beving bij Huizinge in augustus 2012 blijken er telkens nieuwe ideeën plannen en protocollen op te duiken die burgers, bestuurders en hele gemeenschappen op het verkeerde been zetten. In het grote bevingsgebied rond epicentrum Loppersum zitten sommige bewoners en bewonersgroepen al vele jaren op het vinkentouw: wanneer gaat de versterking van ons huis plaatsvinden en wat kunnen wij daar als dorpsgemeenschap aan doen?

Hoe moet je reageren als ineens je plannen doorkruist worden door krachten van buitenaf? In feite moet je dan weer terug naar het eerdere geschetste proces van ideeën verzamelen, overleggen, partners zoeken en een werkbare plan maken. Je bent alleen een ronde verder, met alle teleurstellingen van dien, maar ook met inzichten, ingangen en contacten. Je kunt dus in deze tweede cyclus veel sneller handelen.

Wat je in ieder geval niet moet doen is je plannen volledig aanpassen aan wat de grote machten en krachten om je heen fluisteren. Er is een reden waarom jullie dit initiatief zijn gestart en die redenen zul je in deze tweede cyclus van denken, overleggen, partners zoeken nog scherper moeten zien te formuleren. Probeer daarom te zoeken waar de grenzen liggen. Wat moet er in ieder geval gebeuren? Wat wil je minimaal bereiken? Wanneer is de grens bereikt?

Probeer zeker niet de kaasschaafmethode te hanteren als je tegenwind ondervindt. Als je minder geld, minder vrijwilligers of minder toestemming hebt gekregen om een plan uit te voeren, is het niet slim om overal een stukje van af te snijden. Daarmee verdun je je ideeën en verzwak je je project. Ga terug naar de oorspronkelijke ideeën en kijk wat er wél van kan worden gerealiseerd.

Bijvoorbeeld in
Dat doorzettingsvermogen belangrijk is ondervond ook Onderdendam waar een groep actieve dorpsbewoners in 2013 de werkgroep *Houd Onderdendam Overeind!* oprichtte. Deze opereerde onder de vleugels van de Vereniging Dorpsbelangen Onderdendam en ging uit van de gedachte dat er iets gezamenlijks moest wat gebeuren – iets wat het individuele schadeherstel aan huizen oversteeg. De bevingsproblematiek bleek bovendien een goede aanleiding om de andere problemen die de dorpsbewoners op zich af zag komen – van versterking tot

vergrijzing, van schadeherstel tot verduurzaming – in een overkoepelend plan aan te pakken.

Dankzij 'brede dorpsgesprekken' die de werkgroep hield, werd duidelijk wat de rest van de Onderdendammers belangrijk vond en welke ideeën er allemaal leefden. Met behulp van een enquête, gehouden in 2014, werden bovendien de schadeposten, ideeën en zorgen van de bevolking geïnventariseerd. Bijgestaan door architect Enno Zuidema, Daad Architecten en Groninger Dorpen leidde deze informatie tot een collectieve, integrale dorpsvisie, onder de titel *Onderdendam Zoo!*. Hierin werd een compleet toekomstplan voor het dorp uiteengezet, inclusief prioriteiten.

In augustus 2016 werd dit plan gepresenteerd aan het dorp, de gemeenteraad van Bedum (waar Onderdendam toen nog onder viel) en de Nationale Coördinator Groningen (Hans Alders), die de ideeën in 2015 opnam in zijn eerste meerjarenplan (2016-2020). Onderdendam moest de proeftuin van Groningen worden, vond men.

In 2017 bleek echter dat de plannen van Onderdendam niet op deze manier door het NCG zouden worden omarmd: versterking zou vooral elders plaatsvinden, rond het epicentrum in Loppersum. Daardoor gingen de eerste versterkingsrondes aan het dorp voorbij. De grote sprong voorwaarts die Onderdendam wilde maken, bleef uit – ondanks alle inspanningen en beloftes.

Maar na de verwerking van de teleurstelling werden toch nog wat oude plannen uitgevoerd. Er werd bijvoorbeeld een betaalde 'dorpsondersteuner' aangesteld die zorgprojecten en vrijwilligers coördineerde (van tuinonderhoud tot wandel- en fietsmaatjes) en als een spin in het web opereerde. Ook wisten de dorpsbewoners voor elkaar te krijgen dat ze hun wensen mochten formuleren over de sloop en nieuwbouw van huizen op de Stadsweg. Een mengeling van ouderen en jongeren zagen ze daar het liefst, zo lieten ze weten aan de gemeente en de woningbouwvereniging Wierden en Borgen. Uiteindelijk besloot de woningbouwvereniging zes nieuwe levensloopwoningen voor de sociale verhuur te bouwen. Deze passen in het dorpsbeeld, zijn aardbevingsbestendig, energiezuinig en vooral zijn geschikt voor senioren en kleine gezinshuishoudens – precies zoals de Onderdendammers hadden gewild.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Wat te doen in tijden van crisis?

Vrijwel elke organisatie krijgt ooit te maken met een crisis: een onverwachte financiële tegenvaller, een rel in de media, brand in de keuken van het dorpshuis. Wat moet je wel en wat zeker niet doen in zo'n geval?

> Maak vooraf een crisisplan waarin ook staat wie er in het crisisteam zitten en wat er wanneer moet gebeuren. Wacht niet tot het crisis is, voordat je dit plan klaar hebt.
> Neem dit plan regelmatig door en weet waar de leden van het crisisteam zich bevinden.
> Roep het crisisteam zo snel mogelijk na het uitbreken van de crisis bij elkaar.
> Verzamel zo snel mogelijk de feiten: wat is de oorzaak, wat is de invloed op de directe omgeving, in hoeverre is het al bekend, welke acties zijn er al genomen, wie moeten meteen worden ingelicht?
> Geef iedereen een taak en spreek af wanneer en hoe je de antwoorden wilt ontvangen (geen moment te verliezen).
> Maak duidelijk wie de leiding heeft en wie communiceert met de buitenwereld.
> Waarschuw de belangrijkste autoriteiten.
> Houd bij wat er voor informatie en geruchten worden verspreid – vooral op sociale media. Geef duidelijke instructies wie daarop reageert en hoe dat moet gebeuren.
> Begin meteen met het bijhouden van een schema waarop precies staat wanneer wat is gebeurd en wie wat heeft gedaan. Dit is een belangrijk document – niet alleen voor evaluaties, maar eventueel ook voor rechtszaken, verzekeringen en andere juridische kwesties.
> Bespreek snel wanneer en wat er wordt gecommuniceerd aan het grote publiek.
> Plan ook na verloop van tijd rustmomenten in om bij te komen en op verhaal te komen. Geef ook de ruimte voor emoties. Niet alles kan in crisissituaties rationeel opgelost worden.
[Einde kader]

Meer weten

Weet je wat je moet doen als je project echt klaar is?
Het dorpshuis is volledig gemoderniseerd, de coöperatieve supermarkt is ingericht, het dorpsommetje is geopend. Het feest kan beginnen. Of moet dat later? Of al eerder, als het dak van het dorpshuis klaar is, of de eerste planten in de moestuin worden gezet? Wanneer is een project eigenlijk afgerond?

Denk daar niet te licht over. Het lijkt een detail, zo'n officieel openingsmoment, maar er hangt heel veel van af. Je probeert namelijk een soort gezamenlijkheid te creëren. Je wilt laten zien aan het hele dorp én aan de buitenwereld dat deze gemeenschap iets collectiefs voor elkaar heeft gekregen. En dat is een moment om even stil bij te blijven staan – niet alleen met de vrijwilligers – maar ook met de niet-actieven en de rest van de dorpelingen.

Natuurlijk is dit een zeer geschikt moment om iedereen te bedanken en de initiatiefnemers, de partners en vooral de vrijwilligers in het zonnetje te zetten. En met elkaar in contact te brengen. Schep daar dus ruimte voor – zowel fysiek als in tijd. Even een lintje doorknippen, applaus en we zien elkaar wel weer, is een gemiste mogelijkheid om iets te vieren dat meer is dan een gereedgekomen project.

Bovendien is dit ook het moment waarop je je project aan de rest van de wereld kunt laten zien, via de media. Nodig de lokale, regionale en – waarom ook niet – de landelijke pers uit, laat foto's nemen die je in de Dorpskrant en op de Facebookpagina kan zetten en verspreidt een persbericht voor én na de opening. Maak iets van je opening.

Bijvoorbeeld in
Nadat vrijwilligers in Schouwerzijl een boomgaard hadden opgezet, op de plek van een verwaarloosd bosje bij de haven, werd groot feest gevierd. Toenmalig burgemeester Koos Wiersma van De Marne tekende officieel de gebruikersovereenkomst voor de grond waarop de Mouskerij is gevestigd. Als beloning kreeg hij een appeltaart uit de 'appeltaartmachine', die een van de initiatiefnemers, Gerard Gosen, speciaal voor die gelegenheid in elkaar had gezet. Met elkaar was het een zeer feestelijke gelegenheid die bij de inwoners van Schouwerzijl nog lang in het geheugen gegrifd staat.

Het initiatief van de bewoners van Schouwerzijl won de Duurzame Dorpenprijs. Naast de boomgaard bestaat de Mouskerij overigens ook nog uit een groentetuin en een speelbos voor de kleintjes.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat te doen om voorzieningen te behouden?

> Doe gedegen onderzoek naar de vraag naar voorzieningen. Wie is je doelgroep?
> Vergelijk het aanbod met het aanbod in de wijde omgeving. Wat is je unieke positie?
> Staar je niet blind op standaardoplossingen. Waarom een supermarkt als een dorpswinkel ook goed is.
> Sta open voor ontwikkelingen uit onverwachte hoek. Waarom geen winkel in een veelbezochte boerderij?
> Liever een vakbekwame winkelier dan een depothouder van allerlei diensten.
> Combineer functies en voorzieningen: Waarom kan de distributie van de stomerij niet bij de benzinepomp?

Meer weten

Hoe kun je ervoor zorgen dat je project na oplevering niet doodvalt?
De dorpsmoestuin, het dorpshuis en het ommetje zijn geopend, de eerste woningen zijn met eigen budget onder architectuur versterkt en de lokale energiecoöperatie heeft de zonnepanelen op het dak van een boerenschuur, feestelijk onthuld. Het project is af. En loopt. Nu begint volgens velen het echte werk. Want hoe zorg je ervoor dat je project waar zoveel tijd, energie en geld in is gestoken bezield blijft? Dat het enthousiasme niet verdwijnt nu het feest is geweest?

Wat kun je doen om de geest erin te houden? Daarvoor zijn volgens deskundigen vier elementen van belang (zie ook 3.10): een duidelijke missie (die niet vaak genoeg herhaald kan worden), verbondenheid (in de vorm van gezamenlijke meetings/koffiepauzes/missies), communicatie (overleg) en waardering. En daar zou nog een vijfde aan toegevoegd kunnen worden: het vermijden van conflicten. Niets is zo desastreus voor een project dan een conflict dat misschien eerst sluimert en dan uitbarst. Wees dat dus voor. Weet wat er speelt en wuif onvrede niet te makkelijk weg.

Bijvoorbeeld in
In vijf dorpen ten oosten van Loppersum – 't Zandt, Zeerijp, Eenum, Leermens, Oosterwijtwerd en Westeremden – zaten ze rond 2010 met eenzelfde probleem: het regionale onderwijsbureau had hen duidelijk gemaakt dat de kleine dorpsscholen over enkele jaren niet meer kon blijven bestaan. Leerlingenaantallen daalden al jaren, de kwaliteit van het onderwijs daalde en de kosten zouden steeds verder stijgen. Sluiting van de kleine dorpsscholen was het enige wat er op zou zitten, volgens de vier scenario's die de gemeente Loppersum had bedacht.

Onmiddellijk kwamen de ouders van de schoolgaande leerlingen in actie. En met hen de dorpelingen en de dorpsverenigingen. Dit was niet goed. Dit was niet wat ze wilden. En bovendien waren ze ook niet in de plannen gekend. Acties werden op touw gezet en de werkgroep 'kleine scholen Loppersum Oost' werd opgericht.

Resultaat daarvan was dat een vijfde scenario werd bedacht, door de dorpsbewoners zelf. Met feiten en cijfers ondersteund. Daardoor werden de ouders en dorpsbewoners eindelijk een volwaardige gesprekspartner voor de gemeente en het onderwijsbureau. Verhitte gesprekken werden steeds constructiever. Er kwam bijval van hogerhand door nieuwe wetgeving die de kleine scholentoeslag in stand hield. Een pilot kwam tot stand.

De sleutel van het geheel bleek samenwerking te zijn: een netwerkschool. De afzonderlijke scholen bleven bestaan, maar werden op hoger niveau samengevoegd, zodat in 2016 een overkoepelende netwerkschool ontstond onder een directeur. Leraren rouleren sindsdien over de verschillende scholen en werken intensief samen.

De scholen behielden wel hun eigen identiteit. En de schoolgebouwen werden versterkt. Het plaatselijk onderwijs was gered.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe houd je je project na de opening draaiende?
> Laat je idee, plan en missie duidelijk zien: hang hem op zichtbare plek op en blijf hem herhalen.
> Zorg voor verbondenheid. Zorg voor genoeg gezamenlijke momenten, zoals bij het begin van de werkzaamheden, de koffie- of lunchpauze en de wekelijkse of maandelijkse borrels.
> Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).
> Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?
> Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.
> Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.
> Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.
> Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.
> Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.
> Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.
> Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie

Weet je of en hoe je je project evalueert?

Hoe verloopt je project? Wat is er over van de oorspronkelijke ideeën? Hebben de nieuwe ervaringen voor nieuwe ideeën gezorgd? Geen enkel project is volmaakt en dus zul je van tijd tot tijd polshoogte moeten nemen. Zelfs als alles goed lijkt te gaan. En dat doe je door te evalueren. Dat kun je doen door een gesprek aan te gaan met je bestuur, je medewerkers en de strategische partners en hen te vragen wat ze er van vinden, wat goed ging, wat er nog beter kan, etcetera. Maar vaak is het effectiever om wat meer tijd in de evaluatie te steken en jezelf van te voren een aantal gerichte vragen te stellen (zie kader). Daarbij gaat het ook weer om je oorspronkelijke ideeën en aannames. Zijn die uitgekomen? Hoe zou je dat te weten kunnen komen?

Wat wil je precies evalueren? Gaat het je om het proces – wat er goed of fout ging tijdens het project of in de voorbereidende fases? Of gaat het je om de resultaten: of je je doel en je doelgroep(en) hebt bereikt? Het kan je ook specifiek gaan om de samenwerking: verliep die zoals gewenst? Denk goed na wat je precies zou willen weten, en overleg dit met de anderen: wat is voor hen belangrijk om te weten te komen? Wat is het doel van deze evaluatie? Wat mis je nog aan kennis en inzichten?

Een tweede vraag is met wie je gaat evalueren: met de projectmedewerkers, met je bestuur en partners of met de leden van je doelgroep? Als je wilt weten wie nu eigenlijk gebruik maken van je dorpsommetje, wat ze ervan vinden, en wat er eventueel verbeterd kan worden, dan zul je een manier moeten vinden om de doelgroep(en) te onderzoeken. En omdat daar ook mensen van buiten het dorp (toeristen) toe behoren, kun je niet volstaan met een evaluatieformulier in de dorpskrant, of een oproep op je Facebookpagina. Je zult dan bijvoorbeeld een oproep moeten doen op het bijbehorende informatiebord, of een QR-code moeten plaatsen die naar een evaluatiepagina leidt.

Een andere vraag is wanneer je gaat evalueren: tussentijds of na afloop? En hoe lang na afloop? En moet je zo'n evaluatie later weer herhalen? Als je trends en ontwikkelingen wilt signaleren, zul je vaker moeten evalueren, ergens in het begin een nulmoment moeten creëren en vervolgens op steeds dezelfde wijze de mensen moeten ondervragen.

Een vierde belangrijke vraag is in welke vorm je evalueert. Doe je dat in een gezamenlijk gesprek waarin iedereen zijn zegje mag doen, of is het beter om individuele evaluatiegesprekken te houden, zodat ook de wat schuchterder mensen hun zegje kunnen doen. Of is het nog beter om het proces te anonimiseren, via een evaluatietool op het web, zoals Google Forms of survio.com? Vanzelfsprekend zul je daarbij rekening moeten houden met degene voor wie de evaluatie is bedoeld. Niet

iedereen is even handig met webtools. Maar ook niet iedereen woont om de hoek. Pas je vorm dus aan aan je beoogd evaluatiepubliek.

Wat kun je doen met zo'n evaluatie? Soms is het een beetje onduidelijk waarom al dat nabespreken nodig is. Stel daarom van te voren vast wat je zou willen en communiceer dat ook. Wil je bijvoorbeeld onderwijl kunnen bijsturen dan heb je een heel ander doel, dan wanneer je je vrijwilligersorganisatie wilt doorlichten en kijken of er genoeg energie over is. Wil je proberen nieuwe plannen te ontwikkelen dan kan een evaluatie, een gezamenlijk gesprek of een enquête een antwoord geven op de vraag wat voor ideeën leven. Probeer dus duidelijk te formuleren wat het doel is van je evaluatie en communiceer wat je met die resultaten zou willen bereiken.

Bijvoorbeeld in

De vrijwilligersorganisatie Lang Leve Kolham ondersteunt oudere dorpsgenoten met boodschappen doen, medicijnen halen en vervoer regelen naar dokter of ziekenhuis. Een uitgebreide enquête van de vereniging Dorpsbelangen Kolham wees uit dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham, waarvan een derde boven de zestig is en het merendeel zelfs 70+. Ook andere projectideeën kwamen uit deze enquête voort, zoals voor de bouw van levensloopbestendige woningen.

Enkele initiatiefnemers, later verenigd in de commissie Leefbaarheid van Dorpsbelangen Kolham, zette een enquête uit onder de zestigplussers van Kolham en de uitkomsten daarvan werden door Vereniging Dorpsbelangen Kolham en stichting Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenorganisatie (POSO) Midden-Groningen. Daaruit vloeiden een aantal projecten voort: een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen. Vooral het voorstel voor een op te zetten vrijwilligersorganisatie, onder de noemer 'Lang Leve Kolham', scoorde hoog. Ook werd een wandelgroep voor senioren opgericht – ondersteund door het anjerfonds – maar die werd tijdelijk verstoord door de komst van het coronavirus. Tijdens de coronaperiode werden wel flyers verspreid, waarop de vrijwilligers van Lange Leve Kolham aanboden boodschappen te doen, medicijnen op te halen of ouderen te vervoeren naar dokter of ziekenhuis.

De enquête werd in 2019 uitgezet en op 1 oktober 2019 gepresenteerd op de internationale dag van de ouderen in dorpshuis 't Mainschaor. 'De uitkomst hiervan was dat ruim 80% graag een vervolg ziet van de acties.'

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Keuzes bij het evalueren

> Doel: Wat is het doel van je evaluatie: het proces (wat ging er goed of fout?), het resultaat (bereik je het doel en de doelgroep goed?), de onderlinge samenwerking of een combinatie?

> Doelgroep: Wie wil je evalueren? Je medewerkers, je doelgroep, het dorp of de hele regio? Is een selectie voldoende of wil je zoveel mogelijk stemmen horen?

> Timing: Wanneer evalueer je? Vooraf, middenin het project, achteraf? En is dit eenmalig of ga je vaker evalueren?

> Vorm: Ga je gewoon bij elkaar zitten om terug te kijken, of komen dan alleen de brutaalsten weer aan het woord? Evalueer je kwantitatief met een standaardformulier? Op papier of digitaal?

Meer informatie

Weet je al hoe je hierna verder gaat met dit project?
Je project is afgerond en loopt goed. Het dorp is trots op zijn nieuwe dorpshuis, moestuin, ommetje, windmolen of de eigen aanpak van de versterking. Tijd om op je lauweren te gaan rusten? Of kun je meer uit zo'n afgerond project halen?

Voor sommigen is dit inderdaad het moment om tevreden achterover leunend naar het dorp en de geslaagde projecten te kijken. Voor anderen is het wel of niet slagen van een project juist een aansporing om door te gaan. Nieuwe wegen in te slaan of oude wegen op te poetsen. Vergeet ook niet dat je veel kennis en ervaring hebt opgedaan: inhoudelijke en technische kennis, maar ook over het organiseren van dit soort projecten, over samenwerkingsstrategieën en over de verhoudingen in het dorp en de regio.

Die kennis en ervaring kun je gebruiken om nieuwe ideeën te bedenken of oude ideeën tegen het licht te houden. Hoe zou je het nu aanpakken? En wat zou je eigen rol daarin kunnen zijn? Dezelfde als in het vorige project, of ben je toe aan een nieuwe rol? Zou je bijvoorbeeld je kennis en ervaring willen overdragen aan anderen en zelf een wat bescheidener rol op de achtergrond willen spelen?

Bijvoorbeeld in
In Westerlee introduceerde de initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets, waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend. Gemeentelijk ingrijpen zorgde er dus voor dat de functionaliteit van het project werd verlengd.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe ga je verder?
1. Breid het project verder uit: elk jaar een beetje meer, een beetje beter.
2. Als het project succesvol is, vertel het verhaal dan verder.
3. Als het project een einddatum heeft: kan deze verlengd worden?
4. Als het een eenmalig project is én succesvol: kun je er niet een (twee)jaarlijks/maandelijks project van maken?

2. Wij willen een initiatief van dorpsbewoners ondersteunen

2.1 Hebben jullie al vaker bewonersinitiatieven ondersteund?

2.2 Weet je of dit project onder de doelstellingen valt van Dorpsbelangen?

2.3 Weet je wat er speelt onder je dorpsgenoten rond dit onderwerp?

2.4 Weet je al op welke manier je dit project wilt ondersteunen?

2.5 Weet je al wie dit project binnen de eigen organisatie gaat ondersteunen?

2.6 Weet je al hoe het project zal worden uitgevoerd en wat de planning is?

2.7 Is het project al voltooid?

Hebben jullie vaker initiatieven van dorpsbewoners ondersteund?
De meeste dorpsinitiatieven komen vroeg of laat – op welke manier dan ook – bij Dorpsbelangen terecht. Soms is het onderdeel van een standaardtraject, zeker als dorpsbewoners vaker op vaste basis of via projecten samenwerken met Dorpsbelangen. Maar er zijn ook uitzonderingen: initiatieven die uit een hele andere hoek komen. Van nieuwe, enthousiaste dorpsgenoten bijvoorbeeld, of van individuen en groepen die tot nu toe onder de radar bleven. Wat doe je daarmee?

Of een initiatief bij je wordt aangemeld of niet, uiteindelijk zul je moeten bepalen of en hoe Dorpsbelangen dit project eventueel zou kunnen ondersteunen. Veel hangt natuurlijk af van de structuur, vorm en doel van Dorpsbelangen: is het een traditionele vereniging, een coöperatie of kent het een andere vorm? Voert Dorpsbelangen alleen eigen projecten uit, of is ze ook dienstbaar en ondersteunend voor initiatieven van buiten de eigen kring?

In alle gevallen kan het geen kwaad om op de hoogte te blijven van de verschillende initiatieven in het dorp. Soms weten de nieuwbakken initiatiefnemers niet dat er al plannen zijn voor een speeltuintje of dorpsbioscoop, of er al een *art weekend* is gepland voor volgend jaar. In alle gevallen is het goed om te weten wat er speelt en leeft in het dorp. Gebruik daarvoor de geëigende kanalen – web, sociale media, dorpskroeg, schoolplein, leugenbankje – en nodig initiatiefnemers uit om te komen overleggen.

Wacht dus niet tot de bewoners op jou af komen met een vraag of een plan, maar probeer contact te leggen als je de eerste signalen ontvangt. Al was het alleen maar om te laten zien dat je weet wat er speelt en er belangstelling is voor het wel en wee van een dorp.

Bijvoorbeeld in
Zo werd de Dorpsbelangenvereniging Den Andel met het aantreden van een nieuwe voorzitter in 2017 een netwerkorganisatie. 'Iedereen met een bepaalde passie moet iets kunnen doen en betekenen in Den Andel', zei de voorzitter. 'Dat is het uitgangspunt: zoveel mogelijk mensen mee laten doen.'

In de praktijk betekent dit dat bewoners van Den Andel die ideeën of plannen hebben zelf aan de slag gaan om deze te realiseren. Dorpsbelangen ondersteunt dit met advies, netwerkconnecties en publiciteitsmiddelen (website, dorpskrant). 'Heb je klachten over het verkeer? Formeer maar een werkgroep. Degene die er het meeste last van hebben, moeten maar die werkgroep op gaan richten. Dan moet je draagkracht zien te krijgen, samen met ons.'

Toen twee bewoners aankwamen met het idee om het voormalige voetbalveld om te zetten in een Dorpstuin (Dorpsmoestuin), ondersteunde Dorpsbelangen dit

van harte, maar de verantwoording voor de uitvoering en de exploitatie bleef bij de initiatiefnemers.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
De kracht van een dorpsgemeenschap
Wat is de kracht van een dorp en zijn gemeenschap?
1. *Sociale cohesie*. Dorpen vormen een afgebakende sociale eenheid met een overzichtelijke dorpsgemeenschap. Mensen zijn actief in kleinschalige organisaties, kerken, dorpscomités en verenigingen, doen vrijwilligerswerk en werken samen. De kunst is om die potentie te blijven mobiliseren en voor nieuwe impulsen te zorgen, onder andere op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid.
2. *Bereidheid van vrijwilligers*. In dorpen zijn er veel vrijwilligers die bereid zijn zich in te zetten voor de leefbaarheid van hun dorp.
3. *Kennis en ervaring*. Er is in dorpen een vaak onverwacht grote potentie aan kennis en ervaring aanwezig bij het opzetten en uitvoeren van acties en projecten. Er wonen vaak mensen met goede opleidingen en uiteenlopende beroepservaringen. Door deze mensen bij elkaar te brengen ontstaan in het dorp nieuwe groepen vrijwilligers met vergelijkbare ideeën en idealen. Samen kunnen ze een voortrekkersrol spelen bij het ontwikkelen van projecten die voor het hele dorp aantrekkelijk zijn.
4. *Technische mogelijkheden en schaal*. Veel technische oplossingen kunnen tegenwoordige goed geïmplementeerd worden op dorpsniveau. Een halve eeuw geleden moest je bijvoorbeeld over een elektriciteits- of warmtecentrale beschikken om als dorp je eigen energie op te wekken, tegenwoordig kan dat met zonnepanelen, windmolens en biovergisters. Bovendien heeft de organisatie van dit soort projecten op dorpsniveau minder aanlooptijd nodig dan op andere schaalniveaus.
(Bron: *Vijftig ideeën voor duurzame dorpen* (link: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/ndd-2-pro/ckeditor_assets/78/vijftig_ideeen_voor_duurzame_dorpen_-_versie_1_-_januari_2014_original.pdf))

Weet je of dit project onder je doelstellingen en dorpsvisie valt?
Niet elk initiatief van dorpsbewoners hoeft natuurlijk door Dorpsbelangen te worden ondersteund. Initiatieven met een politiek karakter – van actiegroepen tot solidariteitsacties – passen vaak niet in het straatje van de meeste dorpsverenigingen. Ook projecten die controversieel zijn en tot grote problemen of scheuringen in het dorp kunnen leiden, worden vaak niet omarmd door dorpsverenigingen. Maar hoe kun je weten wat controversieel, politiek of aanstootgevend is?

De belangrijkste richtlijn voor je zijn uiteraard de doelstellingen van de vereniging, die vaak terug te vinden zijn in de statuten of andere beginselverklaringen. Wat wil de vereniging, wat wil zij niet? Als er ook maar enige twijfel is: leg het in ieder geval voor aan de bestuursvergadering en misschien ook aan de ledenvergadering. Engbert Breuker van Dorpsbelangen Den Andel: 'Dorpsbelangen bestaat wel als juridische entiteit, maar heeft geen mening. Wij zijn niet voor of tegen een 30 km-zone of een zonnepark. Wij zeggen: als je als burger of als groepje burgers iets wilt, moet je zelf aan het werk. Daarna faciliteren wij.'

Bijvoorbeeld in
'Ik ben wel Dorpsbelangen, maar ik ben niet het hele dorp,' zegt de voorzitter van Dorpsbelangen Kiel-Windeweer. Volgens haar wil Dorpsbelangen Kiel-Windeweer zoveel mogelijk een regierol op zich nemen. 'Over thema's en kwesties moet je proberen de standpunten tot je te nemen. Steeds maar weer.' Ze noemt als voorbeeld het maaibeleid. Het grootste deel van Kiel-Windeweer ligt langs een lang gestrekt kanaal waar in lente, zomer en herfst de berm flink is begroeid. 'De een vindt het mooi, de tweede gevaarlijk, een derde maait hem voor zijn eigen deur. En daar communiceer ik over in het krantje.' Dorpsbelangen is met de gemeente overeengekomen dat er twee keer per jaar wordt gemaaid. 'Ben je het daar niet mee eens, heb je een ander idee: laat het weten. Maar ik kan uitleggen waarom we dit hebben beslist.' Belangrijkste advies: sluit nooit de deur.

Een van de politieke kwesties die in Kiel-Windeweer speelt is de magnesiumzoutwinning van de firma NedMag, vlakbij de dorpen, die volgens velen voor bodemdaling en milieuproblemen zorgt. In het dorp – en enkele omringende dorpen – is daarom de stichting Stop Zoutwinning opgericht, waar onder andere de bewonersgroep Borgercompagnie de schouders onder heeft gezet. Ook in Kiel-Windeweer ondersteunt Dorpsbelangen deze groep. 'Wij gaan ervan uit dat iedereen dit in het dorp wel ondersteunt.'
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Stappenplan voor een project of initiatief dat door dorpsbewoners wordt aangedragen

1. Wat zijn de voor- en nadelen om het bewonersinitiatief binnen Dorpsbelangen te halen? Wat levert dit Dorpsbelangen op?
2. Stel vast hoeveel speelruimte er is om werkelijk iets met de inbreng van dorpsbewoners te doen. Wat zijn hun eisen en wensen? Wat zijn de mogelijkheden van Dorpsbelangen?
3. Bepaal in welke fase dit project of initiatief zich bevindt. Is er alleen een idee, is de groep al aan het plannen, wordt het project al uitgevoerd, is het al klaar?
4. Bepaal welke mogelijkheden zijn om samen te werken. Stem je samenwerking af op de doelgroep en je eigen doelstellingen.
5. Stel de mogelijkheden en je capaciteit vast. Een compleet samenwerkingstraject begeleiden kost enkele werkweken, een eenmalige raadpleging een paar dagen.
6. Stel een plan samen uit de voorgaande vijf stappen.

Meer informatie
RTV-Noord: Kiel-Windeweerders over Nedmag-plan: 'Ammenooitniet'
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/168003/kiel-windeweerders-over-nedmag-plan-ammenooitniet

Weet je wat er leeft onder je dorpsgenoten rond dit thema?
Om te weten of dit initiatief, dit idee of dit plan dat dorpsbewoners hebben bedacht goed valt in het dorp, zul je niet alleen naar je eigen statuten, je dorps- en toekomstvisie moeten kijken, maar ook proberen te achterhalen hoe de rest van het dorp over dit project denkt. Wat vinden ze ervan dat de leegstaande school tot theater- en filmzaal wordt omgebouwd? Zijn ze wel blij met een ommetje rond het dorp?

Natuurlijk hoeft niet iedereen het eens te zijn met het nieuwe initiatief, maar als een groot deel van het dorp zich ineens tegen de theater- en filmzaal keert, heb je als Dorpsbelangen je werk niet goed gedaan. Ook al is het niet jouw project, je moet in ieder geval je best hebben gedaan om de meningen en opinies over nieuwe projecten te verzamelen.

Dat kan op verschillende manieren – de een wat tijd- en energierovender dan de ander: van enquêtes tot vergaderingen. Pas wel op dat je niet alleen de *usual suspects* bereikt, zeker niet als je vereniging maar een klein percentage van de dorpsbevolking omvat. Probeer ook in de minder bekende kringen door te dringen – en zeker bij projecten waarvan je kunt aanvoelen dat ze niet onomstreden zijn. Een lokale energiecoöperatie is prachtig, maar als je een veld vol zonnepanelen pal naast het dorp plant of toelaat, dan kun je er zeker van zijn dat sommige dorpsgenoten daar minder blij mee zijn.

Doe dus vooraf onderzoek of dring er bij de initiatiefnemers op aan dat zij zich daar mee bezig willen houden. Overleg in ieder geval met hen en geef aan dat er wel draagvlak binnen het dorp zou moeten zijn.

Bijvoorbeeld in
Begin 2014 ontstond er een open plek middenin Vriescheloo, vlak bij de karakteristieke molen de Korenbloem, toen er als gevolg van krimp een aantal huurwoningen werd gesloopt. Wat te doen met deze plek? De dorpsraad Vriescheloo nam het initiatief, samen met de gemeente Bellingwedde en woningbouwvereniging Acantus en vroeg in het dorp om ideeën voor deze plek. Uiteindelijk kwam de dorpsraad zo bij de basisschool SWS De Driesprong uit, die wel oren had naar het plan om hier een dorpsschooltuin aan te leggen. Deze wordt sindsdien elke dinsdagmiddag onderhouden door de kinderen van de basisschool (ook buiten het schoolseizoen). De tuin is zelfvoorzienend en financieel gezond, dankzij een jaarlijkse bijdrage van zowel de school als de dorpsraad, en een bijdrage van Stichting Wildervank Fonds uit Veendam. Kinderen verkopen fruit en groenten en Vriescheloo won – mede door de tuin – de landelijke hoofdprijs van Kern met Pit, waardoor de tuin een nog gezondere financiële basis heeft gekregen.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Contact tussen Dorpsbelangen en bewonersinitiatieven: de kernvragen

Dorpsbewoners willen graag een project beginnen. Heeft het zin voor Dorpsbelangen om daar zijn schouders onder te zetten? Dit zijn de kernvragen:

- Hoe kan dit groepje dorpsbewoners en Dorpsbelangen elkaar aanvullen?
- Hoe weten dorpsbewoners wat Dorpsbelangen precies doet?
- Hoe weten dorpsbewoners of een project bij Dorpsbelangen thuishoort?
- Hoe weet Dorpsbelangen wat er speelt onder burgers?
- Hoe weet Dorpsbelangen hoe ze met initiatiefrijke bewoners kunnen samenwerken?
- Hoe zorgt Dorpsbelangen ervoor dat de eigen organisatie tijd heeft voor dit soort dorpinitiatieven?
- Is duidelijk wie het aanspreekpunt zijn voor Dorpsbelangen?

Weet je al hoe je dit project binnen Dorpsbelangen gaat ondersteunen?
Om te weten te komen of en hoe je een spontaan initiatief van je dorpsbewoners gaat ondersteunen onder de vlag van Dorpsbelangen zul je eerst de plannen moeten kennen. Leg aan de initiatiefnemers uit wat jouw rol in het geheel kan zijn – ondersteunend, faciliterend, gebruikmakend van jouw netwerk – en vraag aan ze om het plan te mailen en eventueel live te presenteren. Ga met ze in overleg en probeer het gesprek aan te gaan over doelstellingen, doelgroepen en middelen. Wat denken ze nodig te hebben? Hoe kan Dorpsbelangen daar een rol in spelen. Leg uit wat je mogelijkheden en doelstellingen zijn. Zoek de samenwerking.

Als het een serieus project is dat grote consequenties heeft voor het dorp – een zorg- of energiecoöperatie, bijvoorbeeld, of de vestiging van een groot nieuw bedrijf – organiseer dan een bestuurs- of ledenvergadering en laat het bestuur of de leden zich uitspreken over samenwerking.

Bijvoorbeeld in
Dorpsbelangen Den Andel ziet zichzelf als een netwerkorganisatie die allerhande dorpsprojecten ondersteunt en gebruik laat maken van haar netwerk. 'Wij zorgen voor publicatie op de dorpsmail, op de website, en op bijeenkomsten', zegt de voorzitter. 'Stel voor dat er een actiegroep wordt opgericht, dan zeggen wij: publiceer het maar en kijk of je er een groepje voor bij elkaar kunt krijgen. Wij ondersteunen dan wel.'

Dit gebeurde bijvoorbeeld bij de Vogelkijkhut die aan de rand van het dorp werd geïnstalleerd. De werkgroep van natuurwerkgroep De Oude Weer zette zich in voor een vogelkijkhut in Den Andel. Dankzij de steun van het dorpsbudget en Loket Leefbaarheid staat er nu een opvallende houten hut van inlands hout. De uitvoering, het beheer en de zorg over de vogelhut zijn geheel in handen van de natuurwerkgroep, Dorpsbelangen Den Andel speelt alleen een rol in de achtergrond.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe kan Dorpsbelangen een dorpsinitiatief ondersteunen?
> Advies. In zijn algemeenheid kan Dorpsbelangen een initiatief van enthousiaste dorpsgenoten ondersteunen door advies te geven op allerlei gebied: van subsidies en fondsen tot projectaanpak. Soms is het voldoende om links en mailadressen te verstrekken, soms is een uitgebreider gesprek noodzakelijk, zeker bij grotere projecten.
> Contacten. Dorpsbelangen heeft in de loop van jaren meestal een netwerk om zich heen ontwikkeld – in en buiten het dorp. Als je een dorpsproject wilt ondersteunen,

laat de initiatiefnemers dan ook gebruik maken van dit netwerk. Dit kan door adressen en telefoonnummers door te geven, maar vaak is het nog beter als je als kwartiermaker fungeert en zelf enkele sleutelfiguren in je netwerk inlicht. Ultieme oplossing: organiseer een meeting waarin de initiatiefnemers hun plannen uiteen kunnen zetten.
> Publiciteit. Dorpsbelangen heeft vaak eigen publiciteitsplatforms zoals een website, een (pagina in de) dorpskrant, een Facebookpagina, een twitter-account of Whatsappgroepen. Als je een project wilt ondersteunen, stel deze mogelijkheden dan ter beschikking.
> Vrijwilligers. Dorpsbelangen is vaak de spil in het vrijwilligersnetwerk van het dorp en weet in ieder geval hoe je die het beste kunt bereiken. Soms is een oproep in een krantje al voldoende, soms is een sleutelfiguur bij een vrijwilligersorganisatie de beste oplossing.
> Financiën. Als Dorpsbelangen een project echt graag gerealiseerd wil zien, kan zij het ook – in welke vorm dan ook – onder haar vleugels nemen. Als er bijvoorbeeld substantiële financiële belangen mee gemoeid zijn en subsidiefondsen moeten worden aangeschreven, is de steun van Dorpsbelangen van groot belang.

Meer informatie

Weet je al wie dit project binnen Dorpsbelangen gaat ondersteunen?
Als je als Dorpsbelangen een initiatief ziet zitten en je er je schouders onder wilt zetten, is de volgende vraag wie deze ondersteuning zal uitvoeren. De voorzitter van het bestuur kan meestal niet alles zelf doen en soms is het thema of de vorm van een project geschikter voor anderen – soms zelfs buiten de organisatie. Wie is de meest geschikte persoon om dit te doen?

Veel hangt natuurlijk af van de aard van het project, de omvang en de gezochte ondersteuning. Als de initiatiefnemers voornamelijk financiële ondersteuning zoeken of vrijwilligers willen werven, dan heb je als Dorpsbelangen daar je eigen kanalen voor. Gaat het om substantiëlere ondersteuning – de verbouwing van een oude school tot een commerciële naschoolse opvang bijvoorbeeld – kijk dan of je binnen of buiten je geledingen een specialist hebt die vaker met die bijltje heeft gehakt.

Bijvoorbeeld in
In 2019 werd het fotoboek *Overschild, een blijvende herinnering* gepresenteerd van fotograaf Wilco van der Laan en schrijfster Corrie Brakema. De opdracht daartoe was afkomstig van de vereniging Dorpsbelangen Overschild die in 2019 haar vijftigjarig jubileum vierde en tegelijkertijd de spil was van een dorp dat door bevingen versterking in zwaar weer terecht was gekomen.

Het boek laat het dorp zien in vier jaargetijden. Fotograaf van der Laan: 'Ik was op zoek naar het verhaal van Overschild en dan vooral de positieve kant, want ik heb het idee dat mensen wel genoeg hebben van al de sores rond de aardbevingen.' Elke inwoner van Overschild kreeg het boek kado.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is een dorpsproject
Een oproep om met de WK zoveel mogelijk oranje vlaggetjes op te hangen. Een plan om de voorgenomen verbreding van een snelweg tegen te gaan. Een Art Weekend in oktober met open ateliers en straattheater. Allemaal projecten die uit dorpen zijn ontstaan en dorpen beïnvloeden. Maar wat is precies de definitie van een dorpsproject

Een dorpsproject is een project:
> met een concreet einddoel
> met een duidelijk begin en eind
> met duidelijke voorwaarden
> met een of meer activiteiten

[Einde kader]

Meer informatie

Weet je al hoe het project zal worden uitgevoerd en wat de planning is?
Als er al onvrede is bij nieuwe dorpsinitiatieven dan komt dat vaak voort uit de communicatie. Die komt vaak te laat op gang en roept meer vragen op dan dat het beantwoordt. Een paar regeltjes in het dorpskrantje is vaak niet voldoende. Wanneer begint het project en hoe lang duurt het? Wie zitten erachter? Wat gebeurt er precies? Bij wie kun je aankloppen als je bezwaren hebt? Zorg dus voor een goed communicatieplan en dring daar bij de initiatiefnemers op aan.

Overleg dus uitgebreid met je bestuur en je dorpsgenoten over het nieuwe initiatief. Communiceer met het hele dorp: niet iedereen leest het dorpskrantje of de poster in het dorpshuis.

Wees niet bang voor kritiek of mensen die hun zorgen uiten. Beter van tevoren goed in gesprek met elkaar, dan boze gezichten nadien. Soms komen er grote bezwaren los: waarom kan de sloop van die oude school niet in de zomervakantie? Waarom is er zo weinig parkeergelegenheid gepland? Als dit geluid vaker wordt gehoord, ga dan in overleg met de initiatiefnemers en dring aan op heroverweging. Stel anders voor het plan aan te passen of een nieuwe planning te maken. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

Bijvoorbeeld in
Al jaren werd er in Stedum gesproken over een eigen dorpshuis, maar die plannen kwamen lange tijd niet van de grond. Totdat bestuursleden van vier verenigingen uit het dorp de koppen bij elkaar staken. Ze hadden het kleine clubgebouw op het oog waar drie verenigingen in zaten: de Scouting, de tennisclub én de ijsbaanvereniging. Het pand barstte alleen uit zijn voegen en was aan vervanging toe.

De Stichting Moarstee werd in het leven geroepen, met vertegenwoordigers van de verschillende vereniging, die gezamenlijk plannen begonnen te maken en het pandje voor de symbolische prijs van 1 euro kon kopen. In de herfst van 2012 stapte ook de Schuttersvereniging van het dorp in het project en kon begonnen worden met het maken van plannen, het werven van fondsen en het verzinnen van een exploitatiemodel. Wat nu als de helft van eventuele winsten voor de verenigingen was en de helft voor de stichting?

Samen met vrijwilligers en allerlei andere betrokken werd het pand verbouwd en geschikt gemaakt voor een nieuwe toekomst. Sindsdien zijn de ledenaantallen van de verenigingen toegenomen en werd er zelfs een plan voor een Moarstee 2.0 gemaakt en uitgevoerd. Het meest trots op alles zijn de verenigingen op de samenwerking die bereikt is. 'Praktisch het hele dorp heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het onderkomen.'
Meer over dit dorpsproject

[Kader]

10 tips bij het communiceren over dorpsinitiatieven

> Weet wie je doelgroep is en spreek ze daar ook op aan. Geachte leden. Beste dorpsgenoten. Beste vrijwilligers. Begrijp hun verwachtingen.

> Wees zo concreet mogelijk. Hoe korter hoe beter.

> Weet wat de kern van je boodschap is en zet die centraal. Waar gaat je bericht *eigenlijk* over?

> Vertel meteen wat de bedoeling is van dit bericht: wil je alleen informeren, zoek je vrijwilligers, wil je feedback?

> Wie, wat, waar, wanneer, hoe, waarom: dat wil je publiek vaak als eerste weten.

> Wees niet vaag of dubbelzinnig, maar precies en duidelijk.

> Deel bij langere boodschappen je verhaal op en maak duidelijk wat de structuur is: inleiding, bevindingen, conclusie, vragen, bijvoorbeeld.

> Wees niet te streng, maar kijk uit met ongepaste humor, ironie of sarcasme – daarmee schiet je vaak je doel voorbij.

> Zorg dat het niet alleen 'zenden' is. Vraag ook expliciet om feedback. Beantwoord dat en doe er iets mee.

Meer weten

Weet je of het project inmiddels al voltooid is?
Elk project – hoe omvangrijk ook – is ooit klaar. Het dorpshuis is geopend, het art weekend was een succes, en het filmhuis/theater ontvangt inmiddels zijn eerste bezoekers. Klaar – maar niet voor Dorpsbelangen. Want dit is het moment waarop je terug kunt kijken en proberen te leren van de ervaringen. Wat ging goed, wat ging fout? Waarom? Hoe is het project ontvangen in het dorp? Wat mist er nog?

Soms is het zelfs nodig om meteen na de oplevering nog eens goed de oorspronkelijke plannen en ideeën erbij te pakken en te kijken of gelukt is wat de initiatiefnemers en Dorpsbelangen voor ogen hadden. Zo niet: kan daar nog iets gedaan worden? Waarom zijn er zo weinig bezoekers in het theater? Waarom zijn de bordjes van het Ommetje zo klein? Waarom is er zo'n sombere sfeer in het Dorpshuis? Dit is het moment waarop je nog kunt ingrijpen.

Naast bijsturen is evalueren ook een mogelijkheid om als dorpsgemeenschap te leren. Hoe was het contact tussen initiatiefnemers en dorp? Hoe ging de besluitvorming? Wat kun je hiervan leren? Zorg dat dit leermoment breed wordt uitgedragen: dat het – als dat belangrijk is – voorbij de bestuurstafel komt. Maak er een gewoonte van om steevast en volgens een vaste methode te evalueren.

Bijvoorbeeld in
Nadat vrijwilligers in Schouwerzijl een boomgaard hadden opgezet, op de plek van een verwaarloosd bosje bij de haven, werd groot feest gevierd. Toenmalig burgemeester Koos Wiersma van De Marne tekende officieel de gebruikersovereenkomst voor de grond waarop de Mouskerij is gevestigd. Als beloning kreeg hij een appeltaart uit de 'appeltaartmachine', die een van de initiatiefnemers, Gerard Gosen, speciaal voor die gelegenheid in elkaar had gezet. Met elkaar was het een zeer feestelijke gelegenheid die bij de inwoners van Schouwerzijl nog lang in het geheugen gegrifd staat.

Het initiatief van de bewoners van Schouwerzijl won de Duurzame Dorpenprijs. Naast de boomgaard bestaat de Mouskerij overigens ook nog uit een groentetuin en een speelbos voor de kleintjes.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Checklist evaluatie
> Hoe ga je het project evalueren? In gespreksvorm, met formulieren, via de mail of facebook? Heb je een standaardmethode zodat je projecten met elkaar kunt vergelijken?

> Probeer vooral te kijken of de doelen (doelstellingen) van het project gehaald zijn. Zoek naar manieren om die te kwantificeren: wanneer vind je dat iets gelukt is?
> Onderscheid de verschillende doelgroepen: een interne evaluatie (vrijwilligers, leden) is iets anders dan een externe (dorpsgenoten, partners), kent andere doelstellingen en andere vragen.
> Weet van tevoren wat je met de informatie gaat doen en laat dat ook de mensen die eraan mee doen weten. 'Op basis van deze evaluatie gaan we bepalen of we verder gaan met fase 2.
> Wees zo concreet mogelijk, en het liefst kwantificeerbaar. Open vragen zijn lastiger te interpreteren dan meerkeuzevragen. Vraag dus liever of mensen op een schaal van 1 tot 5 (waarbij 1 mislukt en 5 zeer geslaagd is) kunnen aangeven of het project in hun ogen voldoet.
> Geef ook de mogelijkheid om de evaluatie zelf te evalueren: wat vonden mensen ervan? Wat zou er verbeterd kunnen worden?

Meer weten?

Wij willen een dorpsproject van de gemeente ondersteunen

Welk project heeft de gemeente voor ogen?
Gemeentes werken vaak samen met Dorpsbelangen om dorpsprojecten gerealiseerd te krijgen. Soms gaat het om doorlopende projecten, zoals het onderhoud van het Dorpshuis of het overleg tussen dorps- en gebiedscoördinator en het dorp. Soms zijn dat concrete, nieuwe projecten waarvan ze willen dat dorpsbelangen er een bepaalde rol in gaat spelen: er moet een nieuwe rondweg komen, de bibliotheek gaat waarschijnlijk sluiten vanwege geldgebrek, er komt geld vrij voor dorpsprojecten. Hoe ga je daarmee om?

Laat je in ieder geval uitgebreid over zo'n nieuw project informeren door de dorps- of gebiedscoördinator en later ook met de betreffende ambtenaren en wethouders. Het is in deze fase vooral van belang om te weten wat de gemeente precies van plan is, wanneer het project gepland staat en wat er van Dorpsbelangen wordt verwacht (zie de volgende vraag).

Je moet dus als Dorpsbelangen weten hoe de processen binnen de gemeente gaan, waar de verantwoordelijkheid ligt voor zulke projecten en hoe de verhouding is tussen de gemeente, het dorp en Dorpsbelangen. De dorps- en gebiedscoördinator speelt daarin een belangrijke rol. Vraag naar het hoe en waarom, verzamel zoveel mogelijk informatie en vraag als er onduidelijkheden zijn.

Bijvoorbeeld in
In voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet overlegde de gemeente Oldambt in 2017 al met Dorpsbelangen, bewoners en andere belanghebbenden van het dorp Bad Nieuweschans over het opstellen van een Omgevingsvisie. Er werden sessies georganiseerd en de uitkomsten ervan werden vergeleken met de bestaande gemeentelijke bestemmingsplannen. Bad Nieuweschans werd zo de pilot voor de nieuwe Omgevingswet, geboren uit een samenwerking van gemeente met Dorpsbelangen en andere belanghebbenden.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Voordelen bewonersparticipatie voor gemeentes
Bewonersinitiatieven en andere vormen van burgerparticipatie hebben belangrijke voordelen voor gemeentes.

- Door burgerparticipatie kun je informatie en ideeën (tips) ophalen van de bevolking over publieke kwesties: wat leeft er, wat voor ideeën zijn er?

- Door burgerparticipatie kun je gezamenlijke publieke normen en waarden identificeren en bespreekbaar maken: waar gaan we naar toe?.
- Door burgerparticipatie kun je publieke ondersteuning – draagvlak – proberen te vinden voor het nemen van besluiten.
- Door burgerparticipatie kun je langdurige conflicten en kostbare vertragingen proberen te voorkomen, door consensus te ontwikkelen tussen de betrokken partijen, gebruikers en de partijen die betalen.

Meer informatie

Welke rol heeft de gemeente toebedacht aan Dorpsbelangen?
De belangrijkste vraag bij gemeentelijke toenadering is welke rol de gemeente voor Dorpsbelangen voor zich ziet. Hoef je alleen informatie door te geven via de gebruikelijke kanalen of wordt er meer van je verwacht – bijvoorbeeld dat je een werkgroep samenstelt die de zorgen en ideeën van bewoners verzamelt over een gevaarlijke weg door het dorp.

Zoek dus eerst uit welke rol je dient te spelen en wees daar precies en zo concreet mogelijk in. Als je een adviserende rol krijgt toebedeeld, wat doet de gemeente dan precies met dat advies? Is het bindend of mag de gemeente jouw advies ook naast zich neerleggen?

Maak ook duidelijk wat jij van de gemeente verwacht. Wie de communicatie doet en hoe dat gebeurt. Of er een financiële vergoeding tegenover het werk staat dat je verricht? En onder welke voorwaarden het allemaal gebeurt.

Probeer ook te begrijpen wat het doel is van deze samenwerking. Je wilt niet in een situatie komen te staan waarbij je de onmin en woede van je dorpsgenoten op de hals haalt omdat de gemeente een lastig dossier op je bord heeft geschoven.

Bijvoorbeeld in
Een voorbeeld van zo'n samenwerkingsproject tussen gemeente en Dorpsbelangen was het 'manifest toekomstbestendige dorpen' in het Westerkwartier in 2018. Het project werd geïnitieerd door de raad van Zuidhorn, vlak voor de gemeentelijke herindeling, en werd ondersteund door de Vereniging Groninger Dorpen. De regie was in handen van de plaatselijke dorpsbelangenverenigingen. Zo werd het manifest van Noordhorn opgesteld door Dorpsbelangen die met enkele leden een aantal avonden bijeen kwam om een aantal thema's voor te bereiden. Deze waren van belang voor de gezamenlijk bijeenkomst waarbij alle inwoners werd gevraagd input te leveren voor de dorpsvisie. De huidige dorpssituatie werd daarbij geanalyseerd, de kwetsbaarheden van het dorp benoemd, bijvoorbeeld op het gebied van cultuurhistorisch en natuurlijk erfgoed. Het manifest werd gepresenteerd op een dorpsavond, gepubliceerd op internet en diende sindsdien als leidraad voor de toekomst van Noordhorn.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Rollen die Dorpsbelangen kan spelen bij een gemeentelijk project
> *Doorgeefluik*. Soms hoef je van de gemeente alleen informatie te verschaffen aan je dorpsgenoten via de kanalen die je beheert: het dorpskrantje, de website, de facebookpagina, het twitteraccount.

> *Faciliteiten*. Bij sommige projecten worden vooral de faciliteiten aangesproken die Dorpsbelangen heeft. Dan wordt er bijvoorbeeld een dorpsvergadering gepland in het dorpshuis waarin de gemeente de ins en outs van een nieuw project komt uitleggen. Soms wordt er meer verlangd en wordt bijvoorbeeld ook het vrijwilligersnetwerk rond Dorpsbelangen aangesproken om een vervuild bosje op te ruimen.
> *Advies*. Vaak wil een gemeente advies bij nieuwe projecten, zeker als daar grote belangen mee gemoeid zijn of controverses uit kunnen ontstaan. De herinrichting van het dorpscentrum, een rondweg, een nieuwe woonwijk, een nieuw industrieterreintje: zonder inspraak van het dorp wordt dat een lastig dossier. Gemeentes vragen dus vaak om advies hoe ze zoiets moeten aanpakken en dan komen ze bij Dorpsbelangen uit.
> *Netwerk*. Om een gemeentelijk project voor elkaar te krijgen moet vaak het netwerk binnen het dorp worden aangesproken. Gemeentes weten niet altijd wie in een dorp het aanspreekpunt is op het gebied van stinzentuinen, monumentenrestauratie, dorps- of kerkgeschiedenis. Dorpsbelangen weet dat vaak wel of weet hoe je dit uit kunt vinden.

Kan of wil Dorpsbelangen deze rol vervullen?
Gemeentes kunnen met elk verzoek bij je komen, maar het is niet altijd gezegd dat je daar ook op in moet gaan. Als je als bestuur of als vereniging beslist om niet mee te werken aan de aanleg van een rondweg door waardevol natuurgebied, dan is dat aan jullie. De belangrijkste richtlijn daarbij is natuurlijk je eigen doelstelling en de dorpsvisie. Uitgaande van die richtlijnen kun je een bestuursvergadering beleggen en bij grote belangen een ledenvergadering.

Bijvoorbeeld in
De buurdorpen Zandeweer, Doodstil en Eppenhuizen hadden lange tijd geen belangenvereniging voor hun dorpen. Omdat ook in deze drie dorpen onder Uithuizen bevingen, schade-herstel en versterkingen aan de orde van de dag waren, vroeg de gemeente om een aanspreekpunt in de dorpen – een vereniging die de dorpsbevolking representeerde en waarmee overlegd kon worden. Want zonder belangenorganisatie is het lastig onderhandelen en worden kansen gemist, wist men.

Een Zandeweerder besloot de uitdaging aan te nemen, samen met de beheerster van het dorpshuis. Ze gingen op bezoek bij alle bestaande verenigingen van de drie dorpen met de vraag of ze achter een gezamenlijke belangenorganisatie konden staan. Daarna kon de volgende stap gezet worden: het formuleren van een dorpsvisie waarmee de dorpelingen hun ideeën over de toekomst van het dorp uiteenzetten. In juli 2018 was het zover en werd deze dorpsvisie gepresenteerd in dorpshuis het Klokhoes. De drie dorpen konden weer naar de toekomst kijken – maar nu gezamenlijk – en gemeentes en andere instanties hadden een aanspreekpunt.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Voorbeeld van een overeenkomst tussen Dorpsbelangen en de gemeente: de Werkwijzer
Als de gemeente vaker samenwerkt met Dorpsbelangen is het soms goed om de onderlinge afspraken en de werkwijze in een overeenkomst vast te leggen, zodat eenieder weet waar hij aan toe is en ook bij personele wisselingen iets op papier staat waar de nieuwe functionarissen zich over kunnen buigen.

Een goed voorbeeld van zo'n document is de Werkwijzer van de Friese gemeente Tytjerkstradeel. Deze werkovereenkomst gaat over de wederzijdse betrokkenheid bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van beleid, de inspraak en de communicatie tussen het college van burgemeester en wethouders van de gemeente en de verenigingen voor dorpsbelangen in de gemeente.

Meer informatie

Hoe gaat er over dit project gecommuniceerd worden?
Als je een project gaat ondersteunen en het is duidelijk welke rol je gaat spelen, dan kun je erover communiceren met het dorp. Overleg met de dorps- of gebiedscoördinator over hoe de communicatie in zijn werk gaat en zal verlopen. Maak goede afspraken en voorkomen doublures. Wie doet wat? Wie is verantwoordelijk voor wat? En in hoeverre mag je de aangeleverde communicatie nog veranderen. Zorg bij grotere projecten in ieder geval voor een communicatieplan (zie kader).

Bijvoorbeeld in
In 't Zandt ging de vereniging Dorpsbelangen, samen met de stichting Welzijn & Dienstverlening, de Woongroep Marenland en de gemeente Loppersum in 2015 aan de slag om een nieuwe toekomstvisie te schrijven: 't Zandt op de kaart. Bewoners, ondernemers en bestuurders van 't Zandt bekeken de ontwikkeling van het gebied in en rond het dorp als geheel, aan de hand van acht thema's: recreatie en toerisme, economie, welzijn, onderwijs, 'zorg en sociale cohesie', sport, vervoer en verkeer, wonen en openbare ruimte. Omdat het over 't Zandt en omgeving ging, werd de nota 'Gebiedsvisie' genoemd.

Een van de kernvragen was bijvoorbeeld: wat te doen met vergrijzing en krimp. En wat te doen met de karakteristieke panden van het dorp die door de gasbevingen zijn beschadigd? En in wat voor gebied willen de bewoners leven? In de communicatie werden alle stappen zorgvuldig voorbereid door Dorpsbelangen en de gemeente om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk dorpsbewoners en andere partijen aanschoven voor dit zo belangrijke plan, dat uiteindelijk op veel steun kon rekenen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat staat er in een communicatieplan?
> Wat is het doel van de diverse vormen van communicatie: wat moet er gecommuniceerd worden aan wie? Gaat het in zijn algemeen om het informeren van omwonenden, dorpelingen, partners en sponsoren? Of zoek je vrijwilligers, materialen en gereedschappen? (Meerdere doelen zijn ook mogelijk.)
> Wie zijn precies de doelgroepen waar je je op richt? Kun je die met een algemene boodschap bereiken of moet je je boodschap op verschillende doelgroepen richten?
> Wanneer communiceer je wat? Is een boodschap aan het begin van het project voldoende of moet er ook tussendoor gecommuniceerd worden, bijvoorbeeld in de vorm van een (digitale)nieuwsbrief, een ingezonden bericht in de Dorpskrant of een

poster in Dorpshuis en Dorpswinkel? En hoe vaak moet dat? Elke week, elke maand, elk kwartaal?
> Hoe communiceer je met de achterban, met je partners, met de sponsoren? Moet je daarvoor verschillende kanalen aanspreken? Moet je ze anders aanspreken?
> Wat communiceer je precies? Wat is de kern van je verhaal, van je project?
> Welke middelen ga je gebruiken? Papier, digitaal, billboards, geluidswagens? Pas de middelen aan je doelgroep en doel aan.
> Wie doet wat? Wie zijn verantwoordelijk voor welk deel van de communicatie? Maak heldere afspraken.

Meer informatie

Wat wordt de taakverdeling binnen dit project?
Als je gaat samenwerken met de gemeente bij een project is het zeer belangrijk om te weten wie wat gaat doen. Dat is bij gewone, 'eigen' projecten, al het geval, maar bij samenwerkingsprojecten helemaal, omdat je met verschillende culturen, personen en verwachtingen in aanraking komt: de professionele ambtelijke cultuur en de vrijwilligerscultuur van Dorpsbelangen.

Belangrijk is om te weten hoe je de taken bij de uitvoering van het project gaat verdelen. Wie heeft de algehele leiding? Wie is eindverantwoordelijk? Wie wordt de projectleider (zie kader)? Je hebt niet alleen een projectleider nodig, maar ook iemand die de financiën beheert, overziet en controleert. Bovendien moet je ook veel communiceren, plannen, overleggen, terugkoppelen, inkopen, controleren, etcetera. Spreek met de samenwerkingspartners binnen en buiten de gemeente af wat de precieze taakverdeling wordt, hoeveel uren/dagen/weken ermee gemoeid zijn en hoe de voortgang wordt bijgehouden.

Veel hangt af van de omvang en zwaarte van een project. Bij kleinere projecten kun je verschillende taken bij een persoon leggen, bijvoorbeeld het project leiden, de planning bijhouden en de vrijwilligers coördineren. Bij grotere projecten wordt dat steeds lastiger en wordt de kans dat je je vrijwilligers overbelast te groot. Bovendien wil je dat de medewerkers elkaar kunnen aanvullen, aansporen en waar nodig bekritiseren of controleren. Teveel macht in een paar handen is voor geen enkel project goed.

Bij gemeentelijke projecten zit je bovendien met het grote verschil tussen professionele – betaalde – krachten en vrijwilligers. Een door de gemeente ingehuurde projectleider die onbetaalde dorpsstucadoors aanstuurt, geeft vaak scheve ogen. Maak er in ieder geval afspraken over en wees helder over deze zaken. Niets zo erg als halverwege een project te horen krijgen dat de helft van de vrijwilligers is opgestapt, omdat ze het niet eens zijn met de financiële verdeling.

Als je de verschillende taken hebt gekoppeld aan mensen ben je er nog niet. Je zult ook – zeker bij grotere projecten – moeten denken aan invalkrachten en reserves. Wie neemt het over als je projectleider of financieel expert uitvalt? Wat als in de zomervakantie je vrijwilligersgroep ernstig uitdunt en er toch doorgewerkt moet worden? Probeer een soort 'schaduwploeg' te formuleren, zodat je niet in paniek hoeft te raken als iemand uitvalt.

Bijvoorbeeld in
Toen in 2015 bekend werd dat woonzorgcentrum Zonnehuis Menterne in Wagenborgen zou moeten sluiten, besloot Dorpsbelangen Wagenborgen in te grijpen en van zorg een speerpunt te maken. Geïnspireerd door soortgelijke

zorgexperimenten in Loppersum en Wedde (Wedde dat 't lukt) kwam zo het Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen tot stand, met financiering van de gemeente die een professionele dorpsondersteuner aannam. Die functie zorgde voor structuur en kwaliteitsbewaking. De dorpsondersteuner verbindt betrokken professionele instanties als huisarts en gemeente met vrijwilligers en zorgbehoefenden. Het experiment met de dorpsondersteuner bleek een succes, en de gemeente besloot de functie te blijven ondersteunen en financieren. In de coronatijden zette de dorpsondersteuner bijvoorbeeld een telefooncirkel op van vrijwilligers, zodat alleenstaanden in contact kunnen blijven met huisarts en vrijwilligers.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Welke soorten medewerkers heb je nodig voor je project?
> Projectleider. Stuurt de verschillende projectmedewerkers aan, houdt de voortgang en de planning bij, maakt afspraken met externe partijen, controleert de kwaliteit en is verantwoordelijk voor de algehele voortgang van het project. Is ook verantwoordelijk voor de algehele sfeer.
> Financieel expert (penningmeester/boekhouder). Stelt van tevoren de begroting op, houdt de uitgaven en inkomsten in de gaten en legt verantwoording af voor de financiële consequenties van het project.
> Communicatiemedewerker (secretaris). Communiceert zowel met de vrijwilligers, de partners als de achterban (het dorp). Werkt nauw samen met de projectleider, onder andere bij het maken van een communicatieplan (bij grotere projecten). Zie ook paragraaf 3.4.
> Vrijwilligerscoördinator. Als je met veel vrijwilligers samenwerkt is het vaak handig als één iemand de vrijwilligers informeert en aanstuurt. Zo iemand denkt ook vanuit de belangen van de vrijwilligers. Werkt daarbij nauw samen met de projectleider en de plannings- en communicatiemedewerkers.
> Inkoper. Bestelt en huurt materialen en gereedschappen Werkt vaak nauw samen met de projectleider, de planner en financieel expert / penningmeester.
(Een aantal van deze functies kan bij kleinere projecten gecombineerd worden.)

Meer informatie

Welke (juridische) vorm krijgt het project?
Voordat je de eerste spade in de grond zet, moet je in ieder geval zeker weten welke officiële (juridische) vorm je project krijgt: de zogenaamde 'rechtspersoon'. (Zie kader.) Voor een eenvoudig kunstrouteproject, dat de gemeente in het kader van een regionale manifestatie graag georganisserd ziet, is het misschien niet nodig om een officiële organisatie op poten te zetten, maar zijn er financiële en juridische risico's aan je project verbonden, dan is het goed om hier van te voren over na te denken.

Meestal zal een project onder de vlag van een bestaande organisatie vallen, bijvoorbeeld onder dat van de gemeente, Dorpsbelangen of een gezamenlijke stichting. Staan de activiteiten te ver af van de doelstellingen en belangen van Dorpsbelangen, of zijn ze te risicovol, dan kan er een andere vorm gekozen worden.

Het kiezen van de juiste vorm – de rechtspersoon – is geen sinecure. Als je niet vaak met dit bijltje gehakt hebt, laat je dan adviseren door een deskundige. De vereniging Groninger Dorpen kan je hierbij vaak helpen of doorverwijzen.

Welke rechtsvorm past het beste bij je? Een vereniging, een stichting, een coöperatie, misschien zelfs een bv? Alles hangt af van je doelstellingen. De allereerste grote vraag is of je een winstoogmerk hebt: je wilt het project echt iets verdienen. Als dat zo is, dan heb je de keuze uit een bv (besloten vennootschap) of een coöperatie. In het laatste geval profiteer je met z'n allen – een coöperatie is een vereniging met leden– van de winst. Bij een bv profiteren voornamelijk de aandeelhouders – en dat kan er soms maar één zijn.

Gaat het niet zozeer om mogelijke winst, maar om het nastreven van een maatschappelijk doel, dan kun je beter aan een stichting of een vereniging denken. Het verschil zit hem in de besluitvorming. Bij een vereniging besluiten de leden (vaak tijdens een jaarvergadering), bij een stichting besluit het bestuur. Bij een vereniging kiezen de leden een bestuur, bij een stichting kiezen de bestuursleden het bestuur.

Voor alle vormen heb je statuten nodig. Daarin staat onder andere wie bestuursleden zijn en mogen worden, hoe het stemrecht is geregeld, hoe de financiën geregeld gaan worden en wie er verplichtingen mogen aangaan.

Bijvoorbeeld in
Ook in Borgercompagnie kreeg de werkgroep Dorpshuis een andere rechtsvorm (stichting) dan de dorpsvereniging. Toen de voetbalclub in 2018 werd opgeheven besloot een groepje actieve dorpsbewoners de kantine van de voetbalvereniging om te bouwen tot dörpshoes. Daarvoor kregen ze alle medewerking van de dorpsvereniging die hen ondersteunde en in goed overleg aanraadde een stichting op te richten. Onder de vleugels van de dorpsvereniging werd zo een plan

uitgeschreven, sponsors gezocht en een vrijwilligersorganisatie opgetuigd door de werkgroep Dörpshuis Borgercompagnie die hiermee in 2020 de eerste prijs van Vrijwilligers Bedankt! (1000 euro) won voor deze 'nieuwe huiskamer' van het dorp. Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Wat zijn de officiële organisatievormen waarin het gemeenteproject kan worden ondergebracht?

> *Stichting*. Een stichting heeft geen winstoogmerk en kan daarom vaak subsidie of andere vormen van steun aanvragen. Bij een stichting heb je vaak maar enkele bestuurders: minimaal een voorzitter, een penningmeester, een secretaris. De bestuurders hebben de verantwoordingen en de zeggenschap over de stichting. Vertrekt een bestuurder dan kiezen de andere leden een nieuwe.

> *Vereniging*. Een vereniging streeft, net als een stichting, niet naar winst en is dus ook geschikt om subsidie of steun aan te vragen. Anders dan een stichting heeft een vereniging echter leden. Die leden zijn samen verantwoordelijk voor het wel en wee en kiezen gezamenlijk een bestuur met in ieder geval een voorzitter, een penningmeester, een secretaris. In de Algemene Leden Vergadering legt het gekozen bestuur verantwoording af voor de activiteiten en financiële resultaten van de afgelopen periode. Het bestuur van een vereniging bepaalt het dagelijks beleid, op basis van de koers die de leden hebben uitgezet. Een vereniging vraagt vaak contributie aan haar leden.

> *Coöperatie*. Een coöperatie mag wel als doel hebben om winst te maken. Er mag zelfs winst uitgekeerd worden aan de leden (vandaar dat veel energiecoöperaties die vorm hebben gekozen). Ook hier zijn het de leden die het bestuur kiezen en periodiek ter verantwoording mogen roepen, waarbij de financiële voortgang uiteraard van groot belang is.

> *Besloten Vennootschap*. Een BV heeft geen leden en mag naar winst streven. Die winst mag ook uitgekeerd worden aan de aandeelhouders. Omdat het een besloten vennootschap is, zijn de aandelen niet vrij overdraagbaar zoals bij een Naamloze Vennootschap (NV). Dat wil zeggen: de aandelen kunnen niet onderhands of via de beurs overgedragen worden, maar alleen in onderling overleg en na goedkeuring van de anderen. Elk jaar moet er een jaarrekening opgemaakt worden en bij de Kamer van Koophandel gepubliceerd (maar dat moet met verenigingen, stichtingen en coöperaties ook.)

Meer informatie

Werk je alleen met vrijwilligers of trek je iemand van buiten aan?
Soms kunnen in het gemeentelijke project niet alle taken door vrijwillige dorpsgenoten worden uitgevoerd. En soms is het ook slimmer om iemand van buiten aan te trekken, want die heeft geen eigen belangen. Aarzel niet om iemand van buiten aan te trekken, het liefst iemand met een andere ervaring en kennis. Vaak is dat ook goed voor de voortgang en de sfeer, want zo'n 'buitenstaander' heeft geen banden en geschiedenis met het dorp, hoeft geen partij te trekken en kan een brug slaan tussen partijen. Bovendien kan hij of zij met een frisse blik naar het project en de rol ervan in het dorp kijken. En belangrijker nog: een buitenstaander heeft geen eigen belangen bij de uitkomst van het project.

Bijvoorbeeld in
Die buitenstaander kan ook een betaalde kracht zijn. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Overschild, waar de gasbevingen het dorp zo hadden toegetakeld dat het grootste deel van de gebouwen moest worden gesloopt en versterkt. Om te voorkomen dat er alleen maar 'van bovenaf' versterkingsplannen werden bedacht en uitgevoerd, en de dorpelingen voor een voldongen feit werden gesteld, zochten ze via de verenigingen Dorpsbelangen naar professionele begeleiding. Iemand die alle veranderingen 'in vogelvlucht' kon overzien en tegelijkertijd in detail kon beoordelen.

Uiteindelijk werd een Rotterdamse architect aangetrokken als 'dorpsbouwmeester' en als bewaker van de complexe bouwprocessen die plaats zouden vinden in het dorp. Als onafhankelijk deskundige moet deze dorpsbouwmeester sindsdien controleren of de geplande huizen van Overschild voldoende kwaliteit hebben en in de omgeving passen. Via de welstandscommissie adviseert hij de gemeente (het college van B&W).

De dorpsbouwmeester werkt daarbij niet alleen met zijn ervaring, kennis en gevoel, maar vooral ook op basis van de Structuurvisie Overschild 2018-2028 die voortvloeide uit de Dorpsvisie Versterking Overschild (Witboek 2.0), die door de dorpsbewoners werd opgesteld. Hij werkt daarin samen met het noordelijke architectencollectief De Toeverlaat dat een aanbesteding won en bewoners vanuit hun eigen wensen begeleidt bij lastige keuzes rond versterking, verbouw of nieuwbouw. Ook moeten deze architecten de Overschilders helderheid geven over de mogelijkheden die 'van bovenaf' voorgeschoteld worden.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
5 tips voor geslaagde dorpsprojecten

* Werk – als het kan – samen met zoveel mogelijk strategische partijen: van bedrijven en verenigingen tot particulieren en passanten.
* Probeer te begrijpen welke belangen er allemaal spelen. Wat wil eenieder? Wat is zijn of haar doel?
* Zorg ervoor dat iedereen aan het woord komt – ook zij die minder gewend zijn op de voorgrond te treden.
* Geef genoeg ruimte en tijd om zorgen te formuleren.
* Timmer een plan niet helemaal dicht: laat genoeg speelruimte voor onderhandeling en aanpassing.

Wat is de planning? Wat staat er precies te gebeuren?
Het eerste wat je zult moeten doen, is zorgen dat er een definitief plan komt, met een deugdelijke planning (zie kader) en begroting. Werk samen met de gemeente-ambtenaren die dit project leiden en de dorps/gebiedscoördinator om dit rond te krijgen. Als het plan en de bijbehorende planning en begroting klaar zijn, informeer je het bestuur, de vereniging en de rest van het dorp. Houd ruggespraak over het plan en doe dit zo breed en zo uitgebreid mogelijk.

Ga ook in gesprek met je dorpsbewoners en vraag je met elkaar af in hoeverre je achter dit definitieve plan kunt staan. Is het goed voor het dorp? Doe je niet teveel water bij de wijn? Wat is je speelruimte? Kijk vooral uit dat je uitgangspunten en kernelementen van je dorpsvisie niet verwateren door de wensen en ideeën van gemeente en de andere partners. Blijf het dorpsperspectief vasthouden.

Bijvoorbeeld in
In Zevenhuizen werden bijvoorbeeld vanaf 2017 plannen gesmeed voor een Multifunctioneel Centrum, omdat er veel voorzieningen in de jaren daarvoor waren verdwenen. Na veel overleg sprong de gemeente Westerkwartier in 2019 in en dichtte het gat in de begroting: de bouw van MFC 7huizen kon van start gaan. Maar was de Stichting MFC Zevenhuizen zelf wel in staat om de bouw te monitoren? Was er genoeg expertise om dat te doen? Wat als er problemen tijdens de bouw zouden ontstaan? De gemeenteraad had wel groen licht gegeven, maar dat betekende niet dat daarmee de kous af was. In overleg met de verenigingen, die zelf ook al het idee voor een centraal punt hadden geopperd in voorgaande jaren, kregen de plannen vorm. Via informatieavonden en open spreekuren blijven dorpelingen op de hoogte. Probleemloos gaat het project niet: met name het rondkrijgen van de financiering heeft tijd, hoofdbreken en concessies gekost. Zo heeft de stichting gekozen de school en de dokterspost niet meer in het gebouw onder te brengen om de kosten te drukken
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe maak je een goede projectplanning?
> Maak een overzicht van alle dingen die gedaan moeten worden om het project uit te voeren. Vergeet daarbij vooral ook niet de organisatie en communicatie.
> Schat in hoe lang de werkzaamheden gaan duren – in uren (korte projecten), dagen (middellange projecten) of in weken (lange projecten). Weet je niet precies hoe lang iets gaat duren? Vraag het dan aan mensen die eerder met die bijltje gehakt hebben.

> Zet de activiteiten op een rijtje: wat komt eerst, wat komt later? Wat heeft de hoogste prioriteit, wat de laagste?
> Kijk goed naar de onderlinge afhankelijkheid van werkzaamheden: wat kan niet uitgevoerd worden, zonder dat eerst iets anders is gedaan?
> Wees realistisch, maar doe jezelf niet tekort: plan niet te krap. Houd ook rekening met vertraging: bouw buffers in en overlegmomenten met diverse partijen.
> Pas je planning aan als het nodig is. Een goede projectplanning is niet statisch en kan te allen tijde worden aangepast.

Meer informatie

Weet je al wanneer het project begint?
De taken zijn verdeeld, de projectleider weet precies wat er verlangd wordt, het communicatieplan ligt gereed en is al gedeeltelijk uitgevoerd. Nu kun je van start. Maar wanneer is dat 'nu'? Is dat als de gemeente het startschot geeft of als je er zelf klaar voor bent? Is het moment daar als de vergunningen binnen zijn? Als de eerste subsidie is toegezegd? Als de financiën een grote rol spelen, moet je dan wachten tot 50, 80 of misschien zelfs 100 procent van de toegezegde financiën op de bankrekening van je stichting, vereniging of coöperatie staat?

Leidend is en blijft je projectplan Als je samenwerkt met de gemeente en andere partners – waterschappen, instellingen, banken – weet je meestal precies wanneer je aan de slag kunt: dat staat namelijk in je plan en in de afsprakenlijst. Je zult in ieder geval al je partners moeten inlichten: we gaan van start. Bij twijfel moet je er zelfs een expliciete vraag van maken: kunnen we wat jullie betreft van start? Laat desnoods handtekeningen zetten of een steunbetuiging uitschrijven, zodat je zeker weet dat iedereen het – ook officieel – ermee eens is dat er begonnen kan worden.

Elk project kent zijn eigen startvoorwaarden en die zul je zelf, samen met je partners, moeten formuleren. Wie mag op de startknop drukken? Is dat de gehele projectgroep, de projectleider, de voorzitter, de vereniging of spelen de andere partners, de gemeente en subsidiegevers ook nog een rol bij deze beslissing? En welke rol spelen de oorspronkelijke initiatiefnemers in het geheel?

Denk goed na over het juiste startmoment. Die hoeft namelijk niet een op een samen te vallen met het beslismoment. Wil je wel met de verbouwing van je dorpshuis middenin de zomer beginnen, als de mussen van het dak vallen en iedereen op vakantie gaat? Wil je een belangrijke weg blokkeren voor de aanleg van je Dorpsmoestuin terwijl de scholen net weer opengaan? Timing is heel belangrijk. Elk project kent zijn eigen struikelblokken en voorwaarden

Bijvoorbeeld in
Soms kun je beter eerst een proefproject organiseren, zodat iedereen weet waar hij aan toe is. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Sauwerd, waar de eigenaar van de supermarkt er in 2016 mee ophield, waarna het dorp zonder winkel kwam te zitten. Een groot probleem vonden de dorpelingen en de vereniging Dorpsbelangen, want niet iedere dorpsbewoner had de mogelijkheid om snel even twee keer vier kilometer af te leggen voor een halfje bruin of een potje mosterd. Een initiatiefgroep verzamelde handtekeningen voor het behoud van de dorpswinkel en zocht met Dorpsbelangen naar een oplossing. Die zou, zo concludeerde men al snel, van vrijwilligers uit en om het dorp moeten komen. Als proef werd daarom in de zomer

van 2016 de kruidenierswinkel voor de eerste keer geopend met steun van vrijwilligers. Leveranciers en streekproducenten voorzagen de winkel van goederen.

De proef slaagde en al snel rees het idee om hier iets permanents van te maken. Er werd een coöperatie opgericht waarvan dorps- en streekgenoten lid konden worden voor een symbolisch bedrag van 20 euro per jaar. Ruim zeventig procent van de dorpelingen in Sauwerd werd ook daadwerkelijk lid van de dorpencoöperatie Reitdiepdal U.A., waarvan ook inwoners van Adorp en Wetsinge lid konden worden. De winkel werd daarmee niet alleen een uitkomst voor de dorpen, maar ook eigendom van de dorpelingen.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Startmomenten voor een project

> Als de financiering helemaal of gedeeltelijk rond is en al het benodigde geld op de bankrekening staat.

> Als je voor elke taak een medewerker hebt gevonden.

> Als al het materiaal en alle gereedschappen er zijn.

> Als de omstandigheden gunstig zijn voor je werkzaamheden (denk bijvoorbeeld aan (school)vakanties, weersomstandigheden en de agenda van de gemeente).

> Als alle bestuursleden en/of partners het groene licht hebben gegeven.

> Als de communicatie naar partners en belanghebbenden geslaagd is.

> Een combinatie van een of meer van bovengenoemde factoren.

Meer informatie

Is het project vertraagt of wijkt het af?
Er zijn maar weinig projecten die in een keer goed gaan. Als het goed is, heb je daarvoor ook ruimte ingebouwd in je planning. Maar wat doe je als het project erg begint af te wijken van je plan en planning? Wanneer trek je aan de bel? Wanneer moet je overgaan op plan B? Hoe flexibel moet je zijn?

Investeer dus in deze fase in de contacten met de uitvoerders. Wie is de projectleider, wie is de woordvoerder, wie is verantwoordelijk voor de uitvoering, wie stuurt de vrijwilligers aan? Wie zijn er allemaal betrokken bij dit project? Kom langs, maak een praatje, houdt de voortgang in de gaten. En wees flexibel als het moet.

Aanpassingsvermogen is vooral bij het bevingsdossier van groot belang. Sinds de grote beving bij Huizinge in augustus 2012 blijken er telkens nieuwe ideeën plannen en protocollen op te duiken die burgers, bestuurders en hele gemeenschappen op het verkeerde been zetten. In het grote bevingsgebied rond epicentrum Loppersum zitten sommige bewoners en bewonersgroepen al vele jaren op het vinkentouw: wanneer gaat de versterking van ons huis plaatsvinden en wat kunnen wij daar als dorpsgemeenschap aan doen?

Hoe moet je reageren als ineens je plannen doorkruist worden door krachten van buitenaf? In feite moet je dan weer terug naar het eerdere geschetste proces van ideeën verzamelen, overleggen, partners zoeken en een werkbare plan maken. Je bent alleen een ronde verder, met alle teleurstellingen van dien, maar ook met inzichten, ingangen en contacten. Je kunt dus in deze tweede cyclus veel sneller handelen.

Wat je in ieder geval niet moet doen is je plannen volledig aanpassen aan wat de grote machten en krachten om je heen fluisteren. Er is een reden waarom jullie dit initiatief zijn gestart en die redenen zul je in deze tweede cyclus van denken, overleggen, partners zoeken nog scherper moeten zien te formuleren. Probeer daarom te zoeken waar de grenzen liggen. Wat moet er in ieder geval gebeuren? Wat wil je minimaal bereiken? Wanneer is de grens bereikt?

Probeer zeker niet de kaasschaafmethode te hanteren als je tegenwind ondervindt. Als je minder geld, minder vrijwilligers of minder toestemming hebt gekregen om een plan uit te voeren, is het niet slim om overal een stukje van af te snijden. Daarmee verdun je je ideeën en verzwak je je project. Ga terug naar de oorspronkelijke ideeën en kijk wat er wél van kan worden gerealiseerd.

Bijvoorbeeld in
Dat ondervond ook Onderdendam waar een groep actieve dorpsbewoners in 2013 de werkgroep *Houd Onderdendam Overeind!* oprichtte. Deze opereerde onder de vleugels

van de Vereniging Dorpsbelangen Onderdendam en ging uit van de gedachte dat er iets gezamenlijks moest wat gebeuren – iets wat het individuele schadeherstel aan huizen oversteeg. De bevingsproblematiek bleek bovendien een goede aanleiding om de andere problemen die de dorpsbewoners op zich af zag komen – van versterking tot vergrijzing, van schadeherstel tot verduurzaming – in een overkoepelend plan aan te pakken.

Dankzij 'brede dorpsgesprekken' die de werkgroep hield, werd duidelijk wat de rest van de Onderdendammers belangrijk vond en welke ideeën er allemaal leefden. Met behulp van een enquête, gehouden in 2014, werden bovendien de schadeposten, ideeën en zorgen van de bevolking geïnventariseerd. Bijgestaan door architect Enno Zuidema, Daad Architecten en Groninger Dorpen leidde deze informatie tot een collectieve, integrale dorpsvisie, onder de titel *Onderdendam Zoo!*. Hierin werd een compleet toekomstplan voor het dorp uiteengezet, inclusief prioriteiten.

In augustus 2016 werd dit plan gepresenteerd aan het dorp, de gemeenteraad van Bedum (waar Onderdendam toen nog onder viel) en de Nationale Coördinator Groningen (Hans Alders), die de ideeën in 2015 opnam in zijn eerste meerjarenplan (2016-2020). Onderdendam moest de proeftuin van Groningen worden, vond men.

In 2017 bleek echter dat de plannen van Onderdendam niet op deze manier door het NCG zouden worden omarmd: versterking zou vooral elders plaatsvinden, rond het epicentrum in Loppersum. Daardoor gingen de eerste versterkingsrondes aan het dorp voorbij. De grote sprong voorwaarts die Onderdendam wilde maken, bleef uit – ondanks alle inspanningen en beloftes.

Maar na de verwerking van de teleurstelling werden toch nog wat oude plannen uitgevoerd. Er werd bijvoorbeeld een betaalde 'dorpsondersteuner' aangesteld die zorgprojecten en vrijwilligers coördineerde (van tuinonderhoud tot wandel- en fietsmaatjes) en als een spin in het web opereerde. Ook wisten de dorpsbewoners voor elkaar te krijgen dat ze hun wensen mochten formuleren over de sloop en nieuwbouw van huizen op de Stadsweg. Een mengeling van ouderen en jongeren zagen ze daar het liefst, zo lieten ze weten aan de gemeente en de woningbouwvereniging Wierden en Borgen. Uiteindelijk besloot de woningbouwvereniging zes nieuwe levensloopwoningen voor de sociale verhuur te bouwen. Deze passen in het dorpsbeeld, zijn aardbevingsbestendig, energiezuinig en vooral zijn geschikt voor senioren en kleine gezinshuishoudens – precies zoals de Onderdendammers hadden gewild.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Wat te doen in tijden van crisis?
Vrijwel elke organisatie krijgt ooit te maken met een crisis: een onverwachte financiële tegenvaller, een rel in de media, brand in de keuken van het dorpshuis. Wat moet je wel en wat zeker niet doen in zo'n geval?
> Maak vooraf een crisisplan waarin ook staat wie er in het crisisteam zitten en wat er wanneer moet gebeuren. Wacht niet tot het crisis is, voordat je dit plan klaar hebt.
> Neem dit plan regelmatig door en weet waar de leden van het crisisteam zich bevinden.
> Roep het crisisteam zo snel mogelijk na het uitbreken van de crisis bij elkaar.
> Verzamel zo snel mogelijk de feiten: wat is de oorzaak, wat is de invloed op de directe omgeving, in hoeverre is het al bekend, welke acties zijn er al genomen, wie moeten meteen worden ingelicht?
> Geef iedereen een taak en spreek af wanneer en hoe je de antwoorden wilt ontvangen (geen moment te verliezen).
> Maak duidelijk wie de leiding heeft en wie communiceert met de buitenwereld.
> Waarschuw de belangrijkste autoriteiten.
> Houd bij wat er voor informatie en geruchten worden verspreid – vooral op sociale media. Geef duidelijke instructies wie daarop reageert en hoe dat moet gebeuren.
> Begin meteen met het bijhouden van een schema waarop precies staat wanneer wat is gebeurd en wie wat heeft gedaan. Dit is een belangrijk document – niet alleen voor evaluaties, maar eventueel ook voor rechtszaken, verzekeringen en andere juridische kwesties.
> Bespreek snel wanneer en wat er wordt gecommuniceerd aan het grote publiek. Geruchten zijn erger dan de waarheid.
> Plan ook na verloop van tijd rustmomenten in om bij te komen en op verhaal te komen. Geef ook de ruimte voor emoties. Niet alles kan in crisissituaties rationeel opgelost worden.

Meer weten

Weet je wat je moet doen als je project echt klaar is?
De coöperatieve supermarkt is ingericht, het dorpshuis is volledig gemoderniseerd, het ommetje is klaar. Het feest kan beginnen. Of moet dat later? Of al eerder, als het dak van het dorpshuis klaar is, of de eerste planten in de moestuin worden gezet? Wanneer is een project eigenlijk afgerond?

Denk daar niet te licht over. Het lijkt een detail, zo'n officieel openingsmoment, maar er hangt heel veel van af. Je probeert namelijk een soort gezamenlijkheid te creëren. Je wilt laten zien aan het hele dorp én aan de buitenwereld dat deze gemeenschap iets collectiefs voor elkaar heeft gekregen. En dat is een moment om even stil bij te blijven staan – niet alleen met de vrijwilligers – maar ook met de niet-actieven en de rest van de dorpelingen.

Natuurlijk is dit een zeer geschikt moment om iedereen te bedanken en de initiatiefnemers, de partners en vooral de vrijwilligers in het zonnetje te zetten. En met elkaar in contact te brengen. Schep daar dus ruimte voor – zowel fysiek als in tijd. Even een lintje doorknippen, applaus en we zien elkaar wel weer, is een gemiste mogelijkheid om iets te vieren dat meer is dan een gereedgekomen project.

Bovendien is dit ook het moment waarop je je project aan de rest van de wereld kunt laten zien, via de media. Nodig de lokale, regionale en – waarom ook niet – de landelijke pers uit, laat foto's nemen die je in de Dorpskrant en op de Facebookpagina kan zetten en verspreidt een persbericht voor én na de opening.

Maak iets van je opening. Zorg dat het onvergetelijk wordt.

Bijvoorbeeld in
Nadat vrijwilligers in Schouwerzijl een boomgaard hadden opgezet, op de plek van een verwaarloosd bosje bij de haven, werd groot feest gevierd. Toenmalig burgemeester Koos Wiersma van De Marne tekende officieel de gebruikersovereenkomst voor de grond waarop de Mouskerij is gevestigd. Als beloning kreeg hij een appeltaart uit de 'appeltaartmachine', die een van de initiatiefnemers, Gerard Gosen, speciaal voor die gelegenheid in elkaar had gezet. Met elkaar was het een zeer feestelijke gelegenheid die bij de inwoners van Schouwerzijl nog lang in het geheugen gegrifd staat.

Het initiatief van de bewoners van Schouwerzijl won de Duurzame Dorpenprijs. Naast de boomgaard bestaat de Mouskerij overigens ook nog uit een groentetuin en een speelbos voor de kleintjes.
Meer over dit dorpsproject

Wat te doen om voorzieningen te behouden?
> Doe gedegen onderzoek naar de vraag naar voorzieningen. Wie is je doelgroep?

> Vergelijk het aanbod met het aanbod in de wijde omgeving. Wat is je unieke positie?
> Staar je niet blind op standaardoplossingen. Waarom een supermarkt als een dorpswinkel ook goed is.
> Sta open voor ontwikkelingen uit onverwachte hoek. Waarom geen winkel in een veelbezochte boerderij?
> Liever een vakbekwame winkelier dan een depothouder van allerlei diensten.
> Combineer functies en voorzieningen: Waarom kan de distributie van de stomerij niet bij de benzinepomp?

Meer weten

Hoe zorg je ervoor dat je project na oplevering niet doodvalt?
De dorpsmoestuin, het dorpshuis en het ommetje zijn geopend, de eerste woningen zijn met eigen budget onder architectuur versterkt en de lokale energiecoöperatie heeft de zonnepanelen op het dak van een boerenschuur, feestelijk onthuld. Het project is af. En loopt. Nu begint volgens velen het echte werk. Want hoe zorg je ervoor dat je project waar zoveel tijd, energie en geld in is gestoken bezield blijft? Dat het enthousiasme niet verdwijnt nu het feest is geweest?

Wat kun je doen om de geest erin te houden? Daarvoor zijn volgens deskundigen vier elementen van belang (zie ook 3.10): een duidelijke missie (die niet vaak genoeg herhaald kan worden), verbondenheid (in de vorm van gezamenlijke meetings/koffiepauzes/missies), communicatie (overleg) en waardering. En daar zou nog een vijfde aan toegevoegd kunnen worden: het vermijden van conflicten. Niets is zo desastreus voor een project dan een conflict dat misschien eerst sluimert en dan uitbarst. Wees dat dus voor. Weet wat er speelt en wuif onvrede niet te makkelijk weg.

Bijvoorbeeld in
In Westerlee introduceerde de initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets, waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend. Gemeentelijk ingrijpen zorgde er dus voor dat de functionaliteit van het project werd verlengd.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe houd je je project na de opening draaiende?
> Laat je idee, plan en missie duidelijk zien: hang hem op zichtbare plek op en blijf hem herhalen.
> Zorg voor verbondenheid. Zorg voor genoeg gezamenlijke momenten, zoals bij het begin van de werkzaamheden, de koffie- of lunchpauze en de wekelijkse of maandelijkse borrels.
> Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).
> Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?

> Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.
> Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.
> Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.
> Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.
> Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.
> Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.
> Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie

Ik ben een ambtenaar of een bestuurder/politicus van een gemeente

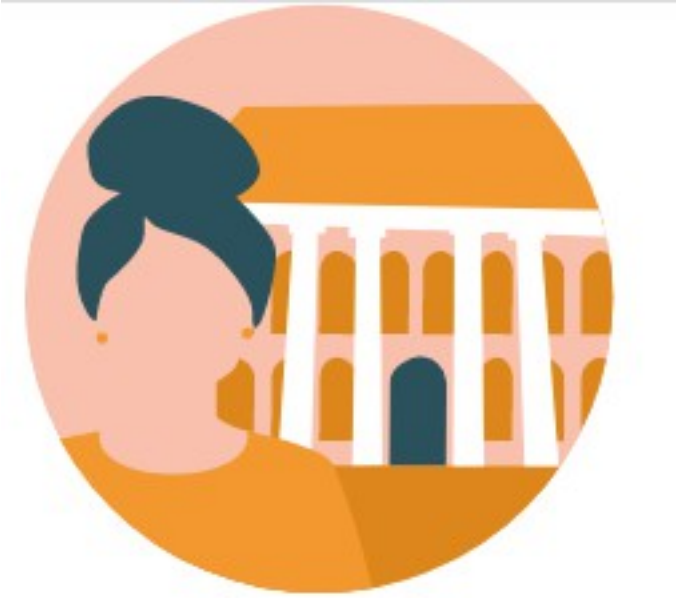

en

dorpsbewoners hebben een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?

de vereniging van Dorpsbelangen heeft een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?

we willen als gemeente zelf een project in een dorp beginnen: hoe kunnen we samenwerken met het dorp?

er zijn problemen in het dorp (of: men vindt dat er te weinig te doen is in het dorp): wat kunnen we doen?

Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en dorpsbewoners hebben een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?

Hoe moeten we als gemeente omgaan met dit dorpsinitiatief?
Hoe komen we te weten wie er achter dit bewonersinitiatief zit?
Met wie ga je als gemeente praten?
Heeft deze groep al eerder met de gemeente samengewerkt?
Waar is de meeste behoefte aan bij deze groep?
Weet je of deze groep met Dorpsbelangen samenwerkt?
Weet je met welk beleid/welke regels ze te maken gaan krijgen?
Weet je wie binnen je gemeentelijke organisatie dit zou kunnen/moeten oppakken?
Zijn er andere – externe – partijen waar deze projectgroep van zou kunnen profiteren?
Is de projectuitvoering in handen van de initiatiefgroep?
Weet je wanneer en hoe het project wordt opgeleverd?

Hoe moeten we als gemeente omgaan met dit dorpsinitiatief?
Groningse dorpsbewoners bedenken jaarlijks honderden projecten om hun dorpen en gemeenschappen te verbeteren, te versterken en te verfraaien. Klein, groot, tijdelijk of permanent kunnen die projecten zijn, maar in vrijwel alle gevallen hebben ze daarvoor ondersteuning nodig van de gemeente: voor vergunningen, financiën, advies of anderszins. Hoe kun je daar als gemeente-ambtenaar, bestuurder of politicus het beste mee omgaan?

Burgers maken niet alleen gebruik van gemeentelijke diensten, maar voelen zich als dorpsbewoner vaak ook zelf verantwoordelijk voor het wel en wee in hun dorp. Voorzieningen die verdwijnen worden vaak opgepakt en in stand gehouden door de bewoners (zie de overzichtskaart met dorpsinitiatieven) en ook om andere, eigener redenen, willen bewoners hun dorpen verbeteren, versterken en verfraaien.

Als een dorp initiatieven ontwikkelt, passen deze lang niet altijd in het eigen gemeentelijk beleid. Wat heeft een kinderspeurtocht met je gemeentelijk beleid te maken? Toch zul je als gemeente de meeste initiatieven naast je bestaande plannen – en die van provincies en rijk – moeten houden en ruimte moeten maken om ze te leren kennen en ze te ondersteunen. Elk initiatief is een mogelijkheid tot samenwerking tussen het dorp en het gemeentelijk apparaat. Neem dus elk initiatief serieus. Leefbaarheid, zo beseffen de meeste gemeentes inmiddels, kan op langere termijn alleen in stand worden gehouden als er meer wordt samengewerkt met burgers.

Wat daarbij belangrijk is, is dat dorpsbewoners lang niet allemaal thuis zijn in de gemeentelijke organisatie. Je zult hen dus op een of andere manier wegwijs moeten maken in je organisatie en het stelsel van regels, verordeningen en subsidies (zie kader).

Bewoners willen graag hulp van de gemeente – ook als ze officieel nergens mee geconfronteerd zijn, geen brieven hebben gestuurd en niets hebben gemeld. Ook willen burgers, individueel en collectief, vaak graag meedenken met de gemeente om uitdagingen het hoofd te bieden. Geef hen die kans, door pro-actief te zijn en de banden met initatiefrijke bewoners en groepen aan te halen – ook als er nog geen concrete vragen, mails of brieven zijn gestuurd.

Het belangrijkste is om dit soort ideeën, plannen en verzoeken niet als extra-opgave en onnodige werkbelasting te zien, maar als mogelijkheid om samen te werken. Probeer dus zo snel en zo goed mogelijk erachter te komen wat het bewonersinitiatief inhoudt, wat de vragen en zorgen zijn en wie er eventueel binnen de gemeentelijke organisatie vorm kan geven aan deze samenwerking.

Bijvoorbeeld in

In de zomer van 2015 sloot De Holm in Den Andel voorgoed zijn deuren: met 9 leerlingen was de basisschool te klein om te overleven. Met het wegvallen van de school, viel ook een belangrijke ontmoetingsplek van het dorp weg. 'Hier kwamen we elkaar allemaal tegen. De ouders, leerlingen, leerkrachten,' memoreerde een inwoner in het *Dagblad van het Noorden*. Twee bezorgde inwoners probeerden dat saamhorigheidsgevoel weer terug te krijgen door de school om te vormen tot een 'dorpsontmoetingscentrum'. En dat lukte, in 2017, ook dankzij samenwerking met de (toenmalige) gemeente.

De school werd na de sluiting door de toenmalige gemeente Winsum voor een symbolisch bedrag verhuurd, maar er gingen stemmen op om het pand te verkopen Daarop richtten de initiatiefnemers een stichting op, begonnen een (zeer succesvolle) crowdfundingsactie onder de dorpelingen, zochten sponsoren en schreven diverse fondsen aan. Het uiteindelijke aankoopbedrag werd bovendien door de gemeente verlaagd, zodat het gebouw kon worden aangekocht door de stichting. Op 28 november 2018 werd de koop van de voormalige school officieel. 'De initiatiefnemers hebben van de Holm een ontmoetingsplek gemaakt waar veel inwoners graag even langslopen om met een kopje thee of koffie even bij te praten', zei de toenmalige wethouder. 'Opvallend is dat ook mensen die je bij andere activiteiten nooit ziet, hier aanschuiven. De Holm is daarmee in korte tijd een onmisbare voorziening geworden.'

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe betrokken zijn burgers bij burgerinitiatieven?

Volgens het onderzoeksrapport *Democratie dichterbij – Lokaal Kiezersonderzoek* uit 2018 (-->link) deed gemiddeld 8 procent van de bevolking in de afgelopen vijf jaar mee aan een burgerinitiatief – in welke vorm dan ook. Het oordeel daarover was zeer positief: 82% was tevreden tot zeer tevreden over wat er bereikt was, 18 procent was dat niet. Grafiek: Bijdrage burgerinitiatief aan…

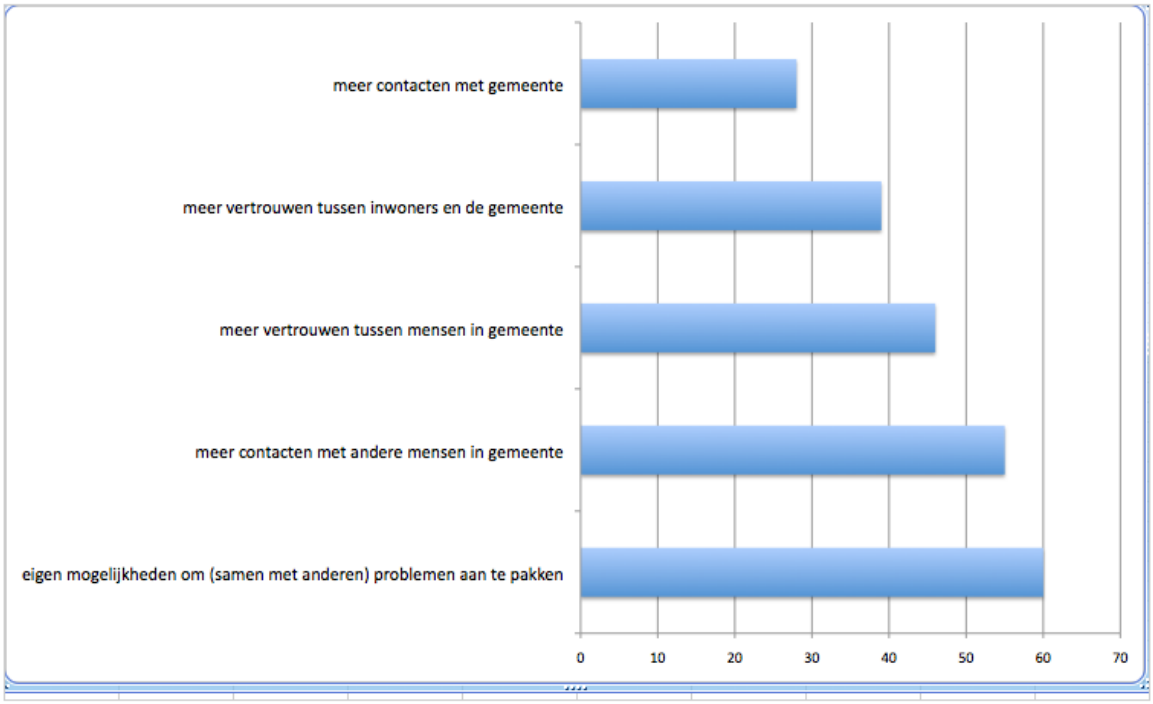

Meer informatie

Een overzicht van bewonersprojecten in Groningen. [link naar overzicht projecten op de kaart]

Gemeentelijk instrumenten [link naar overzicht gemeentelijke instrumenten]

Wie zitten er achter dit bewonersinitiatief?

Om te weten wat het bewonersinitiatief precies inhoudt en wat voor rol jij als gemeente kunt spelen, zul je eerst moeten achterhalen wie deze initiatiefnemers precies zijn. Zoek uit wie daarvan de sleutelfiguren en woordvoerders zijn, en je kunt proberen de samenwerking met de bewoners vorm te geven.

Wacht dus niet tot de bewoners op jou af komen met een vraag of een plan, maar probeer contact te leggen als je de eerste signalen ontvangt. Al was het alleen maar om te laten zien dat je weet wat er speelt en er belangstelling is voor het wel en wee van een dorp. Eens in de zoveel tijd een vergadering van de vereniging voor Dorpsbelangen bijwonen is vaak niet genoeg.

'Dorpsbewoners geven aan dat het goed zou zijn als ze de ambtenaren in het gemeentehuis beter zouden kennen,' is ook de conclusie van het rapport [link] *Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland.* 'Door de opschaling zitten ze ver weg en is er geen regelmatig contact meer. Daarvoor moeten de ambtenaren volgens hen meer naar buiten komen en zich meer onder de mensen begeven om te snappen waar het hen om te doen is.'

Bijvoorbeeld in

In Onderdendam had een groep burgers ideeën over een nieuwbouwproject op de plaatselijke Stadsweg. De woningen die er stonden waren beschadigd door de gasbevingen en zouden worden gesloopt. Ze waren eigendom van de regionale woningbouwvereniging, maar de burgers, verenigd in de HOO ('Houd Onderdendam Overeind') wilden op deze plek het liefst een mengeling van ouderen en jongeren, zo lieten ze weten.

De gemeente (destijds Bedum) zocht contact met de groep, bleek positief over dit initiatief en organiseerde een gesprek tussen dorpsbewoners, de gemeente en de woningbouwvereniging Wierden en Borgen. Deze laatste besloot uiteindelijk op deze plek mee te doen aan het pilotproject 'dorpseigen bouwen' – een initiatief van de gemeente (Bedum) en de NCG – en zo ontstond het plan voor zes nieuwe levensloopwoningen die in het dorpsbeeld passen, aardbevingsbestendig zijn en energiezuinig.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Gemeentelijke instrumenten

Wat zijn de mogelijkheden voor gemeenten om dorpsbewoners met hun initiatieven te ondersteunen? Dat zijn er drie: regelingen & besluiten, gemeentelijke organisatie en financiën.

1. *Regelingen en besluiten.* Gemeentes hebben het lokale gezag, zoals vastgelegd in verordeningen, vergunningen of besluiten – van horecavergunningen tot bestemmingsplannen. Leidraad daarbij is de gemeentelijke visie die rechtskracht kan hebben wanneer deze publiek gedeeld wordt. Een dorpsvisie kan bijvoorbeeld aan kracht winnen als deze door onze gemeente vastgesteld wordt en later als uitgangspunt voor overkoepelende visievorming gehanteerd wordt.
2. *Gemeentelijke organisatie.* De gemeente geeft uitvoering aan wettelijke en niet-wettelijke taken, met behulp van haar organisatie en medewerkers. Vaak zijn deze taken in domeinen of beleidsvelden vastgelegd – van verkeer tot onderwijs– en komen terug in de gemeentelijke begroting. Bewoners kunnen de visies, ontwikkelingen en plannen op deze beleidsterreinen volgen via de website van de gemeenten en berichten in kranten en andere media. Een alternatief daarbij is de publiek-private samenwerking waarin de overheid met bedrijven of maatschappelijke ondernemingen (bijvoorbeeld een burgercollectief) samenwerkt. Daarnaast is er ook vaak sprake van inwonersparticipatie. Daarbij verloopt de uitvoering en coördinatie van taken via de ambtelijke organisatie in overleg met dorpsbewoners. Dorpsbewoners hebben rechtstreeks invloed op dit beleid via de gemeenteraad.
3. *Financiën*. Via de rijksoverheid of middels lokale heffingen ontvangen gemeentes belastinggeld om te besteden aan de uitvoering van haar taken en het bereiken van beleidsdoelen. Dit kan ze doen door te betalen voor de uitvoering van die taken, door samen te werken met bedrijven of burgers maar ook door leningen te verstrekken, garant te staan en subsidies of steun te verlenen om beleidsdoelen te halen. Dit kan rechtstreeks met burgers of bedrijven maar ook met (burger)collectieven of coöperaties.
Alle gemeentelijk instrumenten [link naar pagina gemeentelijke instrumenten]

Gemeentelijke instrumenten: Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer [link naar gemeentelijke instrumenten: 2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]
Alle gemeentelijk instrumenten [link naar alle gemeentelijke instrumenten

Met wie ga je als gemeente praten?
Het is lang niet altijd duidelijk wie er precies achter een bewonersinitiatief schuilgaan en wie eindverantwoordelijk zijn. De bewonersgroep die in Onderdendam mee wilde praten over de nieuwbouw van een rijtje sloopwoningen op de Stadsweg maakte bijvoorbeeld onderdeel uit van de werkgroep Houd Onderdendam Overeind! Deze groep actieve dorpsbewoners ontstond in 2013 toen de bevingen het dorp flink beschadigd hadden. De groep kreeg een naam – HOO! – zocht contact en ging verder onder de vleugels van de Vereniging Dorpsbelangen Onderdendam.

In zo'n geval is het misschien logisch om bij de Vereniging Dorpsbelangen te beginnen. In andere gevallen zul je ook moeten praten met de actieve groep rond zo'n initiatief. Hoewel burgers in een en hetzelfde dorp wonen en veel activiteiten onder de vlag van Dorpsbelangen vallen, is lang niet altijd gezegd dat de Vereniging Dorpsbelangen altijd de goede of enige ingang is. Probeer dus uit te zoeken wie écht verantwoordelijk is voor het initiatief.

Dat is zeker zo bij energiecoöperaties die de laatste jaren als paddestoelen groeiden op het Groninger land. Dit soort coöperaties valt zelden onder Dorpsbelangen en heeft er vaak een losvaste band mee. Wel zijn ze vrijwel allemaal onderdeel van de Groninger Energie Koepel (GrEK) en vaak leveren ze stroom aan de gemeenschappelijke energiemaatschappij Energie VanOns, maar als coöperatie hebben ze een hele eigen, zelfstandige structuur, verantwoordelijkheid en beslissingsbevoegdheid.

Bijvoorbeeld in
Een energiecoöperatie als de Lopster Energie Coöperatie (Lopec) in Loppersum werd bijvoorbeeld opgericht in 2016 toen veel bewoners van het zwaargetroffen dorp compensatiegeld kregen voor hun bevingsperikelen en deze vaak bleken te willen besteden aan zonnepanelen. Om ervoor te zorgen dat deze opmars van dakpanelen enigszins in banen werd geleid, besloot een groep actieve burgers een energiecoöperatie op te richten waardoor de panelen op een groot gezamenlijk dak van een Rietdekkersbedrijf aan de rand van het dorp konden worden geplaatst.

Uiteraard was de gemeente hierbij betrokken, maar op de achtergrond, als verstrekker van vergunningen en als adviseur. Bij de provincie werd door de Lopec – op aanraden van de GReK – subsidie aangevraagd (en gekregen) en met de Hanzehogeschool werd later een onderzoek gedaan naar de behoefte aan elektrische deelauto's. In die kluwen van samenwerkingen vervulde de gemeente de rol van partner-op-de-achtergrond.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Voordelen bewonersparticipatie en -initiatieven

Bewonersinitiatieven en andere vormen van burgerparticipatie hebben belangrijke voordelen voor gemeentes.

- Door burgerparticipatie kun je informatie en ideeën (tips) ophalen van de bevolking over publieke kwesties: wat leeft er, wat voor ideeën zijn er?
- Door burgerparticipatie kun je gezamenlijke publieke normen en waarden identificeren en bespreekbaar maken: waar gaan we naar toe?.
- Door burgerparticipatie kun je publieke ondersteuning – draagvlak – proberen te vinden voor het nemen van besluiten.
- Door burgerparticipatie kun je langdurige conflicten en kostbare vertragingen proberen te voorkomen, door consensus te ontwikkelen tussen de betrokken partijen, gebruikers en de partijen die betalen.

Meer informatie

Economie, milieu, natuur en klimaat [link naar gemeentelijke instrumenten: 3. Economie, milieu, natuur en klimaat]

Alle gemeentelijke instrumenten [link naar alle gemeentelijke instrumenten

Heeft deze groep al eerder met de gemeente samengewerkt?
Een belangrijke vraag bij de eerste gesprekken is hoeveel ervaring de leden van een burgerinitiatiefgroep hebben met de gemeente en met het organiseren van projecten. Groepen verschillen daarin substantieel. Sommige verzinnen projecten aan de lopende band en zijn kind aan huis bij gemeentelijke en zelfs provinciale instanties, en weten precies wie ze waarvoor moeten consulteren. Anderen weten niet eens waar het gemeentehuis staat.

Probeer daar bij het eerste contact achter te komen en leg zo goed mogelijk uit hoe de gemeentelijke organisatie grofweg in elkaar zit, met welke afdelingen en personen ze binnen dit project eventueel te maken kunnen hebben en wat je voor ze kan doen. Vraag ook altijd wat de bewoners van de gemeente verwachten. Wek geen valse verwachtingen en probeer zo vroeg mogelijk misverstanden te voorkomen.

Probeer dus te achterhalen hoe professioneel de organisatie is en hoe goed ze in staat zijn om zelf de wegen te vinden in het labyrint van instellingen, voorzieningen, wetten en regelingen. Bied ondersteuning en advies aan, maar laat de initiatiefnemers doen waar ze goed in zijn.

Bijvoorbeeld in
Zorgcoöperatie Loppersum werd bijvoorbeeld in 2013 opgericht door een groep bezorgde Lopsters die hadden gemerkt dat er in het dorp veel behoefte was aan steun en zorg, en vooral voor ouderen die nog thuiswoonden. Het begon allemaal toen een groepje ouderen op de Vrijmarkt van 2012 met elkaar in gesprek kwam over de voorzieningen in het dorp voor ouderen. Al wandelend kwam het groepje tot de conclusie dat er nog heel wat te verbeteren viel op dit gebied, maar dat ze zelf daarvoor het initiatief moesten nemen. Een jaar later was de zorgcoöperatie een feit en sindsdien kunnen de 700 leden gebruiken maken van elkaars hulp op allerlei gebied – van administratie tot vervoer, van computerhulp tot verstelwerkzaamheden. Veel gemeentelijke ondersteuning was daar niet bij, maar dat was ook niet nodig, omdat de groep verrassend professioneel bleek en de wegen kende. Sinds juni 2018 maakt de coöperatie deel uit van de Projectgroep Pilot Wiemersheerd (PPW), samen met vertegenwoordigers van Zonnehuisgroep Noord, Woonzorg Nederland, NCG en de gemeente Loppersum.

Dat gemeenten en professionals niet altijd precies weten hoe ze met zo'n burgersinitiatief om moeten gaan bleek toen er een zogenaamde burgertop werd georganiseerd om over de Wmo te praten met inwoners van Loppersum, professionals, bestuurders en gemeentemedewerkers. De laatste drie categorieën waren openlijk verbaasd over de kennis en de ideeën onder inwoners, vertelde Joop Belderok – initiatiefnemer en eerste voorzitter van Zorgcoöperatie Loppersum – in

een interview. 'Wij waren toch de experts?' was volgens hem de reactie. Maar: 'Tijd om wakker te worden en de regie wat meer uit handen te geven', aldus Belderok.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Contact tussen dorp en gemeentelijke overheid: de kernvragen
Dorpsbewoners willen graag contact met de gemeente. De kernvragen hierbij zijn:
- Hoe kunnen burgers en gemeentelijke overheid elkaar beter begrijpen?
- Hoe weten burgers hoe ze de gemeentelijke overheid kunnen sturen?
- Hoe weet de gemeentelijke overheid wat er speelt onder burgers?
- Hoe weet de gemeentelijke overheid hoe ze met burgers kunnen samenwerken?
- Hoe zorgen we ervoor dat de ambtelijke organisatie tijd heeft voor het dorp?
- Wie is het aanspreekpunt voor het dorp?

Meer informatie
Gemeentelijke instrumenten: Gezondheid, welzijn, werk en inkomen [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]
Alle gemeentelijke instrumenten [link naar alle gemeentelijke instrumenten

Waar is de meeste behoefte aan bij deze initiatiefgroep?
Als je uit de eerste gesprekken met de dorpsbewoners hebt kunnen vaststellen wie de initiatiefnemers zijn en wat ze precies willen, kun je de volgende stap nemen: bepalen wat jouw eigen rol als gemeente zou moeten zijn.

Probeer daarbij vooral een coachende rol te spelen. Bewoners zijn en blijven de eigenaar van het project. Jij kunt als dorpencoördinator, ambtenaar of politicus wel proberen hun initiatief zo goed mogelijk te ondersteunen. Dat doe je in een gesprek waarbij je de behoeftes van de bewoners probeert te koppelen aan de mogelijkheden die je als gemeente-medewerker hebt. En dat is niet alleen je kennis over de eigen gemeentelijke instrumenten maar ook kennis over andere organisaties en procedures waar deze groep mee te maken zou kunnen krijgen. (link naar 1.9: Zijn er andere – externe – partijen waar deze projectgroep van zou kunnen profiteren?)

Neem dus als dorpencoördinator of gemeentelijke medewerker regelmatig contact op met de verantwoordelijken en kom regelmatig kijken.

Bijvoorbeeld in
Soms is dat heel eenvoudig, zoals veel zorgcoöperaties aantonen. *Zorgsaam Aduard* werd bijvoorbeeld opgericht door enthousiaste inwoners van Aduard die op een voorlichtingsavond in de Buurthuiskamer een lezing bijwoonden van Zorgsaam Oldehove over hoe je eenvoudig zorgvragen in het dorp zelf kunt oplossen. Toen de vonk was overgeslagen gingen vrijwilligers van de Buurthuiskamer aan de slag en vonden al snel steun bij de Dorpsbelangen, Aduard Helpt, GKV Ontmoetingskerk, Protestantse Gemeente Aduard en Platform Kerken Westerkwartier. Een bedrijf in het dorp wilde wel flyers maken en bij Menzis werd steun gevraagd om een laptop aan te kunnen schaffen. In korte tijd werd zo een organisatie uit de grond gestampt.

Het enige wat de gemeente doet is incidenteel deelprojecten binnen Zorgsaam Aduard fincancieren. Dat is voldoende, vinden de dorpsbewoners. Toch zul je altijd als gemeente een oogje in het zeil moeten houden, omdat zo'n zorgproject de bedrading gaat vormen van het dorp. Ouderen kunnen er langer zelfstandig door blijven wonen, de leefbaarheid wordt er door vergroot en het ontzorgt daardoor het gemeentelijke apparaat. Allemaal voordelen die je als gemeente niet teloor wilt zien gaan.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Dorps- of gebiedscoördinator: schakel tussen dorp en gemeente
Een aantal Groningse gemeentes heeft een dorpencoördinator aangesteld: een medewerker die zich op een of meer dorpen richt en het gemeentelijk apparaat

rechtstreeks verbindt met de inwoners. Daardoor hoeven dorpsbewoners niet allerlei loketten langs, maar kunnen ze voor initiatieven eerst bij de coördinator terecht. Een dorpencoördinator moet daarvoor goede ingangen hebben in de dorpen, als in het gemeentelijk apparaat en moet initiatieven kunnen nemen voor vergaderingen en meetings.

Normaliter worden wat grotere initiatieven naar de gebiedsregisseur gesluisd. Die hebben verschillende dorpen of stadswijken onder hun hoede, weten wat er speelt, en zijn in principe het eerste aanspreekpunt voor dorpsbewoners en hun initiatieven.

De belangrijkste taken van de dorpencoördinator zijn:

- verantwoordelijkheid voor de coördinatie tussen college/gemeenteraad en dorpsbelangbesturen;
- organiseren en bijwonen van bestuurlijk overleg tussen college en de dorpsbelang-besturen en zorgen voor de afhandeling. Daarnaast de organisatie van een jaarlijks plenair overleg tussen college en dorpsbelangbesturen;
- het betrekken van de dorpsbelangbesturen bij gemeentelijke plannen;
- overleg en terugkoppeling met portefeuillehouders, leidinggevenden, overige collega's en dorpsbelangbesturen;
- maken van beleidsvoorstellen, gericht op de optimalisering van de communicatie tussen dorpsbelangen en gemeentebestuur;
- afhandeling van de jaarlijkse financiële vergoeding aan dorpsbelangbesturen;
- aanspreekpunt voor de dorpsbelangbesturen.

Meer informatie

Dorpsondersteuner: achtergrond: link naar https://www.rug.nl/aletta/docs/evaluatie-van-de-dorpsondersteuner.pdf

Gemeentelijke instrumenten: Gezondheid, welzijn, werk en inkomen [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

Alle gemeentelijke instrumenten [link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je of deze groep met Dorpsbelangen samenwerkt?
Een van de eerste vragen die je uiteraard stelt aan de initiatiefnemers van een dorpsproject is of ze al contact hebben gehad met een overkoepelende dorpsorganisatie als Dorpsbelangen of de Dorpscoöperatie. Dat lijkt heel erg voor de hand te liggen, maar dat is lang niet altijd zo. Soms is Dorpsbelangen niet zo zichtbaar in het dorp, soms zijn bewoners nieuw en kennen ze de organisatie niet en soms is er ronduit scepsis of zelfs animositeit.

Dat zul je in een gesprek met de initiatiefnemers moeten zien te achterhalen. Een koppeling met een overkoepelende dorpsorganisatie is vaak namelijk wel van belang. Dorpsbelangen heeft vaak een brede toegang tot het dorp en zijn inwoners, heeft vaak een toekomstvisie opgesteld en is zelf ook vaak bezig om projecten te organiseren of te ondersteunen. Waarom zou je een dorpsmoestuin aanleggen als er al een is gepland?

Bijvoorbeeld in
Soms is er sprake van een tegengesteld belang of zelfs een conflict tussen de initiatiefnemers en Dorpsbelangen. Zo stond in Warffum een groep buurtbewoners op nadat de gemeente met een werkgroep van de vereniging Dorpsbelangen de herinrichting van een doorgaande straat had uitgewerkt. De groep die zich Comité Ruimtelijke Ordening Warffum noemde, was het niet eens met de procedure en het uiteindelijke ontwerp en voelde zich niet gehoord. Gevolg: nieuwe gesprekken, uitstel van de plannen en animositeit in het dorp.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Dorpsbelangen, dorpscoöperaties, dorpsnetwerken
Meestal is Dorpsbelangen een vereniging waar dorpsbewoners lid van moeten zijn, soms is het een netwerkorganisatie (zoals in Den Andel), soms een dorpscoöperatie (zoals 'Het Lint Verbindt' in Slochteren, Froombosch en Schildwolde) en soms is er zelfs sprake van een gebiedscoöperatie. In Doodstil, Eppenhuizen en Zandeweer verbindt Dorpsbelangen de drie dorpen. In Grijpskerk zijn er zelfs twee instanties die de leefbaarheid van het dorp wilden vergroten: Dorpsbelangen Grijpskerk en Coöperatie Grijpskerk – ze overwegen nu een fusie.

Welke vorm of naam Dorpsbelangen (DB) ook heeft, meestal is het doel hetzelfde, namelijk een mengeling van de volgende functies:

1. DB is een *vertegenwoordiger* voor het dorp naar gemeentes, provincie en andere instanties.

2. DB is een *adviseur* en kennisdeler door allerhande informatie door te sluizen naar dorpsbewoners en groepen

3. DB is een *verbinder* voor verschillende groepen in en buiten het dorp

4. DB is *aanjager* voor activiteiten binnen het dorp.

Meer informatie

Alle gemeentelijke instrumenten [link naar alle gemeentelijke instrumenten

Met welk beleid en welke regels krijgt deze groep te maken?
Een van de belangrijkste inzichten die dorpsbewoners – en vaak ook Dorpsbelangen – ontberen is een goed overzicht van het gemeentelijk en provinciaal beleid en de regels die gelden in de vorm van verordeningen, vergunningen en besluiten. Jouw rol als gemeente is dus om het gehele speelveld te overzien en ervoor te zorgen dat je integraal – sector-overstijgend – meedenkt.

In feite lever je daarmee voor de initiatiefrijke dorpsbewoners een pallet aan mogelijkheden en grenzen. Je laat op overzichtelijke wijze zien wat er mogelijk is, wat de wegen zijn en waar die ophouden. Wees duidelijk en concreet en probeer je zo goed mogelijk te verplaatsen in de dorpsbewoner die zelf geen kennis van het gemeentelijke apparaat en het ambtelijke jargon heeft.

Bijvoorbeeld in
Landgoed DeCamping in 't Zandt werd bijvoorbeeld in 2018 opgericht door twee initiatiefnemers die een plan indienden voor het voormalige voetbalveld dat middenin het dorp ligt: ze wilden er niet alleen een camping van maken, maar ook een opvang-, werk- en leerplek voor het dorp. Initiatiefnemer Drewes Wildeman ging naar gemeente en provincie, overlegde zijn ideeën en werd door verschillende medewerkers geholpen om van zijn ideeën om het gemeentelijke terrein te herinrichten een solide plant te maken. Naast financiële ondersteuning kreeg hij ook ondersteuning bij aanvragen en advies.

'De samenwerking met Loppersum en na de herindeling met de nieuwe gemeente Eemsdelta biedt ons als Sociaal Dorpsbedrijf perspectief voor de toekomst', zei Wildeman in het *Dagblad van het Noorden*.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is de kracht van een dorp?
1. *Sociale cohesie*. Dorpen vormen een afgebakende sociale eenheid met een overzichtelijke dorpsgemeenschap. Mensen zijn actief in kleinschalige organisaties, kerken, dorpscomités en verenigingen, doen vrijwilligerswerk en werken samen. De kunst is om die potentie te blijven mobiliseren en voor nieuwe impulsen te zorgen, onder andere op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid.
2. *Bereidheid van vrijwilligers*. In dorpen zijn er veel vrijwilligers die bereid zijn zich in te zetten voor de leefbaarheid van hun dorp. Leefbaarheid spreekt mensen over het algemeen meer aan dan duurzaamheid, maar de ontwikkeling van duurzaamheidprojecten in een dorp kan een nieuwe impuls geven aan de leefbaarheid.

3. *Kennis en ervaring*. Er is in dorpen een vaak onverwacht grote potentie aan kennis en ervaring aanwezig bij het opzetten en uitvoeren van acties en projecten. Er wonen vaak mensen met goede opleidingen en uiteenlopende beroepservaringen. Door deze mensen bij elkaar te brengen ontstaan in het dorp nieuwe groepen vrijwilligers met vergelijkbare ideeën en idealen. Samen kunnen ze een voortrekkersrol spelen bij het ontwikkelen van projecten die voor het hele dorp aantrekkelijk zijn.
4. *Technische mogelijkheden en schaal.* Veel technische oplossingen kunnen tegenwoordige goed geïmplementeerd worden op dorpsniveau. Een halve eeuw geleden moest je bijvoorbeeld over een elektriciteits- of warmtecentrale beschikken om als dorp je eigen energie op te wekken, tegenwoordig kan dat met zonnepanelen, windmolens en biovergisters. Bovendien heeft de organisatie van dit soort projecten op dorpsniveau minder aanlooptijd nodig dan op andere schaalniveaus.
(Bron: *Vijftig ideeën voor duurzame dorpen*
(link: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/ndd-2-pro/ckeditor_assets/78/vijftig_ideeen_voor_duurzame_dorpen_-_versie_1_-_januari_2014_original.pdf))

Meer informatie
Regelingen en besluiten: link naar Gemeentelijke instrumenten *Regelingen en besluiten*
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten
Wat zijn de mogelijkheden voor gemeenten om dorpsbewoners met hun initiatieven te ondersteunen?

Wie zou dit binnen onze organisatie kunnen oppakken?
In sommige gemeentes is er inmiddels een standaard routine ontwikkeld om met actieve dorpelingen om te gaan die projecten bedenken. In andere gemeentes is daar nog geen vaste route voor. Het maakt ook veel uit wat de reikwijdte van zo'n dorpsproject en de vraag van dorpsbewoners is: als het alleen om subsidie of een vergunning gaat, kunnen de initiatiefnemers het rechtstreeks met de desbetreffende medewerker oplossen. In andere gevallen is het in ieder goed om er een dorpencoördinator of gebiedsregisseur bij te betrekken.

Als het om een iets groter of complexer initiatief gaat, organiseer dan – na de vorige stappen te hebben doorlopen – een integraal startoverleg tussen inwoners en de ambtenaren uit verschillende beleidsvelden, zodat deze laatste met de dorpsbewoners mee kunnen denken en de juiste vragen kunnen stellen. Deze vragen moeten zoveel mogelijk vanuit een open en onderzoekende houding worden gesteld.

Centrale persoon in dit overleg is uiteraard de dorpencoördinator of gebiedsregisseur. Die vormt immers de schakel tussen dorpsbewoners en het gemeentelijke (en zelfs provinciaal) apparaat en kan zo'n vergadering vanuit eerder opgedane kennis en ervaring organiseren.

Maak duidelijk wat er van dit overleg kan worden verwacht en wat de rol van eenieder zou moeten zien. Onduidelijkheid op dit gebied kan veel onnodige ergernis en vertraging opleveren.

Bijvoorbeeld in
Op de site S*tem van Midden-Groningen* kunnen bewoners van de gemeente Midden-Groningen dorpsinitiatieven aandragen waar de bewoners van de dorpen vervolgens zelf over kunnen stemmen. Volgens de gemeente (Midden-Groningen) werd dit project gestart om ideeën voor dorpsinitiatieven een zo laagdrempelig mogelijk platform te bieden.

Aanvankelijk idee was dat de bevolking zou kunnen kiezen uit verschillende alternatieven, maar dat lukte – onder andere door de coronaperikelen – niet. Wel werden in eerste instantie vier initiatieven rond het Gorechtpark in Hoogezand uitverkoren voor een vervolgtraject. Na een proefperiode zal de site verder worden aangepast en uitgebreid.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Leefbaarheid volgens dorpsbewoners

Het begrip 'leefbaarheid' duikt in vrijwel alle rapporten en toekomstvisie over Groningse dorpen op. Maar wat houdt het in? Vijf hoofdfactoren beïnvloeden de mate waarin een dorp 'leefbaar' is:
> Woonklimaat. Hoe ervaren inwoners het wonen – in en om het huis, in en om het dorp?
> Sociaal klimaat. Hoe ervaren inwoners de manier waarop de bewoners en groepen dorpsbewoners met elkaar omgaan? Zijn er voldoende verenigingen? Hoe verbonden voelen ze zich met je dorp?
> Verzorging. Zijn er voldoende voorzieningen in de buurt voor dorpsbewoners ? Winkels, scholen, een gezondheidscentrum, een kerk, een café, openbaar vervoer?
> Bestaanszekerheid. Hebben bewoners voldoende mogelijkheden om een inkomen te genereren? Zijn er geen bedreigingen in de buurt voor de bewoners en het dorp?
> Bestuurlijk klimaat. Ervaren de dorpsbewoners de zorg, de maatregelen en de manier van omgang van de gemeente, de provincie, en andere overheidsinstanties als positief? Hebben ze het gevoel dat er genoeg naar hen wordt geluisterd?

Meer informatie
Regelingen en besluiten: link naar Gemeentelijke instrumenten *Regelingen en besluiten*
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Zijn er andere – externe – partijen waar deze groep mee in aanraking zou moeten komen?

Een van de belangrijkste vragen die initiatiefnemers van dorpsprojecten vaak hebben is welke externe partijen van belang zouden kunnen zijn. Vaak ontberen ze zelf de kennis en de ervaring om te weten met wie ze – buiten de gemeente om – nog meer in gesprek zouden moeten gaan, voor verder advies, vergunningen, samenwerking of financiering.

Geef als gemeentelijk medewerker niet alleen advies over welke lokale, provinciale of landelijke partijen van belang zouden kunnen zijn, maar geef ze ook overzicht over het speelveld. Wie zijn de belangrijkste spelers bij zo'n project? Welke namen, voorwaarden en procedures horen hierbij? Neem ze mee naar partners als provincie, waterschappen als daar aanleiding toe is en de drempel te hoog blijkt te zijn.

Bijvoorbeeld in

Dat is goed te zien aan het verhaal van De Holm in Den Andel. Toen de plaatselijke school werd gesloten en de gemeente het schoolgebouw wilde afstoten, kwam een groep inwoners met een plan om van de oude school een activiteiten- en gemeenschapscentrum te maken. Toen de initiatiefgroep middels een crowdfundingactie kon aantonen over genoeg startgeld en dorpssteun te beschikken, bleef het lange tijd stil, volgens een van de initiatiefnemers. 'Gemeente en subsidieverstrekkers deden niets als de ander ook niets doet', zegt Maria Heijnen. 'Provincie, gemeente, sponsors: iedereen wachtte op elkaar.' Gelukkig was er destijds een iemand bij de provincie die het voortouw nam en de passiviteit doorbrak. Ze riep de verschillende stakeholders bij elkaar, belegde een vergadering en riep op nu gezamenlijk door te gaan met dit project. Heijnen: 'We waren al een stichting en hadden de plannen rond, maar dat zetje hadden we net nodig.'

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

5 tips om een dorpsprojecten te laten slagen

* Werk samen met zoveel mogelijk partijen: van bedrijven en verenigingen tot particulieren en passanten.
* Probeer te begrijpen welke belangen er allemaal spelen.
* Zorg ervoor dat iedereen aan het woord komt – ook zij die minder gewend zijn op de voorgrond te treden.
* Geef genoeg ruimte en tijd om zorgen te formuleren.

* Timmer een plan niet helemaal dicht: laat genoeg speelruimte voor onderhandeling en aanpassing.

Meer informatie
Regelingen en besluiten
Onderwijs, vorming, cultuur en sport
Gezondheid, welzijn, werk en inkomen
(links naar Gemeentelijke instrumenten *Onderwijs, vorming, cultuur en sport, Gezondheid, welzijn, werk en inkomen)*
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Is de projectuitvoering ook in handen van deze initiatiefgroep?
Als de plannen zijn goedgekeurd, de financiering rond is, en de planning zorgvuldig met alle betrokkenen – inclusief het gehele dorp – is overlegd, kan het project van start. Het dorpshuis kan gebouwd worden, de dorpsmoestuin geploegd, gefreesd en beplant en de website van de zorgcoöperatie ingericht. Belangrijke vraag in deze fase is hoe je vanuit de gemeente het project gaat volgen en vooral ook met wie. Want lang niet altijd zijn de initiatiefnemers ook degenen die het project uit gaan voeren.

Investeer dus in deze fase in de contacten met de projectgroep. Wie is de projectleider, wie is de woordvoerder, wie is verantwoordelijk voor de uitvoering, wie gaat zo dadelijk de vrijwilligers aansturen? Wie zijn er allemaal betrokken bij dit project?

Bijvoorbeeld in
Bij het Westeremder Ommetje ging het bijvoorbeeld om een initiatief van een groepje bewoners van Westeremden, maar de culturele en natuurhistorische wandelroute rond het dorp was een samenwerking van het dorp en de dorpsvereniging met het waterschap Noorderzijlvest, de toenmalige gemeente Loppersum, Landschapsbeheer Groningen en de verschillende eigenaren van landerijen. Hoe moet je daar zicht op blijven houden – niet alleen in de voorbereiding van zo'n project, maar ook bij de uitvoering (het aanleggen van paden en routeborden) en in de fase na de ingebruikstelling?

Hier ligt een taak voor de gemeente, als spin in het web. Initiatiefnemers kunnen naar elders verhuizen, de initiatiefgroep kan uit elkaar vallen, maar de paden en de routeborden liggen er wel, hebben onderhoud nodig en af en toe een waakzaam oog. Dat hoeft de gemeente niet allemaal zelf te doen, en hoeft dat persé ook niet zelf te organiseren, maar moet wel een oogje in het zeil houden.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is precies een dorpsproject
Een oproep om met de WK zoveel mogelijk oranje vlaggetjes op te hangen. Een plan om de voorgenomen verbreding van een snelweg tegen te gaan. Een Art Weekend in oktober met open ateliers en straattheater. Allemaal projecten die uit dorpen zijn ontstaan en dorpen beïnvloeden. Maar wat is precies de definitie van een dorpsproject

Een dorpsproject is een project:
> met een concreet einddoel
> met een duidelijk begin en eind

> met duidelijke voorwaarden

> met een of meer activiteiten

Meer informatie

Regelingen en besluiten

Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]

Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wanneer en hoe wordt het project opgeleverd?
En dan is het zover: het project is klaar. Het lint kan worden doorgeknipt, de speeches aangehoord, de glazen gaan rond. Wat je als gemeente in deze fase kan doen is zorg voor ondersteuning via de gemeentelijke wegen, bijvoorbeeld op het gebied van publiciteit en nazorg. Elke gemeente heeft zijn eigen publiciteitskanalen en is vaak ook – beter dan dorpsbewoners zelf – in staat om externe publiciteitsbronnen aan te sturen. Bied dit de initiatiefnemers aan en overleg wie wat gaat doen.

Soms gaat de nazorg ook verder, bijvoorbeeld omdat een tijdelijk project zo interessant of succesvol is, dat de gemeente hem graag voortgezet ziet worden.

Bijvoorbeeld in
Dat gebeurde bijvoorbeeld in Westerlee waar een initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets introduceerde waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Hoe maak je een goede projectplanning?
> Maak een overzicht van alle dingen die gedaan moeten worden om het project uit te voeren. Vergeet daarbij vooral ook niet de organisatie en communicatie.
> Schat in hoe lang de werkzaamheden gaan duren – in uren (korte projecten), dagen (middellange projecten) of in weken (lange projecten). Weet je niet precies hoe lang iets gaat duren? Vraag het dan aan mensen die eerder met die bijltje gehakt hebben.
> Zet de activiteiten op een rijtje: wat komt eerst, wat komt later? Wat heeft de hoogste prioriteit, wat de laagste?
> Kijk goed naar de onderlinge afhankelijkheid van werkzaamheden: wat kan niet uitgevoerd worden, zonder dat eerst iets anders is gedaan?
> Wees realistisch, maar doe jezelf niet tekort: plan niet te krap. Houd ook rekening met vertraging: bouw buffers in en overlegmomenten met diverse partijen.
> Pas je planning aan als het nodig is. Een goede projectplanning is niet statisch en kan te allen tijde worden aangepast.

Meer informatie
Regelingen en besluiten
Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer

Gezondheid, welzijn, werk en inkomen

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

--> 2. Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en de vereniging van Dorpsbelangen heeft een project bedacht: hoe kunnen we hen daarbij het beste ondersteunen?

Hoe is je relatie met Dorpsbelangen?
Wat is de positie van Dorpsbelangen binnen het dorp?
Heb je vaker met Dorpsbelangen samengewerkt?
Weet je waar Dorpsbelangen het meeste behoefte aan heeft bij dit project?
Weet je met welk beleid en welke regels deze groep te maken krijgt?
Weet je wie binnen je gemeentelijke organisatie dit zou kunnen oppakken?
Weet je met wie Dorpsbelangen binnen (of buiten) het dorp gaat samenwerken?
Zijn er andere – externe – partijen waar deze initiatiefgroep binnen Dorpsbelangen van zou kunnen profiteren?
Weet je wie het project gaat uitvoeren?
Weet je wanneer en hoe het project wordt opgeleverd?

Hoe is je relatie met Dorpsbelangen?

Dorpsbelangen is voor gemeentes vaak het eerste aanspreekpunt in het dorp. Meestal is Dorpsbelangen een vereniging waar dorpsbewoners lid van moeten zijn, soms is het een netwerkorganisatie (zoals in Den Andel), soms een dorpscoöperatie (zoals 'Het Lint Verbindt' in Slochteren, Froombosch en Schildwolde). Welke vorm Dorpsbelangen ook heeft, de vraag is altijd: wat kun je het beste doen als zo'n vereniging, stichting of coöperatie een project bedenkt om het dorp te verbeteren, te versterken of te verfraaien?

Anders dan bij een groepje dorpsbewoners dat spontaan opstaat om een plan tot uitvoering te brengen, heb je bij Dorpsbelangen vaak te maken met redelijk doorgewinterde bestuurders. Ze weten vaak hoe je een plan opstelt, hoe je vrijwilligers aantrekt, hoe je subsidie en vergunningen aanvraagt en wie ze bij gemeente of provincie moeten aanschieten om dingen voor elkaar te krijgen.

Vaak zijn het ervaren bestuurders bij Dorpsbelangen, maar niet altijd. Als de vereniging nieuw is, een andere vorm heeft aangenomen of een nieuw bestuur heeft gekregen – bijvoorbeeld na een conflict – dan is kennis en ervaring schaars. Probeer dus in te schatten als gemeentemedewerker, dorpen- of gebiedscoördinator hoe ervaren het bestuur van Dorpsbelangen en de daaruit voortvloeiende projectgroep is en wat de ambities zijn.

Probeer dus een goede verstandhouding te onderhouden en probeer vooral om bij te houden hoe Dorpsbelangen zich ontwikkelt, wie er aan het roer staan en wat de ambities zijn.

Bijvoorbeeld in

De Vereniging Dorpsbelangen Loppersum (VDL) was bijvoorbeeld lange tijd een gemoedelijke activiteitenvereniging die enkele vergaderingen per jaar hield en feesten ondersteunde. Maar toen de gasbevingen het dorp in hun greep kregen, besloot de vereniging een andere rol te gaan spelen. Er werd een dorpsvisie opgesteld, samen met Groninger Dorpen en de middelen van Loket Levende Dorpen, en er werd actiever samengewerkt met andere verenigingen. Ook hoefden burgers geen lidmaatschapsgeld meer te betalen en werden dorpelingen gestimuleerd om mee te doen en te denken. Ook wordt een tweejaarlijkse DorpsTOP georganiseerd. De moeizame verhouding die de vereniging lange tijd had met de gemeente (destijds Loppersum), werd omgezet in een positievere, ondersteunende samenwerkingsvorm: de Stichting Dorpsbelangen Loppersum.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe actief zijn dorpen, qua vrijwilligerswerk?

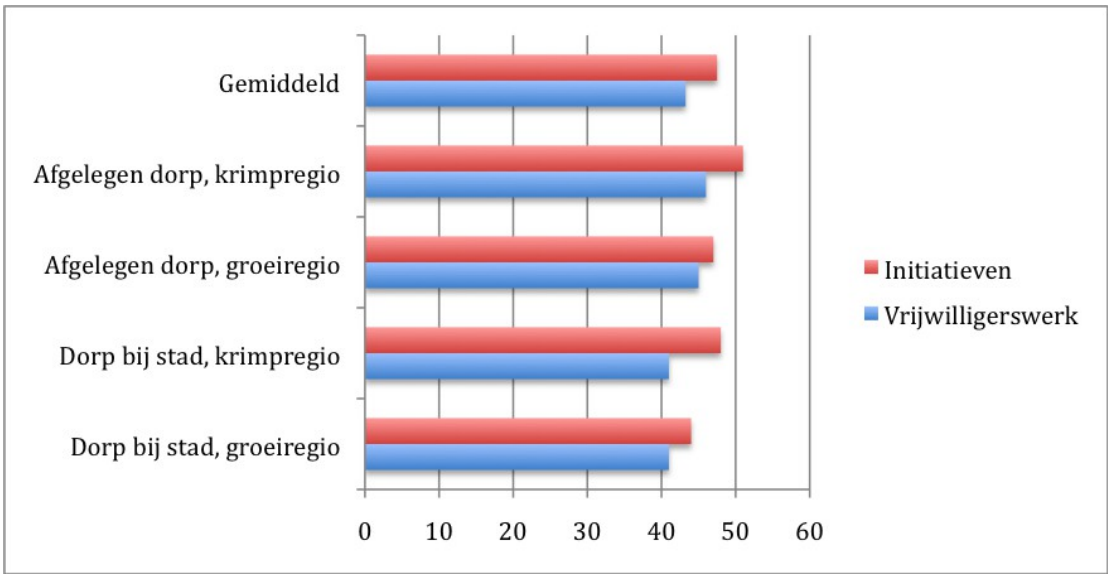

Ontwikkelingen in vrijwilligerswerk (minimaal 1 uur per maand) en leefbaarheidsinitiatieven, 2014

(Bron: *Dorpsleven tussen stad en land* – Slotpublicatie Sociale Staat van het Platteland)

Meer informatie

Bestuur, democratie en organisatie [link naar gemeentelijke instrumenten: 1. Bestuur, democratie en organisatie]

Alle gemeentelijke instrumenten [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Wat is de positie van Dorpsbelangen binnen het dorp?
Een belangrijke vraag in de omgang met Dorpsbelangen is welk deel van het dorp de vereniging of coöperatie vertegenwoordigt. Een vereniging heeft nu eenmaal leden en lang niet alle dorpsbewoners willen lid zijn en betalen voor dit lidmaatschap. Vooral bij grotere dorpen is het aantal leden van de Dorpsbelangenvereniging vaak maar een klein percentage van het totale aantal dorpsbewoners. Hoe moet je daarmee omgaan als gemeente als Dorpsbelangen met een nieuw initiatief op de proppen komt?

Probeer in ieder geval in te schatten hoe er tegen de vereniging Dorpsbelangen aangekeken wordt in het dorp. Is het een geliefde vereniging waarvan de meeste dorpsbewoners vinden dat ze prima werk doen en het dorp ondersteunen of smeulen er conflicten onder de oppervlakte? Probeer daar achter te komen, voordat je de volgende stappen zet. Met dat kleine onderzoek kun je conflicten en problemen voorkomen.

Bijvoorbeeld in
In Warffum wilde de gemeente Het Hogeland bijvoorbeeld een doorgaande weg herinrichten en vroeg Dorpsbelangen daarvoor een werkgroep samen te stellen. Maar toen het herinrichtingsplan werd gepubliceerd stak er een onverwacht fel protest de kop op vanuit de straatbewoners: ze zouden te weinig gehoord zijn en waren het niet eens met de voorstellen. Daarop besloot de gemeente met deze groep bewoners in gesprek te gaan. Dat betekende wel dat de planning in het gedrang kwam: een subsidiebedrag van enkele honderdduizenden euro's moest immers voor het einde van het jaar worden uitgegeven.

Aan dit voorbeeld is te zien dat het wel degelijk van belang is om te weten in hoeverre Dorpsbelangen het dorp vertegenwoordigd en in staat is de zorgen en ideeën van het grootste deel van de bewoners te verzamelen en te kanaliseren. Liever nog een extra rondje gemaakt door het dorp, een extra vergadering belegd, dan kostbare tijd, energie en financiële ondersteuning van de gemeente in de waagschaal te leggen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Dorpsbelangen, dorpscoöperaties, dorpsnetwerken
Meestal is Dorpsbelangen een vereniging waar dorpsbewoners lid van moeten zijn, soms is het een netwerkorganisatie (zoals in Den Andel), soms een dorpscoöperatie (zoals 'Het Lint Verbindt' in Slochteren, Froombosch en Schildwolde) en soms is er zelfs sprake van een gebiedscoöperatie.

Welke vorm of naam Dorpsbelangen (DB) ook heeft, meestal is het doel hetzelfde, namelijk een mengeling van de volgende functies:

1. DB is een *vertegenwoordiger* voor het dorp naar gemeentes, provincie en andere instanties.
2. DB is een *adviseur* en kennisdeler door allerhande informatie door te sluizen naar dorpsbewoners en groepen
3. DB is een *verbinder* voor verschillende groepen in en buiten het dorp
4. DB is *aanjager* voor activiteiten binnen het dorp.

[Einde kader]

Meer informatie

> *Dorpsbelangen Warffum* [link naar DB Warffum]

> *Bestuur, democratie en organisatie* [link naar gemeentelijke instrumenten: 1. Bestuur, democratie en organisatie]

> *Alle gemeentelijke instrumenten* [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Heb je vaker met Dorpsbelangen samengewerkt?
De meeste initiatieven die uit de koker van Dorpsbelangen komen, kennen een standaardtraject – zeker als Dorpsbelangen vaker op vaste basis of via projecten samenwerkt met de gemeente. Gemeentemedewerkers kennen vaak het bestuur en de belangrijkste spelers binnen Dorpsbelangen en kunnen gemakkelijk inschatten welke steun ze verwachten.

Toch komt het regelmatig voor dat een nieuwe projectgroep binnen Dorpsbelangen opstaat, een nieuwe voorzitter aantreedt of de vereniging van vorm, sfeer of ambitie verandert. Houd de vinger aan de pols. Je moet dus als medewerker van de gemeente weten hoe de structuur van Dorpsbelangen is, waar de verantwoordelijkheid ligt voor het desbetreffend project en hoe de verhouding is tussen Dorpsbelangen en de initiatiefnemers.

Bijvoorbeeld in
Zo werd de Dorpsbelangenvereniging Den Andel met het aantreden van een nieuwe voorzitter in 2017 een netwerkorganisatie. 'Iedereen met een bepaalde passie moet iets kunnen doen en betekenen in Den Andel', zei deze. 'Sinds ik voorzitter ben van Dorpsbelangen ben ik daar van uitgegaan: zoveel mogelijk mensen mee laten doen.'

In de praktijk betekent dit dat bewoners van Den Andel die ideeën of plannen hebben zelf aan de slag gaan om deze te realiseren. Dorpsbelangen ondersteunt dit met advies, netwerkconnecties en publiciteitsmiddelen (website, dorpskrant). 'Heb je klachten over het verkeer? Formeer maar een werkgroep! Degene die er het meeste last van hebben, moeten maar die werkgroep op gaan richten. Dat vind ik ook terecht. En dan moet je draagkracht zien te krijgen.'

Toen twee bewoners bijvoorbeeld aankwamen met het idee om het voormalige voetbalveld om te zetten in een Dorpstuin (Dorpsmoestuin), ondersteunde Dorpsbelangen dit van harte, maar de verantwoording voor de uitvoering en de exploitatie bleef bij de initiatiefnemers.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Voorbeeld van een overeenkomst tussen Dorpsbelangen en de gemeente: de Werkwijzer
Als de gemeente vaker samenwerkt met Dorpsbelangen is het soms goed om de onderlinge afspraken en de werkwijze in een overeenkomst vast te leggen, zodat eenieder weet waar hij aan toe is en ook bij personele wisselingen iets op papier staat waar de nieuwe functionarissen zich over kunnen buigen.

Een goed voorbeeld van zo'n document is de Werkwijzer van de Friese gemeente Tytjerkstradeel. Deze werkovereenkomst gaat over de wederzijdse betrokkenheid bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van beleid, de inspraak en de communicatie tussen het college van burgemeester en wethouders van de gemeente en de verenigingen voor dorpsbelangen in de gemeente.

Meer informatie
> *Economie, milieu, natuur en klimaat* [link naar gemeentelijke instrumenten: 3. Economie, milieu, natuur en klimaat]
> *Alle gemeentelijke instrumenten* [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je waar Dorpsbelangen het meeste behoefte aan heeft bij dit project?
Als je uit de eerste gesprekken met Dorpsbelangen hebt kunnen destilleren wat voor project ze precies voor ogen hebben, kun je de volgende stap nemen: analyseren waar het meeste behoefte aan is. Wat wordt jouw rol als gemeente?

Allereerst: probeer vooral een coach te zijn. De dorpsbewoners die via Dorpsbelangen een plan of een initiatief hebben, zijn en blijven de eigenaar van het project. Jij zult als dorpencoördinator, ambtenaar of politicus dit initiatief zo goed mogelijk moeten ondersteunen, maar het blijft uiteraard hun project.

Dat coachen doe je meestal via een gesprek waarbij je de behoeftes van Dorpsbelangen probeert te koppelen aan de mogelijkheden die je als gemeente-medewerker hebt. En dat is niet alleen je kennis over de eigen gemeentelijke instrumenten maar ook kennis over andere organisaties en procedures waar deze groep mee te maken zou kunnen krijgen. (link naar 1.9: Zijn er andere – externe – partijen waar deze projectgroep van zou kunnen profiteren?)

Bijvoorbeeld in
Zo werd in Krewerd, waar een omvangrijke versterkingsactie plaats zou vinden, door de dorpsbewoners in 2019-2020 een eigen dorpsarchitect aangesteld waarmee ze de regie over de versterkingsplannen hoopten te behouden. Verantwoordelijk voor dit Experiment Krewerd was de Dorpsvereniging, maar de gemeente – Delfzijl – ondersteunde het geheel. Zoals het integrale plan van aanpak stelde: 'De gemeente Delfzijl heeft bij monde van burgemeester Gerard Beukema aangegeven dat Krewerd autonoom aan de slag mag gaan met Experiment Krewerd, vanzelfsprekend binnen alle wettelijke kaders. De gemeente zal daarbij een faciliterende rol spelen, zoals een budgetaanvrage bij de NPG en de aanvrage gasvrije wijk bij de centrale overheid en psychosociale hulp. Desgewenst gaan we met de gemeente in gesprek om het experiment nader in te vullen als het gaat om mandatering.'

In dit geval was er dus geen behoefte aan een leidende, maar van een coachende, luisterende rol van de gemeente bij de plannen van Dorpsbelangen. Dorpsbewoners en Dorpsbelangen gaven aan wat hun behoefte was en de gemeente volgde hen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Digitaal bewonerstool: Platform Fokus
Natuurlijk kom je elkaar op straat tegen, of heb je je vergaderingen in het dorpshuis, maar meer en meer communicatie tussen dorpsbewoners gaat tegenwoordig digitaal. Soms gebeurt dit in de vorm van een mail- of whatsapp-groep, een Facebookpagina

of een Twitteraccount. Wil je meer en betere communicatiemogelijkheden dan kun je denken een digitaal bewonersplatform als Platform Fokus.

Binnen dit bewonersplatform kun je niet alleen groepen en individuen met elkaar laten communiceren, maar kun je ook gegevens als dossiers, rapporten en correspondentie veilig opslaan. Ook kun je ermee plannen, overleggen en kennis uitwisselen. Groepen kunnen hun eigen nieuwspagina onderhouden, groepsberichten versturen, evenals persoonlijke berichten, polls houden en een groepschat houden voor kort overleg. Platform Fokus heeft bovendien al accounts met instanties als de NCG, VIAA, de Gemeente Midden-Groningen en anderen. Zo kan het dorpsbewonersplatform direct contact maken met deze instanties. Ook kun je als bedrijf jezelf in je woonplaats op de kaart zetten en contact met bewoners maken. Het platform wordt inmiddels ook gebruikt om bevingsgedupeerden in staat te stellen om hun eigen schade-dossier bij te houden. Indien nodig kunnen documenten eenvoudig worden gedeeld met andere leden, of bijvoorbeeld een aannemer, gemeente of een instantie.

Binnen Platform Fokus houdt de bewoner te allen tijde regie over de eigen gegevens. Je bepaalt zelf wanneer en met wie je gegevens deelt.

Meer informatie: https://platformfokus.nl

Meer informatie

> *Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer* [link naar gemeentelijke instrumenten: 2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]
> *Alle gemeentelijke instrumenten* [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je met welk beleid en welke regels deze groep te maken krijgt?
Zelfs ervaren bestuurders van Dorpsbelangen hebben vaak geen goed en zeker geen compleet beeld van het gemeentelijk en provinciaal beleid, en de regels die gelden: de verordeningen, vergunningen en besluiten waar hun initiatieven mee te maken krijgen. Jouw rol als gemeente is dus om het gehele speelveld te overzien en ervoor te zorgen dat je integraal – sector-overstijgend – meedenkt met de groep dorpsbewoners.

In feite lever je daarmee voor Dorpsbewoners een pallet aan mogelijkheden aan en laat je ze tegelijkertijd zien waar de grenzen liggen.

Bijvoorbeeld in
Toen in Wagenborgen bekend werd dat het woonzorgcentrum Zonnehuis zou sluiten, besloot Dorpsbelangen bijvoorbeeld dat zorg het speerpunt van de dorpstoekomstplannen moest worden. En zo ontstonden de eerste plannen voor het Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen, waarmee een deel van de zorg overeind kon blijven. De gemeente ging in gesprek met de initiatiefnemers, wees ze op diverse mogelijkheden en alternatieven en financierde uiteindelijk een professionele dorpsondersteuner. Deze laatste werd de schakel tussen instanties als huisarts en gemeente, en de vereniging Dorpsbelangen en zijn vrijwilligers.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Fondsen en subsidies
Groninger dorpen houdt een uitgebreide lijst bij van fondsen, subsidies en andere financieringsbronnen voor dorpsprojecten. Die lijst levert tegelijkertijd een mooi overzicht over de verschillende organisaties waar dorpsbewoners en verenigingen als Dorpsbelangen mee te maken kunnen krijgen: van de stichting het Nieuwe Doen tot het Landschapscompensatieprogramma i.v.m. aanleg hoogspanningslijn Eemshaven-Vierverlaten. De lijst wordt regelmatig bijgehouden.
Zie https://groningerdorpen.nl/fondsenlijst/

Meer informatie
> *Gezondheid, welzijn, werk en inkomen* [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]
> *Alle gemeentelijke instrumenten* [link naar alle gemeentelijke instrumenten]

Weet je wie binnen je gemeentelijke organisatie dit zou kunnen oppakken?
In sommige gemeentes is er inmiddels een standaardroute ontstaan om met Dorpsbelangen en andere actieve dorpelingen om te gaan als deze initiatieven ontplooien of een plan ontwikkelen. In andere gemeentes is daar nog geen vaste route voor, ook al omdat het om zulke verschillende plannen en initiatieven gaat. Wat is de beste route binnen de gemeentelijke organisatie?

Het maakt veel uit wat de reikwijdte van zo'n dorpsproject en de vraag van dorpsbewoners is: als het alleen om subsidie of een vergunning gaat, kunnen de initiatiefnemers rechtstreeks met de desbetreffende medewerker overleggen. In andere gevallen is het in ieder goed om er een dorpencoördinator of gebiedsregisseur bij te betrekken.

Als het om een iets groter of complexer initiatief gaat, organiseer dan – na de vorige stappen te hebben doorlopen – een integraal startoverleg tussen vertegenwoordigers van Dorpsbelangen en de ambtenaren uit verschillende beleidsvelden, zodat deze laatste met de bestuurders en initiatiefnemers mee kunnen denken en de juiste vragen kunnen stellen. Deze vragen zouden zoveel mogelijk vanuit een open en onderzoekende houding moeten worden gesteld en eerder uit moeten gaan van mogelijkheden dan van beperkingen.

Centrale persoon in dit overleg is uiteraard de dorpencoördinator of gebiedsregisseur. Die vormt immers de schakel tussen dorpsbewoners en het gemeentelijke apparaat en kan zo'n vergadering vanuit eerder opgedane kennis en ervaring organiseren. Als het meteen duidelijk is dat er ook andere instanties aan tafel moeten schuiven, leg dit dan voor aan de gemeentemedewerkers en aan Dorpsbelangen. Het kan veel tijd en energie schelen als je alvast de juiste personen en instanties aan laat schuiven.

Maak duidelijk aan de bestuurders van Dorpsbelangen wat er van dit overleg kan worden verwacht en wat de rol van eenieder zou moeten zijn.

Bijvoorbeeld in
In Onderdendam werd bijvoorbeeld in 2013 naar aanleiding van de bevings- en versterkingsperikelen de werkgroep Houd Onderdendam Overeind! opgericht, die daarna onder de vleugels van Dorpsbelangen belandde. De groep verzamelde via brede dorpsgesprekken de belangrijkste zorgen en ideeën van de dorpelingen, organiseerde een enquête en dorpsvergaderingen en wist zo met Dorpsbelangen een nieuwe dorpstoekomstvisie samen te stellen: Onderdendam Zoo!. In augustus 2016 werd dit plan gepresenteerd aan de bevolking, de gemeenteraad en de Nationale Coördinator Groningen, waarna delen ervan werden gerealiseerd, samen met

bouwkundige experts. Tweedekamerleden kwamen kijken en Onderdendam werd landelijk nieuws.

In dit geval waren het de initiatiefnemers zelf die het heft in handen namen en met diverse experts om de tafel gingen zitten, maar in veel andere gevallen zul je als gemeente deze rol op je moeten nemen. Gemeentemedewerkers weten immers vaak veel beter dan dorpsbewoners en bestuursleden van Dorpsbelangen welke ambtenaren hier hun bijdrage aan kunnen leveren en welke organisaties, instanties, regelingen en valkuilen er zijn. Plaats de juiste mensen bij elkaar en je kunt meteen de eerste stappen zetten.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Fasen van het beleidsproces

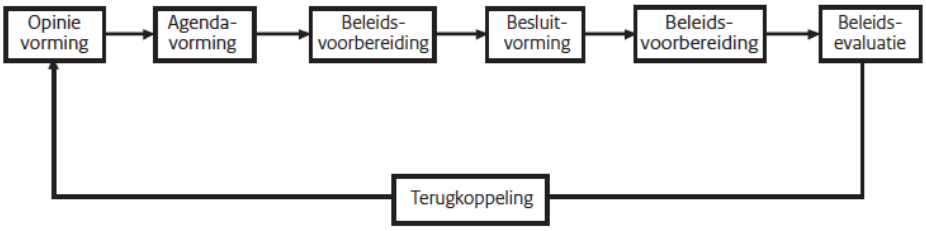

Schema 1: Fasen van het beleidsproces

Meer informatie

Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer: link naar Gemeentelijke instrumenten *Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer*

Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je met wie Dorpsbelangen binnen (of buiten) het dorp gaat samenwerken?
Elk dorpsproject, hoe klein ook, is een samenwerkingsproject. Elke dorpsmoestuin heeft directe buren, heeft een toegangsweg, heeft vrijwilligers en allerhande ondersteuning nodig en maakt onderdeel uit van het dorp en de gemeente. Probeer dus het netwerk rondom het nieuwe project zo goed mogelijk in kaart te brengen. Maar hoe doe je dat?

Deze vraag zal allereerst moeten worden beantwoord door de initiatiefnemers zelf: met wie denken ze te maken te krijgen bij de uitvoer en de exploitatie van hun project? Je kunt vervolgens aanbieden om naar deze schets van belangen en connecties te kijken en waar mogelijk aan te vullen. Een dorpencoördinator of gebiedsregisseur zal, bij voldoende ervaring, ook weten welke connecties eventueel problematisch zouden kunnen worden.

De belangrijkste eerste vraag is natuurlijk voor welke bewoners en bewonersgroepen dit project precies bestemd is. (En waarom?) En welke bewoners, omwonenden, buurt- en streekgenoten hier eventueel door kunnen worden benadeeld.

Voorkomen is beter dan genezen, geldt niet alleen voor de zorg, ook voor gemeentes. Weet wat er speelt, welke groepen er allemaal van belang zijn, hoe het netwerk in elkaar zit en waar de eventuele conflictpunten liggen.

Bijvoorbeeld in
In Kloosterburen en de omliggende dorpen leidde bijvoorbeeld de oprichting en exploitatie van een zorgcoöperatie (Klooster & Buren) tot een conflict. Het woonzorgcentrum 't Olde Heem dat door de zorgcoöperatie werd bedacht, ontwikkeld en geëxploiteerd, kreeg problemen met het professionele zorgpersoneel dat onder eigen vlag verder ging. Het conflict laaide op, kwam voor de rechter terecht en dreigde het dorp te verscheuren. De wethouder liet weten wethouder weinig aan dit conflict te kunnen doen (omdat het zorg is die via het persoonsgebonden budget is geregeld), maar te proberen de gemoederen te sussen en de onrust weg te nemen.
Meer over dit dorpsverhaal

[Kader]
Met welke partijen kun je allemaal te maken krijgen bij een dorpsproject
> Dorpsbewoners
> Actie- of belangengroepen binnen het dorp
> Vereniging voor Dorpsbelangen
> Gemeente

> Provincie
> Buurdorpen
> Ondernemers in en rond de dorpen (waaronder landbouwers)
> Landschapsbeheer Groningen
> Waterschappen
> Vervoersondernemingen (Arriva, Qbuzz)
> Staatsbosbeheer
> stichting Groninger Landschap
> stichting Oude Groninger Kerken
> Erfgoedinstellingen
> Energieprojectadviseurs zoals de Groninger Energiekoepel (GrEK).
> Mogelijke financiers en/of sponsoren als banken, makelaars, bedrijven
> Subsidie-instanties als het Prins Bernhard Cultuurfonds, provincie, Fonds Nieuwe Doen en het Waddenfonds.

Meer informatie
Gemeentelijke instrumenten: Gezondheid, welzijn, werk en inkomen [link naar gemeentelijke instrumenten: 5. Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Zijn er andere – externe – partijen waar Dorpsbelangen van zou kunnen profiteren?

Een van de belangrijkste vragen is welke externe partijen van belang zouden kunnen zijn bij het initiatief. Vaak weten de bestuurders van Dorpsbelangen wel wie dit zouden kunnen zijn – van bank tot Waterschap, van Stichting Oude Groninger Kerken tot stichting Doen. Toch is het ook op dit punt raadzaam om te overleggen over de wijdere cirkels rondom een project. Wie moet je aanschieten bij de Provincie? Is contact met ProRail niet belangrijk? Waar raakt dit project aan de belangen van het Waterschap?

Geef als gemeentelijk medewerker niet alleen advies over welke lokale, regionale, provinciale of landelijke partijen van belang zouden kunnen zijn, maar neem met de initiatiefnemers binnen Dorpsbelangen door hoe het speelveld eruit ziet. Wie zijn de belangrijkste spelers bij een project zoals zij die voor ogen hebben? Welke namen, voorwaarden en procedures horen hierbij? Neem ze mee naar partners als provincie, waterschappen als daar aanleiding toe is en de drempel te hoog blijkt te zijn.

Bijvoorbeeld in

In 't Zandt werkte Dorpsbelangen in 2015 bijvoorbeeld bij het schrijven van de toekomstvisie niet alleen met de de gemeente Loppersum samen, maar ook met de stichting Welzijn & Dienstverlening en de Woongroep Marenland. Die twee laatste instanties waren van cruciaal belang voor de toekomst van het dorp – vond ook Dorpsbelangen, na de eerste gesprekken met de gemeentemedewerker. In de toekomstvisie – 't Zandt op de kaart – werden acht kernthema's aangemerkt en belangrijke vragen aangeroerd. Wat te doen met vergrijzing en krimp, was bijvoorbeeld een van de kernvragen. Wat te doen met de karakteristieke panden van het dorp die door de gasbevingen zijn beschadigd?

Uiteindelijk werd op basis van dit plan een ruim bedrag beschikbaar gesteld door provincie, het rijk en de Dialoogtafel, waarvan de herinrichting van het dorp en tal van andere projecten konden worden gerealiseerd.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Mogelijke partners – de belangrijkste vragen

Om samen te werken moet je proberen te begrijpen wat je partners – instellingen, overheden, bedrijven, individuen – voor doelstellingen, mogelijkheden en belangen hebben. Stel jezelf de volgende vragen:

> Komen (delen) van hun doelgroep overeen met die van het dorp en zijn bewoners?

> Wat is het belangrijkste doel van deze instelling of dit bedrijf?
> Wat zijn de nevendoelen? Wat zouden ze graag nog willen?
> Hebben ze een plan, een toekomstvisie, een strategie?
> Wat missen deze partners eigenlijk nog?
> Wat is hun zwakke punt?
> Wat zijn de problemen waar ze tegenop lopen?
> Hoe zou dit dorpsinitiatief daar een positieve rol in kunnen vervullen?

Meer informatie
Gemeentelijke instrumenten: Gezondheid, welzijn, werk en inkomen en *Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer* [link naar gemeentelijke instrumenten: 1. Bestuur, democratie en organisatie en 2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer]
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je wie het project gaat uitvoeren?
Als de plannen zijn goedgekeurd, de financiering rond is, en de planning zorgvuldig met alle betrokkenen – inclusief het gehele dorp – is overlegd, kan het project van start. Het dorpshuis wordt gebouwd, het ommetje ingericht en de toekomstvisie geschreven. Belangrijke vraag nu is hoe je vanuit de gemeente het project volgt en vooral ook met wie dat is. Want lang niet altijd is Dorpsbelangen ook degene die het project uit gaan voeren. Soms is het een werkgroep die dit doet, soms zijn het externen die onder de vlag van Dorpsbelangen opereren, soms is het een samenwerkingspartner die de kar trekt.

Investeer dus in deze fase in de contacten met de werkelijke uitvoerders. Wie is de projectleider, wie is de woordvoerder, wie is verantwoordelijk voor de uitvoering, wie gaat zo dadelijk de vrijwilligers aansturen? Wie zijn er allemaal betrokken bij dit project? Welke schakels missen, en wat kun jij daar als gemeente in betekenen om dit op te lossen?

Bijvoorbeeld in
In Zevenhuizen werden bijvoorbeeld vanaf 2017 plannen gesmeed voor een Multifunctioneel Centrum, omdat er veel voorzieningen in de jaren daarvoor waren verdwenen. Na veel overleg sprong de gemeente Westerkwartier in 2019 in en dichtte het gat in de begroting: de bouw van MFC 7huizen kon van start gaan. Maar was de Stichting MFC Zevenhuizen zelf wel in staat om de bouw te monitoren? Was er genoeg expertise om dat te doen? Wat als er problemen tijdens de bouw zouden ontstaan? De gemeenteraad had wel groen licht gegeven, maar dat betekende niet dat daarmee de kous af was.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Welke medewerkers heb je nodig bij een dorpsproject
> Projectleider. Stuurt de verschillende projectmedewerkers aan, houdt de voortgang en de planning bij, maakt afspraken met externe partijen, controleert de kwaliteit en is verantwoordelijk voor de algehele voortgang van het project. Is ook verantwoordelijk voor de algehele sfeer.
> Financieel expert (penningmeester/boekhouder). Stelt van tevoren de begroting op, houdt de uitgaven en inkomsten in de gaten en legt verantwoording af voor de financiële consequenties van het project.
> Communicatiemedewerker (secretaris). Communiceert zowel met de vrijwilligers, de partners als de achterban (het dorp). Werkt nauw samen met de projectleider,

onder andere bij het maken van een communicatieplan (bij grotere projecten). Zie ook paragraaf 3.4.
> Vrijwilligerscoördinator. Als je met veel vrijwilligers samenwerkt is het vaak handig als één iemand de vrijwilligers informeert en aanstuurt. Zo iemand denkt ook vanuit de belangen van de vrijwilligers. Werkt daarbij nauw samen met de projectleider en de plannings- en communicatiemedewerkers.
> Inkoper. Bestelt en huurt materialen en gereedschappen Werkt vaak nauw samen met de projectleider, de planner en financieel expert / penningmeester.
(Een aantal van deze functies kan bij kleinere projecten gecombineerd worden.)

Meer informatie
Gemeentelijke instrumenten: Onderwijs, vorming, cultuur en sport [link naar gemeentelijke instrumenten: 2. Onderwijs, vorming, cultuur en sport]
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wanneer en hoe wordt het project opgeleverd?
Ook als een project opgeleverd wordt en de speeches met de wind meegevoerd kun je als gemeente veel doen om het initiatief succesvol ter wereld te helpen. Je kunt het pas opgeleverde project op allerlei manieren ondersteunen via de gemeentelijke wegen, bijvoorbeeld op het gebied van publiciteit en nazorg. Elke gemeente heeft zijn eigen publiciteitskanalen en is vaak ook – naast Dorpsbelangen – in staat om externe publiciteitsbronnen aan te sturen. Bied dit aan en overleg wie wat gaat doen.

Vraag in deze fase altijd nadrukkelijk aan Dorpsbelangen of er behoefte is aan ondersteuning via de gemeentelijke wegen en denk aan nazorg en evaluatie. Vergeet zo'n project ook niet: kom er na maanden, zelfs jaren op terug. Hoe staat het ermee? Hoe loopt het? Is er nog wat bijzonders gebeurd?

Bijvoorbeeld in
Soms gaat de nazorg nog verder, bijvoorbeeld omdat het een tijdelijk project betreft dat zo interessant of succesvol is, dat de gemeenteraad hem graag voortgezet ziet worden. Dat gebeurde bijvoorbeeld in Westerlee waar een initiatiefgroep *Veur mekoar mit mekoar* in 2016 een elektrische duofiets introduceerde waarmee vrienden of partners uit het dorp gezamenlijk tochtjes konden maken. De fiets werd door de gemeente in bruikleen gesteld en na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat staat er in een communicatieplan van het dorpsproject
> Wat is het doel van de diverse vormen van communicatie: wat moet er gecommuniceerd worden aan wie? Gaat het in zijn algemeen om het informeren van omwonenden, dorpelingen, partners en sponsoren? Of zoek je vrijwilligers, materialen en gereedschappen? (Meerdere doelen zijn ook mogelijk.)
> Wie zijn precies de doelgroepen waar je je op richt? Kun je die met een algemene boodschap bereiken of moet je je boodschap op verschillende doelgroepen richten?
> Wanneer communiceer je wat? Is een boodschap aan het begin van het project voldoende of moet er ook tussendoor gecommuniceerd worden, bijvoorbeeld in de vorm van een (digitale)nieuwsbrief, een ingezonden bericht in de Dorpskrant of een poster in Dorpshuis en Dorpswinkel? En hoe vaak moet dat? Elke week, elke maand, elk kwartaal?
> Hoe communiceer je met de achterban, met je partners, met de sponsoren? Moet je daarvoor verschillende kanalen aanspreken? Moet je ze anders aanspreken?
> Wat communiceer je precies? Wat is de kern van je verhaal, van je project?

> Welke middelen ga je gebruiken? Papier, digitaal, billboards, geluidswagens? Pas de middelen aan je doelgroep en doel aan.
> Wie doet wat? Wie zijn verantwoordelijk voor welk deel van de communicatie? Maak heldere afspraken.
> Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).
> Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?
> Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.
> Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.
> Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.
> Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.
> Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.
> Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.
> Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie
Regelingen en besluiten
Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer
Gezondheid, welzijn, werk en inkomen
[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

--> 3. . Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en we willen als gemeente zelf een project in een dorp beginnen: hoe kunnen we samenwerken met het dorp?
(Vervolgvragen)

Weet je hoe je kunt samenwerken met je dorpsbewoners?
Wie zijn de dorpsbewoners die hiermee te maken krijgen?
Weet je wat de rol van Dorpsbelangen hierbij is?
Is je plan al in een ver gevorderd stadium?
Weet je hoe je kunt samenwerken met het dorp als je nog geen concreet plan hebt?
Weet je wat de speelruimte is voor het dorp binnen dit project?
Heb je je plan helemaal uitgewerkt?

Weet je hoe je kunt samenwerken met je dorpsbewoners?
Hoe klein, groot, uitzonderlijk of doorsnee een dorpsproject ook mag zijn, je hebt als gemeente altijd te maken met degenen die met de gevolgen van het project te maken zullen krijgen: de dorpsbewoners. De grondregel is daarom altijd: werk samen met het dorp. Heel het dorp. Geef dorpsbewoners in een vroeg stadium te kennen wat de ideeën en plannen zijn en geef ze de ruimte om mee te kunnen denken en te kunnen reageren op de eerste ideeën. En: hoe vroeger hoe beter.

Communiceer duidelijk en via de juiste kanalen. Een berichtje in de krant als het project al in kannen en kruiken is, zal veel weerstand oproepen, ook al lijkt het allemaal appeltje-eitje. Leg daarom zo veel mogelijk, zo vroeg mogelijk op tafel, zelfs als dat weerstand zal oproepen.

Bijvoorbeeld in
Zo moesten inwoners van gemeente Het Hogeland uit de krant lezen dat de gemeente bermmonumenten niet langer tolereerde. Een storm van protest stak op, mensen die hun overleden partner wilden eren, ouders die hun kind verloren waren, en een bermmonumentje hadden ingericht ontstaken in woede. De maatregel werd ingetrokken, maar het leed was al geschied en de .

Grote vraag hierbij: had de gemeente dit niet kunnen voorkomen? Waarom niet de maatregel eerst met de dorpsgemeenschappen besproken? Niet alle commotie is te voorkomen, maar veel wel – als er in een vroeger stadium wordt overlegd. Een gemeentelijk apparaat is er voor de dorpsbewoners – niet andersom.

Beter ging het in Bad Nieuweschans waar de Dorpsvisie al in een vroeg stadium gereed werd gemaakt voor nieuwe Omgevingswet. De gemeenten Oldambt en Eemsdelta zijn eindverantwoordelijk voor de uitwerking en uitvoering van het plan.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Mogelijke invloed burgerparticipatie op gemeentelijke beleidsfases (plus de vragen die daarbij horen.)

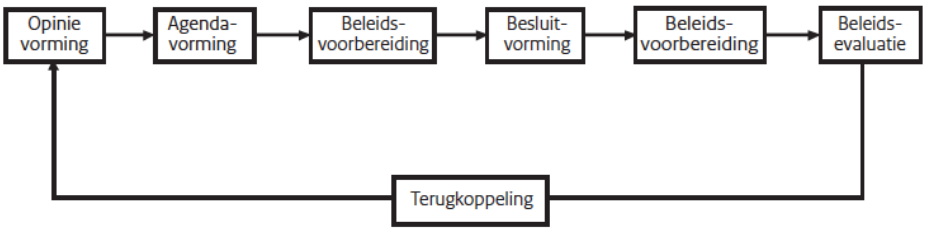

Schema 1: Fasen van het beleidsproces

1. Agendavorming

Hoe kijken dorpsbewoners aan tegen de omschreven problemen?

Zitten dorpsbewoners nog met andere problemen rond dit onderwerp?

Leggen dorpsbewoners andere prioriteiten dan de gemeente bij dit thema?

Kunnen bewonersopinies & -ideeën aanleiding zijn een onderwerp hoger op de beleidsagenda te zetten?

2. Beleidsvoorbereiding

Wat vinden dorpsbewoners van de beleidsvoornemens?

Welke oplossingen hebben dorpsbewoners voor het probleem?

Kunnen we samen met dorpsbewoners een beleidsvraag aanscherpen?

Kunnen we samen met dorpsbewoners beleidsvoorstellen formuleren?

3. Besluitvorming

Hoe verhogen we de kwaliteit van beslissingen?

Wat vinden dorpsbewoners van de wijze waarop het beleid wordt uitgevoerd?

Kunnen we samen met dorpsbewoners een andere uitvoeringsstrategie ontwerpen?

4. Handhaving

Kunnen we samen met dorpsbewoners de handhaving verbeteren?

5. Beleidsevaluatie

Welke rol zou de (rijks)overheid volgens dorpsbewoners moeten spelen?

Wat vinden dorpsbewoners van onze beleidsproducten?

Hoe kan de communicatie met specifieke doelgroepen volgens dorpsbewoners worden verbeterd?

(Bron: Vrom --> link)

Meer informatie

Regelingen en besluiten

Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer

Gezondheid, welzijn, werk en inkomen

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Wie zijn de dorpsbewoners die hiermee te maken krijgen?
Een van de belangrijkste vragen bij het realiseren van een gemeentelijk project is welke dorpsbewoners met het project te maken gaan krijgen. Stel voordat je een school wilt bouwen. Dan ga je waarschijnlijk niet aan alle inwoners vragen wat voor school ze willen hebben en welke plek het meest geschikt is, maar je kunt wel – in samenwerking met schoolbestuur, omwonenden en andere partijen – proberen om aan zoveel mogelijk dorpsbewoners laten zien wat het project in gaat houden. Aan de dorpencoördinator kun je vragen hoe je ervoor kan zorgen dat je een goede samenwerking met de verschillende dorpsbewoners kunt aangaan. Hoe zorg je voor een veilige overlegomgeving, zodat je tot een optimaal resultaat kunt komen?

Uiteindelijk gaat het niet alleen om een project te realiseren, maar ook om de dorpsbewoners die er ook maar enigszins mee te maken hebben een veilig en goed gevoel te geven. Je bent weliswaar bezig met het plan om een school te bouwen, maar tegelijkertijd ben je ook aan het samenwerken met diverse betrokkenen.

Bijvoorbeeld in
De vrijwilligersorganisatie *Lang Leve Kolham* ondersteunt oudere dorpsgenoten met boodschappen doen, medicijnen halen en vervoer regelen naar dokter of ziekenhuis. Een enquête wees uit dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham, waarvan een derde boven de zestig is en het merendeel zelfs 70+. Ook andere projectideeën kwamen uit deze enquête voort.

Enkele initiatiefnemers, later verenigd in de commissie Leefbaarheid van Dorpsbelangen Kolham, zette een enquête uit onder de zestigplussers van Kolham en de uitkomsten daarvan werden door Vereniging Dorpsbelangen Kolham en stichting Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenorganisatie (POSO) Midden-Groningen, aangeboden aan wethouder Peter Verschuren van de gemeente Midden-Groningen. Daaruit vloeiden een aantal projecten voort: een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen. Vooral het voorstel voor een op te zetten vrijwilligersorganisatie, onder de noemer 'Lang Leve Kolham', scoorde hoog.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is een dorpsproject
Een oproep om met de WK zoveel mogelijk oranje vlaggetjes op te hangen. Een plan om de voorgenomen verbreding van een snelweg tegen te gaan. Een Art Weekend in oktober met open ateliers en straattheater. Allemaal projecten die uit dorpen zijn

ontstaan en dorpen beïnvloeden. Maar wat is precies de definitie van een dorpsproject

Een dorpsproject is een project:

> met een concreet einddoel

> met een duidelijk begin en eind

> met duidelijke voorwaarden

> met een of meer activiteiten

[Einde kader]

Meer informatie

Regelingen en besluiten

Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer

Gezondheid, welzijn, werk en inkomen

[links naar Gemeentelijke instrumenten Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer en Gezondheid, welzijn, werk en inkomen]

Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Weet je wat de rol van Dorpsbelangen hierbij wordt?
Een volgende vraag is wat de rol en de positie van Dorpsbelangen is bij dit project. Moet het nieuwe vuilnisophaalsysteem met Dorpsbelangen worden overleg en wanneer? Is het overleg met de plaatselijke energiecoöperatie van zo'n groot belang dat je daar Dorpsbelangen bij inschakelt?

Veel hangt uiteraard af van de status van Dorpsbelangen in het dorp. Welke relatie heb je met ze en kun je inschatten welk deel van het dorp ze vertegenwoordigen? En wat betekent dat voor dit project?

De grondregel is: treed in contact met zoveel mogelijk groepen binnen het dorp – van Dorpsbelangen tot belanghebbenden en belangstellenden. De dorpencoördinator speelt daarin een cruciale rol omdat die – als het goed is – weet wat de verhoudingen zijn in het dorp en of Dorpsbelangen de ogen, oren en stem van het dorp is.

Bijvoorbeeld in
Vlak voor een gemeentelijke herindeling in 2018 bood de toenmalige gemeente Zuidhorn de dorpen aan om een dorpsmanifest op te stellen waarin hun plannen en wensen voor de toekomst werden geformuleerd, met ondersteuning van Groninger Dorpen. De regie was in handen van de plaatselijke dorpsbelangenverenigingen. Zo hield de Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn een bijeenkomst waar alle inwoners werd gevraagd input te leveren voor deze nieuwe dorpsvisie. De huidige situatie werd geanalyseerd, de kwetsbaarheden van het dorp benoemd, bijvoorbeeld op het gebied van cultuurhistorisch en natuurlijk erfgoed. Uiteindelijk mondde dit uit in een toekomstvisie die nog steeds leidend is voor het dorp Noordhorn – mede doordat Dorpsbelangen het dorp wist te mobliseren in het nadenken over de toekomst.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat is leefbaarheid?
Het begrip 'leefbaarheid' duikt in vrijwel alle rapporten en toekomstvisie over Groningse dorpen op. Maar wat houdt het in? Vijf hoofdfactoren beïnvloeden de mate waarin een dorp
> Woonklimaat. Hoe ervaar je als inwoner het wonen – in en om het huis, in en om het dorp?
> Sociaal klimaat. Hoe ervaar je als inwoner de manier waarop de bewoners en groepen dorpsbewoners met elkaar omgaan? Zijn er voldoende verenigingen? Hoe verbonden voel je je met je dorp?

> Verzorging. Zijn er voldoende voorzieningen in de buurt? Winkels, scholen, een gezondheidscentrum, een kerk, een café, openbaar vervoer?
> Bestaanszekerheid. Heb je voldoende mogelijkheden om een inkomen te genereren? Zijn er geen bedreigingen in de buurt voor jouzelf en het dorp?
> Bestuurlijk klimaat. Ervaar je de zorg, de maatregelen en de manier van omgang van de gemeente, de provincie, en andere overheidsinstanties als positief? Heb je het gevoel dat er naar jou als burger wordt geluisterd?

Meer informatie
Noordhorn – DVC – Dorpen Westerkwartier schetsen hun toekomst in 'manifest toekomstbestendige dorpen' [link naar verhaal Westerlee - ZOO / EVV – Veur mekoar met elektrische duofiets]

Regelingen en besluiten
Bestuur, democratie en organisatie: [link naar Bestuur, democratie en organisatie]
Alle gemeentelijke instrumenten: link naar alle gemeentelijke instrumenten

Is je plan al in een ver gevorderd stadium?
De gebruikelijke weg voor gemeentelijke plannen is voor gemeentemedewerkers duidelijk. De gemeenteraad geeft het college een opdracht, en die spelen dit door naar ambtenaren. Die moeten een plan bedenken, uitvoeren en uiteindelijk evalueren. Dorpsbewoners komen daar vrijwel nooit aan te pas. Die hebben gestemd wie er in de gemeenteraad komt en hun mandaat afgegeven.

Die situatie is heel snel aan het veranderen. Elke gemeente zoekt nu – soms noodgedwongen – samenwerking met de eindgebruikers – bewoners of andere betrokken. Probleem is dat de gemiddelde ambtenaar een inhoudsdeskundige is en dat het heel erg van de persoon afhangt of en hoe hij of zij met bewoners en stakeholders overlegd.

Als je pas laat in het proces je plan overlegt met de betrokkenen heb je de kans dat het daarna alleen maar gaat om rationele argumenten: om winnen en verliezen. Is dit plan goed of niet? Terwijl veel dorpsbewoners vooral vroegtijdig betrokken willen worden en de plannen niet uit het geruchtencircuit willen oppikken. Ga het gesprek dus vroegtijdig aan met degenen die het meest met dit plan te maken zullen hebben. Je kunt als ambtenaar prima uitleggen op basis waarvan beslissingen worden genomen, en waarom keuzes worden gemaakt.

Probeer het plan dus niet van tevoren helemaal dicht te timmeren als dat niet nodig is. Geef dorpsbewoners de ruimte om in een vroegtijdig stadium kennis te nemen van de plannen en hun ideeën en zorgen te kunnen uiten en eventuele verbeteringen of kritiek aan te brengen.

Bijvoorbeeld in

De Hamplaats in Ten Boer moest versterkt worden, vond ook de gemeente in november 2018. Wijs geworden door de lange versterkingstrajecten, gingen de bewoners met elkaar om de tafel om niet af te wachten en een gezamenlijke oplossing te bedenken. Slopen en nieuw bouwen, volgens een eigen plan! De gemeente ondersteunde dit besluit volledig.

Samen met adviesbureau Duurzaam Wonen werd daarom een plan opgesteld voor 24 nieuwe houtskeletwoningen. Een jaar na het bindende versterkingsadvies werd het plan goedgekeurd door de gemeente. Tegelijkertijd werd er ook gezorgd voor een tijdelijk verblijf waar de buurtbewoners gezamenlijk konden verblijven. In een half jaar tijd zouden de nieuwe woningen gebouwd worde. Daarna konden de bewoners terug naar hun groene oase in het centrum van Ten Boer.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Stappenplan voor een gemeentelijk project of onderwerp waarin je samenwerking zoekt met dorpsbewoners

1. Stel vast wat de voordelen zijn om dorpsbewoners bij een project of onderwerp te betrekken. Wat levert dit de gemeente op?
2. Stel vast hoeveel beleidsruimte er is om werkelijk iets met de inbreng van dorpsbewoners te doen. Wat is de speelruimte?
3. Bepaal in welke fase van de beleidscyclus dit project of onderwerp zich bevindt. Zit je nog in de agendavorming of ben je al bezig met beleidsvoorbereiding, besluitvorming, beleidsuitvoering of zelfs handhaving en beleidsevaluatie?
4. Bepaal welke participatiemethode het geschiktst is. Stem je methode af op de doelgroep en je doelstellingen.
5. Stel de mogelijkheden en je capaciteit vast. Een compleet participatietraject begeleiden kost enkele werkweken, een eenmalige raadpleging een paar dagen.
6. Stel een projectplan samen uit de voorgaande vijf stappen.

(Bron: VROM --> link)

Meer informatie

Hoe je kunt samenwerken met het dorp als je nog geen concreet plan hebt?
Lang niet alle gemeentelijke plannen voor een dorp of een gebied zijn van tevoren helemaal rond en dichtgetimmerd. Soms ligt er gewoon een vraag bij de gemeenteraad of bij het bestuur die mogelijkerwijs tot een project kan leiden. Moet er iets aan de situatie rond het openbaar vervoer gebeuren? Is er behoefte aan meer recreatiemogelijkheden? Is de aanleg van glasvezel of een aardwarmtebron belangrijk voor het dorp?

In zo'n geval moet je input ophalen uit het dorp. Peil de behoeftes en de mogelijkheden. Dat zal meestal via de dorpencoördinator of gebiedsregisseur gaan. Geef precies aan wat de procedure is en wat de mogelijkheden zijn voor dorpsbewoners om invloed uit te kunnen oefenen op het traject.

Bijvoorbeeld in
Lang Leve Kolham is een vrijwilligersorganisatie waarmee oudere dorpsgenoten kunnen worden ondersteund, bijvoorbeeld bij het boodschappen doen, medicijnen halen en vervoer regelen naar dokter of ziekenhuis. Het project begon omdat een enquête uitwees dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham. Ook bleek er behoefte aan een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen. Tijdens de coronaperiode werden flyers verspreid, waarop de vrijwilligers van Lange Leve Kolham aanboden boodschappen te doen, medicijnen op te halen of ouderen te vervoeren naar dokter of ziekenhuis.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Keuzes bij het peilen en evalueren
> Doel: Wat is het doel van je peiling of evaluatie: het proces (wat ging er goed of fout?), het resultaat (bereik je het doel en de doelgroep goed?), de onderlinge samenwerking of een combinatie?
> Doelgroep: Wie wil je peilen of evalueren? Je medewerkers, je doelgroep, het dorp of de hele regio? Is een selectie voldoende of wil je zoveel mogelijk stemmen horen?
> Timing: Wanneer peil of evalueer je? Vooraf, middenin het project, achteraf? En is dit eenmalig of ga je vaker evalueren?
> Vorm: Ga je gewoon bij elkaar zitten om terug te kijken, of komen dan alleen de brutaalsten weer aan het woord? Peil of evalueer je kwantitatief met een standaardformulier? Op papier of digitaal?

Meer informatie

Wat is de speelruimte voor het dorp binnen dit project?
Veel problemen tussen gemeenten en bewoners ontstaan, zo leert de ervaring, omdat onduidelijk is wat de speelruimte voor het dorp is. Mag er alleen ja of nee worden gezegd tegen een plan of is inhoudelijke input van dorpsbewoners van belang? Die speelruimte moet niet op het allereerst pas duidelijk worden, maar van meet af aan.

Geef dus, voordat je het idee of plan bij het dorp en bij Dorpsbelangen neerlegt, aan wat de mogelijkheden zijn. Vraag niet om input als je al weet dat het plan is dichtgetimmerd. Voorkom teleurstellingen en wees precies in je voorstellen. Leg ook precies uit wat de fasering is. Wat zijn de momenten waarop dorpsbewoners hun zorgen, ideeën en kritiek kunnen uiten? Op welke manier? Is er sprake van een heus gesprek – meestal de beste methode – of gaat het om een voorlichtingsavond met tien minuten tijd voor vragen? Wat het ook is: wees duidelijk, al in een vroeg stadium.

Bijvoorbeeld in
Hoe zorg je voor een goede economische en social-culturele ontwikkeling, terwijl je de bestaande landschappelijke cultuurhistorische karakteristieken van het gebied zoveel mogelijk wilt behouden en versterken? Deze vraag stond centraal bij het schrijven van een toekomstvisie voor Middag-Humsterland in 2016 en 2017. Inwoners van het gebied werkten de verschillende onderwerpen uit, samen met de Gebiedscoöperatie Westerkwartier en uiteindelijk resulteerde dit in een lijvig document dat als leidraad en richtsnoer geldt bij de ontwikkeling en het behoud van dit gebied.

Uiteindelijk werd afgesproken dat inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen en andere betrokken zich verenigen om de toekomstige ontwikkelingen, zoals neergelegd in de toekomstvisie, vorm te geven en in de gaten te houden, samen met de gemeente en de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. De gemeente hield toezicht en stelde vijftigduizend euro ter beschikking als startkapitaal.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat te doen om dorpsvoorzieningen te behouden: wees flexibel?
> Doe gedegen onderzoek naar de vraag naar voorzieningen. Wie zijn je doelgroepen? Wat zijn hun wensen? Wat is hun voorgeschiedenis.
> Vergelijk het dorpsaanbod met het aanbod in de wijde omgeving. Wat is de unieke positie van dit dorp en zijn huidige voorzieningen?
> Staar je niet blind op standaardoplossingen. Waarom een supermarkt als een dorpswinkel ook goed is?

> Sta open voor ontwikkelingen uit onverwachte hoek. Waarom geen winkel in een veelbezochte boerderij? Waarom niet 4 sportverenigingen in een multfunctioneel gewbouw.
> Staar je niet blind op papieren oplossingen. Liever een vakbekwame winkelier dan een depothouder van allerlei diensten.
> Combineer functies en voorzieningen: Waarom kan de distributie van de stomerij niet bij de benzinepomp? Waarom kan een school niet gebruikt worden voor de damvereniging?

Meer informatie

Heb je je plan helemaal uitgewerkt?
Zelfs als je je plan helemaal uitgewerkt – eventueel in overleg met het dorp, Dorpsbelangen en met externe partijen– blijft er behoefte aan overleg met het dorp. Als je een nieuwe school gaat bouwen, een straat gaat herinrichten of een ander maaibeleid gaat voeren, overleg dan ook nadat het plan is goedgekeurd door het gemeentelijk apparaat en de gemeenteraad met het dorp hoe en wanneer je dit het beste kunt doen. Een school bouwen in examentijd kan voor veel overlast zorgen. Een weg afsluiten, terwijl ProRail net met het spoor bezig is, zorgt voor dubbel ongemak.

Op welk moment, in welke maand of week is het het beste? Wat zijn de randvoorwaarden voor de uitvoering van dit plan?Laat de dorpelingen een wensenlijstje opstellen: wat moet wel, wat moet niet? Wat ziet men uitdrukkelijk als ongewenst?

Bijvoorbeeld in
In vijf dorpen ten oosten van Loppersum – 't Zandt, Zeerijp, Eenum, Leermens, Oosterwijtwerd en Westeremden – zaten ze rond 2010 met eenzelfde probleem: het regionale onderwijsbureau had hen duidelijk gemaakt dat de kleine dorpsscholen over enkele jaren niet meer kon blijven bestaan. Leerlingenaantallen daalden al jaren, de kwaliteit van het onderwijs daalde en de kosten zouden steeds verder stijgen. Sluiting van de kleine dorpsscholen was het enige wat er op zou zitten, volgens de vier scenario's die de gemeente Loppersum had bedacht.

Onmiddellijk kwamen de ouders van de schoolgaande leerlingen in actie. En met hen de dorpelingen en de dorpsverenigingen. Dit was niet goed. Dit was niet wat ze wilden. En bovendien waren ze ook niet in de plannen gekend. Acties werden op touw gezet en de werkgroep 'kleine scholen Loppersum Oost' werd opgericht.

Resultaat daarvan was dat een vijfde scenario werd bedacht, door de dorpsbewoners zelf. Met feiten en cijfers ondersteund. Daardoor werden de ouders en dorpsbewoners eindelijk een volwaardige gesprekspartner voor de gemeente en het onderwijsbureau. Verhitte gesprekken werden steeds constructiever. Er kwam bijval van hogerhand door nieuwe wetgeving die de kleine scholentoeslag in stand hield. Een pilot kwam tot stand.

De sleutel van het geheel bleek samenwerking te zijn: een netwerkschool. De afzonderlijke scholen bleven bestaan, maar werden op hoger niveau samengevoegd, zodat in 2016 een overkoepelende netwerkschool ontstond onder een directeur. Leraren rouleren sindsdien over de verschillende scholen en werken intensief samen.

De scholen behielden wel hun eigen identiteit. En de schoolgebouwen werden versterkt. Het plaatselijk onderwijs was gered.

Meer over dit dorpsproject

[Kader]

Hoe houd je een project na de opening draaiende?

> Laat je idee, plan en missie duidelijk zien: hang hem op zichtbare plek op en blijf hem herhalen.

> Zorg voor verbondenheid. Zorg voor genoeg gezamenlijke momenten, zoals bij het begin van de werkzaamheden, de koffie- of lunchpauze en de wekelijkse of maandelijkse borrels.

> Ga uit van de persoonlijke motieven van je vrijwilligers en medewerkers (als je ze niet kent: praat daarover).

> Ga regelmatig in gezamenlijk én individueel gesprek over de functie, de werkzaamheden en de motivatie: wat kan er beter, wat zijn de eigen doelen?

> Zorg voor genoeg speelruimte: niet iedereen kan altijd overal. Als men vaker gedwongen wordt om op tijden te werken die men eigenlijk niet wil, kan dit leiden tot absentie en afbreuk.

> Zorg voor afwisseling en functieverandering – zeker voor degenen die daar behoefte aan hebben.

> Laat regelmatig zien dat je het werk van eenieder waardeert. Vraag ook aan eenieder om dat óók te doen als ze dat willen.

> Zet waardering ook om in daden: wees ruimhartig met getuigschriften, attenties, functies, feestavonden – voor zover mogelijk.

> Probeer niet alles tussen neus en lippen te bespreken, maar organiseer ook officiële gesprekken en evaluaties.

> Vermijd conflicten. Wees ze voor. Weet wat er broeit. Ga in gesprek met onrustigen.

> Geef de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen en deskundigheid te bevorderen. Geef eenieder de mogelijkheid om via ervaring en kennis te groeien tijdens het werk.

Meer informatie

--> 4.Ik ben ambtenaar, bestuurder of politicus bij een Groninger gemeente, waterschap of provincie en

Er zijn problemen in het dorp (of: men vindt dat er te weinig te doen is in het dorp): wat kunnen we doen?

(Vervolgvragen)

Heb je een idee wat de oorzaken van deze problemen zijn?

Weet je met wie je in het dorp moet overleggen om meer te weten te komen over de problemen?

Hoe analyseer je de problemen en wie gaat dat doen?

Is er een rol weggelegd voor de gemeente bij de oplossing van het conflict?

Heb je een idee wat de oorzaken van de problemen zijn?
Elk dorp kent problemen. Soms zijn ze klein, soms groot, soms tijdelijk, soms permanent. Het speeltuinterrein wordt ook door honden bezocht. Groot landbouwverkeer dendert al jaren door het dorp. Een groepje opgeschoten pubers vernielt 's weekends bus- en treinhokjes. Een windmolenpark bedreigt de dorpse rust. Vraag is wanneer een gemeente zich geroepen voelt om het probleem aan te pakken.

De eerste vraag die je zult moeten beantwoorden is of er echt een probleem is. Van wie komen de signalen? Heeft het dorp echt behoefte aan een nieuw recreatieterrein, een multifunctioneel centrum of een centraal parkeerterrein, of vinden alleen buitenstaanders dat?

Wees in ieder geval behoedzaam en tactisch: dring niet je mening op, maar leg je oor te luister. Ga in gesprek met Dorpsbelangen en met andere groepen en probeer te achterhalen of het probleem werkelijk een probleem is.

Bijvoorbeeld in
In Garsthuizen en Startenhuizen zitten ze niet heel erg te springen om allerlei vernieuwingen en extra faciliteiten, zo bleek uit een enquête die in 2020 werd gehouden in de aanloop naar een nieuwe dorpsvisie. Bewoners gaven aan vooral in de dorp te willen wonen voor de rust en de goede bereikbaarheid van Groningen. Maar dat betekent niet dat er geen wensen en zorgen in het dorp leven. Naast de bevingsproblematiek bleek men vooral last te hebben van te hard rijdende auto's en landbouwvoertuigen. Wensen: een geluidsscherm langs de Eemshavenweg, mogelijk gecombineerd met zonnepanelen. En: meer speelplekken voor kinderen.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Manieren om te weten te komen wat er leeft in een dorp
> Enquête
> Bewonersoverleg
> Dorpsvergadering
> Dorpsvisie/Toekomsvisie
> Rondwandelen & gesprekken aangaan.

Meer informatie

Met wie kun je in het dorp overleggen om meer te weten te komen over de problemen?

Als je hoort van een mogelijk dorpsprobleem – in de wandelgangen, in het fluistercircuit of openlijk – dan is een van de eerste stappen het dorp zelf te consulteren. Wat is er precies aan de hand? Belangrijk daarbij is dat je moet weten wie je daarvoor moet hebben in het dorp. Stap je allereerst naar Dorpsbelangen of ga je rechtstreeks naar de groep dorpsbewoners waar het om blijkt te gaan.

Voorwaarde is dus dat je de groepen binnen het dorp een beetje kent. Dat je de verhoudingen in kunt schatten. Vraag is altijd of je genoeg ingangen hebt. Zo niet, probeer die dan te vinden: via verenigingen, dorpshuizen, via websites en Facebook- of Instagrampagina's van dorpsbewoners. En soms levert een wandelingetje door het dorp of een bezoekje aan de dorpskroeg veel op.

Veel problemen kunnen voorkomen worden door goed het oor te luisteren leggen in het dorp. Waar komt de onvrede vandaan? Bij welke groepen burgers? Waardoor is die ontstaan? Is er een mogelijkheid om het gesprek aan te gaan. Een gang naar de rechter en een mogelijke schadeprocedure levert een groot probleem op dat mogelijkerwijs verholpen had kunnen worden door signalen op tijd op te vangen en snel te handelen. Bewoners zijn lang niet altijd tegen vernieuwingen en begrijpen vaak heel goed de ratio achter een project, maar willen niet onaangenaam verrast worden door een verkeerde voorstelling van zaken.

Bijvoorbeeld in

Een conflict ontstond in 2018 toen enkele bewoners van Harpel naar de rechter stapten omdat ze het niet eens waren met de gemeente (Vlagtwedde) over de aanleg van een grootschalig zonnepark met 320.000 panelen. Het jaar daarvoor had de gemeente groen licht gegeven, maar twee bewoners waren flink geschrokken toen er een voorlichtingsavond werd gehouden. 'Toen de eerste schets op de mat plofte dachten we dat het ging om een kleinschalig project. Op de inloopavond schrokken wij ons een hoedje. Dit project is veel te groot', zei de buurtbewoner tegen de rechter. De gemeente vond dat ze de procedure volledig hadden doorgelopen en juist georganiseerd, en moest dit voor de rechtbank beargumenteren.

Wat de uitkomst van zo'n conflict ook is: het is niet goed. Niet goed voor het dorp, niet goed voor de gemeente, niet goed voor de onderlinge verhouding. Blijkbaar is er iets in het traject fout gegaan en waar die fout precies ligt, is niet altijd duidelijk. Week de oorspronkelijke schets inderdaad af van het uiteindelijke plan? Was niet duidelijk hoe de procedure zou zijn? Was de inloopavond te laat in het traject?

Meer over dit dorpsproject

Tips voor het omgaan met vrijwilligers

> Zorg dat iedereen weet wat zijn rol binnen het project is. Onduidelijkheid daarover geeft vaak problemen.

> Zorg voor een duidelijke kader, met duidelijke regels en normen: dat schept bij iedereen rust.

> Communiceer goed en duidelijk. Stuur de vrijwilligers bijvoorbeeld een document met de achtergronden van het project, de ideeën en de regels. Hang dit ook zichtbaar op op plekken waar de vrijwilligers werken of bijeenkomen.

> Stem de communicatie af op je vrijwilligers. Niet iedereen begrijpt wat je bedoelt met competenties, win-win en follow-up.

> Pas op dat de werkdruk niet te hoog wordt: het blijven vrijwilligers. Even doorwerken om de klus af te krijgen mag sporadisch, maar maak er geen gewoonte van. Sommige vrijwilligers klagen niet, maar storen zich er toch aan en voor je het weet komen ze niet meer opdagen.

> Ook al worden vrijwilligers in de regel niet materieel beloond, je kunt ze wel op vele andere wijzes bedanken en laten weten dat je hun inspanningen waardeert – bijvoorbeeld door koffie te zetten, een lunch aan te bieden, een bloemetje te sturen. Naast het schouderklopje en de aandacht die je vanzelfsprekend aan henzelf en hun werk schenkt.

> Zorg voor een goede klachtenprocedure: bij wij moeten ze zijn als ze problemen ondervinden? Laat dit niet de projectleider of de voorman van het project zijn, maar een onafhankelijkere geest.

(Zie ook de site https://vrijwilligerswerk.nl; voor boeken over dit onderwerp zie dit overzicht van Vrijwilligershandboeken:
https://vrijwilligerswerk.nl/themas/vrijwilligersbeleid-management/handboekenvrijwilligersbeleid/default.aspx.

Hoe analyseer je de problemen (en wie gaat dat doen)?
Een dorpsprobleem, kan op vele manieren opgelost worden. Soms is een goed gesprek al voldoende, soms moet een heel traject ingezet worden om de onvrede weg te nemen en aan de bezwaren tegemoet te komen. Hoe analyseer je de situatie en wie gaat die analyse uitvoeren?

Bij serieuze problemen waar een gemeente zelf bij is betrokken kun je de analyse beter door een externe partij laten uitvoeren. Weliswaar wordt die meestal door de gemeente betaald – reden voor sommige dorpsbewoners voor enige scepsis – maar een extern bureau of een externe deskundige kijkt er in ieder geval met een nieuwe blik naar de ontstane problemen.

Waar je vooral voor moet zorgen is dat je – voor zover dat mogelijk is – geen partij wordt in een conflict. Soms is dat heel lastig, omdat je nu eenmaal als gemeente vrijwel altijd partij bent bij dorpsproblemen. Een van de belangrijkste voorwaarden bij alles is dat er een veilige omgeving wordt geschapen voor de gesprekken die gaan plaatsvinden. Dorpsbewoners en groepen die een conflict hebben – met wie dan ook – steken hun nek uit en lopen risico's. Voordat je het weet worden ze door de rest van het dorp met de nek aangekeken. Vandaar ook dat op grote voorlichtingsbijeenkomsten dorpsbewoners vaak niet het achterste van hun tong laten zien: openbare schande is vaak erger dan eerlijk kritiek kunnen uiten.

Bijvoorbeeld in
Een voorbeeld van hoe je zo'n veilige omgeving schept, levert de gemeente Westerwolde (voorheen Vlagtwedde). De gemeente Westerwolde organiseerde in 2021 – net als Vlagtwedde een jaar daarvoor – een besloten bijeenkomst waar inwoners van Ter Apel in gesprek konden gaan met elkaar, met de gemeente, politie en andere betrokken organisaties over de overlast die een kleine groep bewoners van het asielcentrum veroorzaakte in het dorp. Op de besloten avond konden ze vertellen hoe ze hun gevoel van veiligheid ervoeren.

Een eerdere gesprekavond had al geleid tot de komst van drie 'ketenmariniers' van het rijk die als taak hebben de overlast zoveel mogelijk te beperken. In het dorpscentrum werd daarnaast een inlooppunt ingericht waar bewoners en bezoekers van Ter Apel hun klachten of tips kwijt konden.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Wat te doen in tijden van crisis?

Vrijwel elke organisatie krijgt ooit te maken met een crisis: een onverwachte financiële tegenvaller, een rel in de media, brand in de keuken van het dorpshuis. Wat moet je wel en wat zeker niet doen in zo'n geval?

> Maak vooraf een crisisplan waarin ook staat wie er in het crisisteam zitten en wat er moet gebeuren.

> Neem dit plan regelmatig door en weet waar de leden van het crisisteam zich bevinden.

> Roep het crisisteam zo snel mogelijk na het uitbreken van de crisis bij elkaar.

> Verzamel zo snel mogelijk de feiten: wat is de oorzaak, wat is de invloed op de directe omgeving, in hoeverre is het al bekend, welke acties zijn er al genomen, wie moeten meteen worden ingelicht?

> Geef iedereen een taak en spreek af wanneer en hoe je de antwoorden wilt ontvangen (geen moment te verliezen).

> Maak duidelijk wie de leiding heeft en wie communiceert met de buitenwereld.

> Waarschuw de belangrijkste autoriteiten.

> Houd bij wat er voor informatie en geruchten worden verspreid – vooral op sociale media. Geef duidelijke instructies wie daarop reageert en hoe dat moet gebeuren.

> Begin meteen met het bijhouden van een schema waarop precies staat wanneer wat is gebeurd en wie wat heeft gedaan. Dit is een belangrijk document – niet alleen voor evaluaties, maar eventueel ook voor rechtszaken, verzekeringen en andere juridische kwesties.

> Bespreek snel wanneer en wat er wordt gecommuniceerd aan het grote publiek.

> Plan ook na verloop van tijd rustmomenten in om bij te komen en op verhaal te komen. Geef ook de ruimte voor emoties. Niet alles kan in crisissituaties rationeel opgelost worden.

Meer informatie

Is er een rol weggelegd voor de gemeente bij de oplossing van het conflict?
Soms zijn er conflicten waar de gemeente niet zoveel aan kan doen. Niet elke burenruzie kan door gemeentelijk ingrijpen verholpen worden – en van dorpsbewoners mag zelf ook enig conflictoplossend vermogen verwacht worden. Ernstiger wordt het als de leefbaarheid van een dorp bedreigd wordt, zonder dat de gemeente daar meteen een antwoord op heeft. Als de laatste winkelier van het dorp ermee ophoudt vanwege pensioen of dreigend faillissement, en er dient zich geen opvolger aan, wat kan de gemeente dan doen?

Blijf in ieder geval niet aan de zijlijn staan. Als de leefbaarheid van het dorp ernstig bedreigd wordt, dan is het de facto een zaak van de gemeente geworden. Je zult dus een actieve rol moeten vervullen bij de oplossing van het conflict. Ga in gesprek met het dorp en met de andere partijen, kies zoveel mogelijk de rol van coach en neem – waar mogelijk – de regierol in.

Bijvoorbeeld in
Zo ontstond een groot probleem in Engelbert toen de Onderwijs Organisatie Groningen in een brief liet weten de dorpsschool te sluiten: er zou een nieuwe school in Tersluis (Meerstad) komen. Ouders waren verbijsterd en richten de werkgroep *Behoud School Engelbert* op. Hoewel het een conflict tussen de ouders en de onderwijsorganisatie betrof, bemoeide de wethouder en het gemeentelijke apparaat zich er actief mee. De gemeente, de onderwijsgroep en leden van de werkgroep onderzochten daarop de toekomst van de school met behulp van specialisten en uiteindelijk kwam men gezamenlijk tot de conclusie dat er een solide basis voor de school is – en blijft. De school verdween niet, maar kreeg zelfs een nieuw onderkomen – precies op de plek waar de ouders het hadden gewild: bij het Multifunctioneel Centrum.
Meer over dit dorpsproject

[Kader]
Kop
Tekst

Meer informatie

Wat wil ADA?

Wie is ADA?
Wat wil ADA?
Waarom werd ADA bedacht?
Waar komt ADA vandaan?
Hoe kan ik meedoen met ADA?
Wie zijn verantwoordelijk voor ADA?

Wie is ADA?

De Actieve Dorpen Aanpak (ADA) is ontwikkeld door Groninger Dorpen en gaat uit van de vraag wat dorpsbewoners en hun -verenigingen, gemeenten en instanties kunnen leren van de vele dorpsprojecten die in het afgelopen decennium zijn ontstaan in de provincie Groningen. Hoe hebben de bewoners en hun verenigingen deze succesvolle projecten aangepakt? Hoe verliep de samenwerking met verenigingen, instanties en gemeentes? Hoe vonden ze ondersteuning? Hoe kun je projecten duurzaam en bestendig maken?

Met een team specialisten, onderzoekers en schrijvers inventariseerden we vanaf 2019 de verschillende Groningse dorpsprojecten, brachten de belangrijkste

inzichten, tips en technieken in beeld, en bedachten een methode waarmee nieuwe dorpsprojecten eenvoudig en effectief bedacht, gepland en uitgewerkt kunnen worden: de Actieve Dorpen Aanpak. Ondersteund door vele dorpsverhalen en gericht op drie groepen: dorpsbewoners, dorpsverenigingen (dorpsbelangen) en gemeenten/regionale provinciale instanties. We kunnen allemaal van elkaar leren en we moeten allemaal met elkaar samenwerken.

Wat wil ADA?

De Actieve Dorpen Aanpak (ADA) zou graag willen dat dorpsbewoners, hun verenigingen en de overheden en instanties daaromheen actief helpen om hun dorpen te verbeteren, versterken en verfraaien. Dat doen ze al – getuige de vele dorpsprojecten op deze site – maar niet overal. En ook niet altijd overal even succesvol. Door naar elkaar te kijken en van elkaar te leren verwijd je je blik en verhoog je de effectiviteit van je dorpsprojecten.

Belangrijkste aspect daarvan is dat bewoners zich verantwoordelijk voelen voor hun dorpen en de omliggende landschappen en daar actief hun steentje aan willen bijdragen, voor zover dat mogelijk is. Niet in hun eentje, maar in samenwerking met andere bewoners, plaatselijke verenigingen, gemeentes en regionale en provinciale instellingen. Wat begint met meedenken en meehelpen kan zo uitgroeien tot participeren en ondernemen. Zelf doen – maar wel met z'n allen. En vanuit de eigen toekomstwensen.

Die toekomstwensen zijn vaak gebundeld in gezamenlijke dorps-, toekomst- en gebiedsplannen waar Groninger Dorpen een actieve rol in speelt, bijvoorbeeld via de methode Typisch Gronings. Wie de toekomst van zijn dorp mede wil bepalen, zal vanuit de identiteit en geschiedenis naar de toekomst moeten kijken. Je hebt een richtsnoer nodig om te weten waar je met z'n allen naartoe gaat, je moet weten wie daar allemaal bij betrokken zijn en wat de mogelijkheden en de spelregels zijn.

Waarom werd ADA bedacht?

Niet alleen in Groningen, maar in heel Nederland zijn we op zoek naar manieren om de doe-democratie vorm te geven: een samenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving en daar actief aan bijdraagt. Die participatiesamenleving kan volgens ons alleen gestalte krijgen als alle partijen – van boven en van onderen – de gelegenheid krijgen om hun ideeën over hun woonplaats en gemeenschap uit te werken en gestalte te geven. Ieder in zijn eigen rol, ieder met zijn eigen verantwoordelijkheid, ieder in het volle besef dat je altijd zult moeten samenwerken om iets voor elkaar te krijgen.

Vandaar dat we ook pleiten voor een gelijkwaardige, verantwoordelijke samenwerking. Samenwerking tussen bewoners, tussen bewoners en dorpsverenigingen, tussen dorpen en gemeentes, tussen gemeentes en regionale en provinciale instanties. Vandaar ook het belang dat we in de ADA-methode hechten aan de vele vormen en mogelijkheden van samenwerking.

Dat betekent dat je soms meedoet om de ideeën van anderen werkelijkheid te laten worden, en dat je soms zelf de bedenker en voortrekker van zo'n project bent. En daarmee de verantwoordelijkheid wilt en durft te nemen.

Van eenvoudige dorpsprojecten tot complexe zorgcoöperaties: Groningse burgers hebben in het afgelopen decennia laten zien dat ze hun schouders onder projecten kunnen en willen zetten. En dorpsbelangenverenigingen en gemeentes hebben laten zien dat ze dit soort projecten willen en kunnen ondersteunen.

Andersom hebben deze gemeentes en verenigingen ook de steun ondervonden van dorpsbewoners bij het realiseren van diverse projecten. Een open, gelijkwaardige samenwerking is hierbij de sleutel.

Waar komt ADA vandaan?

De Actieve Dorpen Aanpak komt voort uit de ideeën van vanOnderen – een beweging die een aantal jaren geleden ontstond vanuit een aantal Groningse dorpen om handen en voeten te geven aan de aanpak van de gaswinningsproblemen. Hun invalshoek daarbij was: niet van bovenaf maar van onderen. Vanuit de invalshoek van dorpsbewoners en hun -verenigingen wordt gekeken wat voor mogelijkheden er voor Groningse dorpen zijn om problemen het hoofd te bieden. Welke aanpak werkt? Hoe kun je van elkaar leren? De Actieve Dorpen Aanpak borduurt hierop voort en verbreedt het perspectief naar alle Groningse dorpen en alle soorten dorpsprojecten.

Hoe kan ik meedoen met ADA?

Dat kan door je Groningse dorpsproject aan ons door te geven via *dit* webformulier. Wij zorgen er dan voor dat er t.z.t. een dorpsverhaal op deze site wordt gepubliceerd.

Wie zijn verantwoordelijk voor ADA?

De eindverantwoordelijkheid berust bij Groninger Dorpen: Rik Niejenhuis, Nienke Vellema, Gilian Wijnalda.

Projectleider: Annemarieke Aarts
Teksten: Louis Stiller, Annemarieke Aarts, David Inden
Beeld: Vera Post
Design: Jabik de Vries
Website: Pixelstijl / Dries Arnolds

Gemeentelijke instrumenten

Wat zijn de mogelijkheden voor gemeenten om dorpen en dorpsbewoners te ondersteunen bij hun initiatieven? Daarvoor heeft zij een aantal instrumenten tot haar beschikking, die ze in verschillende thema's en gebieden kan inzetten.

Instrumenten

- Regelingen en besluiten
- Gemeentelijke organisatie
- Financiën

Thema's

- Bestuur, democratie en organisatie
- Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer
- Economie, milieu, natuur en klimaat
- Onderwijs, vorming, cultuur en sport
- Gezondheid, welzijn, werk en inkomen

Instrumenten

Gemeentes kunnen dorpsbewoners ondersteunen met de volgende instrumenten:

Besluiten en regelingen. Elke gemeente heeft het lokale gezag over tal van zaken. Deze zijn vaak vastgelegd in verordeningen, vergunningen of besluiten. Zo regelt een plaatselijke verordening bijvoorbeeld of iets openbaar toegankelijk is of niet, verleent de gemeente een horecavergunning, neemt een verkeersbesluit of stelt een bestemmingsplan vast. Maar ook een gemeentelijke visie kan rechtskracht hebben wanneer deze publiek gedeeld wordt. Hiermee legt een gemeente vast wat ze van plan is en hoe ze daarmee voor een bepaalde periode voorspelbaar wordt. Een dorpsvisie kan zo bijvoorbeeld aan kracht winnen als deze door onze gemeente vastgesteld wordt en later als uitgangspunt voor overkoepelende visievorming gehanteerd wordt.

Gemeentelijke organisatie. De gemeente geeft uitvoering aan wettelijke en niet-wettelijke taken. Vaak zijn deze in domeinen of beleidsvelden vastgelegd en te herkennen in de gemeentelijke begroting en wordt dit met ons gedeeld via website of krant. Vroeger deden gemeenten veel zelf maar tegenwoordig wordt veel uitbesteed. Een alternatief daarbij is de publiek-private samenwerking waarin de overheid met bedrijven of maatschappelijke ondernemingen (bijvoorbeeld een burgercollectief) kan samenwerken. De uitvoering en coördinatie van taken verloopt via de ambtelijke organisatie vaak ook in overleg met de inwoners (participatie). Door beleid op te stellen wordt richting gegeven aan deze organisatie. Beleid wordt veelal door de gemeenteraad vastgesteld en door het college van B&W uitgevoerd. Invloed hebben we dus via de gemeenteraad en het is handig daar mensen te (leren) kennen.

Financiën. Via de rijksoverheid of middels lokale heffingen ontvangen gemeentes belastinggeld om te besteden aan de uitvoering van haar taken en het bereiken van de beleidsdoelen. Dit kan ze doen door te betalen voor de uitvoering van die taken, door samen te werken met bedrijven of burgers maar ook door leningen te verstrekken, garant te staan en subsidies of steun te verlenen om beleidsdoelen te halen. Dit kan rechtstreeks met burgers of bedrijven maar ook met (burger)collectieven of bijvoorbeeld coöperaties.

Thema 1

1. Bestuur, democratie en organisatie

Vanuit de dorpen willen we graag contact hebben met de gemeente en willen we dit goed kunnen organiseren. De belangrijkste vragen die wij als dorpsbewoner hebben zijn:
- Wie is ons aanspreekpunt bij de gemeente voor ons dorp?
- Hoe kunnen we weten hoe de gemeentelijke overheid het beste gestuurd kan worden?
- Hoe zorgen we ervoor dat dorpsbewoners en gemeentelijke overheid elkaar beter begrijpen?
- Hoe kan de overheid weten wat er speelt onder de dorpsbewoners?
- Hoe zorgen we ervoor dat de ambtelijke organisatie ook tijd heeft voor het dorp?

Oplossingen
1. Dorpsloket (lokaal gemeentelijk aanspreekpunt)
2. Ondersteuning dorpsvereniging
3. Ontwikkelen, opstellen en verbeteren dorpsvisie

1. Dorpsloket (lokaal gemeentelijk aanspreekpunt)

Wat wil ADA? Organiseer een gemeentelijk loket: een aanspreekpunt waar burgers en dorpsbelangenverenigingen vragen kunnen stellen over individuele dorpsplannen, dorpsvernieuwing, schade en versterking, dorpsregelingen, -subsidies, etc.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Zorg ervoor dat elk dorp een integraal aanspreekpunt heeft en houdt. Zorg er ook voor dat de verantwoordelijke ambtenaar/consultant daar genoeg tijd en budget voor heeft. Zorg er ook voor dat deze medewerker voldoende verbinding heeft met de rest van de (ambtelijke) organisatie zodat vragen, kwesties en zaken opgelost kunnen worden.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Installeer een steunpunt, dorpsondersteuner, dorpsbouwmeester, probleemoplosser, coöperatie-maker, gebiedsregisseur of gebiedsmanager en geef deze voldoende tijd, budget en verantwoordelijkheid zodat deze gesprekken kan voeren met het dorp. Deze dorpsondersteuner moet voldoende kennis hebben om vragen door te leiden naar de rest van de organisatie. Tijdens het maken of actualiseren van een dorpsvisie of het uitvoeren daarvan kan de samenwerking tussen deze gemeentelijke ondersteuner en het dorp zeer intensief zijn, maar in andere perioden wellicht beperkt worden tot een inloopuurtje en/of overleg met de dorpsvereniging.

Wie is daarvoor geschikt? De (ambtelijke) dorpsondersteuner denkt integraal, heeft tijd en aandacht en weet wie je moet hebben binnen de rest van de ambtelijke organisatie om tot realisatie van een idee te komen. De dorpsondersteuner is daarbij niet gehouden om elk willekeurig idee maar tot uitvoering te doen komen maar geeft in overleg met collega's aan in hoeverre de gemeente een idee kan en wil faciliteren. Daarbij worden zowel een kritische houding als de nodige creativiteit verwacht zowel richting de gemeentelijke (ambtelijke) organisatie als richting dorp en individueel

2. Ondersteuning dorpsvereniging

Wat wil ADA? Als dorp en dorpsbewoners kunnen we niet alles bijhouden wat er speelt in de gemeente en in ons gebied. We vragen de gemeente om hulp om ons te organiseren in een dorpsvereniging of een andere vorm (coöperatie, stichting, etc). Daarbij willen we voorkomen dat er een onduidelijke vertegenwoordiging plaatsvindt.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten kunnen kennis beschikbaar stellen aan het dorp en zijn bewoners over organisatievormen en dorpsraadpleging. Ervaringen met andere dorpen, verenigingen, coöperaties en stichtingen spelen daarbij een belangrijke rol. Zie deze organisatie als een belangrijke methode voor informatie-inwinning en debat, en daarmee voor de bijdrage aan de kwaliteit van democratische besluitvorming. Gemeenten zouden financieel moeten bijgedragen aan zaken welke binnen het takenpakket of beleid van de gemeente passen en die een plek kunnen krijgen binnen de dorpsvereniging de huisvesting daarvan.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Binnen gemeenten is er kennis over de verschillende soorten dorpsorganisaties. Als dit er niet is, moet het ontwikkeld worden. Bovendien moet er contact zijn met verschillende dorpen en de bestaande dorpsorganisaties. Dit is een taak voor de dorps-/gebiedsondersteuner. Er wordt gezamenlijk overlegd over de vorm en manier van informatieuitwisseling. Welke maatschappelijke taken kunnen vervuld worden? En welke rol speelt huisvesting daarbij? Zo kan een dorpshuis of-kamer ook gebruikt worden voor dagbesteding of opvang, het verenigingsleven of het welzijns - en vrijwilligerswerk.

3. Ontwikkelen, opstellen en verbeteren dorpsvisie

Wat wil ADA? Gemeenten zouden het proces tot de vorming van een wijk - of dorpsvisie moeten begeleiden, helpen om het vast te leggen of te verbeteren, en om deze visie te gebruiken als basis voor verdere visievorming over het dorpsleven, -welzijn en -ontwikkeling. Ook wanneer ons dorp zelf nog niet met deze vraag gekomen is, willen we graag uitgenodigd worden om mee te denken hierover.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Zet medewerkers in en huur vakspecialisten in om dit proces te begeleiden. Ondersteun het visietraject dat door inwoners zelf uitgevoerd wordt financieel. De gemeente is en blijft verantwoordelijk voor het beleid en kan daarom de dorpsvisie gebruiken om (ruimtelijke) besluiten en afspreken te maken. En ook kan deze dienen als uitgangspunt voor verdere visievorming.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeentelijke dorps- of gebiedsondersteuner speelt hierin een centrale en cruciale rol. De dorpsondersteuner kent de dorpsvisie of nodigt het dorp uit om er een op te stellen of om deze periodieke te actualiseren. Gemeenten dragen financieel bij voor informatie en advies, maar ook om enquêtes, bijeenkomsten, presentaties, maquettes etc. mogelijk te maken. Dit kan natuurlijk ook in natura, als gemeenten daartoe de mogelijkheden hebben. Als er nog geen dorpsorganisatie in het dorp is helpt de gemeente het dorp om deze formeel of informeel op te zetten waarbij een evenwichtige informatie-inwinning het uitgangspunt is (zie ook dorpsvereniging).

Hoe ziet zo'n visie eruit? In de visie staat hoe het dorp zichzelf ziet en waar het in de komende jaar naartoe wil werken. Bijvoorbeeld over hoe de straten, het groen en de speelplekken er uit komen te zien, hoe de verkeersituatie kan verbeteren, waar een dorpsommetje mogelijk is, waar gebouwd mag worden en hoe het dorp bijvoorbeeld energieneutraal wordt en aangesloten raakt op (snel) internet.

Thema 2

2. Bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer

Onze fysieke omgeving – van eigen huis-en-tuin tot de wijde omgeving – bepaalt voor een belangrijk deel hoe we leven, hoe we ons tot ons dorp en tot elkaar verhouden en of we ons veilig en prettig voelen. Dorpsbewoners vragen zich bijvoorbeeld vaak af:

- Hoe kunnen we verantwoord (en veilig) investeren in onze woning en bedrijf?
- Hoe krijgen we passende huisvesting? (Of moeten we binnenkort verhuizen?)
- Zijn er duurzame vervoersoplossingen?
- Hoe kunnen onze kinderen veilig naar school en veilig buiten spelen?
- Hoe kunnen we het groen en het water om ons heen duurzaam benutten?

Oplossingen

1. Omgevingsvisie en omgevingsplan
2. Handhaving welstand en bouwverordening
3. Grondbedrijf
4. Vastgoedbedrijf en PPS
5. Woningbedrijf en PPS
6. Leefomgeving verbeteren
7. Gebiedscoöperatie openbare ruimte en voorzieningen
8. Particulier investeringsplan (PIP)

1. Omgevingsvisie en omgevingsplan

Wat wil ADA? De gemeente maakt een eigen omgevingsvisie en omgevingsplannen met als belangrijke richtsnoer de dorpsvisies. Die visies en plannen moeten niet in beton gegoten zijn, maar enige flexibiliteit hebben, zodat ze langere tijd houdbaar en toepasbaar blijven.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Maak de ideeën rond bouwen, wonen, leefomgeving en verkeer die in de dorpsvisies vervat zijn, tot uitgangspunt voor de door de gemeente vast te stellen omgevingsvisie voor een bepaald gebied (één of meerdere dorpen tezamen). Deze visie wordt in overleg met het dorp vastgelegd en tot beleid gemaakt. Uiteindelijk wordt dit beleid vertaald in een ruimtelijk besluit: het omgevingsplan (ook wel: bestemmingsplan). Met dit bestemmingsplan creëert een gemeente duidelijkheid over wat er de komende jaren wel of niet kan binnen een dorp waar het gaat om bouwen, ontwikkelen, versterken en de ontwikkeling van de (leef)omgeving.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De dorpsvisies die door de dorpen (in samenwerking met de gemeente) zijn opgesteld, worden in goed overleg vertaald naar een omgevingsvisie waarin ook wordt uiteengezet hoe deze kan worden uitgevoerd en wat de haalbaarheid van deze plannen is. Van deze omgevingsvisie wordt door de gemeente beleid gemaakt na controle, bespreking en goedkeuring van de gemeenteraad. Daarna vindt de uitwerking hiervan plaats in een omgevingsplan: het bestemmingsplan.

Wat zijn de consequenties hiervan? Hier heb je een nog langer, dieper en fijnzinniger overleg voor nodig tussen gemeente en dorp, waarbij de gemeente nog nadrukkelijker individuele en collectieve belangen met elkaar in verhouding moet brengen. Gemeenten en grondeigenaren moeten zich vervolgens houden aan dit omgevingsplan en kunnen daarvan ook profiteren. Zo kunnen er bestemmingen verruimd worden zodat woningen gebouwd kunnen worden of ondernemingen of maatschappelijke voorzieningen gevestigd worden. Het kan ook betekenen dat gronden aangekocht en/of verkocht moeten worden door de gemeente om bijvoorbeeld een nieuwe verkeerstructuur of -opzet van de buurt mogelijk te maken.

2. Handhaving welstand en bouwverordening

Wat wil ADA? In overleg met de dorpen handhaaft de gemeente de welstandsnormen, een goede ruimtelijke ordening en de veiligheid en let vooral op de zogenaamde 'rotte kiezen': panden die staan te verkrotten en daarmee een ongewenste maatschappelijke invloed hebben op de dorpsomgeving.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De basis van alles vormt een goede ruimtelijke ordening, zoals die verankerd is in de omgevingswet, plus de normen op het gebied van welstand en veiligheid. Alleen al op basis van bijvoorbeeld de bouwverordening kan de gemeente diverse maatregelen nemen om te handhaven. Vaak is het nodig hiervoor nog beleidsinstrumenten te ontwikkelen zoals een uitgebreide welstandsparagraaf en een ruimtelijk afwegingskader.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Beter, vaker en sterker handhaven zou hiervoor het meest geschikt zijn, hoewel hier vaak voor wordt teruggedeinsd, vanwege de mogelijke (juridische)conflicten die dit kan opleveren. Bereid de mogelijkheden op dit gebied toch goed voor, alleen om de consequenties van handhaving te kunnen overzien. Een alternatieve route is op basis van het gemeentelijk beleid in gesprek te gaan met de eigenaar om deze aan te zetten tot herstel of herontwikkeling. Aankoop van panden op basis van een valide bedrijfsplan behoort hierbij tot de mogelijkheden. Er kan daarbij gekozen worden voor een minnelijk traject of een hardere lijn waarbij uiteindelijk zelfs van onteigening sprake kan zijn.

3. Grondbedrijf

Wat wil ADA? Als we onze dorp willen verbeteren, veranderen of uitbreiden dan willen we graag dat gemeenten een actief- en strategisch grondbeleid voeren, door middel van een grondbedrijf. Wat voorgenomen wordt in de dorpsvisies, wordt hierbij vertaald als omgevingsvisie en uitgewerkt in een omgevingsplan. Hierbij ontstaat een krachtig instrument dat bij kan dragen aan de realisatie van de dorpsplannen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Het gemeentelijk grondbedrijf is een beproefd instrument waarmee door gemeenten ruimschoots ervaring is opgedaan in stads- en dorpsvernieuwingen. Het grondbedrijf doet aan- en verkopen van gronden en opstallen, maakt afspraken met eigenaren ten behoeve van kostenverhaal en werkt aan de uitvoering van het gemeentelijk beleid en de ruimtelijke plannen (het bestemmingsplan). Ze kan ingezet worden om bij te dragen aan de realisatie van datgene wat in de dorpsvisies beoogd wordt. Het grondbedrijf werkt in principe met kostendekkende bedrijfsplannen (de grondexploitatie) maar kan op basis van gemeentelijk beleid ook dekking vinden in de gemeentebegroting. Het grondbedrijf werkt met behulp van grondexploitaties als een 'revolverend' fonds. Kenmerk van zo'n revolverend fonds is dat terugvloeiende middelen opnieuw ingezet kunnen worden.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Juist daar waar 'de markt' de uitvoering van bouwplannen niet oppakt (omdat er bijvoorbeeld elders makkelijker rendement gehaald kan worden) kan de overheid middels het grondbedrijf ontwikkelingen vlot trekken die maatschappelijk en/of economisch wel gewenst zijn. Het kan bijvoorbeeld gaan om de aankoop van een 'rotte kies', de verkoop van een school als dorps- of buurthuis of juist de aankoop van een kerk of een school maar ook om bijvoorbeeld de aankoop van grond zodat er een nieuwe veilige fiets- en wandelroute voor de kinderen kan ontstaan op weg naar school. Gemeenten kunnen daarbij gebruik maken van een afwegingskader waarbij marktfalen en maatschappelijk belang in balans gebracht worden. Natuurlijk verwachten we als dorpsbewoners niet dat in elke willekeurige situatie tot aan- of verkoop overgegaan wordt, maar een actiever bouwbeleid via het Grondbedrijf strekt tot aanbeveling.

4. Vastgoedbedrijf en PPS

Wat wil ADA? Wij zouden graag willen dat gemeentelijke expertise en (financiering) aangewend worden om (bedrijfs)gebouwen of gebouwde voorzieningen een nieuw leven te geven als dit nodig is.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Het gemeentelijk vastgoedbedrijf dat ook de gemeentelijke gebouwen en maatschappelijke voorzieningen ontwikkeld en beheerd kan worden ingezet om leegstand of incourant vastgoed te herontwikkelen. Deze hetontwikkeling kan een nuttige bestemming te realiseren wanneer 'de markt' dit niet oppakt, maar transformatie wel gewenst is. Vaak is het noodzakelijk dat de gemeente hiervoor aanvullend beleid maakt. Hiervoor kan gekeken worden naar andere gemeenten die dit beleid al wel hebben ontwikkeld. Een solide afwegingskader voor overheidsingrijpen is hiervoor essentieel. Wanneer de markt faalt en de maatschappelijke behoefte groot is, is er eerder sprake van overheidsingrijpen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Het vastgoedbedrijf werkt met behulp van vastgoedexploitatie als een revolverend fonds. Ook kunnen publiek-private samenwerkingen (PPS) gestart worden als de markt het niet kan. Of omgekeerd, als het de gemeente niet lukt om bepaalde doelgroepen te bereiken. Daarbij kunnen subsidieregelingen, leningen of garantstellingen en stads- en dorpsvernieuwingsmiddelen ingezet worden om een maatschappelijk gewenste ontwikkeling te realiseren. Een voorbeeld kan ook zijn het ontwikkelen van een praktische 'rotte kiezen'-aanpak waarbij met gerichte acties en ingrepen in het vastgoed de gehele leefomgeving verbeterd kan worden. Ook kan gedacht worden aan vormen als een wijkontwikkelingsmaatschappij, dorpsontwikkelingsmaatschappij en een wijk- of dorpscoöperatie waarin gemeenten samenwerken met de dorpen en lokale maatschappelijke ondernemingen.

5. **Woningbedrijf en PPS**

Wat wil ADA? Gemeentelijke expertise en (financierings)mogelijkheden inzetten om vastgelopen woningmarkten vlot te trekken of door dorp en gemeente gewenste ontwikkelingen of verbeteringen te financieren als de markt het af laat weten. Het doel is hierbij de volkshuisvestelijke taak van gemeenten te versterken en een praktischer invulling te geven aan gebruikelijke planologische instrumenten zoals bestemmingsplannen of een omgevingsvergunningen. De oprichting van een woonbedrijf is de meest verregaande vorm van ingrijpen in de woningmarkt door gemeenten.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente zou een gemeentelijk woningbedrijf kunnen oprichten dat woningen aankoopt, her-ontwikkelt, verkoopt, saneert of langdurig exploiteert. Dit kan zelfstandig, regionaal of in samenwerking met woningbouwcorporaties en andere private ondernemingen. Het woningbedrijf kan een ontwikkeling realiseren wanneer 'de markt' het af laat weten, maar ontwikkelingen op woongebied wel gewenst zijn. Vaak is het noodzakelijk dat de gemeente hiervoor extra beleid maakt. Hiervoor kan bij andere gemeenten gekeken worden die hier meer ervaringen mee hebben. Een solide afwegingskader voor overheidsingrijpen is hierbij essentieel.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Het woningbedrijf werkt met behulp van vastgoedexploitatie als een 'revolverend' fonds. Ook kunnen publiek-private samenwerkingen (PPS) gestart worden als de markt het niet kan of andersom als het de gemeente niet lukt om bepaalde doelgroepen te bereiken. Ook kan gewerkt worden met garantstellingen, kan een 'woningruilregeling' gefaciliteerd worden (doorstroom) of kan er gewerkt worden met bijvoorbeeld een woningverbeteringsfonds. Daarbij kunnen subsidieregelingen, leningen/ garantstellingen en stads- en dorpsvernieuwingsmiddelen ingezet worden om een maatschappelijk gewenste ontwikkeling te realiseren. Een voorbeeld kan ook zijn het ontwikkelen van een praktische 'rotte kiezen' aanpak waarbij met gerichte acties en ingrepen in het vastgoed de gehele leefomgeving verbeterd kan worden. Ook kan gedacht worden aan vormen als een wijkontwikkelingsmaatschappij, dorpsontwikkelingsmaatschappij en een wijk- of dorpscoöperatie waarin gemeenten samenwerken met de dorpen en lokale maatschappelijke ondernemingen.

6. Leefomgeving verbeteren

Wat wil ADA? Het dorp wil samen met de gemeente een dorpsvisie ontwikkelen op het gebied van openbare ruimte, verkeer en vervoer. Dit kan gebeuren door middelen, kennis en ervaring beschikbaar te stellen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten hebben reguliere onderhoudsbudgetten en -plannen voor het groot onderhoud aan de openbare ruimte. Ook beschikken ze soms over stads- en dorpsvernieuwingsmiddelen waarmee ingrepen bekostigd kunnen worden. Deze middelen zijn beschikbaar uit lokale belastinginkomsten en de uitkering van het Rijk aan de gemeenten of andere speciale uitkeringen of subsidies vanuit Provincie, Rijk of Europa.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Vaak kennen de onderhoudsplannen een eigen dynamiek. gericht op de handhaving van de leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan nieuw asfalt, straatstenen, een nieuw riool of het vervangen van bomen. Ook de afdeling onderhoud moet snel en goed op de hoogte worden gesteld van onze dorpsvisie. Dat is een taak van de dorps- of gebiedsondersteuner. Maar er kan meer. Vaak kunnen namelijk met dezelfde middelen ook andere plannen uit de woonvisie bekostigd worden, eventueel aangevuld met regionale middelen of eigen dorpsinzet. Op deze manier kunnen bijvoorbeeld verkeersknelpunten opgelost worden, speelvoorzieningen gerealiseerd worden, straatmeubilair geplaatst worden, dorpsommetjes gemaakt worden, meer groen gemaakt worden, waterproblemen opgelost worden en een duurzame en klimaat adaptieve openbare ruimte gemaakt worden.

7. Gebiedscoöperatie openbare ruimte en voorzieningen

Wat wil ADA? Gemeenten zouden meer moeten samenwerken met dorpsbewoners, lokale ondernemers en onderwijsinstellingen om tot een slim gemeenschappelijk beheer van de openbare ruimte te komen en het in stand houden van lokale voorzieningen. Dorpen of gebiedscoöperaties die plannen hebben om voorzieningen zelf op te pakken of te verbeteren zouden bij hun gemeente op een warm onthaal moeten kunnen rekenen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten beschikken over onderhouds- en beheerbudgetten voor werkzaamheden en diensten die via de eigen organisatie ingezet worden of aanbesteed worden. In plaats van aanbesteden kan een gemeente ook met het dorp en lokale ondernemers overleggen hoe dit budget anders ingezet zou kunnen worden, bijvoorbeeld door samenwerking. Dit moet uiteindelijk tot een zakelijke overeenkomst leiden en er zal marktconform en met voldoende mededinging gehandeld moeten worden.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Denk bijvoorbeeld aan beheer en onderhoud van lokaal groen, parken, perken en pleinen, maar ook aan het in stand houden van (speel)voorzieningen of bijvoorbeeld het draaiende houden van een dierenweide. Daarvoor kun je een dorpscoöperatie oprichten waarin gemeenten bijvoorbeeld samenwerken met de dorpsvereniging en met inzet van vrijwilligers, werk-leertrajecten vanuit het onderwijs, lokale ondernemers of andere terreinbeheerders zoals de Provincie, Waterschappen en Staatbosbeheer etc. Ook voor andere taken en maatschappelijke ondersteuning kan de gemeente samenwerking zoeken met het dorp en zijn bewoners. Denk bijvoorbeeld aan zaken als personenvervoer, maaltijdverzorging of dagbesteding of dagopvang. Denk ook aan economische ontwikkelingen (energie, duurzaamheid, bedrijvigheid). De rechtsvorm of samenwerkingsvorm die hierbij gezocht moet worden moet in het verlengde liggen van de samenwerkingsvorm, en daarover moeten heldere afspraken gemaakt worden. Het gebruik van het woord 'coöperatie' is hierbij vooral illustratief.

8. Particulier investeringsplan (PIP)

Wat wil ADA? Gemeenten helpen individuele bewoners-eigenaren met vergunningen, een investeringsplan en subsidies, gecombineerd met eigen middelen en hypotheek.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Voor het onderhouden-, het verbeteren- van woningen en het investeren in woningen is een veilig en haalbaar (investerings)perspectief noodzakelijk bij eigenaren en bewoners. Wanneer dit perspectief ontbreekt, of jarenlang ontbroken heeft, zijn de gevolgen daarvan soms maatschappelijk en zelfs collectief merkbaar. Achterstand in dorpen, buurten of het gebrek aan gewenste ontwikkelingen kunnen zo hele gebieden in negatieve zin beïnvloeden. Het helpen van particulieren kan dus een gemeentelijke taak worden, die bredere effecten heeft dan de staat van individuele woningen. Gemeenten helpen daarom bewoners-eigenaren bij het doen van een investerings-APK om duidelijkheid te verwerven over de staat en veiligheid van onze dorpspanden en de verbetermogelijkheden met het oog op onze toekomst.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeente kan een fonds 'particuliere woningverbetering' oprichten. Bewoners/eigenaren maken met de gemeente een toekomstplan voor hun woning en verwerken dat in een 'particulier investeringsplan'.

*Wat zijn de consequenties hiervan?*De gemeente helpt bewoners met de inzet van professionals zodat de regeling voor iedereen toegankelijk is. De gemeente biedt een overzicht over de veelheid van mogelijkheden, regelingen en subsidies waarmee bewoners-eigenaren geconfronteerd kunnen worden. Hierbij is samenwerking met banken en subsidie-instellingen (zoals het SNN2 en het SVn3) noodzakelijk. Gemeenten die nog geen opdracht gegeven hebben voor dergelijke regelingen kunnen een voorbeeld nemen aan gemeenten die dit wel hebben. Dit zou uitgebreid kunnen worden met bijvoorbeeld een bouwdepotregeling in relatie met schade, versterken en verbeteren, garantstellingen of overbruggingsleningen etc. Verder zouden er extra stimulansen ingebouwd kunnen worden voor de aanpak specifiek in dorpen zoals een collectiviteitsbonus of een stapelbonus voor het succesvol combineren van steun, collectieve middelen en eigen bijdragen.

Thema

Economie, milieu, natuur en klimaat

Maatschappelijke veranderingen op het gebied van natuur en milieu hebben vaak grote economische consequenties. Energietransitie is altijd ook een economische transitie. Klimaatmaatregelen en economie gaan daarom hand in hand, ook in de dorpen. Daarbij spelen belangrijke vragen als:
- Welke stimulans is er voor startende en groeiende energiecollectieven of innovatie?
- Hoe kan dit leiden tot een duurzaam economisch klimaat?
- Hoe bevorderen we een nieuwe gebiedseconomie met natuur, recreatie en toerisme?
- Hoe zorgen we voor een schonere lucht en minder (geluids)overlast?
- Hoe dragen we bij aan begrippen als CO2-neutraal, klimaat-adaptief en natuur-inclusief?

Oplossingen
1. Ondernemersplekken
2. Herbestemming
3. Dorpscoöperaties economie
4. Recreatieschap, rentmeesterschap en gebiedscoöperaties

1. Ondernemersplekken

Wat wil ADA? Om een 'ondernemersklimaat' te stimuleren en de combinatie werken-en-leven te verbeteren kan de gemeente proberen startersplekken, (innovatieve) broedplaatsen en (thuis)werkomgevingen in een dorp te creëren. Dorpen en buurten worden zo leefbaarder, vooral als ook onderwijs, voorzieningen en ondernemerschap hierbij geïntegreerd worden.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Als de gemeente maatschappelijke voorzieningen als scholen, dorpshuizen of andere voorzieningen bestemmen zou er ook geluisterd moeten worden naar de wensen van ondernemers en werknemers. Met behulp van leningen, garantstellingen en/of subsidies zouden zo ondernemersplekken kunnen worden gecreëerd. Ook kan er via (flankerend) beleid naar een combinatie van leefbaarheidsvoorzieningen (onderwijs, zorg, welzijn, vrijwilligers etc) gestreefd worden. Hier kan de haalbaarheid van dit soort initiatieven sterk toenemen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeente kan stimuleren dat er faciliteiten komen voor startende ondernemers in dorpen of het creëren van creatieve en/of innovatieve omgevingen ondersteunen. Daarbij kan ook samengewerkt worden op andere maatschappelijke thema's zoals zorg, vrijetijdsbesteding of vrijwilligerswerk. Hierbij kan ook verbinding gezocht worden met het onderwijs. Ook de wens om bijvoorbeeld op afstand kunnen werken middels thuiswerkplekken of dichtbijhuis-werkplekken bieden kansen om te komen tot nieuwe woonwerkomgevingen. Cruciaal hierbij zijn bereikbaarheid via (openbaar) vervoer, en goede communicatiemogelijkheden zoals glasvezel.

Herbestemming

Wat wil ADA? Aandacht vanuit de gemeenten voor economisch in onbruik geraakte voorzieningen, gebouwen of terreinen, vaak met milieuproblemen, door beleid en middelen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente kan omgevingen zoals oude bedrijfspanden of ongebruikte voorzieningen, braakliggende gronden, verkrotte industriepanden of leefbaarheidsproblemen herbestemmen of saneren, via ruimtelijke instrumenten of economische stimulering (ontwikkeling of subsidiering). De gemeente heeft naast de zorg voor een goede ruimtelijke ordening ook de zorg voor een goed economisch klimaat, temeer omdat het eventueel ontbreken daarvan rechtstreeks van invloed is op de gemeentebegroting.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Transformeer historische industriële terreinen tot nieuwe economische gebieden of andere bestemmingen voor natuur en milieu, voorzieningen, recreatie of wonen, in samenwerking met eigenaren. Hierbij kan zowel via de bestemming (omgevingsplan) als via ontwikkeling (de grondexploitatie/vastgoedexploitatie) of middels samenwerking met eigenaren (middelen en organisatie) bijgedragen worden aan het verbeteren van het economisch klimaat en het saneren van milieuproblemen.

Dorpscoöperaties economie

Wat wil ADA? Gemeentelijke samenwerking op tal van economische gebieden en thema's als innovatie, energie, vervoer, milieu, natuur, klimaat, recreatie en gebiedsontwikkeling.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten kunnen verschillende economische activiteiten stimuleren middels leningen en garantstellingen maar ook met subsidies, als daar specifiek beleid voor is. Als er geen beleid voor is kan hiervoor beleid gemaakt worden of verbeterd. Op grote thema's zoals energie, vervoer of de zorg is vaak wel (economisch beleid). Daarnaast zijn voor verschillende activiteiten vaak vergunningen nodig die door gemeenten verleend kunnen worden. Ook is regionale afstemming van belang waarvoor bij gemeenten vaak een beter inzicht in de situatie hoort te zijn. Gemeenten kunnen ook hulp bieden bij een eerste inschatting of een project haalbaar kan zijn of niet. Het is daarvoor wel noodzakelijk dat ook initiatiefnemers zelf over de nodige kennis en organiserend vermogen beschikken om tot een goed doortimmerd plan te komen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? De gemeente kan dorpsbewoners ondersteunen die energie-, zorg- of gebiedscoöperaties willen oprichten. Voor een succesvolle coöperatie met economische activiteiten is namelijk een goed bedrijfsmodel nodig die de activiteiten duurzaam maakt. De rechtsvorm of samenwerkingsvorm is hierbij dienstbaar aan het voornemen om met elkaar samen te werken en daarover heldere afspraken te maken. Met advies en financiële ondersteuning (subsidies, regelingen) kan de gemeente hierin een belangrijke rol vervullen.

Recreatieschap, rentmeesterschap en gebiedscoöperaties

Wat wil ADA? Door veranderende wensen en eisen aan het gebruik en de inrichting van ons land is het verstandig om na te denken over een ander gebruik van het gebied in en en rondom ons dorp, bijvoorbeeld op het gebied van de traditionele akkerbouw en veeteelt. Als dorpen zouden we graag met ondernemers en agrariërs, samen met andere dorpen, in overleg met de gemeente betrokken willen worden bij het ontwikkelen van visie en modellen voor een nieuw of ander gebruik van ons landschap.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten gaan over de bestemming van het landschap en hebben hier vaak een visie op die resulteert in beleid. Gemeenten werken hierin regionaal samen in overleg met provincie en andere terreinbeheerders zoals de waterschappen of Staatsbosbeheer en agrariërs. Aan deze visie kunnen door gemeenten stimulerende (economische) maatregelen gekoppeld worden zoals de gebruikelijke leningen, garantstellingen en/of subsidies. Er zijn echter ook mogelijkheden voor samenwerkingen waardoor bij een ander gebruik van het landschap nieuwe bedrijfsmodellen ontwikkeld kunnen worden.

Hoe kan het toegepast worden? Door bijvoorbeeld een recreatieschap op te richten waarin naast een veranderende landbouw die wellicht meer natuur-inclusief kan worden ook ruimte is voor natuur en in het bijzonder in een vorm waarbij ook nadrukkelijk sprake kan zijn van recreatief medegebruik. Door als dorpen, gemeenten en terreinbeheerders samen te werken, nieuwe economische activiteit (recreatie) mogelijk te maken en door samen een aantrekkelijk landschap vorm te geven kunnen er nieuwe bedrijfsmodellen ontwikkeld worden. Hierbij kan de rol van rentmeester verbreed worden en kan er zelf sprake zijn van natuur-inclusieve gebiedsontwikkeling. Naast natuur is er ook enorme behoefte aan meer watergebieden en klimaatadaptatie. Ook de landbouwsector zal hierdoor kunnen innoveren. Door samen op nieuwe manieren op het landschap 'te passen' kunnen budgetten bij elkaar gebracht worden, moet er opnieuw naar de onderliggende 'waarde' gekeken worden en ontstaan nieuwe organisaties. Hierin zijn voorbeelden in andere gemeenten en regio's te vinden. De rechtsvorm of samenwerkingsvorm is hierbij dienstbaar aan het voornemen om met elkaar samen te werken en daarover heldere afspraken te maken.

4. Onderwijs, vorming, cultuur en sport

Over de invulling van het reguliere onderwijscurrciculum heeft de gemeente weliswaar niet veel te zeggen, maar daarbuiten en –boven is er nog veel mogelijk op het gebied van aanvullende vorming, bijvoorbeeld op het gebied van cultuur, sport en andere vormingsmogelijkheden. Meestal zijn die in steden of naburige regionale kernen ruim aanwezig, maar niet alle dorpsbewoners kunnen of willen die uitstapjes telkens maken. Dorpsbewoners vragen zich dus af:

- Hoe houden we het onderwijs bereikbaar?
- Welke andere vormen van scholing en opleiding kunnen aangeboden worden?
- Wat doen we aan verschillende vormen van sportieve tijdsbesteding en beweging?
- Hoe zorgen we voor (talent)ontwikkeling qua sport en cultuur?
- Hoe verbinden we onderwijs met gezondheid, welzijn, werk en inkomen?

Mogelijke oplossingen

1. Verenigingsleven: sport, spel, cultuur en muziek, etc.
2. Dorpscoöperaties en werkleerbedrijven
3. Verbreding onderwijs en vorming

Verenigingsleven: sport, spel, cultuur en muziek, etc.

Wat wil ADA? Samen met de gemeente een lokaal en regionaal stimulerende biotoop in stand houden of creëren op het gebied van sport, spel, cultuur en muziek. Verenigingen op dit gebied ondersteunen en helpen. We vragen hierbij ook in het bijzonder aandacht voor nieuwe initiatieven en samenwerkingen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente heeft middelen en beleid om het verenigingsleven een steun in de rug te geven en hebben vaak via de huisvesting voor onderwijs, sport, welzijn of zorg ook een rol in het faciliteren van locaties (denk ook aan vergunningen). Ook geeft de gemeente (inkomens)steun aan dorpsbewoners ten behoeve van de toegankelijkheid van het verenigingsleven (bereikbaarheid en middelen). Gezien de spreiding van dorpen vereist dit ook een regionale afstemming.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Hoewel het verenigingsleven de facto een private aangelegenheid is, is het toch van groot belang voor de gemeente om hierbij een flinke vinger in de pap te houden – zeker als de dorpsbewoners daarom vragen. Verenigingen vergen vaak de inzet van veel vrijwilligers. De gemeente kan daarbij proberen de samenwerking met professionele instellingen te bevorderen en de balans tussen betaalde banen en het vrijwilligerswerk te bewaken. Zo kunnen bijvoorbeeld schaatsverenigingen samen een collectieve schaatsbaan gebruiken, de denksporten ook in het dorpshuis terecht, kan er ook muziek gemaakt worden op de (rijdende) popschool als aanvulling op het regulier onderwijs, verzorgt de golfbaan ook een dorpsommetje en gebruikt de tennisclub dat stuk braakliggende grond naast het voormalige schooltje dat nu een dorpshuis is etc. Ook wanneer nieuwe aanbieders of initiatiefnemers zich melden kunnen gemeenten er zorg voor dragen dat collectieve voorzieningen gedeeld kunnen worden en dat de samenwerking bevordert wordt.

Dorpscoöperaties en werkleerbedrijven

Wat wil ADA? We vragen als dorpen om de regionale medewerking van de gemeente om ruimte te creëren voor werkend leren in ons dorpen. Daarbij kan de samenwerking worden gestimuleerd met het verenigingsleven en andere vrijwilligersorganisaties en dorpsorganisaties, en de relatie tussen Stad en Ommeland versterkt.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Een deel van de reguliere personeelsbudgetten van de gemeente kan ingezet worden om werkleerplekken te creëren. Als randvoorwaarde kan de samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen (ook uit de steden) gehanteerd worden bij de samenwerking tussen gemeente en ons dorp. De gemeentelijke inzet kan zich verder ook op re-integratie trajecten richten en deze koppelen aan samenwerkingsprojecten. Zo kunnen reguliere middelen, inzet en organisatie gericht worden op de dorpen. Ook de huisvesting voor deze activiteiten (bijvoorbeeld in of aan het dorpshuis) speelt een belangrijke rol en kan onderdeel zijn van de randvoorwaarden voor een dorpshuis.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Door bijvoorbeeld te kijken of er stageplekken vervuld kunnen worden bij de dorpsvereniging, de dorpscoöperatie(s) en het verenigingsleven. Maar vooral ook om de regionale integratie van het onderwijs bij de dorpsactiviteiten en de gemeentelijke aanjaagfunctie daarin. Gemeenten spreken met de dorpen af dat bij de steun aan dorpsverenigingen, de coöperaties met de gemeenten en de huisvesting van diverse activiteiten en de gemeentelijke inzet op arbeidsparticipatie het creëren van werkleerplekken op een verantwoorde wijze deel uitmaakt van het bedrijfsplan. De gemeente overlegt daarbij met de onderwijs- en kennisinstellingen en coördineert de plannen.

Verbreding onderwijs en vorming

Wat wil ADA? Dat de gemeente een coöperatieve en coördinerende houding aanneemt ten aanzien van een mogelijke verbreding van het standaardcurriculum van het lokale onderwijs. Dat gaat bijvoorbeeld over sport, bewegen, spel, kunst, filosofie, muziek, ondernemerschap, digitalisering en informatiekunde etc.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente heeft inhoudelijk weinig te zeggen over onderwijs, bijvoorbeeld over het verplichte curriculum of de organisatie van het onderwijs. Wel gaat de gemeente over de huisvesting, voert sportbeleid uit en zorgt voor bibliotheken en andere voorzieningen. Ook ziet de gemeente toe op de kwaliteit van de kinderopvang, heeft een verbinding met het verenigingsleven en vrijwilligersorganisaties en kan in lokale dorpscoöperaties of wijkbedrijven participeren. Door in de huisvesting en het beleid te sturen op het verbreden van het standaardleerpakket van onderwijs- en vormingsinstellingen kan met de dorpen vraag en aanbod op onderwijsgebied samengebracht worden. Ook bij de inzet van middelen voor verenigingen, coöperaties en onderwijs(huisvesting) kan gestuurd worden op het belang van een bredere vorming en de bereikbaarheid daarvan (letterlijk en figuurlijk). Een regionale aanpak waarbij de steden en de dorpen elkaar versterken is daarbij niet uit te sluiten. Veel dorpen zijn met name aangewezen op de steden en regionale kernen voor het extra aanbod. Wat betreft de bereikbaarheid voor kinderen van ouders met (te) weinig inkomen kunnen gemeenten (inkomens)steun verlenen of vervoer aanbieden daar waar andere oplossingen niet mogelijk blijken.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Door het ontwikkelen van multifunctionele accommodaties waarbij naast dorpshuis, school, kinderopvang, dagbesteding, vrijwilligerswerk, verenigingsleven, sportlocatie en (gezondheid)zorg ook ruimte is voor extra onderwijsprogramma voor sport, bewegen, spel, kunst, filosofie, muziek, ondernemerschap, digitalisering en informatiekunde etc. Daarnaast kunnen gemeenten de samenwerking bevorderen door bij hun steun aan diverse verenigingen en organisaties ook inzet te vragen op het aanbieden een breder onderwijspakket en een verlengde schooldag. Gemeenten kunnen ook een coördinerende rol bij regionale samenwerking spelen, bijvoorbeeld met onderwijsinstellingen, kinderopvang, verenigingen, -organisaties en –aanbieders. Vraag, aanbod en de kwaliteit dienen hierbij goed bewaakt worden. Niet onbelangrijk is daarbij de noodzaak om alle kinderen financieel de mogelijkheid te geven om deel te nemen door bijvoorbeeld een kortingspas of regeling en te zorgen voor voldoende lokale vervoersmogelijkheden naar- en gezonde voeding tijdens het

programma. Het programma kan ook naar de kinderen toegebracht worden (voorbeelden: bibliobus, rijdende popschool, kunst- en filosofie-lab etc.). Ook zouden bijvoorbeeld de mogelijkheden voor buitenscholen of zomerscholen ruimtelijk en programmatisch bevorderd kunnen worden door hiervoor plekken te creëren. Dorpen in de regio kunnen hierin samenwerken met bijvoorbeeld thematische coöperaties of -organisaties welke een (specialistisch) deel van het programma kunnen verzorgen. Onderwijsinstellingen kunnen vervolgens de vrije ruimte in hun pakket gebruiken om hier gebruik van te maken.

Gezondheid, welzijn, werk en inkomen

Gezond en nuttig je tijd besteden zonder bestaansonzekerheden, en met oog voor anderen is niet voor al onze dorpsbewoners vanzelfsprekend. Gemeenschapsvorming en verbinding met de omgeving moeten vaak van buitenaf gestimuleerd worden. Welzijnsondersteuning, professionele zorg en werkgelegenheid blijven de hoeksteen van onze dorpen. De belangrijkste vragen zijn:

- Hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan doen?
- Hoe verbinden we gezondheid met onderwijs en werk?
- Waar komen we bijeen om elkaar te ontmoeten en te helpen?
- Hoe bevorderen we een preventieve samenhang tussen welzijn en (gezondheids)zorg?
- Hoe bevorderen we vrijwilligerswerk, stageplaatsen en werk-leertrajecten in onze omgeving?

Mogelijke oplossingen

1. Dorpscoöperaties welzijn en zorg
2. Wijk- en dorpsbedrijven

Dorpscoöperaties welzijn en zorg

Wat wil ADA? Hulp en ondersteuning van onze gemeente bij het organiseren en financieren van gezonde zelfredzaamheid in de dorpen.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? Gemeenten hebben (wettelijke) taken op het gebied van maatschappelijke ondersteuning en zorg, en steunen vaak welzijns- en vrijwilligersorganisaties. Een groot deel van de zorg is ook landelijk geregeld en loopt via de verzekeraars. Door verschillende verantwoordelijkheden en geldstromen ontstaat niet altijd een optimaal pakket waarbij preventie, begeleiding van zelfredzaamheid en de uiteindelijke 'professionele zorg' in balans zijn en goed met elkaar samenhangen. Vrijwilligers en professionals zijn hierbij even noodzakelijk, waarbij we nooit de belasting van de mantelzorg mogen vergeten. Door beter en vaker samen te werken en goed te organiseren kan de gemeente zijn rol aanpassen en de budgetten anders inzetten. Hierdoor kunnen op den duur sterkere gemeenschappen ontstaan en de middelen effectiever besteed worden. Ook lokaal ondernemerschap kan hierin betrokken worden en ook de eigen bijdrage van mensen hierin hoeft niet onderschat te worden waarbij zelf op solidariteit geanticipeerd kan worden. Gemeenten kunnen daarbij ook kennis en coördinatie aanbieden aan de dorpen en voor dit onderwerp is voortdurend landelijke aandacht om tot een optimale combinatie van zorg en welzijn te komen.

Hoe pas je dit toe als gemeente? Door verschillende soorten samenwerking te stimuleren, te ondersteunen en te creëren. Maar ook door ruimte (plek) te scheppen voor de organisatie van bijvoorbeeld ontmoeting en spel, lokaal vervoer, dagbesteding, maaltijdverzorging, buddy-programma's, eenzaamheidsbestrijding, ondersteuning van kleine klussen, lichamelijke verzorging (kapper, pedicure etc.), steunpost thuiszorg, bloedprikken, huisartshulppost, noodhulp (bedden). Deze activiteiten kunnen gecombineerd worden met andere activiteiten binnen bijvoorbeeld de dorpshuizen, in samenwerking met de dorpsvereniging. Ook als ons dorp geen 'gemeenschappelijk dak' heeft, kan er samengewerkt worden met dorpen in de buurt. Naast de inzet van vrijwilligers en de geïnstitutionaliseerde zorg kan ook lokaal ondernemerschap hierin betrokken worden: van kleine klussen tot activiteiten programma's en hulp in de huishouding. Hierbij kan een optimale mix gezocht worden tussen verzekerde zorg, maatschappelijke ondersteuning, welzijns- en vrijwilligerswerk en lokaal ondernemerschap. Daarbij is ook een eigen bijdrage en een solidariteitsregeling voor hen die niet of weinig kunnen bijdragen mogelijk. Gemeenten kunnen daarbij hun middelen aanwenden anticiperende op

collectiviteitsvoordelen en een afnemende zorgvraag door preventieve werking van de aanpak.

Wijk- en dorpsbedrijven

Wat wil ADA? De gemeente ondersteunt of initieert lokale ruimtes in ons dorp voor een combinaties van kleine lokale bedrijvigheid, werken op afstand, werk-leer-bedrijven, re-integratie trajecten en vrijwilligerswerk. De lokale betrokkenheid zal hierdoor gestimuleerd worden.

Hoe kun je dit als gemeente voor elkaar krijgen? De gemeente heeft als een van zijn taken om arbeidsparticipatie te bevorderen en mensen zonder baan en inkomen te steunen. Verbinding met anderen, een als zinvol ervaren tijdsbesteding en geen zorgen over bestaanszekerheid zijn waardevolle bestanddelen voor een uitgangspositie van onze dorpsbewoners waarin ze zichzelf verder kunnen ontwikkeling en (arbeids)participatie mogelijk wordt. De inzet van gemeenten zou dus meer gericht kunnen worden op de ontwikkeling van dit soort plekken.

Hoe pas je dit toe als gemeente? In de dorpen en in samenhang met dorpsverenigingen, dorpscoöperaties, verenigingsleven, onderwijs, cultuur, sport, welzijn en zorg zijn voldoende aanknopingspunten voor (vrijwilligers)werk en werk-leeromgevingen. In samenwerking met onderwijsinstellingen kunnen gemeenten, naast de directe steun aan individuen, voor een meer integrale benadering kiezen en ook de samenwerking met (dorps)verenigingen, coöperaties en lokale bedrijvigheid richten op participatie voor werkzoekenden en het creëren van werk-leer omgevingen. Deze plekken in dorpshuizen en op multifunctionele accommodaties kunnen een platform bieden voor ontwikkeling en groei. Ook het bedrijfsleven kan hier van profiteren doordat het nieuwe werknemers kan vinden en opleiden. Niet elk dorp kan of wil over deze faciliteiten beschikken maar door regionaal samen te werken kan de betrokkenheid toch vergroot worden.

Dorpsverhalen

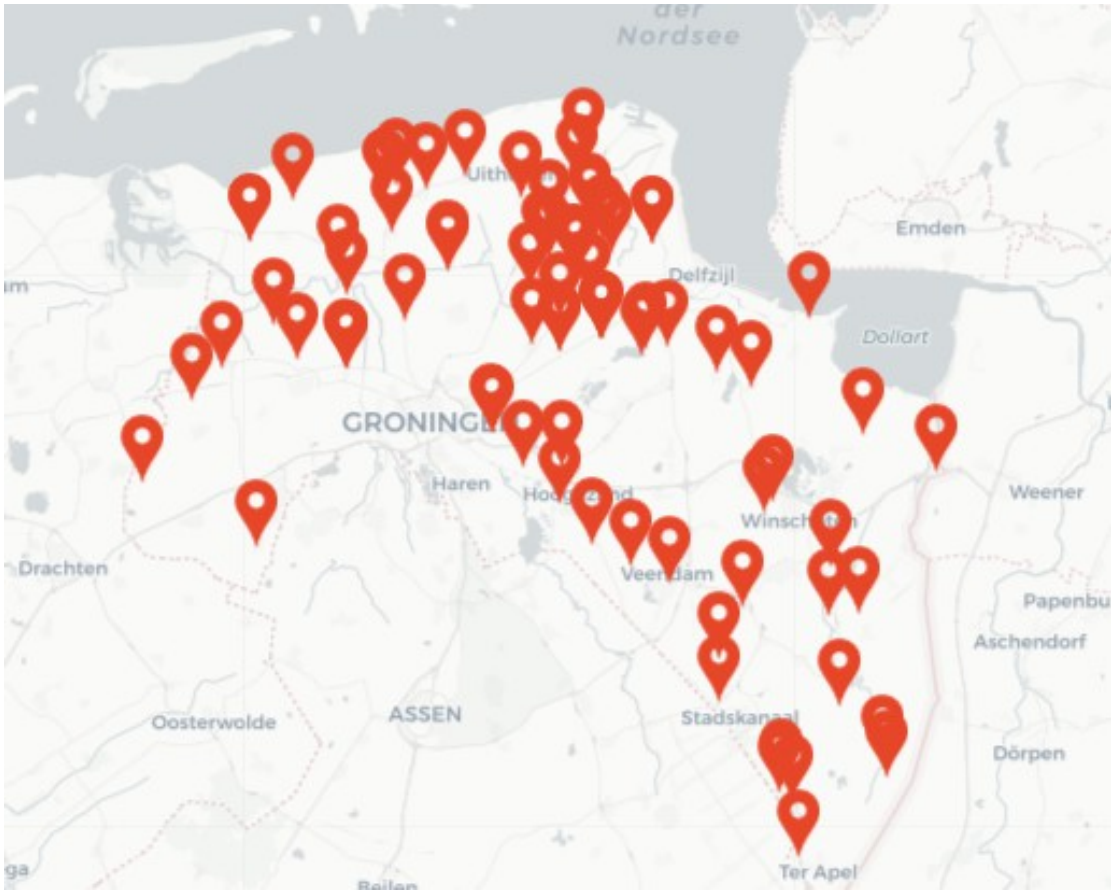

Aduard – DVC – Buurthuiskamer Aduard- ontmoetingsruimte voor het dorp
Aduard – LRC – Aduard 825 Park wordt outdoor fitness, speel- en belevingspark
Aduard – ZOO – Aduard helpt ondersteunt inwoners dorpen en brengt hulpvraag en –aanbod bij elkaar
Aduard – ZOO – ZorgSaam Aduard laat inwoners langer zelfstandig wonen
Bad Nieuweschans – DVC – Bad Nieuweschans maakt Dorpsvisie gereed voor nieuwe Omgevingswet
Baflo – EEV – Vrijwillige verkeersregelaars helpen bij dorpsevenementen
Borgercompagnie - DVC – kantine voetbalvereniging wordt dorpshuis
Dorpsbelangenvereniging Den Andel wordt netwerkorganisatie
Den Andel - LRC – Vogelkijkhut Den Andel ondersteunt met Dorpsbudget
Den Andel – DVC – Den Andel - voormalige school De Holm is nu ontmoetingscentrum
Doodstil, Eppenhuizen, Zandeweer – DVC – Dorpsbelangenvereniging verenigt buurdorpen
Engelbert – ZOO – Burgers behouden school door protest en plannen
Garsthuizen en Startenhuizen gebruiken enquête voor toekomstvisie
Garrelsweer – BWV – actiegroep probeert tweedeling tegen te gaan

Grijpskerk – DVC – Dorpsbelangen en Coöperatie Grijpskerk Verbonden verhogen samen leefbaarheid dorp
Harpel – ZOO – Harpel maakt op burendag dorp schoon
Harpel – EVV – Zonnepark zorgt voor onrust bij burgers Harpel
Heiligerlee – ZOO – Snuffelshop Heiligerlee probeert met crowdfundingactie overeind te blijven
Hongerige Wolf en Ganzedijk – DVC – Buurthuis Hongerige Wolf en Ganzedijk is huiskamer van het dorp
Hoogezand – LRC - Gorechtpark Hoogezand wordt dankzij Stem voor Midden-Groningen verbeterd
Kiel-Windeweer – LRC – Stop Zoutwinning! strijdt tegen milieuproblemen en bodemdaling rond Kiel-Windeweer
Kloosterburen – ZOO – Klooster&Buren zorgcoöperatie met vallen en opstaan
Kolham – ZOO – Lange Leve Kolham, vrijwilligers zorgen voor ouderen
Krewerd – BWV – Krewerd probeert cultuur van het dorp te behouden bij versterking
Krewerd – BWV – Bevingsbestendige Groningse baksteen is stevig genoeg voor de versterking
Loppersum – DVC – Dorpsbelangen Loppersum omgebouwd tot actieve netwerkorganisatie
Loppersum – EEV – Energiecoöperatie Loppersum LOPEC wil leefomgeving verbeteren met zonnepanelen, windmolens en warmtenet
Loppersum – ZOO – Zorgcoöperatie Loppersum - van computerhulp tot valpreventie
Lutjegast - LRC – Groene Dorsploats biedt ruimte voor cultuur, recreatie en educatie
Meerdorpen – DVC – Dorpsvisie aangescherpt met gereedschapskist Typische Gronings
Middag-Humsterland – DVC – Middag-Humsterland legt toekomstvisie vast voor behoud en ontwikkeling wierdenlandschap
Middag-Humsterland – LRC – 'Onze klei' mobiliseert bevolking en kaart problemen aan rond gaswinning
Musselkanaal - ZOO – Knoal in de Toekomst- schoolkinderen bedenken toekomst collectieve ruimte
Niehove – EVV – Zon4ons Niehove- energiecoöperatie bedekt 8 boerenschuren met zonnepanelen
Nieuwe Pekela – ZOO – Nieuwe Pekela- Vrijwilligers Eetpunt de Samenleving verzorgt maaltijden voor ouderen

Noordhorn – DVC – Dorpen Westerkwartier schetsen hun toekomst in 'manifest toekomstbestendige dorpen'
Onderdendam – DVC – Houd Onderdendam Overeind! maakt integraal plan voor dorpstoekomst – maar ontbeert de uitvoering
Onderdendam- BWV – Bevolking praat mee over het vullen van de 'gaten' in het dorp kopie
Oosternieland- BWV – Fotoboek legt Oosternieland voor de versterking vast
Opende - ZOO – Levensloopbestendige nieuwbouwwoningen in Opende
Overschild - BWV – Architectencollectief De Toeverlaat begeleidt bewoners Overschild
Overschild - LRC – De Schildgroep zorgt voor verstrooiing in Overschild met openluchttheater
Overschild – BWV – Fotoboek legt verdwijnend dorpsbeeld Overschild vast
Overschild – BWV – Overschild stelt een Dorpsbouwmeester aan om versterking te begeleiden
Overschild – BWV – Witboek biedt houvast aan bewoners
Roodeschool - ZOO – Veur mekoar Roodeschool- burgers ondersteunen elkaar
Sauwerd – EEV – Sauwerd behoudt dorpswinkel dankzij vrijwilligers
Schouwerzijl – LRC – Schouwerzielster Mouskerij- boomgaard, dorpsmoestuin en speelbos ineen
Sellingen - LRC - Kunstfestival Montmartre Sellingen gaat in coronatijden met fiets en benenwagen
Stadskanaal & NIeuw-Buinen – ZOO – Hospice Veen & Wolden in Stadskanaal en Nieuw-Buinen ondersteunt door vrijwilligers
Stedum - DVC – Multifunctionele ontmoetingsplek Moarstee biedt onderdak aan vereniging
Steendam – DVC – Integrale dorpsvisie Steendam vormt blauwdruk voor de komende jaren
Steendam – EVV – Steendam graaft zelf een deel van het glasvezelnetwerk
t Zandt – DVC – 't Zandt op de kaart - gebiedsvisie die verder gaat dan versterking en herstel
t Zandt – LRC – Landgoed DeCamping maakt van voormalige voetbalveld een opvang-, werk- en leerplek
t Zandt, Zeerijp en Westeremden – ZOO – Samenwerking dorpen leidt tot nieuwe netwerkschool
Ten Boer – BWV – Bewoners Hamplaats Ten Boer versnellen versterkingstraject
Ten Post – DVC – De Postkoamer in Ten Post- versterkt, verduurzaamt en opengesteld voor de bevolking

Ter Apel – ZOO – Bewoners Ter Apel praten in veilige, besloten omgeving over overlast
Termunten en Termunterzijl - DVC – Nieuw dorpshuis Termunten en Termunterzijl ondersteunt door gemeente Delfzijl
Tjuchem – BWV – Inwoners kiezen voor eigen, gebiedsgerichte versterkingsaanpak
Tjuchem en Steendam – EVV – Voorkeurstracé N33 door bewoners afgedwongen
Ulrum – ZOO – DörpsZörg Ulrum bestrijdt krimp met vrijwillgers en Dörpsstek
Ultrum - DVC – Ultrum 2034- toekomstvisie dorp op basis van dorpsverhalen
Usquert - LRC – Monumentaal Usquert organiseert tweejaarlijks cultuurfestival
Veendam - EEV - Bus Veendam en Wildervank gerund door vrijwilligers
Vriescheloo - LRC – Dorpsraad en school leggen samen openbare schooltuin aan
Wagenborgen – ZOO – Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen houdt zorg overeind
Warffum – ZOO – GoudOud helpt oudere dorpsgenoten langer in het dorp te laten wonen
Wedde, Veelerveen en Vriescheloo – ZOO – Wedde dat 't lukt zorgt dat inwoners zolang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen
Westerbroek- ZOO – inwoners helpen school met opknapbeurt
Westeremden – DVC – Dorpshuis Westeremden verbouwd aan de hand van wensen dorpelingen
Westeremden – LRC – Westeremder ommetje opent historisch landschap voor dorpelingen en bezoekers
Westerlee - ZOO / EVV – Veur mekoar met elektrische duofiets
Westerwolde - LRC - Vrijwilligers verbeteren wandelroutes Westerwolde
Woltersum – BWV – Burenband versterkt saamhorigheid en voorkomt versterkingshommeles
Zevenhuizen – DVC – Multifunctioneel Centrum Zevenhuizen verenigt dorps- en sportleven
Zijldijk – EVV – Energiecoöperatie Zonnedorpen levert energie aan Zijldijk, 't Zandt, Zeerijp, Gartsthuizen, Godlinze en Leermens

Dorp: Aduard
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Buurthuiskamer Aduard: ontmoetingsruimte voor het dorp

De Buurthuiskamer Aduard is volgens de initiatiefnemers een 'hangplek voor ouderen'. In praktijk is het een ontmoetingsruimte waar dorpsbewoners elkaar kunnen treffen en activiteiten verzinnen en ondernemen. In 2018 werd bijvoorbeeld een beamer aangeschaft, waardoor dorpsbewoners samen films kunnen kijken of lezingen-met-lichtbeelden kunnen volgen. Ook werd een buitenverlichting aangelegd, waardoor ouderen veilig van en naar de huiskamer kunnen komen.

http://www.buurthuiskameraduard.nl/
https://www.facebook.com/Buurthuiskamer-Aduard-261764263988131/

Dorp: Aduard
Thema: Landschap, recreatie, cultuur

Aduard 825: ambitieus outdoor fitness, speel- en belevingspark

In Aduard is Vereniging Dorpsbelangen samen met vele vrijwilligers bezig met de ontwikkeling van het Aduard-825-park rond multifunctioneel centrum De Meeden dat zal bestaan uit een outdoor fitnesspark (dat het eerst gerealiseerd gaat worden), een multifunctionele pannakooi en een 'speel- en belevingspark'. Het fitnesspark is gratis toegankelijk en kan dus door alle dorpsbewoners gebruikt worden. Door het ontstaan van het park wordt ook het multifunctioneel centrum De Meeden onderdeel van het geheel.

In 2017 ontstonden de plannen, in september 2018 werden dezegepresenteerd door Dorpsbelangen, in 2020 gevolgd door het projectplan waarin ook een zogenaamd 'beweegplan' was opgenomen. De naam '825' verwijst naar de historie van Aduard: 825 vestigden zich de eerste monniken in Aduard en verrees een van de belangrijkste klooster van Noord-Nederland. De plannen werden ontwikkeld door de vereniging dorpsbelangen Aduard, in samenwerking met Groninger Dorpen, de werkgroep dorpsvisie Aduard, de 150 dorpsbewoners, bovenbouw-kinderen van basisschool Adeborg, leden van de voetbalvereniging VV Aduard 2000 en het jeugdhonk de Kameleon. 'Samen kunnen we meer in Aduard', luidt niet voor niets de kernzin van het plan.

Achtergrond is dat Aduard weliswaar een dorp met een rijk verenigingsleven is, maar dat steeds meer mensen zich niet meer bij verenigingen aansluiten. Ook zijn er veel individuele outdoor-sporters die bootcamp, yoga, fitness, en aan andere buitensporten doen. Het bewegingspark zou bewoners de gelegenheid moeten geven hun sport vaker in het dorp te beoefenen, op het tijdstip dat zij willen, anderzijds geeft het verenigingen de mogelijkheid de sport onder de aandacht te brengen bij de bewoners, bijvoorbeeld door clinics.

Volgens de plannenmakers zijn de pijlers van het nieuwe park dat je elkaar op deze plek moet kunnen ontmoeten, en dat de plek aanzet tot bewegen en sporten. Ook kun je elkaar hier leren kennen en wederzijds begrip tonen. Bovendien bevordert het de cohesie in het dorp, verhoogt het park het bewustzijn van de natuur, en zorgt het voor een levensloopbestendige en duurzame leefomgeving voor jong en oud.

https://www.dorpsbelangenaduard.nl/aduard825/presentatie-aduard-825-park/
https://www.facebook.com/DorpsbelangenAduard/

https://destreekkrant.nu/het-aduard-825-park-moet-jong-en-oud-samen-brengen/
https://www.ideeenbankgroningen.nl/projecten/andere-onderwerpen/het-aduard-825-park

Dorp: Aduard
Thema: Zorg, onderwijs & ondersteuning

Aduard Helpt! ondersteunt inwoners dorpen en brengt hulpvraag en –aanbod bij elkaar

De Stichting Aduard Helpt is een particulier initiatief van drie mensen uit de gemeente Aduard en ondersteunt mensen uit Aduard, Den Ham en Den Horn bij het opzetten van humanitair werk in eigen dorp of elders in de wereld. De stichting wil hulpvraag en -aanbod in eigen dorp bij elkaar brengen: van tuinonderhoud tot het halen van boodschappen. Verder wil de stichting mensen die maatschappelijk tussen wal en schip raken zo goed mogelijk ondersteunen, door de wegen naar financiële ondersteuning of eventuele kwijtschelding van schulden en belastingen te verkennen. Er is expertise in huis om te helpen bij schuldsanering, of om mensen te adviseren bij het op orde brengen van de eigen financiën.

https://www.aduard-helpt.nl/

Dorp: Aduard
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Aduard – ZOO – ZorgSaam Aduard laat inwoners langer zelfstandig wonen

ZorgSaam Aduard is een project waarbij inwoners van Aduard, jong en oud, elkaar gaan bijstaan. Doel is dat dorpsbewoners prettiger en langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Het project ontstond nadat een vrijwilliger van ZorgSaam Oldehove een presentatie gaf in de Buurthuiskamer van Aduard en vertelde wat het belang is van zo'n zorgservice en hoe de organisatie geregeld wordt. Is dit nou niet iets voor Aduard, was meteen de vraag waar luidkeels 'ja' op werd geantwoord. Vrijwilligers van de Buurthuiskamer gingen aan de slag en vonden al snel steun bij een reeks buurt- en gebiedsorganisaties: Dorpsbelangen, Aduard Helpt, GKV Ontmoetingskerk, Protestantse Gemeente Aduard en Platform Kerken Westerkwartier. Een unieke samenwerking kwam van de grond die resulteerde in de werkgroep ZorgSaam Aduard.

ZorgSaam Aduard begon laagdrempelig, steunend op het enthousiasme van dorpsbewoners en organisaties. Iemand van Dorpsbelangen bleek een Nokia met oplader over te hebben waarvan Aduard Helpt het beltegoed wel wilde betalen. Een dorpsbedrijf deed de opmaak van de flyers, die vervolgens huis aan huis werden bezorgd. Menzis had nog een laptop over. Stukje bij beetje kwam ZorgSaam Aduard tot leven. 'Je kunt zoveel voor een ander doen, als je elkaar maar weet te vinden.'

Op de flyer konden dorpelingen aangeven of ze zin hadden te helpen of dat ze zelf een hulpvraag hadden – van vervoer tot klusjes in huis en tuin. Een woordvoerder: 'Die hulpvraag kan variëren van; ik zoek iemand die mij helpt in de tuin, of bij het boodschappen doen, tot hulp bij belastingaangiftes of het installeren van een virusscanner op een computer of een lamp ophangen.' De vrijwilligers kregen een korte instructie en de ingevulde flyers werden gesystematiseerd, zodat de zorgorganisatie sindsdien precies in kaart heeft welke hulpvragen er zijn en welke hulp geboden kan worden. Aan de hand van deze informatie werd een rooster gemaakt en kon ZorgSaam Aduard van start.

https://destreekkrant.nu/aduard-aan-de-slag-met-zorgcollectief-zorgsaam/
https://www.dorpsbelangenaduard.nl/samenwerking/zorgsaamaduard/

Dorp: Bad Nieuweschans
Thema: DVC: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Bad Nieuweschans maakt Dorpsvisie gereed voor nieuwe Omgevingswet

Met ingang van 1 januari 2022 treedt de zogenaamde 'Omgevingswet' in werking. In plaats van landelijke, provinciale en gemeentelijke politieke visies, die werken met 'bestemmingsplannen', komt de nadruk te liggen op wat de bewoners van een bepaalde omgeving zelf graag zouden zien gebeuren (ook wel bekend als de 'dorpsvisie' of 'omgevingsvisie'). In 2019 werden er informatieavonden en trainingen over georganiseerd, bijvoorbeeld in de Cazemierboerderij in Tolbert, op 4 juni 2019. Centraal stond de 'dorpsvisie' in relatie tot de nieuwe wet. De organisatie lag in handen van de drie noordelijke dorpenkoepels Groninger Dorpen, BOKD en Doarpswurk.

Met vooruitziende blik heeft de gemeente Oldambt reeds in 2017 de Omgevingsvisie vastgesteld na overleg met bewoners en stakeholders. De uitkomsten van deze sessies werden vergeleken met de reeds bestaande bestemmingsplannen van de gemeente. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat Bad Nieuweschans als pilot mocht dienen voor de nieuwe Omgevingswet.

https://groningerdorpen.nl/nieuws/cursus-de-nieuwe-omgevingswet-en-de-dorpsvisie/

Dorp: Baflo
Thema: Energie, economie, vervoer

Baflo – Vrijwillige verkeersregelaars helpen bij dorpsevenementen

Dorpsevenementen kunnen niet meer bestaan zonder de inzet van vrijwilligers, weet vrijwel iedere Groningse dorpsbestuurder. Zo ook in Baflo. Bijvoorbeeld bij de verkeersregelaars van Baflo, die bestaat uit een enthousiaste groep verkeersregelaars die vooral ingezet wordt tijdens evenementen om de verkeersveiligheid te regelen. De vrijwilligers moeten 18 jaar of ouder zijn en moeten een diploma halen dat door e-learning thuis kan worden verkregen, waarna de politieacademie een ondertekende instructieverklaring uitvaardigt en de vrijwilliger kan beginnen.
Bruisend Baflo: vrijwilligers
http://www.bruisendbaflo.nl/programma/vrijwilligers/

Dorp: Borgercompagnie
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Kantine voetbalvereniging wordt dorpshuis Borgercompagnie
Borgercompagnie, een karakteristiek lintdorp in de Veenkoloniën met een kleine vijfhonderd inwoners, heeft het de afgelopen decennia niet gemakkelijk gehad: biovergisting en bodemdaling – onder andere door zoutwinning – zorgden voor allerlei problemen in het dorp. Bovendien verdween de school enige jaren geleden, net als het dorpscafé. En ook de voetbalclub hield in 2018 op te bestaan. Om toch een laagdrempelige ontmoetingsplek te behouden, besloot een groepje actieve dorpsbewoners de kantine van de voetbalvereniging om te bouwen tot *dörpshoes*. Daarvoor werd een stichting opgericht onder de vleugels van de dorpsvereniging, een plan uitgeschreven, sponsors gezocht en een vrijwilligersorganisatie opgetuigd De stichting won met dit initiatief in 2020 de eerste prijs van Vrijwilligers Bedankt! voor deze 'nieuwe huiskamer' van het dorp.

De voormalige voetbalkantine werd hiertoe omgebouwd om als openbare dorpsruimte te kunnen functioneren. Tegelijkertijd willen de initiatiefnemers dat het gebouw toekomstbestendig gemaakt wordt, door het pand goed te isoleren, van zonnepanelen te voorzien en een infraroodinstallatie te installeren. Ook ligt er een plan om het voormalige voetbalveld om te bouwen tot ijsbaan. Een woordvoerder: 'Het resultaat van al onze inspanningen is een dorpshuis dat ervoor gaat zorgen dat Borgercompagnie niet in een slaapdorp verandert.'
Bronnen:

> Menterwolde info – Kantine v.v. Borgercompagnie wordt dorpshuis:
https://www.menterwolde.info/regio/veendam-pekela/kantine-v.v.-borgercompagnie-wordt-dorpshuis
> Kern met pit – Dorpshuis Borgercompagnie:
https://www.kernmetpit.nl/Projecten+menu/ingeschreven+projecten+2020/1468247.aspx?t=Dorpshuis+Borgercompagnie
> Dorpshuis Borgercompagnie wint 14e editie
Vrijwilligers Bedankt! in Veendam
https://www.parkstadveendam.nl/node/27354

Dorp: Den Andel
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Dorpsbelangenvereniging Den Andel wordt netwerkorganisatie

In 2017 kreeg de Dorpsbelangenvereniging Den Andel een nieuwe voorzitter en die pleitte ervoor om van de vereniging een netwerkorganisatie te maken. 'Iedereen met een bepaalde passie moet iets kunnen doen en betekenen in Den Andel', zei de voorzitter. 'Dat is het uitgangspunt: zoveel mogelijk mensen mee laten doen.' De meeste dorpsbewoners waren het met die visie eens en sindsdien heet Dorpsbelangen ook wel 'Netwerk Den Andel'.

In de praktijk betekent deze koerswijziging dat bewoners van Den Andel die ideeën of plannen hebben zelf aan de slag gaan om deze te realiseren. Dorpsbelangen ondersteunt dit met advies, netwerkconnecties en beschikbare publiciteitsmiddelen zoals de website en de dorpskrant. 'Heb je klachten over het verkeer? Formeer maar een werkgroep. Degene die er het meeste last van hebben, moeten maar die werkgroep op gaan richten. Dan moet je draagkracht zien te krijgen, samen met ons.'

Toen twee bewoners bijvoorbeeld aankwamen met het idee om het voormalige voetbalveld om te zetten in een Dorpstuin (Dorpsmoestuin), ondersteunde Dorpsbelangen dit van harte, maar de verantwoording voor de uitvoering en de exploitatie bleef bij de initiatiefnemers.

'Het bestuur van deze vereniging wordt dan ook iedereen die actief een bijdrage levert aan een van de thema's. De thema's of interessegroepen bestaan uit minimaal 2 mensen die een onderwerp op basis van ieders talent, passie en interesse invullen. Deze personen zijn zogezegd verantwoordelijk voor hun thema binnen het netwerk. Dat kan betekenen dat ze actief een trekkersrol vervullen of meer op de achtergrond doorverwijzen naar de juiste spelers binnen het netwerk die wellicht met een idee verder kunnen gaan. Ieder zal het op zijn eigen wijze vervullen en hierin is samenwerking en communicatie de crux. De groepen komen, indien gewenst, maximaal 4 tot 5 keer per jaar bijeen om uit te wisselen wat er speelt zoal speelt. Daarnaast is het dorpsportaal het centrale punt binnen alle communicatiestromen.'

Dorpsbelangen/Netwerk Den Andel http://nieuw.denandel.nu/over-den-andel/dorpsbelangen-netwerk-den-andel/
Groninger Dorpen: een nieuwe rol voor Dorpsbelangen https://groningerdorpen.nl/nieuws/een-nieuwe-rol-voor-dorpsbelangen/
Sfeerverslag Dorpshuizen https://groningerdorpen.nl/nieuws/sfeerverslag-dorpshuizenexcursie-hoe-doen-ze-dat-toch/

Dorp: Den Andel
Thema: Landschap, recreatie, cultuur

Vogelkijkhut Den Andel ondersteunt met Dorpsbudget

Werkgroep 'De Oude Weer' uit Den Andel had een idee om een vogelrijke plek vlak bij het dorp in te richten met een vogelkijkhut. De plek, dichtbij de vloeivelden van aardappelzetmeelfabriek Rixona, ligt bij een voormalige getijdengeul, trekt veel verschillende watervogels aan en was al langer een bekende vogelspotplek. Maar dankzij subsidie van de gemeente het Hogeland kon de vogelijkhut worden gerealiseerd.

Om dit voor elkaar te krijgen werkten de leden van de werkgroep samen met Staatsbosbeheer, Rixona en de gemeente het Hogeland. Plannen werden gemaakt en uitgewerkt, vergunningen werden aangevraagd en subsidies aangevraagd (onder andere bij het Leefbaarheidsfonds). Op 16 april 2021 kon de Vogelkijkhut opengesteld worden, zij het met gepaste maatregelen, vanwege de coronapandemie.

Bronnen

Opening Vogelkijkhut in natuurgebied De Oude Weer in Den Andel
https://omroephethogeland.nl/2021/04/09/opening-vogelkijkhut-in-natuurgebied-de-oude-weer-in-den-andel/
De Vogelkijkhut staat er. https://www.denandel.nu/uncategorized/de-vogelkijkhut-staat-er/

Dorp: Den Andel
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Oude school De Holm wordt dorpsontmoetingscentrum Den Andel

In de zomer van 2015 sloot De Holm in Den Andel voorgoed zijn deuren: met 9 leerlingen was de basisschool te klein om te overleven. Met het wegvallen van de school, viel ook een belangrijke ontmoetingsplek van het dorp weg. 'Hier kwamen we elkaar allemaal tegen. De ouders, leerlingen, leerkrachten,' memoreerde een inwoner in het *Dagblad van het Noorden*. Twee bezorgde inwoners probeerden dat saamhorigheidsgevoel weer terug te krijgen door de school om te vormen tot een 'dorpsontmoetingscentrum'. En dat lukte, in 2017

Het nieuwe ontmoetingscentrum in de oude school bevat onder andere een pop-up-winkel ('H'Andel') waar dorpsgenoten hun zelfgemaakte sokken, mutsen, bonbons en hun tweedehands spullen kunnen verkopen, een fitness- en yogaruimte, een ontmoetingstafel en ook worden hier regelmatig 'dorpsmaaltijden' geserveerd die – zeker in de coronatijd – gretig aftrek vonden. Op het schoolplein worden plantjes van de naburige Dorpstuin verkocht en op zaterdag wordt er ook brood, koekjes en banket gebakken door bakker Rob in zijn speciale houtoven.

Voordat dit alles uitgevoerd kon worden, moest er heel wat gebeuren. De school werd na de sluiting door de toenmalige gemeente Winsum voor een symbolisch bedrag verhuurd, maar er gingen stemmen op om het pand te verkopen Daarop richtten de initiatiefnemers een stichting op, begonnen een (zeer succesvolle) crowdfundingsactie onder de dorpelingen, zochten sponsoren en schreven diverse fondsen aan. Het uiteindelijke aankoopbedrag werd bovendien door de gemeente verlaagd, zodat het gebouw kon worden aangekocht door de stichting. Op 28 november 2018 werd de koop van de voormalige school officieel. 'De initiatiefnemers hebben van de Holm een ontmoetingsplek gemaakt waar veel inwoners graag even langslopen om met een kopje thee of koffie even bij te praten', zei de toenmalige wethouder. 'Opvallend is dat ook mensen die je bij andere activiteiten nooit ziet, hier aanschuiven. De Holm is daarmee in korte tijd een onmisbare voorziening geworden.'

Bronnen:
De Holm: http://deholm.net/
RTV-Noord: Den Andel mag voormalig schoolgebouw kopen van gemeenteraad – https://www.rtvnoord.nl/nieuws/200162/Den-Andel-mag-voormalig-schoolgebouw-kopen-van-gemeenteraad

Fonds Nieuwe Doen: Den Andel De Holm –
https://www.fondsnieuwedoen.nl/case/de-holm/

Dorp: Doodstil, Eppenhuizen, Zandeweer
Thema: DVC - Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Doodstil, Eppenhuizen, Zandeweer: dorpsbelangenvereniging verenigt buurdorpen

De buurdorpen Zandeweer, Doodstil en Eppenhuizen hadden lange tijd geen belangenvereniging voor hun dorpen. Omdat ook in deze drie dorpen onder Uithuizen bevingen, schade-herstel en versterkingen aan de orde van de dag waren, vroeg de gemeente om een aanspreekpunt in de dorpen – een vereniging die de dorpsbevolking representeerde en waarmee overlegd kon worden. Want zonder belangenorganisatie is het lastig onderhandelen en worden kansen gemist, wist men. Enkele dorpsgenoten – waaronder de beheerder van het dorpshuis – pakten de handschoen op en peilden de stemming bij de bestaande verenigingen van de drie dorpen. Allemaal stemden ze in met het plan. Daarna werd een dorpsvisie geformuleerd waarmee de dorpelingen hun ideeën over de toekomst van het dorp uiteenzetten. In juli 2018 was het zover en werd deze dorpsvisie gepresenteerd in dorpshuis het Klokhoes. De drie dorpen konden weer naar de toekomst kijken – maar nu gezamenlijk – en gemeentes en andere instanties hadden een aanspreekpunt.

Een van de eerste dingen die de Dorpsbelangenvereniging Zandeweer, Eppenhuizen en Doodstil deed was een vraag stellen aan het Centrum Groninger Taal & Cultuur (CGTC) of het mogelijk was het Gronings bij kinderen te stimuleren. Daar kwam uiteindelijk het project 'Van Old noar Jong' uit voort, een onderwijsgame die ondersteunt werd door Google. De bedoeling van deze game is om basisschoolkinderen op een laagdrempelige en moderne manier in contact te brengen met het Gronings.

Bronnen
Dorpsbelangen Zandeweer, Eppenhuizen, Doodstil (Facebook):
https://www.facebook.com/dorpsbelangenZED/
Winsum Nieuws – Dorpsvisie Zandeweer-Eppenhuizen-Doodstil bekend:
https://winsum.nieuws.nl/nieuws/20180719/dorpsvisie-zanderweer-eppenhuizen-doodstil-bekend/
RUG – Google steunt Groningse onderwijsgame:
https://www.rug.nl/news/2019/07/google-steunt-groningse-onderwijsgame

Dorp: Engelbert
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Bewoners Engelbert behouden hun dorpsschool dankzij protest en plannen

De Onderwijs Organisatie Groningen liet in een brief weten dat de dorpsschool te Engelbert sluiten. Er zou een nieuwe school in Tersluis (Meerstad) komen. Ouders van schoolgaande kinderen waren verbijsterd – en eigenlijk het hele dorp – en richten de werkgroep *Behoud School Engelbert* op. Hoewel het een conflict tussen de ouders en de onderwijsorganisatie betrof, bemoeide de wethouder en het gemeentelijke apparaat zich er actief mee. De gemeente, de onderwijsgroep en leden van de werkgroep onderzochten daarop de toekomst van de school met behulp van specialisten en uiteindelijk kwam men gezamenlijk tot de conclusie dat er een solide basis voor de school is – en blijft. De school verdween niet, maar kreeg zelfs een nieuw onderkomen, zoals de ouders ook hadden voorgesteld, op het terrein van het Multifunctioneel Centrum (MFC).
Bronnen
Oog: Engelbert in verzet tegen sluiting dorpsschool
https://www.oogtv.nl/2017/12/engelbert-in-verzet-tegen-sluiting-dorpsschool/
GIC: Nieuwbouw school Engelbert bij MFC
https://www.gic.nl/wonen/nieuwbouw-dorpsschool-engelbert-op-terrein-mfc

Dorp: Garrelsweer
BWV: Bouwen, wonen, versterken

Actiegroep Garrelsweer probeert tweedeling tegen te gaan en veiligheid te vergroten

Garrelsweer, aan het Damsterdiep, heeft ruim 250 woningen en ligt middenin het bevingsgebied. Bijna geen enkel huis in het dorp is het laatste decennium schadevrij gebleven. Toch worden er, dankzij allerlei voor de dorpsbewoners ondoorzichtige analyses en protocollen, sommige huizen wel verstevigd en andere niet – soms zelfs in dezelfde straat of van hetzelfde type. Die aanpak leidt tot een tweedeling in het dorp. Een aantal verontruste burgers van Garrelsweer richtte daarom het Actieteam Aardbeving Garrelsweer (A.A.G.) op, dat een stem geeft aan huiseigenaren en huurders die ongelijkheid en vaagheid proberen te bestrijden. 'Het ene huis wel en het andere niet, komt niet overeen met de werkelijkheid,' zegt een woordvoerder van het Actieteam Aardbeving Garrelsweer. 'Bijna alle huizen in Garrelsweer hebben schade.'

Kernvraag is volgens hen waarom sommige panden als veilig worden aangemerkt en anderen niet. En waarom verschil tussen huur- en koopwoningen? 'De één is heel tevreden met de versterking van zijn of haar woning. De ander zit in de problemen, omdat zijn of haar huis nog niet wordt versterkt', vertelde een inwoner aan een verslaggever van het *Dagblad van het Noorden*. 'Daarnaast hebben ze ook nog eens last van alle werkzaamheden van woningen die wel versterkt worden.'

Zo leidt de huidige versterkingsaanpak voor extra problemen. Wie schade aan zijn huis heeft en daarna de woningen van zijn buren versterkt ziet worden, heeft dubbel pech. De toenmalige burgemeester zag dit ook: 'Het slechtste wat we kunnen doen, is de solidariteit die er onderling in de dorpen is, doorbreken.'

In het manifest van de groep staat duidelijk waarom A.A.G. voor deze aanpak kiest: 'Wij willen dat héél ons dorp versterkt wordt op een menselijke manier, zonder onnodige extra overlast voor onze inwoners. Want de aardbevingsproblematiek is al verdrietig genoeg en wij willen niet dat de versterking zorgt voor nog meer verdriet in ons dorp!'

Bronnen:
> Garrelsweer Info – Actieteam Aardbevingen Garrelsweer:
http://www.garrelsweerinfo.nl/index.php/verenigingen/dorpsbelang/actieteam-aardbevingen-garrelsweer

> RTV Noord – Garrelsweer; versterking splijt ons dorp:
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/208675/Garrelsweer-Versterking-splijt-ons-dorp)
> Garrelsweer versterkt: https://www.loppersumversterkt.nl/loppersum-versterkt/garrelsweer_42332/

Dorp: Garsthuizen en Startenhuizen

Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Garsthuizen en Startenhuizen gebruiken enquête voor toekomstvisie

In 2020 vroeg de gemeente Loppersum aan de Vereniging Voor Volksvermaken en Dorpsbelangen (VVV/D) van Garsthuizen en Startenhuizen om een nieuwe dorpenvisie op te stellen. Dat was nodig, vond men, omdat de toenmalige dorpsvisie over de periode 1996- 2000 ging. In de nieuwe dorpenvisie konden de dorpsbewoners aangeven wat er in hun ogen de komende jaren moet gebeuren om Garsthuizen en Startenhuizen leefbaar te houden en eventueel te verbeteren.
Een enquête over de toekomst van de dorpen werd door maar liefst 85 dorpsbewoners ingevuld – en dat op een bevolking die iets meer dan 200 bewoners boven de 12 jaar telt. 'Bewoners van beide dorpen kijken tevreden terug naar de activiteiten die tussen 2010-2020 in Garsthuizen en Startenhuizen door de verenigingen werden georganiseerd. Natuurlijk is niet iedereen uit het dorp betrokken. Dat hoeft ook niet. Wel was- en is het wenselijk dat mensen meedoen, in welke mate dan ook, zo gaven inwoners aan. De
reuring in het dorp is namelijk een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid. Een minder mooie ontwikkeling, zo geven dorpsbewoners aan is het afbreken van de kerk.' (...) 'Het project biedt aanknopingspunten om met een hernieuwde energie en (hopelijk) meer vrijwilligers in de toekomst het dorp leefbaar te houden.'
De nieuwe dorpsvisie is niet alleen van belang voor het dorp zelf en voor de dorpsbelangen, maar ook voor de gemeente, als leidraad voor de toekomst. Dat de dorpsvisie van grote waarde kan zijn, bleek volgens een woordvoerder uit het feit dat er mede dankzij de vorige dorpsvisie veel zaken in Garsthuizen zijn gerealiseerd, 'zoals het opknappen van het dorpsplein, nieuwe lantaarns en herstel van het Coolmanspad'.

Bronnen
Nieuwe dorpsvisie Garsthuizen: https://www.garsthuizen.info/vvvd/dorpsvisie/
Dagblad van het Noorden: Garsthuizen: https://dvhn.nl/groningen/In-Garsthuizen-kun-je-samen-dingen-doen-maar-wordt-je-er-niet-op-aangerekend-als-je-niet-meedoet-25210420.html
Dorpsvisie Garsthuizen Startenhuizen (PDF): https://www.garsthuizen.info/wp-content/uploads/2019/11/Dorpsvisie-Garsthuizen-Startenhuizen-2020-2030.pdf

Steekwoorden

Enquête, Dorpsvisie, Leefbaarheidsfonds

Dorp: Grijpskerk
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Dorpsbelangen en Coöperatie Grijpskerk Verbonden verhogen samen leefbaarheid

Twee instanties houden zich bezig met de leefbaarheid van Grijpskerk. Dorpsbelangen Grijpskerk is sinds jaar en dag de schakel tussen dorp en gemeente en houdt zich bezig met woningmarkt, scholen, buurt- en jeugdwerk en evenementen. Dorpscoöperatie Grijpskerk Verbonden – opgericht in 2017 – wil de burgerkracht versterken, de zorg ondersteunen, de verbinding tussen bewoners versterken en activiteiten ontwikkelen ten goede van de leefkwaliteit in het dorp. Ook heeft de coöperatie een dorpsloket geopend. Omdat er vaak enige overlap was tussen de activiteiten van de organisaties stemden ze al wat vaker af, maar door het ontstaan van de gemeente Westerkwartier werd dit helemaal noodzakelijk.
In 2018 werd bekend dat de gemeente Zuidhorn op zou gaan in Westerkwartier – een grote gemeente waar maar liefst 41 dorpen onder zouden vallen. Daarop besloten de twee Grijpskerkse organisaties om de samenwerking nog verder te versterken, met onder andere vaste vergadermomenten en het gezamenlijk in kaart brengen van de belangen van dorpelingen. 'Alleen ga je sneller, samen kom je verder', was het motto van deze samenwerking. Dit resulteerde in 2019 in het dorpsmanifest Grijpskerk – trots en betrokken.
Het dorpsmanifest wees op meerdere aandachtspunten, met als voornaamste punt het gebrek aan nieuwbouw in Grijpskerk. Om bij dit soort zaken en in het algemeen de nieuwe grote gemeente eensgezind te woord te kunnen staan, begonnen de twee Grijpskerkse organisaties daarom met fusiegesprekken in 2019. Om dit uit te werken, hebben ze een werkgroep in het leven geroepen. Ook is er interesse in een dorpsraad die de belangen van alle inwoners zal behartigen.

Bronnen

Recent artikel met betrekking tot fusie
https://ingrijpskerk.nl/2020/06/09/samen-sterk-voor-de-belangen-van-grijpskerk/
Overzichtelijk stuk over samenwerking tussen dorpsbelangen en coöperatie Grijpskerk
https://grijpskerkverbonden.nl/dorpsbelangen/
Artikel over dorpsmanifest met interview van betrokkene Roelof Bosma
https://destreekkrant.nu/inwoners-grijpskerk-blij-met-eigen-dorpsmanifest/

Contacten voor verdere informatie

Dorpsbelangen Grijpskerk

Contactformulier: https://ingrijpskerk.nl/contact/

Facebook voorzitter Johan Stevens: https://www.facebook.com/profile.php?id=100004597057330

Dorpscoöperatie Grijpskerk Verbonden

Contactformulier: https://grijpskerkverbonden.nl/contact-bestuur/

LinkedIn voorzitter Joke Kraakman: https://www.linkedin.com/in/jokekraakman/?originalSubdomain=nl

Dorp: Harpel
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Bewoners Harpel ruimen op burendag dorp op

Bewoners van het dorp Harpel – nabije Vlagtwedde – ruimen op 'noaberdag' (burendag) gezamenlijk hun dorp op. Ze verzamelden zwerfafval, maakten de parkeerplaats en de bankjes schoon, snoeiden overtollig hout, veegden het schoolplein en reinigden speeltoestellen. Dit alles in het kader van burendag waarvoor de gemeente (Vlagtwedde) een prijs in het vooruitzicht had gesteld voor het sterkste en leukste idee. Het naburige Sellingen kwam heel ver met een actie waarbij overal in het dorp bloemen werden gepoot, maar de schoonmaakactie in Harpel werd beloond met de hoofdprijs van 500 euro.

Harpel kent een lange traditie van op noaberschap gegrondveste activiteiten, zoals herfstfairs, koningsdagen, buurtbarbeques, paasbrunches, rommelmarkten, stamppotwandelingen, straatvoetbal, exposities, straat- en buurtconcerten van de muziekverenigingen en donateursavonden.

https://dvhn.nl/archief/Inwoners-Harpel-maken-hun-dorp-schoon-20741953.html?override=web

Dorp: Harpel
Thema: Energie, economie, vervoer

Zonnepark Vlagtwedde zorgt voor onrust bij burgers Harpel

'Het grootste zonnepark van Nederland' werd Zonnepark Vlagtwedde bij de opening in 2020 genoemd. Maar niet iedereen was het daar mee eens – en zeker niet de inwoners van het Groninger dorp Harpel dat sindsdien op de 25 hectare zonnepanelen moest uitkijken. In 2018 waren al enkele bewoners van Harpel naar de rechter gestapt omdat ze het niet eens waren met de gemeente (Vlagtwedde) over de aanleg van dit grootschalige zonnepark met 320.000 panelen. Het jaar daarvoor had de gemeente groen licht gegeven, maar twee bewoners schrokken pas echt toen er een voorlichtingsavond werd gehouden waarin voor het eerst te zien was wat voor consequenties een dergelijk grootschalig project – 280 voetbalvelden groot – op het landschap heeft. 'Toen de eerste schets op de mat plofte dachten we dat het ging om een kleinschalig project. Op de inloopavond schrokken wij ons een hoedje. Dit project is veel te groot', zei de buurtbewoner tegen de rechter. De gemeente vond dat ze de procedure volledig hadden doorgelopen en juist georganiseerd, en moest dit voor de rechtbank beargumenteren. Uiteindelijk ging de constructie van het zonnepark gewoon door.

Naast het zonnepark is inmiddels wel een blauwe bessenteelt gerealiseerd van ongeveer 25 hectare. Deze bessengaard is volgens de zonneparkbeheerder niet alleen goed voor de werkgelegenheid, maar ook voor de met uitsterven bedreigde bijen die de bessen bestuiven. 'De bloemenweide van 4 hectare zorgt ervoor dat er insecten worden aangetrokken, waardoor er op termijn meer biodiversiteit ontstaat.'

Zonnepark Vlagtwedde https://www.powerfield.nl/project/vlagtwedde/
RTV-Noord Nipte meerderheid stemt voor zonnepark bij Harpel
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/183795/Nipte-meerderheid-stemt-voor-zonnepark-bij-Harpel

Dorp: Heiligerlee/Veendam
Thema: EEV: Energie, economie, vervoer

Snuffelshop Heiligerlee probeert met crowdfundingactie overeind te blijven

De Snuffelshop Heiligerlee dreigde in 2021 om te vallen, onder andere vanwege de coronaperikelen, waarop dorpsgenoten een crowdfundingsactie begonnen. De kringloopwinkel – een initiatief van twee dorpsbewonersstichting, verenigd in stichting de Eerste Hulp – vervult volgens velen een belangrijke sociale rol in de omgeving. De winkel wordt vaak omschreven als een 'steunpilaar' voor het dorp en staat bekend om de warme huiselijke sfeer. Naast de 22 vrijwilligers vinden ook de bezoekers van de winkel een luisterend oor bij de initiatiefnemers en bij elkaar. Helaas ontving de krinloopwinkel sinds eind 2020 geen inkomsten meer, vanwege de corona-maatregelingen en viel de stichting ook tussen wal en schip wat betreft subsidies en corona-compensaties omdat het geen officiële winkel was. Toen er stemmen opgingen om de Snuffelshop financieel te ondersteunen, besloot ook de Bewonersraad Kracht van de Veenkoloniën de crowdfundingsactie er zijn schouders onder te zetten.
Bronnen:
Kracht van de Veenkoloniën over de omvallende Snuffelshop.
https://www.krachtvandeveenkolonien.nl/de-snuffelshop-dreigt-om-te-vallen/
Doneeractie Snuffelshop https://www.doneeractie.nl/steun-onze-non-profit-stichting-eerste-hulp/-49263?fbclid=IwAR2A65VAbqc-UeitRsAyIrQdadkBNJerU4tLfzA-E5azhTewfZqyF9R98gc

Bronnen

Site dorpszorg Ulrum

http://www.dorpszorgulrum.nl/

Visie DörpsZörg Ulrum

http://www.dorpszorgulrum.nl/wp-content/uploads/2015/04/Boekje-visie-dorpszorg-Ulrum_small.pdf

Artikel ontmoetingscentrum Ulrum

https://www.kansrijkgroningen.nl/praktijkvoorbeelden/ontmoetingscentrum-ulrum

Verdere informatie: Hans van der Heide

Telefoon: 06-12858038

Email: hans.vanderheide@nlzve.nl

Dorp: Hongerige Wolf en Ganzedijk
Thema: DVC: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Buurthuis Hongerige Wolf en Ganzedijk: huiskamer van het dorp

In het voorjaar van 2021 kregen Hongerige Wolf en Ganzedijk een gezamenlijk, duurzaam buurthuis dat vrijwel geheel energieneutraal is, dankzij zonnepanelen, een goede isolatie en een waterpomp. Het gebouw werd gerealiseerd door Stichting Beheer Buurtvoorziening Ganzedijk, in samenspraak met de vereniging voor dorpsbelangen. Vrijwilligers legden de vloer, verfden alles en bouwden de bar, volgens een woordvoerder en dit zorgde voor veel saamhorigheid in coronatijd. Het nieuwe gebouw zal gebruikt worden voor 'welzijnswerk, toeristische informatie en een loket voor gemeentelijke diensten'. Het gebouw is de huiskamer van het dorp en is te vinden aan de hoek van de Remmersweg en de Ganzedijk.

Op de achtergrond speelde dat een deel van Ganzedijk platgegooid dreigde te worden. Gezamenlijk werd besloten om die achteruitgang te stoppen, onder andere door het bouwen van een buurthuis waarvoor de gemeente grond beschikbaar stelde. Daarnaast werden ook plannen ontwikkeld voor een minicamping, camperplaatsen en een toeristisch informatiepunt over De Dollard en Werelderfgoed Waddenzee.

Naast de bijdrage van de gemeente Oldambt kwam er ook financiële steun van de Energiecoöperatie Oldambt, het Waddenfonds, het Budget Lokale Innovaties en de Provincie Groningen. In 2018 waren Ganzedijk en Hongerige Wolf onderdeel van een project voor de Prix de Rome.

Bronnen:
Groningen dorpen: Ganzendijk en Hongerige Wolf hebben nieuw buurthuis.
https://groningerdorpen.nl/nieuws/de-dorpen-ganzedijk-en-hongerige-wolf-hebben-een-nieuw-buurthuis/
Buurthuis voor Ganzendijk en Hongerige Wolf
https://www.leaderoostgroningen.nl/projecten/nieuwbouw-buurthuis-voor-ganzedijk-en-hongerige-wolf
RTV Noord: Hongerige Wolf en Ganzendijk werken aan warm welkom.
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/214191/Van-eenzame-oudere-tot-toerist-Hongerige-Wolf-en-Ganzedijk-werken-aan-warm-welkom
RTV-Noord: Creatieve koppen hebben grootse plannen voor Hongerige Wolf en Ganzedijk https://www.rtvnoord.nl/nieuws/200196/creatieve-koppen-hebben-grootse-plannen-voor-hongerige-wolf-en-ganzedijk

Dorp: Hoogezand
Thema: Landschap, recreatie & cultuur

Gorechtpark Hoogezand wordt dankzij Stem voor Midden-Groningen verbeterd

De gemeente Midden-Groningen riep vanaf 2020 dorps- en wijkbewoners op om plannen in te dienen om hun eigen omgeving te verbeteren. 'Jij als inwoner, vereniging of organisatie mag ideeën indienen die jouw buurt, wijk of dorp mooier, leuker, veiliger, duurzamer of socialer maken. Daarna mogen de inwoners hier op stemmen. Alles gaat via de website.'

De gemeenteraad stelde maximaal € 20.000 beschikbaar uit het budget van het Nationaal Programma Groningen voor de ideeën die na de stemming in de top vijf staan. Veel plannen bleken echter nog niet goed genoeg, vond de gemeenteraad. Voor het Gorechtpark in Hoogezand werden bijvoorbeeld meerdere plannen ingediend, die allemaal nog gebreken hadden. Er werd daarna budget vrijgemaakt bij de gemeente om deze plannen uit te werken, zodat ze later wel gehonoreerd zouden kunnen worden. Daarbij werd er aangedrongen op samenwerking, bijvoorbeeld met scholen en ouders om te zorgen voor educatieve hoekjes in het park, in samenwerking met de Aletta Jakobsschool.

Bronnen
Hart voor Aigenhaid: https://www.midden-groningen.nl/hart-voor-aigenhaid
Stem van Midden-Groningen: https://stemvan.midden-groningen.nl/
RTV-Noord – Een goed idee is in Midden-Groningen 20.000 euro waard: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/796587/een-goed-idee-is-in-midden-groningen-20000-euro-waard

Steekwoorden
Gemeente
Partnerschap

Dorp: Kiel Windeweer
Thema: Landschap, recreatie, cultuur

Stop Zoutwinning! strijdt tegen milieuproblemen en bodemdaling rond Kiel-Windeweer

Een van de heikele kwesties die al langere tijd in Kiel-Windeweer speelt is de magnesiumzoutwinning van de firma NedMag, vlakbij de dorpen, die volgens velen voor bodemdaling en milieuproblemen zorgt. In het dorp – en enkele omringende dorpen – is daarom de stichting Stop Zoutwinning opgericht, waar onder andere de bewonersgroep Borgercompagnie de schouders onder heeft gezet. 'Nedmag wil nog meer zout gaan winnen in een regio die al ernstig te lijden heeft onder de gevolgen van de huidige mijnbouw. Beschadigde en verzwakte huizen, vervuiling van bodem, lucht en grondwater, ernstige geluidsoverlast en aantasting van woon- en leefklimaat, afwenteling van kosten op burgers en grote onzekerheid over de veiligheid.'

Dorpsbelangen Kiel-Windeweer ondersteunt deze groep. Een woordvoerder: 'Wij gaan ervan uit dat iedereen dit in het dorp wel ondersteunt.'

Voorlopig heeft de protestgroep nog niet veel kunnen bereiken: NedMag heeft in april 2021 weer een vergunning gekregen om zout te winnen in de bodem rond Kiel-Windeweer. Een woordvoerder van de stichting: 'Een zeer slecht besluit van het ministerie, niet verrassend, wel zeer teleurstellend. Zowel Nedmag als het ministerie hebben op geen enkele wijze aangetoond dat de zoutwinning veilig zou kunnen. En wij geloven ze allang niet meer op hun blauwe ogen.'

Bronnen:

Stop Zoutwinning. https://www.stopzoutwinning.nl/

Dorp: Kloosterburen
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Klooster&Buren: zorgcoöperatie met vallen en opstaan

Klooster&Buren is een coöperatie van inwoners van de vijf dorpen Kloosterburen, Molenrij, Kleine Huisjes, Kruisweg en Hornhuizen. Een van de speerprojecten daarin was het woonzorgcentrum 't Olde Heem dat de plaats innam van het oude – gesloten – bejaardencentrum. De dorpscoöperatie nam het gebouw in 2016 over en bracht er nieuw leven in, met behulp van betaald personeel en vrijwilligers. Veertig appartementen werden sindsdien bewoond door ouderen en jongeren met een beperking. Bovendien is er een kinderopvang – iets wat ontbrak in het dorp. Maar een conflict zorgde voor opschudding en de zorg van het woonzorgcentrum kwam in andere handen.

Het grondidee van Klooster&Buren was en is dat er op een duurzame manier de leefbaarheid en vitaliteit in stand te houden van een dunbevolkt plattelandsgebied met een oude geschiedenis en veel tradities. 't Olde Heem is onderdeel van deze ontwikkeling. Het woonzorgcentrum werd een voorbeeldproject, kreeg internationale belangstelling en werd zelfs genoemd in een kersttoespraak van Koning Willem Alexander. Totdat eind 2018 het voltallige zorgpersoneel – zeventien mensen sterk – opstapte en een eigen vereniging – Loug Hogeland – oprichtte waardoor de zorg in het centrum geregeld kon worden. Volgens een woordvoerder vonden ze dat de coöperatie zich te veel bezighield met andere zaken en dat de zorg daardoor niet de juiste aandacht kreeg. De dorpscoöperatie was onaangenaam verrast. 'We doen veel dingen inderdaad, maar de zorg heeft bij ons altijd op nummer één gestaan,' was het commentaar.

Het conflict liep zo hoog op dat het op een zeker moment onduidelijk was aan wie de huur van het zorgcentrum moest worden betaald. Ook de gemeente maakte zich grote zorgen. 'Dit is zorg die via het persoonsgebonden budget is geregeld. Daar heeft de gemeente geen invloed op', zei de wethouder. 'We kijken mee naar de ontwikkelingen met de hoop dat de onrust zo spoedig mogelijk zal verdwijnen.' Advocaten stonden op scherp, een rechtszaak dreigde. Uiteindelijk stopte het hele zorgteam van Loug Hogeland en moest de dorpscoöperatie op eigen voet verder.

RTV Noord – Dorpscoöperatie: we hebben dit niet zien aankomen
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/203072/dorpscooperatie-klooster-and-buren-wij-hebben-dit-niet-zien-aankomen

Dagblad van het Noorden: Wat ging er mis bij Klooster&Buren
https://dvhn.nl/groningen/Waar-ging-het-mis-bij-KloosterBuren-24038271.html

Advocaten rukken op in Kloosterburen https://de-marne.nieuws.nl/knipsels/106989/de-advocaten-rukken-op-in-kloosterburen-in-conflict-rond-t-oldeheem/

Dorp: Kolham
Thema: Zorg, onderwijs, dorpsondersteuning

Bij Lang Leve Kolham helpen vrijwilligers ouderen

Vrijwilligersorganisatie *Lang Leve Kolham* ondersteunt oudere dorpsgenoten met boodschappen doen, medicijnen halen en het vervoer naar en van dokter of ziekenhuis. Een enquête wees uit dat er veel behoefte aan een dergelijke ondersteuning was bij de inwoners van Kolham, waarvan een derde boven de zestig is en het merendeel zelfs 70+. Ook andere projectideeën kwamen uit deze enquête voort.

Enkele initiatiefnemers, later verenigd in de commissie Leefbaarheid van Dorpsbelangen Kolham, zette een enquête uit onder de zestigplussers van Kolham en de uitkomsten daarvan werden door Vereniging Dorpsbelangen Kolham en stichting Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenorganisatie (POSO) Midden-Groningen, aangeboden aan de wethouder van de gemeente Midden-Groningen. Daaruit vloeiden een aantal projecten voort: een dorpsloket, een vrijwilligersnetwerk dat activiteiten zou organiseren en een onderzoek naar levensloopgeschikte woonvormen.

Vooral het voorstel voor een op te zetten vrijwilligersorganisatie, onder de noemer 'Lang Leve Kolham', scoorde hoog. Ook werd een wandelgroep voor senioren opgericht – ondersteund door het Anjerfonds – maar die werd tijdelijk verstoord door de komst van het coronavirus. Tijdens de coronaperiode werden wel flyers verspreid, waarop de vrijwilligers van Lange Leve Kolham aanboden boodschappen te doen, medicijnen op te halen of ouderen te vervoeren naar dokter of ziekenhuis.

Bronnen

> Zorgzame dorpen: Lang Leve Kolham
https://www.zorgzamedorpengroningen.nl/initiatieven/lang-leve-kolham/
> Dagblad van het Noorden: Het Florida van Midden-Groningen wil een levensloopbestendig dorp worden
https://www.dvhn.nl/groningen/Vergrijzend-Kolham-wil-een-volwaardig-dorp-blijven-24901391.html

Dorp: Krewerd
Thema: Bouwen, wonen, versterken

Krewerd probeert cultuur van het dorp te behouden bij versterking dankzij samenwerking met architect

Het wierdendorp Krewerd, ruim veertig woningen groot, ligt middenin het schootsveld van de gasbevingen. Vrijwel alle huizen moeten versterkt worden. Dorpsbewoners wachtten echter niet af op de versterkingsoperaties-van-bovenaf, maar huurden een architect in zodat de regie over de versterkingsplannen kon worden behouden. Initiatiefnemer daarbij was de Dorpsvereniging Krewerd. Dit 'Experiment Krewerd' werd door de gemeente (Delfzijl) ruimhartig ondersteund en breidde zich allengs uit met verschillende deskundigen op het gebied van energietransitie, biodiversiteit, bouw, cultuurhistorie en sociologie . Uiteindelijk konden de burgers van Krewerd zelf hun keuze maken voor een eigen versterkings-verbeteringsplan, in samenwerking met een architect naar hun keuze. De individuele woningen worden daarbij ingebed in een integraal dorpsplan dat door de bewoners wordt opgesteld, samen met de architecten. 'We willen zelf bepalen hoe onze huizen worden versterkt en hoe ons dorp er in de toekomst uitziet,' vertelde een woordvoerder aan een verslaggever van *RTV-Noord*.

Aanleiding voor deze actie was dat de dorpelingen vonden dat de bouwstijlen van het dorp, de 'gelaagdheid van de tijd' weerspiegelen, en dat deze gelaagdheid en variëteit zoveel mogelijk moest worden behouden. Bewoners zijn daarom de opdrachtgever van de plannen. In de versterkingsadviezen van destijds werden de ruimtelijke en sociale context niet of nauwelijks meegenomen, merkte een ingehuurde teamleider op. 'Een goede inbedding van de versterkingsopgave op stedenbouwkundig, landschappelijk, cultuurhistorisch en sociaal gebied, alsmede anticiperen op de krimp en de noodzakelijke energietransitie wordt gemist.'

Ook de ingehuurde architect vond dat de versterkingsaanpak 'van bovenaf' veel te veel in handen was geweest van constructeurs en aannemers, waardoor er 'alleen standaardnieuwbouwwoningen uit de catalogus van een aannemer' werden gebouwd. En dat zou het karakter van het unieke wierdendorp Krewerd wel heel erg aantasten. Een goed plan dat steunde op de ruimtelijke, historische en sociale analyses was daarbij van groot belang. 'Daarin kijken we wat het DNA is van het dorp. Bij nieuwbouw kan het er best anders uit gaan zien. Het kan best zijn dat er een nieuwe Groningse architectuur ontstaat,

die wel helemaal past in het dorp.'

Bronnen

> Experiment Krewerd: Aardbevingsdorp neemt heft in eigen handen:
https://www.experimentkrewerd.nl/

> RTV-Noord: Krewerd krijgt met voorrang versterkingsadviezen:
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/206788/Krewerd-krijgt-met-voorrang-versterkingsadviezen

> ArchiScienza – Experiment Krewerd:
https://www.archiscienza.nl/nieuws/algemeen/experiment-krewerd

Dorp: Krewerd
Thema: Bouwen, wonen, versterken

Bevingsbestendige Groningse baksteen voor versterking Krewerd

De meeste huizen in het wierdedorp Krewerd zijn gebouwd met de typische Groningse rode bakstenen, maar deze blijken vaak niet aardbevingsbestendig te zijn. Steenstrips? Een aderlating voor een dorp dat door vrijwel iedereen als een prachtig, authentiek wierdedorp wordt gezien. Betrokken architecten bedachten daarom op verzoek van de bewoners een speciale steen die met een haak op een beugel wordt gehangen en daardoor geen specie of lijm nodig heeft. Bij een aardbeving scheuren deze muren niet. De woningen in het dorp hoeven daarom hun traditionele rode, Groninger baksteenkleur niet te verliezen.

Een goed ophangsysteem moet het sluitstuk vormen van dit Krewerder baksteenexperiment. Als dat lukt kunnen de stenen geproduceerd worden door een lokale baksteenfabriek in Oude Pekela. 'En de steen moet gemaakt worden van Groningse klei,' aldus de architect.

Bronnen:

> Dagblad van het Noorden – Nieuwe Krewerder Baksteen is aardbevingsbestendig: https://www.dvhn.nl/groningen/Nieuwe-Krewerder-baksteen-is-aardbevingsbestendig-25127379.html

Dorp: Loppersum
DVC - Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Dorpsbelangen Loppersum wordt actieve netwerkorganisatie en spreekbuis van het dorp

Tot enkele jaren geleden was de Vereniging Dorpsbelangen Loppersum (VDL) een tamelijk kalme activiteitenvereniging, maar na de zoveelste beving bleek er behoefte een veel actievere netwerkorganisatie die de belangen van zoveel mogelijk Loppersumse verenigingen en burgers zou behartigen en die ook het aanspreekpunt kon zijn voor gemeente, bedrijfsleven en instanties. Dat was ook de wens van vele verenigingen en belangengroepen in het dorp. Een integrale dorpsvisie werd opgesteld en sindsdien speelt Dorpsbelangen een veel actievere en integrale rol in het dorp, ook als platform van vertegenwoordigers van verenigingen.

De eerste stap van de 'nieuwe' VDL was dat er geen lidmaatschapsgeld meer werd gevraagd, maar dat elke Loppersumse burger automatisch lid werd. Met steun van het Leefbaarheidsfonds werd vervolgens een integrale dorpsvisie opgesteld, samen met vele andere verenigingen en de steun van veel burgers. VDL werd actiever en zette zijn deuren open. In de eerste vergadering kwam bijvoorbeeld de moeizame verhouding met de woningbouwvereniging en de gemeente ter sprake. Uit het verslag: 'Jaap Meedema zegt dat VDL een gesprek heeft gehad en, door het nieuwe elan en de Dorpsvisie, weer aan tafel zit en serieus wordt genomen. De versterking is een bedreiging én een middel om doelen te bereiken.'

Vereniging Dorpsbelangen Loppersum https://loppersum.jouwweb.nl/
Lopsternijs: VDL ontwikkelt zich tot netwerkorganisatie
https://www.lopsternijs.nl/2017/06/14/vereniging-dorpsbelangen-ontwikkelt-zich-tot-dorpsplatform/

Dorp: Loppersum
Thema: EEV – Energie, economie, vervoer

Energiecoöperatie Loppersum LOPEC verbetert leefomgeving met zonnepanelen, windmolens en warmtenet

De Lopster Energie Coöperatie – in het voorjaar van 2016 opgericht – ging aanvankelijk uit van het idee om de zonnepanelen, die dankzij de bevingsschadecompensatie op daken mochten worden geplaatst, niet her en der het dorp te laten ontsieren, maar op een groot gezamenlijk 'zonnedak' te plaatsen aan de rand van het dorp. Uit deze eerste ideeën, ondersteund door de Groninger Energiekoepel (GrEK) is sindsdien energiecoöperatie LOPEC gegroeid met een grote verscheidenheid aan energieprojecten en ideeën. De coöperatie heeft grote ambities en wil dat Loppersum uiteindelijk een energieneutraal dorp wordt. De initiatiefnemers en leden zijn daarom voortdurend op zoek naar nieuwe grote daken voor zonnepanelen. Verder is er, samen met de Hanzehogeschool, onderzoek gedaan naar de behoefte aan een elektrische deelauto. Ook brainstormen ze in samenwerking met gemeente en energie-bedrijven over de aanleg van een warmtenet, en faciliteren ze voorlichtingen over aardgasvrij wonen. Daarnaast proberen ze vooral kennis over energiewinning en -besparing in de omgeving van Loppersum te delen.

Ook werd een brainstorm georganiseerd over warmtenet en werd samengewerkt met een lokale bijenwerkgroep, die de leefomgeving wil verbeteren door op natuurlijke wijze gewasgroei te stimuleren. Die bijdrage was mogelijk door de samenwerking met energiebedrijf VanOns. Voor elke klant krijgt een dorp een bijdrage per jaar, te besteden aan duurzame initiatieven. Ondertussen deelt LOPEC haar kennis ook in de omgeving, met bijvoorbeeld Eenum en Wirdum.

Bronnen
Lopster Nijs – oprichting LOPEC
https://www.lopsternijs.nl/2016/03/04/loppersum-heeft-z-n-eigen-energiebedrijf/
Lopster Nijs – Plaatsing windmolens
https://www.lopsternijs.nl/2018/07/31/lopec-windmolens-geplaatst-video/
Lopster Nijs – Zonnedak geopend
https://www.lopsternijs.nl/2017/05/20/zonnedak-lopec-geopend/
Projectpagina LOPEC
https://lopec.nl/projecten/
Energie VanOns – pagina LOPEC

https://energie.vanons.org/cooperaties/lopec/
https://www.dvhn.nl/groningen/loppersum/Inwoners-Loppersum-wel-te-porren-voor-het-delen-van-een-elektrische-auto-24831891.html

Contacten voor verdere informatie

Mail LOPEC: info@lopec.nl

Bestuur LOPEC: https://lopec.nl/bestuur/
Tjitse Mollema (voorzitter)
Nicolette Scholten (secretaris)
Albert Hebels (penningmeester)
Martin Ettema (lid)
Eddie Rijnsewijn (lid)

Energie VanOns - https://energie.vanons.org/bij-jou-in-de-buurt/
Groninger Energie Koepel - https://www.energieloket-groningen.nl/dienst/grek

Dorp: Loppersum
Thema: ZOO Zorg, Onderwijs en ondersteuning

Zorgcoöperatie Loppersum: van computerhulp tot valpreventie

Zorgcoöperatie Loppersum werd in 2013 opgericht, na een voorbereiding van ruim twee jaar. De initiatiefnemers waren Lopsters die merkten dat in hun dorp veel behoefte was aan kleine en grote steun en zorg – vooral voor ouderen die nog thuis woonden. Niet door professionals, maar door vrijwilligers: dorpsgenoten. De leden helpen elkaar op allerlei gebied: van administratie tot vervoer, maar ook computerhulp, timmerklusjes, tuinklusjes, verstelwerk, televisie, elektra, installatie, radio en verstelwerkzaamheden. Daarnaast is er ook veel persoonlijke aandacht in de vorm van huisbezoek, samen wandelen of – wanneer nodig – sneeuwruimen. Inmiddels telt de zorgcoöperatie meer dan 800 leden die jaarlijks met elkaar een kleine tweehonderd hulpvragen hebben. Sinds juni 2018 maakt de coöperatie deel uit van de Projectgroep Pilot Wiemersheerd (PPW), samen met vertegenwoordigers van Zonnehuisgroep Noord, Woonzorg Nederland, NCG en de gemeente.

De vragen komen veelal binnen via de zorgtelefoon (bereikbaar van 10-12 u. 's ochtends), maar ook in onderling overleg. Verschillende werkgroepen organiseren de hulpvragen, doen de intake en proberen vraag en antwoord te koppelen. Leden kunnen ook vragen of er cursussen kunnen worden gegeven of ontwikkeld. Zo is er een cursus valpreventie georganiseerd. Verder worden er gezamenlijke maaltijden gekookt en genuttigd en is er elke donderdag in de bibliotheek een Open Inloop, waarbij er spelletjes gespeeld wordt, vragen gesteld en gesprekken gehouden, onder het genot van koffie of thee. In de zomer worden er vaak fietstochten georganiseerd en op 's woensdags jeu-de-boules gespeeld. Daarnaast is er ook een ontmoetingsgroep Levensthema's.

Het uitgangspunt van de 'ZcL' is: 'samen zorgen we voor elkaar'. Een paar uitgangspunten: elkaar leren kennen, modern nabuurschap, rechten voor oud en jong en het realiseren van woonvormen voor meerdere generaties. Een woordvoerder: 'Al deze vrijwilligers zorgen ervoor dat vele andere bewoners van het dorp kunnen rekenen op vervoer, klusjes in huis, sneeuwvrij houden van de stoep, bezoekjes of boodschappen in huis.'

Bronnen:
Zorgcoöperatie Loppersum https://www.zorgcooploppersum.nl/
RTV-Noord – Veel belangstelling voor Zorgcoöperatie Loppersum: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/125321/Veel-belangstelling-voor-Zorgcooperatie-Loppersum

Zorgcoöperatie Loppersum**:** http://www.zorgcooploppersum.nl
Zorgzame dorpen Groningen: https://www.zorgzamedorpengroningen.nl/
Lopsternijs – Zorgcoöperatie Loppersum bedankt vrijwilligers:
https://www.lopsternijs.nl/2018/03/01/zorgcooperatie-loppersum-bedankt-haar-vele-vrijwilligers/

Dorp: Lutjegast
Thema: LRC – Landschap recreatie cultuur

Groene Dorsploats biedt ruimte voor cultuur, recreatie en educatie in Lutjegast

'Welkom op de Groene Dorsploats' vertelt een houten bord, vlak buiten het dorp Lutjegast. Deze plek werd in 2020 dankzij de vereniging Dorpsbelangen, met behulp van een provinciale prijs omgebouwd tot een cultuur-, recreatie- en educatieplaats. 'Hier kan de plaatselijke muziekvereniging een concert geven of kan een toneelgezelschap optreden,' legt een woordvoerder van Dorpsbelangen uit. De plek waar de Groene Dorsploats is ingericht, staat in een natuurgebied tussen het Rikkerdapad en het Abel Tasmanpad waar al een kunstwerk stond, De Baak. Om er een Groene Dorpsploats van te maken werden tribunes gebouwd en tevens werd het strandje opgeknapt, met behulp van een lokale loonwerker. Ook werd de afwatering verbeterd omdat het in de herfst vaak te nat was in dit gebied.

De nieuwe dorpsplek is een prachtige plek voor wandelaars, concludeert Dorpsbelangen. Onlangs werden er 3 bijenkasten met elk 15.000 zwarte bijen geplaatst door een plaatselijke imker: een mooie aanvulling voor de biodiversiteit. 'De dorpsploats is er voor iedereen – ook voor mensen die niet in Lutjegast wonen.'

Bronnen:

Dorpsbelangen Lutjegast (Facebook):
https://www.facebook.com/DorpsbelangenLutjegast/
RTV-Noord: Aanleg Groene Dorpsploats Lutjegast van start gegaan –
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/704670/Aanleg-Groene-Dorpsploats-Lutjegast-van-start-gegaan

Dorp: Meerdorpen
Thema: DVC: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Dorpsvisie Meerdorpen aangescherpt met gereedschapskist Typisch Gronings

In en rond de 'Meer'-dorpen Middelbert, Engelbert, Euvelgunne en Roodehaan – ten oosten van de Groningen – stond veel te gebeuren – onder andere een nieuwe weg, vijftienhonderd nieuwe woningen en een nieuw schoolgebouw. Daarom besloot de Dorpsbelangenvereniging in 2019 de dorpsvisie van tien jaar daarvoor te vernieuwen, met behulp van input van dorpsbewoners. Wat speelde er allemaal in de dorpen? Wat leefde er echt? Daarvoor werd de 'gereedschapskist' van Typisch Gronings gebruikt.

Deze gereedschapskist geeft bewoners door middel van wekelijkse opdrachten de mogelijkheid om te ontdekken wat zij zelf belangrijk vinden aan hun dorp en leefomgeving. Wat maakt het dorp tot hun dorp: het zwembad, een historisch pad, de eigen voortuin? Of zijn het de paadjes langs de rand van de weilanden waar men altijd met de hond loopt?

Tijdens de startbijeenkomsten in januari 2020 in het MFC in Engelbert en de kerk in Middelbert werden meer dan 100 gereedschapspakketjes uitgedeeld. Door de coronacrisis moest de bijeenkomst over de opbrengst van de opdrachten echter worden afgelast. In plaats daarvan werden de resultaten voor de deelnemers online gepubliceerd en kon er digitaal gereageerd worden. Deze reacties werden meegenomen in gesprekken tussen de belangenvereniging, de werkgroep dorpsvisie en het team van Typisch Gronings.

Bronnen:

Recente ontwikkelingen Dorpsvisie project:
https://www.meerdorpen.info/belangenvereniging/dorpsvisie
Digitoal Nijsblad Groninger Dorpen, 31 januari 2020:
https://us6.campaign-archive.com/?u=b87d1db5c0&id=eee92a1c1e
Rapportage Herfstronde:
https://www.meerdorpen.info/images/downloads/191210Rapportage_Herfstronde_MEER-denkpanel_Typisch_Gronings.pdf
Meernieuws 01/ 2020:
https://mfcengelbert.nl/meernieuws/202001/mobile/index.html - p=17
Meernieuws 11/2019:
https://www.mfcengelbert.nl/meernieuws/201911/mobile/index.html - p=13

Gereedschapskist Typisch Gronings:
https://groningerdorpen.nl/nieuws/typisch-gronings-gereedschapskist-voor-dorpen-online/
MEER-dorpsvisie 2009:
https://www.meerdorpen.info/images/documenten/DORPSVISIE MEERDORPEN 2009.pdf

Dorp: Middag-Humsterland (Aduarderzijl, Den Ham, Ezinge, Feerwerd, Fransum, Garnwerd, Hardeweer, Niehove, Oldehove Oostum, Suttum, Wierumerschouw)
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Middag-Humsterland legt toekomstvisie vast voor behoud en ontwikkeling wierdenlandschap

Sinds 2005 hoort Middag-Humsterland tot de Nationale Landschappen van Nederland. Maar hoe zorg je voor een goede economische en social-culturele ontwikkeling van dit oude wierdenlandschap ten zuiden van het Reitdiep en het Lauwersmeer, terwijl je de bestaande landschappelijke cultuurhistorische karakteristieken van het gebied zoveel mogelijk wilt behouden en versterken? Deze vraag stond centraal bij het schrijven van een toekomstvisie voor Middag-Humsterland in 2016 en 2017. Aan de hand van diverse gesprekken en ontmoetingen met verschillende betrokkenen: bewoners en ondernemers van het gebied, gemeentelijke en provinciale beleidsmakers, diverse natuurverenigingen en -instellingen. Inwoners van het gebied werkten de verschillende onderwerpen uit, samen met de Gebiedscoöperatie Westerkwartier en uiteindelijk resulteerde dit in een lijvig document dat als leidraad en richtsnoer geldt bij de ontwikkeling en het behoud van dit gebied.

Uiteindelijk werd afgesproken dat inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen en andere betrokken zich verenigen om de toekomstige ontwikkelingen, zoals neergelegd in de toekomstvisie, vorm te geven en in de gaten te houden, samen met de gemeente en de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. De gemeente houdt toezicht en stelde vijftigduizend euro ter beschikking als startkapitaal.

Hoe moet Middag-Humsterland er over tien jaar uit zien, was een van de kernvragen. Wat moet versterkt of behouden worden? Moet de landbouw – een van de belangrijkste economische factoren in het gebied – verduurzamen en innoveren? Moeten meer bezoekers met dit unieke gebied (met meer dan honderd wierden) kennismaken? Moet het gebied zelfvoorzienend worden wat energie betreft? En hoe zien de dorpen er tegen die tijd uit? En bovenal: wat wil men niet? Toerisme en recreatie, energietransitie en agrarisch ondernemerschap staan hoog in het vaandel, zo bleek. Een inwoner: 'Het Middag-Humsterland moet in zijn eigen energie kunnen voorzien, maar wel op een manier die past in het prachtige landschap. Het gebied moet goed bereikbaar zijn.'
> RTV-Noord – Middag-Humsterland wil zich toeleggen op toerisme en energietransitie: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/183390/Middag-Humsterland-wil-zich-toeleggen-op-toerisme-en-energietransitie

> Welkom in Zuidhorn – Middag-Humsterland stelt eigen toekomstvisie op: https://www.welkominzuidhorn.nl/actueel/actueel-zuidhorn/middag-humsterland-stelt-eigen-toekomstvisie-op/> Gebiedscoöperatie Westerkwartier – Middag-Humsterland gaat samen haar toekomst ontwerpen: https://gebiedscooperatie.info/het-middag-humsterland-gaat-samen-haar-toekomst-ontwerpen/
Cultuurlandschap Middag Humsterland http://middaghumsterland.info/

Gebied: Middag-Humsterland
Thema: Thema: Landschap, recreatie, cultuur

'Onze klei' mobiliseert bevolking Middag-Humsterland en kaart problemen aan rond gaswinning, bodemdaling en pandschade

Volgens sommige van bovenaf opgelegde regels liggen dorpen als Oldehove, Niehove, Ezinge, Saaksum, Garnwerd, Feerwerd en Schouwerzijl, in het oude cultuurlandschap Middag-Humsterland onder het Lauwersmeer, buiten het officiële bevingsgebied. Toch scheuren ook hier de wanden van diverse panden. Zou ook hier de gaswinning de oorzaak kunnen zijn, of zijn er andere bodemproblemen? En mag er wel in dit gebied 'gefrackt' worden, zoals de NAM en het ministerie van EZ van plan waren? De actie- en klankbordgroep 'Onze klei' werd daarom opgericht om de bevolking van Middag-Humsterland te mobiliseren, klachten te inventariseren en onderzoek te (laten) doen naar scheurvorming, bodemdaling en de gevolgen van fracking en gaswinning. Daarnaast wil de groep een lobby voeren richting gemeente, provincie en rijk om de problemen van dit gebied serieus te nemen en te onderzoeken. Verder wil men de bevolking van Middag-Humsterland zo goed mogelijk doorverwijzen naar relevante instanties, regelingen en loketten.

De actiegroep ontstond na een informatie-avond over gaswinning en fracken in Middag-Humsterland in juni 2018. Zeker 200 toeschouwers volgden de lezing in het dorpshuis van Ezinge en in het kielzog daarvan werd Onze Klei opgericht. Een van de eerste initiatieven van de actiegroep was het maken van een website en het publiceren van posters. Diverse bijeenkomsten, informatiemarkten en protestmeetings werden georganiseerd en spandoeken werden op diverse plekken opgehangen. Ook werd een crowdfundingsactie gestart om een advocaat te kunnen betalen die gefundeerd naar de Raad van State kan gaan om het fracken te verbieden.

Bronnen:
> Onze klei: http://www.onzeklei.nl
> Niehove – Onze klei geeft gas: https://niehove.eu/nieuws-item/onze-klei-geeft-gas-en-verdere-info/
> Onze klei – petitie: http://www.onzeklei.nl/waar-wie/middag-humsterland/petitie
> RTV-Noord – Bewoners Pieterzijl stappen naar Raad van State vanwege fracking: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/212440/Bewoners-Pieterzijl-stappen-naar-Raad-van-State-vanwege-fracking
> Geen fracken in Pieterzijl: https://getfunded.nl/campagne/7260-geen-fracken-in-pieterzijl

Dorp: Musselkanaal
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Knoal in de Toekomst: schoolkinderen Musselkanaal bedenken toekomst collectieve ruimte

Hoe zou de toekomst van Musselkanaal eruit moeten zien? Aan wie kun je dat beter vragen dan aan de bewoners van de toekomst: de kinderen! Een speciale projectgroep vroeg daarom aan leerlingen van groep 7 en 8 van CBS de Lindenborgh hoe zij wilden dat Musselkanaal er over 30 jaar zou uitzien. Deze toekomstvisie verwerkten ze uiteindelijk in een ontwerp voor een stuk grond in het LTS park in Musselkanaal. Leidend thema hierbij was duurzaamheid, met recreatie, gezondheid en natuur als aandachtspunten. Initiatiefnemer van dit project was de stichting KAR (Kunsteducatie met Kwaliteit), die werd ondersteund door het programma Kans voor de Veenkoloniën. Er werd samengewerkt met buurtwerk Welstad en Stichting Dorpsbelangen Musselkanaal. Uitvoerder was Walhallab.

In het kielzog van dit project deden de leerlingen van de Lindenborgh nog enkele kortere projecten, waaronder het verven van een kiosk (container) aan de Geraniumstraat.

Kans voor de Veenkoloniën wil proberen jongeren te betrekken bij het inrichten van de toekomst van het gebied. 'Het doel van het project is om via "Knoal in de Toekomst" kinderen (en jongeren) te laten nadenken over toekomstbestendigheid en leefbaarheid van hun regio, te laten benoemen wat hiervoor nodig is en dit te delen met hun omgeving, van ouders tot politiek. Hierdoor wordt het gesprek op gang gebracht en wordt de toegevoegde waarde van onderwerpen die er toe doen (waaronder gezondheid) duidelijk in beeld gebracht.'

Bronnen

Kans voor de Veenkoloniën: mijn dorp in de toekomst https://kvdvk.nl/mijn-dorp-in-de-toekomst/
De Lindenborgh: Knoal in de toekomst.
https://www.cbsdelindenborgh.nl/nieuws/knoal-in-de-toekomst/
Gebiedsgids: Musselkanaal. https://www.gebiedsgids.nl/node/125652

Dorp: Niehove
Thema: EEV – Energie, economie, vervoer

Zon4ons Niehove: energiecoöperatie bedekt 8 boerenschuren met zonnepanelen

In Niehove in het Westerkwartier werd in 2016 namens Dorpsbelangen een informatieavond gehouden door Groninger Dorpen over duurzaamheid en energie. Op die avond werd onder andere de methode van Buurkracht besproken en naar aanleiding daarvan werd ondersteuning gezocht bij deze landelijke organisatie. Uiteindelijk werd het initiatief omgezet in een heus project, Zon4ons, met steun van vijf vrijwilligers uit het dorp. Gemikt werd op zo'n vijftig leden die deel uit zouden maken van deze energiecoöperatie, maar het werden er meer dan honderdtwintig die met elkaar een kleine 1600 panelen aanschaften, verspreid over zeven landbouwschuren in Ezinge, Houwerwijl, Oldehove, Niehove, Den Ham en Fransum. Bestuurslid Fred Hendriks: 'Financieel ziet het er heel goed uit. Het lijkt erop dat we de investeringen binnen 4 jaar terugverdienen. Vaak duurt dat 7 jaar.'

Zon4Ons is een coöperatie U.A. (Uitgesloten Aansprakelijkheid) die als doel heeft om 'op rendabele wijze zonne-energie op te wekken zodat zowel leden als het milieu er voordeel van hebben'. Inmiddels zijn er meer dan 130 leden die gezamenlijk 1581 panelen bezitten verdeeld over 8 daken van boerenschuren.

Bronnen:
Zon4ons https://niehove.eu/nieuws-item/zon4ons-officieel-van-start/
Niehove nieuws over zon4ons https://niehove.eu/nieuws-item/zon4ons-officieel-van-start/

Dorp: Nieuwe Pekela
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Vrijwilligers Eetpunt de Samenleving verzorgen maaltijden voor ouderen Nieuwe Pekela

Vrijwilligers van Eetpunt de Samenleving verzorgen elke week maaltijden voor ouderen in ontmoetingscentrum De Kiepe in Nieuwe Pekela. Deze maaltijden worden in gezamenlijkheid gegeten, omdat veel van deze ouderen graag meer contact willen met leeftijdsgenoten. Voor dit project werken niet alleen vrijwilligers maar vaak ook stagiaires van het Dollard College die in de keuken en de bediening werken als deel van hun opleiding.

Vrijwilligers uit Nieuwe Pekela vinden en behouden was nog niet eenvoudig, merkte de stichting, maar daarvoor bedachten ze een puntensysteem. Vrijwilligers die meehelpen koken, afwassen of de ouderen halen of brengen met de auto krijgen een kortingsbon die vervolgens bij de plaatselijke middenstanders kan worden ingeleverd. Resultaat was dat er meer vrijwilligers kwamen en dat er ook meer gekocht werd bij de winkels in het dorp.

Zie ook
https://groningerdorpen.nl/nieuws/eetpunt-de-samenleving-met-elkaar-eten-smaakt-lekkerder/
https://groningerdorpen.nl/wp-content/uploads/2018/04/Puntensysteem-voor-vrijwilligers.pdf
https://www.zorgzamedorpengroningen.nl/initiatieven/eetpunt-de-samenleving-nieuwe-pekela/

Dorp: Noordhorn
Thema: DVC - Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Noordhorn schetst toekomst via 'manifest toekomstbestendige dorpen'

In 2018 werd door de dorpen van de voormalige gemeente Zuidhorn een dorpsmanifest opgesteld waarin plannen en wensen voor de toekomst werden geformuleerd. Het project werd geïnitieerd door de raad van Zuidhorn, vlak voor de gemeentelijke herindeling en werd ondersteund door de Vereniging Groninger Dorpen. De regie was in handen van de plaatselijke dorpsbelangenverenigingen. De huidige situatie werd geanalyseerd, de kwetsbaarheden van het dorp benoemd, bijvoorbeeld op het gebied van cultuurhistorisch en natuurlijk erfgoed.

Zo kwam de Vereniging van Dorpsbelangen Noordhorn een aantal avonden bijeen om een aantal thema's voor te bereiden. Dit mondde uit in een bijeenkomst waar alle inwoners werd gevraagd input te leveren voor de nieuwe dorpsvisie. 'De waarde van De Oude Riet voor het dorp Noordhorn is groot en moet voor de toekomst gekoesterd worden', luidde bijvoorbeeld een van de punten van het manifest. Het manifest werd op een dorpsavond gepresenteerd, gepubliceerd op internet en dient nu als leidraad voor de toekomst van Noordhorn.

Achtergrond van dit dorpsmanifest is de groei van de Groninger gemeentes. Enkele jaren geleden telde Groningen nog zo'n 25 gemeentes, met gemeentebestuurders en -ambtenaren waar je een praatje mee kon maken in de voetbalkantine of bij de kassa van de supermarkt. Na de gemeentelijke herindelingen bleven er nog maar een handvol over. Vraag was hoe je als kleine dorpsgemeenschap er toch voor zorgen dat je je stem kunt blijven laten horen – zeker waar het je eigen toekomst betreft. Niet ieder dorp en iedere dorpsgemeenschap is immers hetzelfde en eens in de vier jaar stemmen, geeft bestuurders maar een hele grof idee van wat burgers eigenlijk zouden willen voor hun dorp. Bovendien moet je voor een toekomstvisie proberen uit te stijgen boven de dagelijkse zorgen en ergernissen. Hoe krijg je dat voor elkaar? Vandaar het dorpsmanifest.

Bronnen:

> Streekkrant – Dorpen Zuidhorn worden toekomstbestendig: https://destreekkrant.nu/2018/04/04/dorpen-zuidhorn-worden-toekomstbestendig/

> Groninger Dorpen – Een manifest voor toekomstbestendige dorpen – Westerkwartier: https://groningerdorpen.nl/een-manifest-voor-toekomstbestendige-dorpen-westerkwartier/
> Dorpsbelangen Noordhorn – Manifest Noordhorn: een toekomstbestendig dorp: http://www.dorpsbelangennoordhorn.nl/userfiles/downloads/dorpsvisie/v1-Manifest Noordhorn-lange versie.pdf
> Manifest toekomstbestendige dorpen Zuidhorn Westerkwartier https://www.youtube.com/watch?v=X6N58fayNS0

Dorp: Onderdendam
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Houd Onderdendam Overeind! maakt integraal plan voor dorpstoekomst – maar de uitvoering blijft achter

Onderdendam, op de grens van een groot aantal belangrijke Groningse waterwegen, werd door de gasbevingen flink beschadigd en dat activeerde een groep dorpsbewoners tot het oprichten van de werkgroep Houd Onderdendam Overeind! in 2013. De bevingsproblematiek bleek een goede aanleiding om de andere problemen die de dorpsbewoners op zich af zag komen – van versterking tot vergrijzing, van schadeherstel tot verduurzaming – in een overkoepelend plan aan te pakken. Door 'brede dorpsgesprekken' werd duidelijk wat de rest van de Onderdendammers belangrijk vond en welke ideeën er allemaal leefden. Met behulp van een enquête –gehouden in 2014– werd bovendien de schade, ideeën en zorgen van de bevolking geïnventariseerd. Bijgestaan door een architect en Groninger Dorpen leidde deze informatie tot een collectieve, integrale dorpsvisie, onder de titel 'Onderdendam Zoo!'. Hierin werd een compleet toekomstplan voor het dorp uiteengezet, inclusief prioriteiten. Helaas kon dit plan maar zeer gedeeltelijk worden uitgevoerd omdat de NCG andere prioriteiten had.

Houd Onderdendam Overeind! opereerde al snel onder de vleugels van de Vereniging Dorpsbelangen Onderdendam. Gezamenlijk presenteerden ze in augustus 2016 het plan aan de eigen bevolking, de gemeenteraad en de Nationale Coördinator Groningen (Hans Alders), die het omarmde en in 2015 opnam in zijn eerste meerjarenplan (2016-2020). Onderdendam moest de proeftuin van Groningen worden, vond men.

In 2017 bleek echter dat de plannen van Onderdendam toch niet volledig door het NCG zou worden omarmd: de eerste versterkingsrondes gingen voorbij aan het dorp. Wel werd een betaalde 'dorpsondersteuner' aangesteld die de verschillende lopende projecten – zoals de vervangen van monumentale schoorstenen – bleef coördineren, en sindsdien zorg draagt voor het onderhoud en de uitvoering van de dorpsvisie. De grote sprong voorwaarts die Onderdendam gehoopt had te mogen maken, bleef uit – ondanks alle inspanningen.

Bronnen:

> Dorpsvisie Onderdendam: http://www.onderdendam.com/dorpsvisie-2016-2026/
> NOS: Onderdendam, het dorp dat aardbevingen als een kans zag

> Dorpenacademie – Onderdendam een dapper dorp:
https://dorpenacademie.nl/initiatief/onderdendam-een-dapper-dorp

Dorp: Onderdendam
BWV: Bouwen, wonen, versterken

Bevolking Onderdendam praat mee over het vullen van de 'gaten' in het dorp

Een deel van de huizen op de Stadsweg van Onderdendam – eigendom van de regionale woningbouwvereniging – moest worden gesloopt na de gasbevingen. De dorpsbewoners lieten zich echter horen: ze wilden graag in gesprek over de invulling van de lege plekken. Een mengeling van ouderen en jongeren zagen ze het liefst, zo gaven ze aan. Hun wensen werden grotendeels verhoord.

De gemeente was positief over het burgerinitiatief en woningbouwvereniging Wierden en Borgen besloot op deze plek mee te doen aan het pilotproject 'dorpseigen bouwen' – een initiatief van de gemeente (Bedum) en de NCG. Er werd besloten zes nieuwe levensloopwoningen voor sociale verhuur te bouwen – huizen die in het dorpsbeeld passen, aardbevingsbestendig zijn en bij voorkeur zeer energiezuinig. De woningen zijn geschikt voor senioren en kleine gezinshuishoudens.

Wierden en Borgen: Onderdendam Stadsweg:
(https://www.wierdenenborgen.nl/projecten/onderdendam-stadsweg/)

Nieuwe woningen voor 'gat' in Onderdendam:
(https://www.rtvnoord.nl/nieuws/181186/Nieuwe-woningen-voor-gat-in-Onderdendam)

Dorp: Oosternieland
Thema: BWV – Bouwen, wonen, versterken

Fotoboek legt Oosternieland voor de versterking vast

Voor het fotoboek *Oosternieland 2015* fotografeerde dorpsbewoner Erik Visser alle woningen van het dorp en vrijwel alle bewoners. Hij gaf het boek in eigen beheer uit. Het boek beoogt een markeerpunt in de geschiedenis te zijn: zo zag Oosternieland er anno 2015 uit. 'Het idee achter het boek is dat er de komende jaren naar verwachting veel zal gaan veranderen, vooral door de gevolgen van de aardbevingsproblematiek,' zei Visser. Het eerste exemplaar van het fotoboek werd op 14 oktober 2015 uitgereikt aan de burgemeester.

Het hele proces nam enkele maanden in beslag en in die tijd bleek hoe urgent het idee achter het boek was: de NAM kocht drie huizen in het dorp op en sloopte daarvan tweedie ook nog eens centraal in het dorp lagen. Visser: 'Dat is veel voor het aangezicht van het dorp.'

Tijdens de uitreiking benadrukte Visser dat herinneringen gekoesterd moeten blijven, maar wees ook op kansen en mogelijkheden. Hij sprak de wens uit dat de gemeente samen met de NAM en dorpsbewoners gezamenlijk nadere invulling aan de opengevallen plaatsen gaan geven. De burgemeester zei dat ze in gesprek zal gaatn met de NAM en Dorpsbelangen.

Bronnen:

Fotoboek Oosternieland 2015
http://oosternieland.ewvisser.nl/

Dagblad van het Noorden: Van Beek: Effecten sloop goed volgen
https://www.dvhn.nl/groningen/Van-Beek-Effecten-sloop-goed-volgen-21052131.html
Eemsbode: eerste exemplaar fotoboek Oosternieland
https://eemsbode.nl/artikel/966881/eerste-exemplaar-fotoboek-oosternieland.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Dorp: Opende
Thema: Zorg, onderwijs & ondersteuning

Stichting Droomwonen zorgt voor levensloopbestendige nieuwbouwwoningen in Opende

Verschillende inwoners van Opende bleken eenzelfde wens te hebben: levensloopbestendige nieuwbouwwoningen in het dorp, geschikt voor 55+'ers en jongeren met een verstandelijke beperking. De vier initiatiefnemers – onder andere van Plaatselijk Belang – richtten daarop de Stichting Droomwonen op. Ze hadden ook al een plek op het oog: de oude Borgerhof, een boerderij in het centrum van het dorp die gesloopt zou worden.

Bouwadviesbureau KUUB werd in 2016 gevraagd een plan te maken voor 17 levensloopbestendige koopappartementen en 9 huureenheden met gemeenschappelijke ruimten voor jongeren met een verstandelijke beperkingen. Ook moest er een dorpsloket komen, waar inwoners hulp kunnen bieden en vragen onder het motto 'U zorgt voor het dorp en het dorp zorgt voor u!'

Het plan werd tijdens twee informatieavonden aan het dorp gepresenteerd – avonden waar meer dan 200 dorpsbewoners op af kwamen. Enkele oudere inwoners besloten zich meteen in te laten schrijven, met als motivatie je-weet-maar-nooit. 'Het is misschien voor ons aan de vroege kant, maar als wij pas in actie komen als wij er wél aan toe zijn dan is er misschien geen passend aanbod in het dorp en zijn we te laat!'

Bronnen:
https://hetstreeknieuws.nl/nieuwbouwplannen-droomwonen-opende/
Site Droomwonen Opende: https://www.droomwonenopende.nl/
https://www.kuub.info/project/prachtige-woonplek-voor-ouderen

Dorp: Overschild
Thema: Bouwen, wonen, versterken

Architectencollectief begeleidt bewoners Overschild

Een deel van het zwaar door aardbevingen getroffen Overschild moest worden gesloopt – dat was al jaren duidelijk. De bewoners wilden echter niet overgeleverd zijn aan instanties en overheden en wilden zelf kunnen kiezen bij de herinrichting van hun huis en dorp. Daarvoor werd een aanbesteding uitgeschreven die aan het noordelijke architectencollectief De Toeverlaat toeviel. Zes architecten begeleiden sindsdien de bewoners en proberen daarbij sterk de sociale cohesie in de gaten te houden. Primaire opdracht voor de architecten is om de bewoners vanuit hun eigen wensen te begeleiden bij hun keuze voor versterking, verbouw of nieuwbouw. Ze moeten helderheid krijgen over de mogelijkheden.

De architecten inventariseren de wensen en ideeën van de bewoners, schetsen perspectieven en maken die inzichtelijk. Onderwerpen als duurzaamheid of hergebruik van materialen blijken belangrijk, maar ook de keuze voor aardbevingsbestendig bouwen in het kenmerkende Gronings metselwerk. Soms willen bewoners van een straat of blok een en dezelfde stijl behouden.

De BNA-voorzitter (architectenbond) noemde de Overschild-aanpak 'een keerpunt in de aanpak van de aardbevingsproblematiek'. Een technocratische aanpak met van boven opgelegde regelingen drijft volgens haar gemeenschappen uiteen en bedreigt de ruimtelijke kwaliteit van de Groningse dorpen. 'Het is goed dat de regie nu komt te liggen bij de woningeigenaar zelf, waarmee nieuwe sociale cohesie wordt gecreëerd en het bewustzijn wordt vergroot over de rol en plek van de woning in zijn omgeving.'

https://architectenweb.nl/nieuws/artikel.aspx?ID=46237
https://platformgras.nl/magazine/de-toeverlaat-heeft-een-missie

Plaats: Overschild
Thema: Landschap, recreatie, cultuur

De Schildgroep ondersteunt inwoners Overschild met openluchttheater

Theatergezelschap De Schildgroep vormde in april 2021 een groot deel van het dorp Overschild om tot toneellocatie. Het theaterstuk 'Een VoorjaarsnachtMerrie' was een groots openluchttheaterstuk, bedoeld om Schildjers en andere aardbevingsgedupeerden voor even de dorpslocatie op een andere manier te laten beleven. Overschild stond namelijk aan de vooravond van een ingrijpende versterkingsoperatie en het theaterstuk nam de bezoekers daarom op zes avonden mee op een verhalende wandeltocht door en rond het dorp. Een woordvoerder: 'Het idee achter Een VoorjaarsnachtMerrie' is om de Schildjers en andere aardbevingsgedupeerden een andere wereld te laten beleven.'

De Schildgroep, onder leiding van Klaasje Pen, werd bij het maken van deze voorstelling ondersteund door de Vereniging voor Dorpsbelangen Overschild en omstreken en het Prins Bernhardfonds. De Schildgroep maakt vaker voorstellingen, meestal in het kader van het traditionele Oranjefeest in Overschild.

Bronnen:

> Eemskrant: Schildgroep speelt voorjaarsnachtmerriet: . https://www.eemskrant.nl/theatergroep-de-schildgroep-speelt-een-voorjaarsnachtmerrie
> Schildgroep. https://de-schildgroep1.webnode.nl/voorstellingen/een-voorjaarsnachtmerrie

Doorverwijzingen naar de Actieve Dorpen Aanpak (Ada)

Dorpsbewoners:
1.1 Hoe kom je aan ideeën om je straat, wijk, dorp of gebied te verbeteren?
Kader 1.2 Vragen om ideeën op te wekken voor straat-, dorps- of gebiedsverbetering
Kader 2.1 Visies in soorten en maten
2.2 Met welke organisaties ga je in ieder geval in gesprek?

Gemeente-ambtenaren:
2.4 Onderwijs, vorming, cultuur en sport

Steekwoorden:

Openluchttheater
Dorpsbelangen
Toneel
Versterking

Ondertussen in Overschild

> Architectencollectief De Toeverlaat begeleidt bewoners Overschild
> Fotoboek legt verdwijnend dorpsbeeld Overschild vast
> Overschild stelt een Dorpsbouwmeester aan om versterking te begeleiden
> Witboek biedt houvast aan bewoners

Dorp: Overschild
Thema: BWV Bouwen wonen versterken

Fotoboek legt verdwijnend dorpsbeeld Overschild vast

Bijna heel 2018 liep fotograaf Wilco van der Laan met zijn fotocamera door Overschild om alle huizen, boerderijen en straten vast te leggen. De opdracht kreeg hij van de vereniging Dorpsbelangen Overschild die in 2019 haar vijftigjarig jubileum vierde en tegelijkertijd de spil was van een dorp dat door bevingen versterking in zwaar weer terecht was gekomen. Er moest een herinneringsboek komen, vond Dorpsbelangen, met foto's van alles wat in Overschild zou veranderen of verdwijnen. De titel: *Overschild, een blijvende herinnering*. 'Straks is alles weg dan weten we geen van allen meer wat er is geweest,' zei een bestuurslid tegen een verslaggever van RTV-Noord bij de presentatie van het boek in dorpshuis De Pompel in Overschild in maart 2019.

Het boek laat het dorp zien in vier jaargetijden en werd gemaakt door Van der Laan en Corrie Brakema. 'Ik was op zoek naar het verhaal van Overschild en dan vooral de positieve kant', zei Van der Laan, 'Want ik heb het idee dat mensen wel genoeg hebben van al de sores rond de aardbevingen.' Elke inwoner van Overschild kreeg het boek in kado. 'Een cadeau als pleister op de wonde', volgens een woordvoerder Dorpsbelangen.

Bronnen:

RTV-Noord: Fotoboek Overschild: 'We raken het kwijt, het is straks weg'
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/206641/Fotoboek-Overschild-We-raken-het-kwijt-het-is-straks-weg
Historisch archief Midden-Groningen: Fotoboek van Overschild als blijvende herinnering
https://historischarchief.midden-groningen.nl/ontdekken/nieuws/205-fotoboek-van-overschild-als-blijvende-herinnering

Dorp: Overschild
Thema: BWV – Bouwen, wonen, versterken

Witboek biedt houvast aan bewoners Overschild

Het dorp Overschild ligt middenin het bevingsgebied en moet grotendeels herbouwd en versterkt worden. Veel bewoners zullen een tijd in een wisselwoning bivakkeren. Om verwarring, onduidelijkheid en onnodige zorg zoveel mogelijk te voorkomen, besloot een groep bewoners de handen ineen te slaan, informatie te verzamelen en in 2017 een 'witboek' te publiceren, waarin de versterkings- en bouwplannen op een heldere manier uit de doeken werden gedaan. Tal van vragen werden in het Witboek van de Dorpsbelangengroep Versterking Overschild (DVO) beantwoord, vanuit het standpunt van de burger. Het geeft praktische inzichten en handreikingen voor bewoners die bij de versterking betrokken zijn en vormt inmiddels een blauwdruk voor veel andere dorpen en gemeenschappen.

In het Witboek staat onder andere wat voor invloed je als bewoner of als eigenaar hebt op de versterkingsoperatie op en rond je huis. Wat zijn bijvoorbeeld je keuzes: versterken, slopen of herbouwen of is er meer? Wat is je speelruimte bij tijdelijke huisvesting? Wat zijn de kosten die met versterking en tijdelijke huisvesting gemoeid zijn, wat is de precieze waarde van je huis?

Het witboek is tevens – met een knipoog – bedoeld als handboek voor de instanties die betrokken zijn bij versterkingsoperatie. Hoe ga je met de bewoners om en wat zijn hun belangrijkste zorgen. En vooral: hoe zet je de bewoners centraal in het versterkingsproces?

Bronnen:

> Versterking woningen Overschild (met witboek en samenvatting):
http://overschild.nu/versterking-woningen-overschild
> RTV Noord: Versterkingsopgave Overschild: samen met bewoners en toparchitect
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/190143/Versterkingsopgave-Overschild-samen-met-bewoners-en-toparchitect
> RTV Noord: Groot deel van Overschild moet tegen de vlakte:
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/200131/Groot-deel-van-Overschild-moet-tegen-de-vlakte
> Witboek Aardbevingen Versterking Overschild:
https://www.eemskrant.nl/witboek-aardbevingen-versterking-overschild/

Dorp: Roodeschool
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Burgers Roodeschool ondersteunen elkaar in Veur mekoar

Veur Mekoar is een burgerinitiatief uit Roodeschool dat het vragen om hulp wil vergemakkelijken en vraag en aanbod bij elkaar woil brengen. Het initiatief sloot daarmee aan bij Veur Mekoar Eemsmond van deze voormalige gemeente (nu Hoogeland). Door duidelijk te maken wat er aan hulp geboden kan worden probeert deze organisatie hulpvragenden over een drempel te helpen.

Dat wordt al duidelijk uit de vragen die op de website als voorbeeld staan. 'Moet u een keer naar het ziekenhuis en heeft u geen vervoer? Een incidenteel klusje? Bent u door ziekte niet in staat de benodigde boodschappen in huis te halen of uw hondje uitlaten? Heeft u signalen over voorzieningen, veiligheid of behoeften in het dorp? Wilt u samen met iemand leuke dingen doen, zoals eten, wandelen of klussen? Heeft u talenten of een hobby waar u anderen blij mee kan maken? Ook dan mag u ons benaderen.'

Veur Mekoar is gevestigd in het dorpshuis van Roodeschool: Nieuw Calvaria, waar ook Steunstee is gevestigd, voor advies op het gebied van wonen, welzijn en zorg. In het middengedeelte van het dorpshuis is peuterspeelzaal Lutje potje gevestigd waarbij jonge kinderen met elkaar kunnen spelen onder een toeziend oog.

https://www.dorpshuisroodeschool.nl/Veur-mekoar/

Dorp: Sauwerd
Thema: Energie, economie, vervoer

Sauwerd behoudt dorpswinkel dankzij vrijwilligers

De eigenaar van de buurtsuper in Sauwerd hield het in 2016 voor gezien en daardoor kwamen ouderen en inwoners die slecht ter been waren in het nou. De inwoners van Suawerd staken de koppen bij elkaar en besloten een campagne te starten om de winkel te behouden, ondersteund door een handtekeningenactie. Samen met de vereniging Dorpsbelangen speureden ze naar een oplossing. Vrijwilligers! Als proef werd daarom in de zomer van 2016 de kruidenierswinkel voor de eerste keer geopend met steun van vrijwilligers. Leveranciers en streekproducenten voorzagen de winkel van goederen.

De proef slaagde en al snel rees het idee om hier iets permanents van te maken. Er werd een coöperatie opgericht waarvan dorps- en streekgenoten lid konden worden voor een symbolisch bedrag van 20 euro per jaar. Ruim zeventig procent van de dorpelingen in Sauwerd werd ook daadwerkelijk lid van de dorpencoöperatie Reitdiepdal U.A., waarvan ook inwoners van Adorp en Wetsinge lid konden worden. De winkel werd daarmee niet alleen een uitkomst voor de dorpen, maar ook eigendom van de dorpelingen. 'Dan heb je een instrument om mogelijke partijen te overtuigen dat er draagvlak is voor de winkel. Dat praat gelijk een stuk eenvoudiger met de gemeente,' zei een van de initiatiefnemers, Han Limburg.

In het voorjaar van 2017 werd de winkel door de vrijwilligers verbouwd en kwam er een kleine broodboetiek in de oude personeelsruimte en werden een kleine vijftig vrijwilligers ingewerkt. 'We willen meer zijn dan een supermarkt,' zei de voorzitter van de dorpscoöperatie. 'Een groot deel van de winkel is gereserveerd voor een koffietafel, waar ook elke dag een gastvrouw of -heer aanwezig is om koffie te schenken en een praatje te maken.'

Om die dorpsfunctie te benadrukken werd de winkel uitgerust met een sfeerwand waarop de actuele gebeurtenissen uit het dorp en de streek aandacht kregen. Er staat ook een ruilboekenkast en er is een PostNL-punt.

Eind augustus 2017 werd de winkel feestelijk heropend door de Commissaris der Koning René Paas. Sindsdien is de winkel weer een spil in het dorp. Limburg: 'De Aldi een dorp verderop is goedkoper, dus mensen die bij ons kopen, kopen echt in het belang van het dorp. Daarnaast zijn er inwoners die zich graag met voedsel bezighouden en belang hechten aan lokale leveranciers, dus daar werken we aan. Dan zie je dat mensen daarvoor ook naar de winkel komen.'

Geheel op vrijwilligers – zo'n 60 tot 70 – draait de dorpswinkel niet: er zijn ook enkele betaalde medewerkers, zoals een bedrijfsleider, twee winkelassistenten en een aantal jongere medewerkers.

Bronnen:

Dorpswinkel Sauwerd: www.dorpswinkelsauwerd.nl

RTV-Noord: Schouders eronder: Nieuwe dorpswinkel Sauwerd geopend https://www.rtvnoord.nl/nieuws/182635/Schouders-eronder-Nieuwe-dorpswinkel-Sauwerd-geopend

rest

Dorpelingen runnen eigen supermarkt in Sauwerd – https://www.rtvnoord.nl/nieuws/165862/Dorpelingen-runnen-eigen-supermarkt-in-Sauwerd

RTV-Noord: Dorpswinkel Sauwerd draait succesvolle proef met vrijwilligers – https://www.rtvnoord.nl/nieuws/181619/Dorpswinkel-Sauwerd-draait-succesvolle-proef-met-vrijwilligers

Dagblad van het Noorden: Dorpswinkel Sauwerd gaat weer open – https://www.dvhn.nl/groningen/Dorpswinkel-Sauwerd-gaat-weer-open-22426196.html

Dorp: Schouwerziel
Thema: Landschap, recreatie, cultuur

Schouwerzielster Mouskerij: boomgaard, dorpsmoestuin en speelbos ineen

In een jaar tijd werd een verwaarloosd bosje bij de haven in Schouwerzijl door een groep vrijwilligers omgetoverd tot een boomgaard, moestuin en kinderspeelbos voor het hele dorp. Kinderen van het dorp hielpen zelf een flink handje mee bij het kinderspeelbos. Op 5 september 2015 was het zo ver: de 'Mouskerij' kon worden geopend door de burgemeester die met een druk op de knop appelen verwerkte tot een verse appeltaart. De wens van veel dorpsbewoners kwam uit: een levendige historische groenplek waarvandaan je uitzicht hebt over het land en het Reitdiep.

De gemeente De Marne faciliteerde het plan met advies en hulp bij het snoeien en knotten van de bomen. Vrijwilligers rooiden het bosje – zagen, hakken, snoeien, sjouwen, spitten – en lieten de grond eerst tot rust komen. Op 21 maart 2015, tijdens de boomplantdag, werden vervolgens fruitbomen van een plaatselijke biologische kwekerij geplant, zoals de Eenrummer peer en Groninger Kroon. De moestuin kreeg daarna een mooie beschutte plek achter de takkenril. Een zithoek met vuurplaats en een handpomp maken de tuin compleet. De kinderen hielpen mee met het kinderspeelbos.

Tijdens de opening ondertekende de burgemeester de gebruikersovereenkomst voor de grond waarop de Mouskerij gevestigd is. De Schouwerzielster Mouskerij won vervolgens de Duurzame Dorpenprijs van de Natuur en Milieufederatie, Roeg en Roem, provincie Groningen en de Vereniging Groninger Dorpen. Dankzij deze prijs en de inzet van veel vrijwilligers is de Mouskerij goed van de grond gekomen.

Dorpsmouskerij: https://www.schouwerzijl.com/ons-dorp/mouskerij/
Netwerk Duurzame dorpen: Schouwerzielster Mouskerij geopend – https://www.netwerkduurzamedorpen.nl/groningen/schouwerzijl/initiatieven/schouwerzielster-mouskerij-geopend
RTV Noord: Schouwerzielster Mouskerij wint Duurzame Dorpenprijs – https://www.rtvnoord.nl/nieuws/135720/Schouwerzielster-Mouskerij-wint-Duurzame-Dorpenprijs

Dorp: Sellingen
Thema: LRC: Landschap, recreatie, cultuur

Kunstfestival Montmartre Sellingen in coronatijden geschikt gemaakt voor fietsen en wandelen

De organisatoren van het jaarlijkse kunstfestival Montmartre in Sellingen zagen de bui in het voorjaar van 2021 al hangen: geen vrolijk gescharrel van duizenden bezoekers langs honderden schillders, kraampjes en kunstmarktjes, zoals in niet-corona-tijden altijd gebeurde. Dat zou niet verantwoord zijn in covid-19-tijden. Besloten werd het festival aan te passen aan de omstandigheden. Dat gebeurde door wandel- en fietsroutes uit te zetten langs tal van artistieke plekken, ateliers en schilderswerkplaatsen die gratis door bezoekers konden worden gered. Het 30e jaarlijkse kunstfestival werd zo gered.
Montmartre Sellingen bestaat sinds 1991 en werd opgericht door enkele artistiek bevlogen dorpsbewoners die vonden dat het arsenaal aan kunstenaars en de schilderachtige omgeving van Sellingen de perfecte combinatie vormden voor een tentoonstellingsweekend en kunstmarkt. Dat werd 'Montmartre Sellingen' dat sindsdien elke tweede zaterdag van juli werd gehouden – tot 2020. Het schildersfestival vindt altijd plaats rond de Brink van Sellingen. De bedoeling van dit festival is om een breed publiek op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met (amateur)kunst zoals driedimensionale-, schilder-, podiumkunst en straattheater. (Amateur)kunstenaars kunnen op deze wijze hun 'kunnen' tonen.

Bron:
https://dvhn.nl/groningen/westerwolde/Fietsen-en-wandelen-langs-kunst-en-geschiedenis-in-en-rondom-Sellingen-26933481.html?refsrc=Streekblad&utm_campaign=lokaal&utm_medium=referral&utm_source=hetstreekblad.nl
https://dvhn.nl/groningen/oldambt/Organisatie-Montmartre-Sellingen-komt-met-alternatief-voor-afgelast-festival-Fiets-en-wandelroutes-langs-kunstwerken-en-bezienswaardigheden-26921886.html?refsrc=Ter%20Apeler%20Courant&utm_source=terapelercourant.nl&utm_medium=referral&utm_campaign=lokaal
www.schildersfestival.nl

Dorp: Stadskanaal en Nieuw-Buinen
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Vrijwilligers werken samen met professionals in Hospice Veen & Wolden Tineke Breider

Een fijne, warme, aangename plek om de laatste dagen van je leven door te brengen. Dat miste er in Oost-Groningen. Een hospice! Met zorg van vrijwilligers en professionals. Uiteindelijk werd dit hospice toch gerealiseerd en wel door een werkgroep die het plan in 2009 bedacht, uitwerkte en met subsidies en andere financiële ondersteuning wist te realiseren. De initiatiefnemers richtten een stichting op en zochten via allerlei wegen naar vrijwilligers. De respons bleek groot: tientallen mannen en vrouwen melden zich aan. Vervolgens gingen de initiatiefnemers op zoek naar verdere financiering – ruim twee ton hadden ze nodig – die ze onder andere via donaties en via de omliggende gemeentes en kerkgenootschappen kregen. Een van de initiatiefnemers in het *Dagblad van het Noorden*: 'De gemeente- en kerkbestuurders laten zo zien dat ze de komst van een hospice in deze regio ook belangrijk vinden. Het 'werkgebied' van het hospice gaat immers ook over de provinciegrens heen.'

In 2017 opende Hospice Veen & Wolden Tineke Breider (vernoemd naar de plotseling overleden initiatiefneemster) zijn deuren. Voor het eerst konden vrijwilligers en professionals de zorg voor dierbaren op zich nemen. In juli 2021 kreeg het hospice de vrijwilligersprijs 2020. Deze bijzondere waardering, met een geldbedrag van drieduizend euro wordt jaarlijks door een onafhankelijke jury toegekend aan instellingen die, met vrijwilligers, een bijzondere bijdrage leveren op het gebied van Zorg & Welzijn in de provincie.

Sinds 2009 waren er al pogingen gedaan om een hospice te realiseren in Stadskanaal. Initiatiefnemer Tineke Breider en haar collega's zetten daartoe een werkgroep op, vroegen steun aan gemeente en instellingen en konden zo na acht jaar eindelijk de deuren van het hospice openen.

Dorp: Stedum
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Verenigingen bouwen samen multifunctionele ontmoetingsplek Moarstee

Al jaren werd er in Stedum gepraat over een eigen dorpshuis, maar die plannen kwamen lange tijd niet van de grond. Totdat bestuursleden van vier verenigingen uit het dorp de koppen bij elkaar staken. Ze hadden het kleine clubgebouw op het oog waar op dat moment drie verenigingen in waren gevestigd: de scouting, de tennisclub én de ijsbaanvereniging. Alleen: het pand barstte uit zijn voegen en was aan vervanging toe. Wat als hier een multifunctionele ontmoetingsplek van gemaakt kon worden?

De Stichting Moarstee werd in het leven geroepen, met vertegenwoordigers van de verschillende vereniging, die gezamenlijk plannen begonnen te maken en het pandje voor de symbolische prijs van 1 euro konden kopen. In de herfst van 2012 stapte ook de Schuttersvereniging van het dorp in het project en kon begonnen worden met het maken van plannen, het werven van fondsen en het verzinnen van een exploitatiemodel. Wat nu als de helft van eventuele winsten voor de verenigingen was en de helft voor de stichting?

Samen met vrijwilligers en allerlei andere betrokken werd het pand in die tijd verbouwd en geschikt gemaakt voor een nieuwe toekomst. Sindsdien zijn de ledenaantallen van de verenigingen toegenomen en werden zelfs plannen gemaakt voor Moarstee 2.0. En ook uitgevoerd! Het meest trots op alles zijn de verenigingen op de samenwerking die bereikt is. 'Praktisch het hele dorp heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het onderkomen.'

Moarstee Stedum: http://www.moarstee.nl,
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/125948/Stedum-krijgt-eindelijk-haar-Moarstee

Dorp: Steendam
Thema: DVC: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Integrale dorpsvisie Steendam: blauwdruk voor de toekomst

Op 19 november 2019 verscheen de eerste Dorpsvisie van Steendam – een dorp aan het Schildmeer dat zo'n 200 inwoners telt. Ook dit Noord-Groningse dorp ligt middenin het bevingsgebied en heeft flink te lijden gehad van de gasbevingen de afgelopen decennia. Het enige positieve van deze situatie was dat er steeds meer behoefte bleek te komen aan gezamenlijkheid: een gedeelde visie en een gemeenschappelijke toekomst. Op dorpsvisieavonden en bij inspraakrondes konden de dorpelingen hun ideeën, dromen, voorkeuren en plannen bespreken en bediscussiëren. Dat resulteerde in de eerste integrale dorpsvisie van Steendam die op een feestelijke avond in het dorpscafé aan de wethouder van de gemeente werd overhandigd. Met elkaar doet deze 'integrale' dorpsvisie dienst als blauwdruk voor de komende jaren – niet alleen voor de bevolking van het dorp, maar ook voor de gemeente Midden-Groningen, waarin Steendam ligt en voor alle andere overheden en instanties die met het dorp te maken hebben.

De Dorpsvisie werd opgesteld door het bestuur van de Dorpsvereniging Steendam, met ondersteuning van Libau, een onafhankelijke adviseur op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en cultureel erfgoed. Naast een beschrijving van de karakteristieken van het dorp en zijn omgeving werd er een visie gegeven op een zevental thema's, variërend van openbare ruimte en verkeersveiligheid tot de samenwerking tussen dorp en overheid. Speciale themahoofdstukken waren gewijd aan de energietransitie en 'aardbevingen en versterkingen'.

Bijzonder van de Blauwdruk is dat er zes 'toekomstbeelden' werden uitgewerkt in het document, variërend van 'sociaal klimaat en leefbaarheid' tot 'Coöperatie'. Bijvoorbeeld op het gebied van energie (onder het kopje 'Coöperatie'), In alle fases van de totstandkoming van de Dorpsvisie werd de gemeente op de hoogte gehouden van de voortgang. Uiteindelijk is het namelijk de bedoeling dat de afspraken perspectief, houvast en vertrouwen geven aan bewoners, ondernemers en instellingen in en rond Steendam. Zoals een van de kernzinnen luidde: 'De dorpsvisie wordt aangeboden aan de gemeente als wensenkader vanuit het dorp, waarmee voor een meerjarige periode afspraken kunnen worden gemaakt.'

Bronnen:

> Steendam Dorpsvisie 2020-2030: https://steendam.info/dorpsvisie-2020-2030

> Dagblad van het Noorden: Bijzonder dorp Steendam zet de toon
https://dvhn.nl/groningen/Bijzonder-dorp-Steendam-zet-de-toon-en-krijgt-internationaal-navolging-25047322.html

Dorp: Steendam
Thema: EEV – Energie, economie, vervoer

Steendam graaft zelf een deel van het glasvezelnetwerk

Uit een leefbaarheidsenquête van de dorpsvereniging van Steendam bleek in 2015 dat een grote behoefte was aan snel internet. Diverse plannen en initiatieven kwamen langs. Waarom kon men Steendam niet laten aansluiten op het glasvezelnet van Siddeburen – slechts vier kilometer van het dorp verwijderd, was de terechte vraag? Dat vond de directeur van het bekabelingsbedrijf EBC ook – zelf inwoner van Steendam. Waarom dat niet zelf gedaan? En zo groef EBC samen met inwoners van Steendam de hoofdader van vier kilometer. 25 vrijwilligers groeven vervolgens de sleuven naar de 160 woningen, samen met de bewoners. Binnen een paar maanden was alles klaar en kon een glasvezelfeestje worden gevierd in Podiumcafé Peter & Leni. 'Snel internet draagt bij aan een leefbaar platteland en is daarom belangrijk voor alle inwoners', zei een woordvoerder van de Coöperatieve Vereniging Steendam. 'Zo kunnen we de krimp in ons dorp tegen gaan.'

Bronnen:

Steendam Info – Glasvezel: https://steendam.info/glasvezel/
EBC: bewoners Steendam https://www.ebcgroup.nl/project-steendam/
Bokkeblad – Steendam viert aansluiting op glasvezelnet:
https://bokkeblad.nl/steendam-viert-aansluiting-op-glasvezelnet/

Dorp: 't Zandt
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

't Zandt op de kaart: gebiedsvisie die verder gaat dan versterking en herstel

't Zandt heeft een toekomst die verder gaat dan herstel en versterking, vond de vereniging Dorpsbelangen, en ging daarom in 2015 aan de slag om een nieuwe toekomstvisie te schrijven: *'t Zandt op de kaart*. Dit deed de vereniging samen met samen met de stichting Welzijn & Dienstverlening, de Woongroep Marenland en de gemeente Loppersum. De bewoners, ondernemers en bestuurders van 't Zandt onderzochten gezamenlijk de ontwikkeling van het gebied in en rond het dorp aan de hand van acht thema's: recreatie en toerisme, economie, welzijn, onderwijs, 'zorg en sociale cohesie', sport, vervoer en verkeer, wonen en openbare ruimte. Omdat het over 't Zandt en omgeving ging, werd de nota *Gebiedsvisie* genoemd. Uiteindelijk werd op basis van dit plan een ruim bedrag beschikbaar gesteld door provincie, het rijk en de Dialoogtafel, waarvan de herinrichting van het dorp en tal van andere projecten konden worden gerealiseerd. Inmiddels is een speeltuin en het Proathoes (soort van Steunstee) gerealiseerd.

De toekomstvisie *'t Zandt op de kaart* ging uit van acht thema's en behandelt vragen als: Wat te doen met vergrijzing en krimp, wat te doen met de karakteristieke panden van het dorp die door de gasbevingen zijn beschadigd? In wat voor gebied willen de bewoners leven? (Antwoord: 'In een herkenbare groenstructuur die het dorp verankert aan haar omgeving.') De doorwrochte maar heldere gebiedsvisie werd zo de blauwdruk voor de toekomst van het dorp. ''t Zandt is een prachtdorp dat het verdiend om op de kaart gezet te worden,' zei de voorzitter van Dorpsbelangen.

Bronnen:

> Loppersum – 't Zandt op de kaart: https://www.loppersum.nl/portal/laatste-nieuws_41255/item/informatiefolder-over-het-programma-t-zandt-op-de-kaart_24433.html
> Gebiedsvisie 't Zandt op de kaart https://open-pilot.overheid.nl/repository/ronl-dfa21ac8-2da4-46ef-9dd7-2287e3c7d983/1/pdf/8Bijlage 4 Gebiedsvisie %27t Zandt.pdf
> Loppersum – 895.000 euro subsidie voor leefbaarheid: https://www.loppersum.nl/portal/laatste-nieuws_41255/item/t-zandt-op-de-kaart-895000-euro-subsidie-voor-leefbaarheid_22985.html

> Dagblad van het Noorden - ’t Zandt heeft weinig vertrouwen in versterking huizen: https://www.dvhn.nl/groningen/%E2%80%98t-Zandt-heeft-weinig-vertrouwen-in-versterking-van-huizen-23931699.html

Dorp: 't Zandt
Thema: Landschap, recreatie, cultuur

Landgoed DeCamping maakt van voormalige voetbalveld 't Zandt een opvang-, werk- en leerplek

Waar vroeger middenin 't Zandt het voetbalveld de plaatselijke vv lag, ligt nu Landgoed DeCamping: een levendige opvangplek voor dorpsgenoten en mensen van buiten. De plek is een initiatief van Drewes Wildeman en Dick Stukkien dat ontstond toen de voetbalvereniging in 2017 werd opgeheven. Wat moest er met het lege veld in het midden van het dorp gebeuren? Een camping, bedachten de twee, maar geen gewone. Wel: een plek waar mensen van buiten onderdak konden krijgen en het prachtige landschap van Noord-Groningen konden leren kennen. Sinds 2018 biedt Landgoed DeCamping in 't Zandt mensen van binnen en buiten het dorp daarom een beschermde en beschutte plek om te bivakkeren, werken, recreëren en te leren. Een plek om te socialiseren en te integreren, volgens de oprichters. Wie graag met zijn handen werkt kan aan de slag in de werkplaats. Mensen met groene vingers kunnen de velden onderhouden en misschien wel een gedeelte van het bos hierachter.'

De stichting werkt daartoe samen met het Noorderpoortcollege in Groningen bij het begeleiden van vroegtijdige schoolverlaters, met bureau Halt (taakstraf jongeren), met de werving van vrijwilligers bij de Vrijwilligerscentrale en het reïntegreren van werkzoekenden via het Werkplein Fivelingo. Uiteindelijk wil Landgoed DeCamping een voorziening worden die selfsupporting is en dorpelingen en mensen van buitenaf kan ondersteunen, activeren en bij elkaar brengen. 'Landgoed DeCamping is eigenlijk een sociaal dorpsbedrijf.'

Inmiddels zijn er tal van nieuwe plannen ontstaan, onder andere voor de uitbreiding met een 'groen inspiratiepark'. Veertig leerlingen van het Alfa College in Groningen bedachten samen met landschapsbureau LAOS een plan te bedenken voor een groene en waterrijke dorpsrand voor 't Zandt.

Bronnen:

Dagblad van het Noorden – Landgoed De Camping in 't Zandt moet 'sociaal dorpsbedrijf' worden: https://www.dvhn.nl/groningen/Landgoed-De-Camping-in-'t-Zandt-moet-'sociaal-dorpsbedrijf'-worden-22212106.html
Landgoed DeCamping:
https://www.landgoeddecamping.nl/company/LandgoeddeCamping

Dorp: 't Zandt, Zeerijp, Eenum, Leermens, Oosterwijtwerd en Westeremden
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Samenwerking dorpsscholen ten oosten van Loppersum leidt tot nieuwe netwerkschool

In 2010 kregen 't Zandt, Zeerijp, Eenum, Leermens, Oosterwijtwerd en Westeremdenzaten te horen dat hun dorpsscholen over enkele jaren zouden moeten sluiten. Leerlingenaantallen daalden al jaren, onderwijskwaliteit zou alen en de kosten zouden stijgen, had het regionale onderwijsbureau berekend. Sluiting van de kleine dorpsscholen was de enige oplossing, volgens de verschillende scenario's van de gemeente Loppersum. Toen het nieuws bekend werd kwamen ouders en dorpsbewoners in opstand en samen richtten ze de werkgroep 'kleine scholen Loppersum Oost' op. Ze bedachten een ander scenario waarin de scholen niet hoefden te sluiten en dat de onderwijskwaliteit juist verhoogd kon worden. Met feiten en cijfers ondersteund. Na gesprekken met de gemeente en het onderwijsbureau, excursies en een pilot kwam een netwerkschool uit de bus. Alle scholen bleven open, maar kwamen onder een bestuur. Leraren rouleren sindsdien over de verschillende scholen en werken intensief samen.

Sleutel tot dit succesverhaal was de inspanning van de dorpsbewoners zelf die een zeer degelijk rapport wisten te produceren: *De kracht van klein: het wenkend alternatief*. Daardoor werden ouders en dorpsbewoners een volwaardige gesprekspartner. Wat ook hielp was dat er bijval van hogerhand kwam door nieuwe wetgeving die de kleine scholentoeslag in stand hield. De afzonderlijke scholen bleven dus bestaan en behielden hun eigen identiteit. Tegelijkertijd werden de schoolgebouwen versterkt. De ouders waren zeer bij met deze nieuwe opzet, want hierdoor kon de onderwijskwaliteit van de scholen op peil worden gehouden en de dorpsscholen blijven bestaan. 'Ik ben echt blij dat we zover zijn gekomen,' verklaarde een ouder tegenover een verslaggever van het *Dagblad van het Noorden*

Bronnen:

Netwerkschool https://www.netwerkschool.org
RTV Noord – Kleine scholen Loppersum per augustus samen verder als netwerkschool: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/164753/Kleine-scholen-Loppersum-per-augustus-samen-verder-als-netwerkschool

Rapport Werkgroep Kleine Scholen Loppersum Oost:
https://www.oosterwijtwerd.net/rapport-werkgroep-kleine-scholen-loppersum-oost-2/
Scenario 5 – De kracht van klein: het wenkend alternatief:
https://abtemoschoolblijft.files.wordpress.com/2011/10/scenario5krachtvankleindrukproefdefinitief.pdf

Dorp: Ten Boer
Thema: BWV – Bouwen, wonen, versterken

Bewoners Hamplaats Ten Boer versnellen versterkingstraject

De Hamplaats in Ten Boer – een groene oase in het centrum van Ten Boer, bestaande uit acht blokjes van drie jaren-zestig-huizen – was flink beschadigd door de bevingen. Versterken, luidde het officiële advies van de toenmalige gemeente Ten Boer in november 2018. Maar wijs geworden door de lange versterkingstrajecten gingen de bewoners met elkaar om de tafel om een gezamenlijke oplossing te bedenken. Hun keuze werd slopen en nieuw bouwen, volgens een eigen plan. De gemeente ondersteunde dit besluit volledig.

Samen met adviesbureau Duurzaam Wonen werd een plan opgesteld voor 24 nieuwe houtskeletwoningen. Gezamenlijk werd een aannemer gezocht en een jaar na het bindende versterkingsadvies werd het plan goedgekeurd door de gemeente. Tegelijkertijd werd er ook gezorgd voor een tijdelijk verblijf in InnerStay op het Suikerunieterrein van de stad Groningen, waar de buurtbewoners gezamenlijk zullen verblijven. In een half jaar tijd zullen de nieuwe woningen gebouwd worden en daarna kunnen de bewoners terug naar hun groene oase in het centrum van Ten Boer. De voormalige burgemeester was zeer enthousiast over dit bewonersinitiatief: 'Een optelsom van vasthoudende bewoners, over grenzen heen durven denken en de gemeente die de regierol op zich neemt.'

> Hamplaats Ten Boer zonder woorden – begin jaren zestig tot nov. 2019: https://historischeverenigingtenboer.nl/geen-categorie/hamplaats-ten-boer/
> Hamplaats Ten Boer bewijst – versterken kán ook snel: https://dvhn.nl/groningen/Hamplaats-bewijst-versterken-k%C3%A1n-snel-24813869.htmlh
> Ruim 30 miljoen voor versterking in Ten Boer: https://www.oogtv.nl/2019/05/ruim-30-miljoen-voor-versterking-in-ten-boer/
> Versterking en dorpsvernieuwing https://gemeente.groningen.nl/versterking-en-dorpsvernieuwing

Dorp: Ten Post
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

De Postkoamer in Ten Post versterkt, verduurzaamd en opengesteld voor de bevolking

Je zou de huizen in Groningen niet alleen moeten versterken, maar tegelijkertijd ook moeten verduurzamen en toekomstbestendig maken, bedacht het honderd jaar oude bouwbedrijf Van Wijnen toen het in gesprek kwam met bewoners van Ten Post. Een woordvoerder van Van Wijnen: 'Dit huis staat model voor de problemen met de huizen hier: onveilig, slecht geïsoleerd én karakteristiek voor het aanzicht van het dorp.' Na die gesprekken kocht Van Wijnen het oude postkantoor (de Postkoamer) in Ten Post, versterkte het volgens de methode QuakeShield – een architectenbureau uit Groningen – verduurzaamde het in samenwerking met Urgenda, en stelde het ter beschikking aan een inwoner van Ten Post (de buurvrouw), die de eerste twee jaar in dit toekomstbestendige pand mocht wonen, onder de voorwaarde dat ze het ook enkele keren per jaar zal openstellen voor geïnteresseerden, die willen ervaren wat 'energieneutraal wonen' betekent.

Twee jaar lang zal 't Slot ook de ambassadeur en beheerder van 'de Postkoamer' zijn, de aangrenzende ruimte die als ontmoetingsplek voor bewoners zal fungeren. Inmiddels zijn er al een aantal rondetafelgesprekken geweest in deze ruimte, voornamelijk over de vraag hoe de toekomst van dit gebied eruit moet komen te zien. Dit soort gesprekken kan door iedereen georganiseerd worden – en niet alleen voor inwoners van Ten Post.

Bronnen
Opening de Postkoamer: https://toekomstbestendig-in-groningen.nl/de-postkoamer-geopend
RTV-Noord: Nieuwe bewoonster oude postkantoor Ten Post is buurvrouw https://www.rtvnoord.nl/nieuws/200632/Nieuwe-bewoonster-oude-postkantoor-Ten-Post-is-buurvrouw
Toekomstbestendig wonen in Groningen: https://www.vanwijnen.nl/projecten/toekomstbestendig-wonen-in-groningen
Voortgang De Postkoamer: https://toekomstbestendig-in-groningen.nl/kennisdeling-intern/

Dorp: Ter Apel
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

Bewoners Ter Apel praten in veilige, besloten omgeving over overlast

De gemeente Westerwolde (voorheen Vlagtwedde) organiseerde in 2021 – net als Vlagtwedde een jaar daarvoor – een besloten bijeenkomst waar inwoners van Ter Apel in gesprek konden gaan met elkaar, met de gemeente, politie en andere betrokken organisaties over de overlast die een kleine groep bewoners van het asielcentrum veroorzaakte in het dorp. Op de besloten avond konden ze vertellen hoe ze hun gevoel van veiligheid ervoeren.

Een eerdere gesprekavond had al geleid tot de komst van drie 'ketenmariniers' van het rijk die als taak hebben de overlast zoveel mogelijk te beperken. In het dorpscentrum werd daarnaast een inlooppunt ingericht waar bewoners en bezoekers van Ter Apel hun klachten of tips kwijt konden.

De ketenmariniers vertelden op deze avond over de maatregelen. Ook konden inwoners met andere betrokkenen in gesprek en zelf vertellen over hun gevoel van veiligheid. 'We willen ook graag weer weten hoe het met het veiligheidsgevoel is gesteld', zei een woordvoerder van de gemeente.

Dat een dergelijke 'veilige' gespreksomgeving tijd en inspanning kost, is te zien aan het feit dat een eerste avond, in 2017, werd afgelast omdat er minder dan twintig mensen op afkwamen. De gemeente wil van de dorpsbewoners horen of de maatregelen hielpen en omdat dit zo belangrijk was, werd de communicatie over de avond verbeterd en werd er een nieuwe avond georganiseerd, die wel goed bezocht werd.

Dagblad van het Noorden: Voelen Ter Apelers zich veilig in hun dorp?
https://dvhn.nl/groningen/Voelen-Ter-Apelers-zich-veilig-in-hun-dorp-25321221.html
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/174076/Inwonersbijeenkomst-Ter-Apel-gaat-niet-door

Dorp: Termunten en Termunterzijl
Thema: DVC Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Dorpshuis Termunten en Termunterzijl heeft dorpsbreed karakter

Na het sluiten van de openbare basisschool in Termunten kwam een groep dorpsbewoners bij elkaar: werd het niet eens tijd een nieuwe ontmoetingsplek te realiseren? Die gesprekken bleken de eerste stappen van wat een tijd later de stichting Samen onder één Dak zou worden: een organisatie die een dorpshuis voor Termunten en Termunterzijl voor elkaar wilde krijgen. 'Dorpsbreed', zoals het devies luidde.

De eerste stap was te onderzoeken wat de mogelijkheden waren. Welke verenigingen en welke individuen zouden gebruik willen maken van de nieuwe voorzieningen? Uiteindelijk leverde dit zoveel ideeën en draagvlak op dat de gemeente Delfzijl besloot het initiatief te ondersteunen en een forse subsidie te geven. Bovendien pastte het plan precies in de ideeën die bij de gemeente leefden om de omgeving van de toegangsweg naar Termunterzijl verder te verfraaien en een oplossing te vinden voor het parkeren.

Met de financiële middelen die de stichting ontving kon zij een leegstaande woning aankopen nabij de entree aan de oostkant van Termunten, waar het nieuwe dorpshuis gerealiseerd kan worden.

Bronnen:
Alle dorpen een dak - www.delfzijl.nl/alledorpeneendak.nl.

Eemskrant 16 juni 2020
https://www.eemskrant.nl/delfzijl-ondersteunt-nieuw-dorpshuis-termunten-en-termunterzijl/

Dorp: Tjuchem
Thema: BWV Bouwen, wonen, versterken

Inwoners Tjuchem nemen regie terug met gebiedsgerichte aanpak

Het dorp Tjuchem is een van de meest getroffen dorpen in het bevingsgebied: ruim 100 van de 140 woningen bleken namelijk een verhoogd risicoprofiel te hebben volgens de berekeningen van de NCG: Grootschalige versterkingsoperaties lagen in het verschiet.De bewoners van het dorp wilden echter grotendeels zélf de regie houden over deze versterking en tweespalt te voorkomen. Een nog grotere vrees van de Tjuchsters was dat ze in een eindeloos traject zouden terechtkomen, waarbij versterkingsplannen telkens werden aangepast en beloften steeds verder naar de toekomst verschoven. De Vereniging voor School en Dorpsbelangen Tjuchem stelde daarom voor dat de dorpsbewoners zelf aan een versterkingsplan voor Tjuchem zouden werken, 'gebaseerd op wat wij nodig achten om veilig en liefst wat duurzamer te kunnen blijven wonen in ons dorp'. Verder wilden ze dat alle huizen in het dorp bekeken moesten worden en niet alleen de huizen met een verhoogd of licht verhoogd risicoprofiel. 'Wat voor risico je woning ook heeft, wij vinden dat het huis geïnspecteerd moet worden,' zei de voorzitter School- en Dorpsbelangen Tjuchem.

Terwijl de woningen werden zou dit gebiedsgerichte versterkingsplan kunnen worden bedacht, doorgerekend en gepubliceerd, was het idee. Als er budget voor dit plan zou kunnen worden gereserveerd, zou de uitvoering ervan geen jaren hoeven te duren, was de redenering van de dorpsbewoners.'Volgens mij is het altijd heel erg goed als dorpen daarin zelf de regie nemen,' zei de wethouder.

Toch blijft iedereen waakzaam.

Bronnen:

Plan van aanpak Tjuchem: https://www.tjuchem.net/bestuur/aardbevings-problematiek-en-versterkingsprogramma/plan-van-aanpak-versterkingsopgave-voor-een-veilig-midden-groningen/

RTV-Noord – Tjuchsters niet gerust op gebiedsgerichte versterkingsaanpak: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/206076/Tjuchsters-niet-gerust-op-gebiedsgerichte-versterkingsaanpak

NCG: Dorpsbewoners aan zet https://duckduckgo.com/?q=Tjuchem+versterking+gebiedsgerichte+aanpak&ia=web

Dorp: Tjuchem en Steendam
Thema: Energie, economie, vervoer

Voorkeurstracé N33 door bewoners Tjuchem en Steendam bedacht

De N33, die van Assen-Zuid naar de Eemshaven loopt, moest volgens de verkeerskundigen van Rijkswaterstaat om veiligheidsredenen verdubbeld worden. De eerste plannen die in 2014 ter tafel kwamen leken echter zeer ongunstig voor Tjuchem en Steendam. Bezorgde burgers sloegen de handen in elkaar en richtten de 'Werkgroep N33 Tjuchem' op. Uiteindelijk kwamen ze samen met deskundigen met een variant (X1 genoemd) die het best zou zijn voor de dorpen en de omliggende gebieden. Daarbij werd goed naar de opdracht gekeken en geprobeerd de belangen van alle stakeholders in kaart te brengen: bevolking, landbouw, natuur, economie, recreatie en leefbaarheid. Bestuurders werden in een bus rondgereden door het gebied en op knelpunten en kansen gewezen, zonder meteen een oordeel te vellen. Tot verbazing van velen werd deze variant uiteindelijk uitgekozen.

'De plannen van de omwonenden scoren het beste op verkeersveiligheid en bereikbaarheid van de noordelijke regio, twee belangrijke doelen van de verdubbeling,' schreven de Provincie en het Ministerie in een gezamenlijke persverklaring. Volgens een woordvoerder van de Werkgroep is het bij dergelijke grote verkeersprojecten nog niet eerder voorgekomen dat een bewonersvariant de voorkeur kreeg boven de andere. De wethouder: 'Dit is het perfecte voorbeeld van burgerparticipatie. Ik ben erg trots op dit resultaat.'

Bronnen:

> RTV-Noord – Bewonersvariant N33 Midden heeft voorkeur:
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/189313/Bewonersvariant-N33-Midden-heeft-voorkeur-Appingedam-not-amused

Dorp: Ulrum
Thema: Zorg, onderwijs, ondersteuning

DörpsZörg Ulrum bestrijdt krimp met vrijwillgers en een eigen Dörpsstek

Sinds 2011 bestrijden Ulrumers krimp in het dorp met behulp van het initiatief DörpsZörg. Begin ervan was dat vrijwilligers van DörpsZörg de behoeften in kaart brachten van dorpsbewoners die niet meer zelfstandig kunnen wonen. Dit deden ze aan de hand van 'droomsessies': wat wilden de inwoners van het dorp in de nabije toekomst? Onder begeleiding van deskundigen gingen dorpelingen daarna met elkaar in gesprek hoe ze wilden dat hun dorp er over twintig jaar uit zagen. Wat is nodig en wat konden ze waarmaken? Uitkomst van deze sessies was dat ze een zelfredzaam, behulpzaam en saamhorig dorp wilden hebben, waar een centrale ontmoetingsplaats ouderen en andere dorpelingen samen zou brengen. Op deze manier kreeg de stichting DörpsZörg en de Dörpsstek vorm. 'Georganiseerd noaberschap', noemde het Dagblad het initiatief.

Het vervolg van het initiatief was lastiger, maar niet onoplosbaar. Zo bleken vrijwilligers soms lastig te vinden en was de Dörpsstek pas in 2019 af – later dan gepland. Vrijwilligers helpen intussen met met boodschappen doen en organiseren activiteiten in de Dörpsstek. Twee keer per maand zijn er nu gezamenlijke maaltijden. 'Op deze manier zorgen we ervoor dat ons dorp verzilvert in plaats van vergrijst,' zei de voorzitter van DörpsZörg bij de opening. 'Vroeger was moeder thuis, nu werkt iedereen. En als je 65 was, zat je in het verzorgingshuis. Wij willen het noaberschap van vroeger weer terug, maar dan in een modern jasje. Dat wil zeggen dat we het heel goed organiseren. En stimuleren.'

Bronnen

Dörpszörg Ulrum http://www.dorpszorgulrum.nl/
Dagblad: Georganiseerd noaberschap in Ulrum.
https://dvhn.nl/archief/Georganiseerd-noaberschap-in-Ulrum-20852903.html
Anders benutten: Dörpszörg Ulrum.
https://www.andersbenutten.nl/inspiratiebox/pilots/dorpszorg-ulrum/

Droomsessie helpt Ulrum. https://www.deelnulrum.nl/?p=182

Bronnen

Site dorpszorg Ulrum

http://www.dorpszorgulrum.nl/

Visie DörpsZörg Ulrum

http://www.dorpszorgulrum.nl/wp-content/uploads/2015/04/Boekje-visie-dorpszorg-Ulrum_small.pdf

Artikel ontmoetingscentrum Ulrum

https://www.kansrijkgroningen.nl/praktijkvoorbeelden/ontmoetingscentrum-ulrum

Verdere informatie: Hans van der Heide

Telefoon: 06-12858038

Email: hans.vanderheide@nlzve.nl

Dorp: Ulrum
Thema: DVC: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Ultrum 2034: toekomstvisie op basis van dorpsverhalen
Om de leegloop in het dorp tegen te gaan, begon Dorpsbelangen Ulrum in 2010 plannen te maken voor een toekomstbestendig dorp. Ze vroegen inwoners naar verhalen en stelden daarop het boekje 'Typisch Ulrum! Dorpsidentiteit aan de hand van verhalen' samen. Op basis hiervan ontstond Project 'Ulrum 2034'. Met enige creativiteit en veel doorzettingsvermogen wisten de initiatiefnemers de gemeente aan te sporen en het project te ondersteunen en zo kon Ulrum 2034 in 2014 van start gaan. Resultaat was dat tussen 2014 en 2017 diverse huizen werden verduurzaamd of 'levensloopgeschikt' gemaakt. Ook kregen dorpelingen 'tips voor verfraaien en opknappen van panden' in de oude kern van het dorp. Er kwam een zorginitiatief voor zorgbehoevenden (DörpsZörg Ulrum) en er werd een nieuw speel-en-doepark gebouwd: het Lotuspark. Alles werd in kaart gebracht en gecommuniceerd door DEEL&Ulrum. In mei 2017 werd het project afgesloten. Een woordvoerder: 'Het project mag dan voltooid zijn, het saamhorige netwerk dat de dorpelingen eraan overhielden – onderling en met bedrijven in de omgeving – blijft bestaan.'

Bronnen
Artikel Noorderbreedte over Project Ulrum 2034:
https://www.noorderbreedte.nl/2017/05/30/hoe-ulrum-een-voorbeelddorp-werd/
Kaart initiatieven te Ulrum:
http://werknulrum.nl/
Animatie over het project:
http://www.project2034.nl/cms/wp-content/uploads/ULRUM_animatie_c.m4v
Site DEEL&Ulrum (inactief sinds eind project):
http://www.deelnulrum.nl/
- Overzichtspagina project van Universiteit Wageningen:
https://www.wur.nl/nl/project/Toekomstbestendig-Ulrum.htm
- Wetenschappelijk artikel over project (met interessante bevindingen over o.a. minder participatie vanuit lage inkomensgroepen en de relatie tussen tastbare resultaten en publieke waardering):
https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0743016718302249
- Typisch Ulrum:
https://issuu.com/libau/docs/20160913_dma_werk_ulrum_boekjea4
- d'Olle kern (tips voor verfraaien en opknappen van panden):
https://issuu.com/luteijn/docs/20170323_dma_ulrum_werkboek_d_olle_

- Documentaire Koppig Ulrum:
https://www.2doc.nl/documentaires/series/2doc/2015/juni/koppig-dorp.html

Plaats: Usquert
Tag: LRC, Landschap, recreatie, cultuur

Vrijwilligers cruciaal bij tweejaarlijkse cultureel evenement Monumentaal Usquert

Het zijn slechts twee dagen in september, en ze zijn ook nog eens om de twee jaar, maar tijdens Monumentaal Usquert kun je als bezoeker bijna tachtig culturele activiteiten volgen op meer dan dertig locaties. Van een verhalenverteller in een villa aan de Wadwerderweg tot een dweilorkest dat door het centrum van Usquert zwiert. Het grote culturele evenement wordt georganiseerd door de Vereniging Dorpsbelangen Usquert en trekt om de twee jaar duizenden bezoekers die van heinde en verre komen. Het is een professioneel georganiseerd evenement dat ondersteund wordt door tal van instellingen, bedrijven en overheden. Daarvoor wordt niet alleen het festival georganiseerd, met hulp van tal van vrijwilligers, maar wordt ook een uitgebreide website gemaakt, een kleurenboekje en wordt een historische bus gecharterd die rondritjes langs en door het dorp maakte.

Het idee achter Monumentaal Usquert is de prachtige panden en andere locaties in het centrum van het wierdendorp voor publiek open te stellen en te bevolken met muziek, schilder- en textielkunst, gedichten, theater en andere vormen van kunst tijdens de Open Monumentendagen. Het is een breed muzikaal en cultureel evenement waarin de programma's
in de Petrus en Pauluskerk centraal staan. De 2020-editie van Monumentaal Usquert ging vanwege de coronaperikelen niet door, maar wordt voorlopig verschoven naar 2021. Of dit inderdaad doorgaat, is de vraag.

Bronnen:

> Monumentaal Usquert: https://monumentaalusquert.nl/2018/index.html - programma
> Vereniging van Dorpsbelangen Usquert:
http://www.usquert.nl/downloads/2018-Jaarverslag-Dorpsbelangen-Usquert.pdf

Plaats: Veendam
Tag: EVV Energie, economie, vervoer

Bus Veendam en Wildervank gerund door vrijwilligers

Stadsbus Veendam (lijn 510) is een buslijn die sinds eind 2015 rijdt met vrijwillige chauffeurs. De bus, waarin plek voor 8 passagiers, rijdt langs de winkelcentra en verzorgingshuizen van Veendam en Wildervank. Op deze manier kunnen ouderen, mindervaliden en anderen toch op plaatsen komen waar door bezuinigingen nauwelijks tot geen OV-verbinding meer zou zijn. Het bestuur van de stichting Stadsbus Veendam weet al enkele jaren meer dan dertig vrijwilligers aan te trekken, die er gezamenlijk voor zorgen dat lijn 510 zes dagen per week op vaste tijden rijdt voor een gereduceerde prijs. Op vertoon van het buskaartje kunnen passagiers ook korting krijgen bij ondernemers en winkels in Veendam. Een woordvoerder: 'De Stadsbus mag nooit meer verdwijnen.'

Bronnen:

Stadsbus Veendam: https://www.stadsbusveendam.nl/
RTV1: https://rtveen.nl/2016/03/20/lijn-510-veendam-mag-nooit-meer-verdwijnen/
Ideeënbank Groningen: https://www.ideeenbankgroningen.nl/projecten/andere-onderwerpen/de-stadsbus-veendam-is-er-voor-iedereen

Dorp: Vriescheloo
Thema: LRC: Landschap, recreatie, cultuur

Dorpsraad en school leggen samen openbare schooltuin aan

Begin 2014 legde basisschool SWS De Driesprong, samen met de dorpsraad Vriescheloo, een Dorpsschooltuin aan. Naast bloemen en een boomgaard vol fruitbomen is er ook een groentetuintje, dat elke dinsdagmiddag wordt onderhouden door de kinderen van de basisschool – ook buiten het schoolseizoen. De aanleg van de tuin was mogelijk omdat er, als gevolg van krimp, een aantal huurwoningen werd gesloopt. Hierdoor ontstond een lege plek in het dorp, vlak bij de karakteristieke molen de Korenbloem met bijbehorende theeschenkerij. Op initiatief van de dorpsraad, in samenwerking met de gemeente Bellingwedde en woningbouwvereniging Acantus werd gezocht naar een nieuwe, waardevolle, invulling van deze plek en dat werd de Dorpsschooltuin van SWS De Driesprong. De kinderen van de school telen sindsdien groenten in de tuin, schoffelen en krijgen op school theorielessen over tuinieren, planten en telen. De tuin is niet alleen toegankelijk voor leerlingen, maar ook voor algemeen publiek. De Dorpsschooltuin is grotendeels zelfvoorzienend en wordt ook opengesteld tijdens de Westerwoldse Tuintiendaagse 'Westerwolde Rijgt'. De kinderen verkopen groenten en fruit waarvan de bijdragen in de onderhoudskas komen. Vriescheloo won – mede door de tuin – de landelijke hoofdprijs van Kern met Pit en onder andere daardoor heeft de dorpsschooltuin inmiddels een gezonde financiële basis.

Voor meer informatie: www.facebook.com/dorpsschooltuinvriescheloo.

Bronnen:
https://westerwolde.groningen.nl/zien-doen-beleven/westerwolde-rijgt-2/dorpsschooltuin-vriescheloo
https://hetstreekblad.nl/artikel/1057798/dorpsschooltuin-vriescheloo-zoekt-versterking.html

Extra informatie:
Stichting Dorpsschooltuin (in oprichting)
Berkenweg
Vriescheloo
klaralv@ziggo.nl
www.facebook.com/dorpsschooltuinvriescheloo

https://www.ideeenbankgroningen.nl/projecten/energie-groen-en-duurzaam/dorpsschooltuin-in-vriescheloo

Dorp: Wagenborgen
Thema: ZOO Zorg, onderwijs, ondersteuning

Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen houdt – samen met dorpsondersteuner – zorg overeind

In 2015 werd bekend dat woonzorgcentrum Zonnehuis Menterne in Wagenborgen zou moeten sluiten. Dat was reden voor Dorpsbelangen Wagenborgen om van zorg een belangrijk beleidsspeerpunt te maken. Geïnspireerd door soortgelijke zorgexperimenten in Loppersum en Wedde (Wedde dat 't lukt) kwam zo het Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen tot stand, met financiering van de gemeente die een professionele dorpsondersteuner aannam. Die functie zorgde voor de structuur binnen het vrijwilligersnetwerk en voor kwaliteitsbewaking binnen de geboden zorg. Ook verbindt de dorpsondersteuner de betrokken professionele instanties, zoals huisarts en gemeente, met de vrijwilligers. Samen met deze instanties houden de vrijwilligers Wagenborgen leefbaar voor ouderen en andere kwetsbare mensen.

Het experiment met de dorpsondersteuner bleek een succes, en de gemeente besloot dit te blijven financieren. Sinds 1 mei 2019 is er een nieuwe dorpsondersteuner actief in Wagenborgen, enkele jaren subsidie werd vrijgemaakt. In de coronatijden, zette de dorpsondersteuner bijvoorbeeld een telefooncirkels van vrijwilligers op zodat alleenstaanden in contact kunnen blijven met huisarts en vrijwilligers.

Bronnen

Missie Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen:
http://www.vnwagenborgen.nl/?page_id=31

Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen op Zorgzamedorpengroningen.nl:
https://www.zorgzamedorpengroningen.nl/initiatieven/vrijwilligersnetwerk-dorpsondersteuner-wagenborgen/

Nieuwsbericht pionieren met dorpsondersteuner:
http://www.112wagenborgen.eu/index.php/2017/11/22/wagenborgen-pioniert-met-dorpsondersteuner/

Downloadlink onderzoek naar toekomstbestendig Wagenborgen:
https://www.dorpsbelangenwagenborgen.nl/index.php/component/phocadownload/category/2-actueel?download=1:toekomstplan

Contacten voor verdere informatie

Vrijwilligersnetwerk Wagenborgen

Email: info@vnwagenborgen.nl

Janneke Schilthuis, dorpsondersteuner van Wagenborgen

LinkedIn: https://www.linkedin.com/in/janneke-schilthuis-teeuwen-15b423140/

Email: info@jannekederade.nl

Tel. nr: 06-11867521

Dorp: Warffum
Thema: ZOO – Zorg, onderwijs en ondersteuning

GoudOud helpt oudere Warffumers langer in het dorp te laten wonen

Zorgondernemer Vestia maakte in 2011 bekend dat verzorgingshuis Warfheem over enkele jaren zou worden opgeheven. Daarop trokken enkele dorpsbewoners aan de bel: hoe moest verder met oudere dorpsbewoners die hun leven lang in het dorp hadden gewoond? Men stak de koppen bij elkaar en richtte daarom in 2012 de stichting GoudOud op. Op een oproep in het dorpsblad kwamen bijna 1600 handtekeningen binnen. Een toekomstvisie werd uitgewerkt, evenals een haalbaarheidsonderzoek. Vervolgens werd een vrijwilligersnetwerk met een coördinatiepunt opgezet, dat voorziet in vraag & aanbod van vrijwilligersdiensten voor bewoners van Warffum en de omliggende dorpen. 'Inmiddels zijn er over het gehele land diverse soortgelijke initiatieven gestart en wordt er veel meer vanuit gebundelde burgerkracht gerealiseerd in de dorpen dan jaren geleden.'

Het informele zorgnetwerk is inmiddels onderdeel van Dorpscoöperatie Warffum. Deze verzorgt onder andere scholing voor zorgprofessionals, mantelzorgers en vrijwilligers. Speerpunt van de scholing is het optimaliseren van samenwerking tussen het informele en het formele zorgnetwerk in Warffum. Ondertussen is er ook een ander project gaande, waarin geprobeerd wordt een hofje te bouwen voor kwetsbare ouderen.

Voorafgaande aan het GoudOud project schetsten de verenigingen van dorpsbelangen Warffum en Usquert, Stichting Zorg voor Warfheem, Warfheem-eigenaar Vestia, zorgaanbieder de Hoven, huisarts Meijer, fysiotherapeut GC Warffum, wethouders van de gemeente Eemsmond en Zorgkantoor Menzis tijdens een aantal sessies een visie over de toekomst van de ouderenzorg in Warffum. Daarna werd er gekeken hoe de visie het beste kan worden omgezet in concrete plannen. 'De huisarts en de fysiotherapeut, de diëtiste en thuiszorgmedewerkers leveren de medische zorg, vrijwilligers de rest. Want vrienden, familie, buren en andere Warffumers gaan de ouderen zelf helpen, met eten, boodschappen doen, wandelen, vervoer, klusjes in huis, met het uitlaten van de hond.'

In het kader van het NPG-programma *Toukomst* werd het idee ingebracht door GoudOud en de Dorpscoöperatie Warffum voor een hofje waar kwetsbare ouderen zelfstandig, maar voorzien van alle (zorg)faciliteiten, in het eigen dorp kunnen blijven wonen.

Bronnen:

Achtergronden GoudOud: https://www.goudoudinwarffum.nl/goudoud.php
Dorpenacademie: Goud Oud in Warffum: Bewoners onderzoeken nieuw concept woonzorgwelzijnsvoorziening
https://dorpenacademie.nl/initiatief/goudoud-in-warffum/
Eindrapport Goud Oud Warffum
https://docplayer.nl/14409001-Eindrapport-februari-2013-goud-oud-in-warffum-dorpsinitiatief-voor-haalbaarheidsonderzoek-naar-een-vernieuwend-concept-voor-wonen-zorg-en-welzijn.html

Dorp: Wedde, Veelerveen en Vriescheloo
Thema ZOO – Zorg, Onderwijs, Ontwikkeling

Wedde dat 't lukt zorgt dat inwoners Wedde, Veelerveen en Vriescheloo zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen

Wedde dat 't lukt is een stichting die ervoor zorgt dat inwoners van Wedde, Veelerveen en Vriescheloo zolang mogelijk zorg kunnen krijgen en zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Het zorginitiatief is een project van de dorpsgemeenschap zelf, samen met de huisartsenpraktijk en een professionele dorpsondersteuner die vrijwilligers aanstuurt. Initiatiefnemer was huisarts Hans Berg die in gesprek ging met sleutelfiguren in het dorp. Samen ontwikkelden zij een plan om dorpsbewoners elkaar zoveel mogelijk te laten helpen wanneer zij zorg- of welzijnsvragen hebben. Een netwerk van vrijwilligers helpt sinds begin 2015 de zorg van dorpsbewoners te lenigen. Vierhonderd aanvragen komen er inmiddels per jaar binnen, die over zo'n 110 vrijwilligers worden verdeeld.

Dankzij de organisatie hoeft de huisarts minder vaak patiënten door te verwijzen naar een specialist. Ouderen zijn in staat langer in hun eigen dorp te blijven wonen. En de onderlinge band in het dorp is versterkt. Kern van het geheel is dat informele en formele zorg met elkaar verbonden worden: de huisartsenpraktijk doet zijn deel van de zorg, de dorpsvrijwilligers het andere. De dorpsondersteuner – die van de plaatselijke rijwielzaak in een fiets cadeau kreeg – signaleert, adviseert en legt verbindingen tussen mensen en organisaties. Bovendien houdt ze spreekuren in buurt- en dorpshuizen van de gemeente Bellingwedde (inmiddels Westerwolde). Eens per jaar is er een vrijwilligersdag, om eenieder te bedanken voor zijn inzet en betrokkenheid.

De resultaten van Wedde dat 't lukt zijn zeer bemoedigend. Het initiatief won de Niek de Jongprijs van de gezamenlijke zorgverzekeraars, voor innovatieve zorgprojecten. En de Gouden Pit, van de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij, voor een project dat binnen een jaar kon zorgen voor het verbeteren van de leefomgeving.

Bronnen:

> Dagblad van het Noorden – Jarig zorgproject Wedde Dat 't Lukt slaat de vleugels uit: https://www.dvhn.nl/groningen/Jarig-zorgproject-slaat-vleugels-uit-25071835.html

> Groninger Dorpen – Wedde dat 't lukt: https://groningerdorpen.nl/wp-content/uploads/2018/04/Wedde-dat-t-Lukt.pdf
> Apotheekhoudende Huisartsenpraktijk Wedde – Wedde dat 't lukt: http://www.huisartsenpraktijkwedde.nl/wedde-dat-t-lukt/
> Beste Praktijken – 'Wedde dat 't lukt?': https://www.medischondernemen.nl/medisch-ondernemen/beste-praktijken-wedde-dat-t-lukt

Dorp: Westerbroek
Thema: Zorg, onderwijs & ondersteuning

Inwoners Westerbroek proberen school te behouden met opknapbeurt en ondersteuning

Begin 2015 liet de gemeente Hoogezand-Sappemeer weten dat de Jan Ligthartschool – een kleine basisschool in het dorp Westerbroek – zou moeten sluiten, net als die van Kiel-Windeweer. Beide scholen waren in bezit van de gemeente. De dorpelingen zagen het niet zitten, kwamen in het geweer en tekenden protest aan bij de gemeente. Met succes. Een half jaar later liet de gemeente weten dat de scholen in elk geval nog een jaar open blijven. En dat jaar werd verlengd. Mede dankzij de inzet van dorpelingen die in de zomer van 2016 de school opknapten. Helaas moest de school toch in 2020 sluiten – ondanks alle inspanningen.

De strijd voor het behoud van de school leek gewonnen toen de dorpsbewoners, ouders en leerlingen de handen ineensloegen en samen met de VZD (verenigde zelfstandige dorpsscholen) de krachten bundelde. Er werd een nieuw schoolteam gevormd en de school werd opgeknapt door vrijwilligers. Het onkruid werd gewied, de planten gesnoeid, de ramen gewassen, en de muren schoongespoten. Een lokale ondernemer sponsorde de actie met nieuw zand en een container voor het afval en een autobedrijf met een professionele veegmachine. Dankzij de gezamenlijke actie kon de Jan Ligthart er in het nieuwe schooljaar er weer tegenaan – zonder extra kosten. Uiteindelijk viel het doek toch. De school sloot op 1 augustus 2020 en werd overgedragen aan OBS Driebond in Engelbert.

Bronnen:

Dagblad van het Noorden: Inwoners Westerbroek knappen school op
https://www.dvhn.nl/groningen/Inwoners-Westerbroek-knappen-school-op-21578138.html
Jan Ligthartschool: Geschiedenis
https://www.janligthartschool-westerbroek.nl/geschiedenis/
Westerbroek: Definitief eind Jan Ligthartschool.
http://www.middengroningennieuws.nl/westerbroek-definitief-eind-jan-ligthartschool/

Dorp: Westeremden
Thema: DVC: Dorpsverenigingen, -visies, -ontmoetingscentra

Dorpshuis Westeremden verbouwd volgens wensen dorpelingen

Het oude dorpshuis van Westeremden was niet aardbevingsbestendig en flink beschadigd en moest daarom worden verbouwd en waarschijnlijk zelfs gedeeltelijk gesloopt. Wat zou er voor in de plaats moeten komen, was de vraag die dorpsvereniging Orando zichzelf en de dorpsbewoners stelde. Een brede multifunctionele ontmoetingsplaats had het bestuur voor ogen, waarin ruimte is voor zowel de jaarlijkse activiteiten als nieuwe initiatieven. Om uit te vinden wat het dorp daarvan vond, werd samen met een naburig architectenbureau een enquête opgesteld, waarbij de recente dorpsvisie leidend was. Uit de resultaten bleek dat de dorpelingen niet alleen een bevingsbestendig dorpshuis wilden, maar ook een toekomstbestendig dorpshuis: een multifunctionele ontmoetingsplaats 'waarin ruimte is voor zowel de jaarlijkse activiteiten als nieuwe initiatieven'. Een 'gebouw dat uitnodigt om elkaar te ontmoeten'. Aldus geschiedde.

De ver- en nieuwbouw van het dorpshuis werd financieel mogelijk gemaakt door het versterkingsbudget van de NAM en diverse subsidies en donaties die door het bestuur van de Dorpsvereniging Westeremden werden binnengehaald. De voornaamste geldverstrekkers waren de gemeente Loppersum, Provincie Groningen, VSB-fonds, Oranjefonds, Fonds Eemsmond en het project 'Elk Dorp Een Duurzaam Dak'.

Na enige geharrewar over de financiering en corona-oponthoud, ging het sloop-en-nieuwbouw project in 2020 van start. Vrijwilligers haalden het dorpshuis in april 2020 in twee weken leeg waarna de verbouw kon beginnen. Het dorpshuis zal uiteindelijk beter toegankelijk worden en na de versterking/verbouwing heeft het dorp een sfeervoller en laagdrempelig gebouw dat uitnodigt om elkaar te ontmoeten.

Recente update over de vernieuwing van het dorpshuis:
https://dorpshuiswesteremden.wordpress.com/2020/04/27/sloop-van-ons-dorpshuis-is-begonnen/
Bewonersenquête dorpsvisie:
http://westeremden.com/wp-content/uploads/enquete_dorpsvisie3.pdf
Nieuwsbericht overhandigen (oudere versie) dorpsvisie:
https://www.eemskrant.nl/wethouder-prins-ontvangt-eerste-exemplaar-dorpsvisie-westeremden/
Over dorpsvereniging Orando:

https://westeremden.online/verenigingen/dorpsvereniging-orando/

Dorp: Westeremden
Thema: Landschap, cultuur, recreatie

Westeremder ommetje opent historisch landschap voor dorpelingen en bezoekers

Begin oktober 2019 opende het Westeremder Dorpsommetje geopend: een 14,3 kilometer lange wandelroute over het historische landschap rond Westeremden. De route was een initiatief van een groepje dorpsbewoners dat samen met het waterschap Noorderzijlvest, de gemeente Loppersum, Landschapsbeheer Groningen en verschillende eigenaren van landerijen de route inrichtten, mogelijk maakte en bewegwijzerde. Een informatiebord op het Dorpsplein en een download-folder wijzen dorpelingen en bezoekers op de rijke historische en natuurhistorische achtergronden van de route. Zelfs inwoners, die geboren en getogen zijn in Westeremden, kijken volgens de initiatiefnemers nu anders tegen het hen omringende landschap aan.

De wandelroute van het ommetje loopt door de vroegere zeeboezem, waar de lang geleden verdwenen rivier de Fivel zijn water op loosde en loopt over onverharde maaipaden door het open landschap langs waterlopen, wierden en boerderijen. De kronkelende maren, de verschillende hoogtes en laagtes van het landschap en de diverse kavelpatronen laten nog iets zien van het oude Fivelboezemlandschap waar de eerste wierdenbewoners zich vestigden, rond 500 v. Chr. Op het informatiebord op het Dorpsplein wordt ook nog even de beroemde abt Emo en zijn broer Addo gememoreerd, die in Parijs en Oxford hadden gestudeerd en rond het jaar 1200 in Westeremden terugkeerden om pastoor en schoolmeester te worden.

Bronnen:
> Landschapsbeheer Groningen: Westeremder Ommetje geopend https://www.landschapsbeheergroningen.nl/nieuws/westeremder-ommetje-geopend/
> Westeremder Ommetje geopend: https://westeremden.online/westeremder-ommetje-route-en-achtergrond/

Dorp: Westerlee
Thema: Zorg, onderwijs & ondersteuning

Veur mekoar met elektrische duofiets in Westerlee

Een aantal Westerleeërs stak in 2016 de koppen bij elkaar om te brainstormen over de toekomst van het dorp en zijn bewoners. Inspirerende ideeën vlogen over tafel: activiteiten organiseren, een centrale gezellige ontmoetingsplek creëren voor jong en oud, workshops, informatie avonden, maatjes-projecten opzetten. Op basis hiervan werd de initiatiefgroep 'Veur mekoar, mit mekoar' opgericht. Een van de eerste initiatieven van de groep was een elektrische duofiets die door burgers van Westerlee kon worden geleend, zodat oudere vrienden of partners gezamenlijk tochtjes konden maken. Dat experiment begon op de landelijke Burendag 2016., toen het dorp een duofiets in bruikleen kreeg van de gemeente. Na de succesvolle introductie werd de duofiets nog een jaar lang door de gemeente uitgeleend.

Zoals de oprichters vertelden: 'We hebben allemaal kwaliteiten en kunnen iets betekenen voor een ander. Voor u misschien een kleine moeite en voor de ander een groot plezier.'

Bronnen:

Netwerk Duurzame dorpen: veur mekoar, mit mekoar:
https://www.netwerkduurzamedorpen.nl/groningen/westerlee/initiatieven/veur-mekoar-mit-mekoar
Westerlee krijgt elektrische duofiets in bruikleen:
https://www.dvhn.nl/groningen/Westerlee-krijgt-elektrische-duofiets-in-bruikleen-21933573.html
Digitaal Dorpsplein Westerlee: Veur Mekoar, Mit mekoar
https://www.westerlee.nl/zorg-en-welzijn/veur-mekoar,-mit-mekoar/
Zorgzame Dorpen Groningen: *Veur Mekoar Westerlee*
https://www.zorgzamedorpengroningen.nl/initiatieven/veur-mekoar-westerlee/

Dorp: Westerwolde
Thema: LRC: Landschap, recreatie, cultuur

Vrijwilligers verbeteren wandelroutes Westerwolde

In de zomer van 2021 pasten vrijwilligers veertig korte wandelroutes aan in Westerwolde. Dit deze ze voor de Stichting Wandelen in Westerwolde. Het gaat daarbij vooral om de natuurgebieden rondom de Ruiten Aa, waar de afgelopen twintig jaar veel is veranderd vanwege natuurherstelprojecten. Bedoeling van deze aanpassingen is dat wandelaars en fietsers elkaar niet meer in de weg zitten en ze allemaal ongestoord van de natuur kunnen genieten. Wandelaars kunnen daarbij gebruik maken van nieuwe, onverharde paden. Belangrijk daarbij is dat deze paden goed onderhouden worden, omdat ze anders snel overwoekerd worden. Vandaar de zorg van de Westerwoldse vrijwilligers. Dorpsbewoners en wandelaars blijken enthousiast over de herinrichting en de verbetering van de wandelpaden: 'Het creëert nieuwe mogelijkheden'.

Bron:
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/819736/Wandelroutes-Westerwolde-worden-aangepast-Meer-onverharde-wegen-en-natuur

Dorp: Woltersum
BWV: Bouwen, wonen, versterken

Burenband Woltersum versterkt saamhorigheid en voorkomt 'versterkingshommeles'

In Woltersum – een dorp aan het Eemskanaal – sloegen de gasbevingen gaten in de huizen, de straten en uiteindelijk ook in de gemeenschap. Dorpsenquêtes wezen uit dat er grote ontevredenheid was over de communicatie rondom het versterkingsproces. Er ontstond gefluister en wantrouwen in het dorp. Wiens woning wordt volledig gerenoveerd? Wie zit in de 'eerste lichting' en wie valt buiten de boot? Om dit zoveel mogelijk tegen te gaan richtte een groep bewoners de 'Burenband' op: een organisatie die ervoor wil zorgen dat dorpsgenoten elkaar opvangen en bijstaan en dat scheve gezichten voorkomen worden. Om de saamhorigheid te vergroten en het gesprek gaande te houden, organiseert de Burenband daarom bijeenkomsten om te voorkomen dat het dorp verscheurd raakt door bevingsstress.

'Het leek ons wel plezierig dat na herstel en versterking iedereen elkaar nog aan zou kijken,' zei een van de initiatiefnemers. 'Dus dat je geen hommeles krijgt met je buurman omdat hij een nieuw huis heeft gekregen en jij niet.' Veel autochtone Woltersumers geven aan dit ze dit een mooi initiatief vinden, maar dat ze er zelf geen behoefte aan hebben. Nieuwkomers zeker wel.

Bronnen:

Woltersum vernieuwt – in gesprek met bewoners:
https://www.dorpsvernieuwingwoltersum.nl/wp-content/uploads/2019/06/Dorpsgesprekken-Woltersum-schriftelijk-verslag.pdf
Noorderbreedte – Frans Pot blijft in Woltersum:
https://www.noorderbreedte.nl/2019/07/31/frans-pot-blijft-in-woltersum/
Noorderbreedte – Tony en Evert-Jan blijven in Woltersum:
https://noorderbreedte.nl/2019/11/13/tony-en-evert-jan-blijven-in-woltersum/

Dorp: Zevenhuizen
Thema: Dorpsverenigingen, -visies, -centra

Multifunctioneel Centrum Zevenhuizen verenigt dorps- en sportleven

Zevenhuizen, in 2011 verkozen tot 'Leukste dorp van Groningen', zag de laatste jaren veel van haar sociale voorzieningen, sportaccommodaties en winkels verdwijnen, maar een groepje actieve bewoners besloot dit proces tegen te gaan met de plannen voor een Multifunctioneel Centrum Zevenhuizen. 'Als er niks verandert, wordt dit het dorp zonder voorzieningen', zei een woordvoerder van Stichting MFC Zevenhuizen, een werkgroep die al sinds juni 2017 bezig is met plannen voor het MFC. In het multifunctionele centrum zouden verenigingen en weggevallen faciliteiten een nieuw onderkomen moeten krijgen. 'Het samenvoegen op één plaats van onderwijs, sport, het verenigingsleven en een gezondheidsplein, creëert een ontmoetingsplaats', werd de slogan. Dorpelingen mochten op informatieavonden en open spreekuren de plannen bekijken en hun zegje doen. In juni 2019 kreeg MFC Zevenhuizen groen licht: gemeente Westerkwartier kon het gat in de begroting dekken. In augustus 2021 was het dan zover: MFC Zevenhuizen opende voor het eerst haar deuren.

Voordat het zover was, moest er nog heel wat worden verstouwd. Het rondkrijgen van de financiering kostte veel extra tijd en concessies. Fondsenwerving en een collectie onder de bewoners van het dorp brachten het plan verder; de gemeente vulde aan. Het idee om de school en de dokterspost in het gebouw onder te brengen moest worden losgelaten. Corona gooide daarna roet in het eten: planningen verschoven en de deadline van juli 2021 moest met een maand worden uitgesteld. Maar het centrum is er en biedt onderdak aan de diverse verenigingen en faciliteiten.

Bronnen

Tijdslijn ontwikkelingen MFC Zevenhuizen + nieuwsbrieven + plattegronden
http://mfc7huizen.nl/index.php/actueel
Recentst overzicht v.d. plannen
http://mfc7huizen.nl/images/Documents/Notitie-op-weg-naar-4e-fase-MFC-Zevenhuizen-19-sept-2019.pdf
Nieuwsbericht DvhN over groen licht MFC
https://www.dvhn.nl/groningen/College-Westerkwartier-geeft-groen-licht-voor-mfc-Zevenhuizen-24931672.html
Nieuwsbericht RTVNoord over groen licht MFC

https://www.rtvnoord.nl/nieuws/209960/Zevenhuizen-krijgt-zijn-felbegeerde-multifunctioneel-centrum
Nieuwsbericht rond oprichting werkgroep MFC Zevenhuizen
https://dekrantnieuws.nl/multifunctioneel-centrum-zevenhuizen-onderweg/

Contacten voor verdere informatie

Stichting MFC 7huizen
Email: mfc7huizen@gmail.com
Contactformulier: http://mfc7huizen.nl/index.php/contact

Richard Kobes (oprichter & voorzitter werkgroep MFC 7huizen)
Tel. Nr: 06-22782731 (NB: mogelijk werktelefoon)

Dorp: 't Zandt, Zeerijp, Gartsthuizen, Godlinze en Leermens
Thema: Energie, economie, vervoer

Energiecoöperatie Zonnedorpen levert energie aan Zijldijk, 't Zandt, Zeerijp, Gartsthuizen, Godlinze en Leermens

Energiecoöperatie Zonnedorpen begon in 2014 toen de Vereniging Dorpsbelangen Zijldijk aan een dorpsgenoot vroeg of ze samen een plan kon bedenken om duurzame energie in of rond het dorp op te wekken. Studenten van de Hanzehogeschool hielpen en samen kwamen ze op het idee van een biovergister, waarvan het plan dankzij diverse subsidies kon worden uitgewerkt en doorgerekend. Helaas voor de initiatiefnemers ging het plan uiteindelijk toch niet door: de biovergister zou niet in het landschap passen. Gelukkig was er ook een Plan B, dat in 2015 werd uitgewerkt: de energiecoöperatie Zonnedorpen voor de dorpen 't Zandt, Zijldijk, Zeedijk, Leermens, Garsthuizen en Godlinze. Dat plan kwam van de grond. 'Zonnedorpen heeft zich als doel gesteld zoveel mogelijk woningen in ons gebied energieneutraal en aardgasvrij te maken.'

De coöperatie startte met ruim vijftig leden, maar telt inmiddels meer dan 120. Het zonnepark met 1500 panelen werd in 2017 gebouwd op een paardenweide in 't Zandt, omringd met riethagen. De panelen wekken jaarlijks zo'n 400 duizend kilowattuur op, goed voor 10 procent van het stroomgebruik in de dorpen. Een tweede park met 540 zonnepanelen ligt in het verschiet. En de Zonnedorpen hebben meer plannen. Ze willen accu's die bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden om pieken in het stroomgebruik op te vangen en elektrische huisverwarming mogelijk te maken, bijvoorbeeld met behulp van gasloze cv-ketel. Een woordvoerder: 'Van de gaswinning hebben we de lasten maar niet de lusten. Van ons eigen zonnepark hebben we de lusten en amper lasten.'

Uiteindelijke doel is een volledig duurzame energievoorziening in en rond 't Zand en Zijldijk, passend in het landschap, met lokale zeggenschap, waar iedereen van kan meeprofiteren. De coöperatie wil zijn ervaring ook graag delen: de initiatiefnemer maakte ook een handleiding waarin hij vertelt hoe je succesvol een energiecoöperatie op kunt zetten. Lokale energiecoöperaties – burgerinitiatieven die samen de lokale energieproductie regelen – zijn er volop in Groningen. Sterker nog: Groningen is al jaren de snelstgroeiende provincies wat energiecoöperaties betreft. De overkoepelende organisatie, de GreK, is inmiddels een belangrijke factor geworden bij de verduurzaming van Groningen.

> Zonnedorpen https://zonnedorpen.nl/
> Energieloket Groningen – Zijldijk Energieneutraal! : https://www.energieloket-

groningen.nl/verhaal/zijldijk-energieneutraal-dat-was-en-is-de-uitdaging-van-willem-schaap-en-van-de-vereniging-dorpsbelangen-zijldijk
> Dagblad van het Noorden – Provincie Groningen koploper lokale energiecoöperaties: https://www.dvhn.nl/groningen/Provincie-Groningen-koploper-lokale-energiecoöperaties-21788162.html
> Grek – Groninger Energiekoepel: https://www.energieloket-groningen.nl/dienst/grek
> Volkskrant – Groninger dorpen gaan gasloos, ook de dorpsauto: https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/groningse-dorpen-gaan-gasloos-ook-de-dorpsauto~be6027f5/
Dagblad van het Noorden – Energiecoöperatie Zonnedorpen wil groene stroom opslaan in accu's: https://www.dvhn.nl/groningen/Zonnedorpen-wil-accustroom-24994472.html